

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

DETEKTIVNÍ TRILOGIE JANA ZÁBRANY
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Daniela Kalistová
Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor ČJ- HV

Vedoucí práce: Mgr. Věra Zelenková

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 31. března 2016

.....
vlastnoruční podpis

Touto cestou bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce, paní Mgr. Věře Zelenkové, za její rady, připomínky a poznatky, kterých si velmi vážím. Neboť bez těchto cenných informací by tato práce nemohla vzniknout.

Zde se nachází originál zadání kvalifikační práce.

OBSAH

ÚVOD	9
1 STRUČNÉ PŘEDSTAVENÍ DETEKTIVNÍHO ŽÁNRU	11
1.1 Komponenty detektivních příběhů	12
1.2 Vývoj detektivního žánru	13
1.2.1 Šedesátá léta – období, kdy vznikala trilogie	14
1.3 Vztah mezi čtenářem a detektivkou	15
2 JAN ZÁBRANA- ŽIVOT	17
3 LITERÁRNÍ TVORBA JANA ZÁBRANY	21
3.1 Zábranova poezie	21
3.1.1 Lynč	22
3.2 Zábranovy překlady	23
3.3 Zábranova próza	24
3.3.1 Sedm povídek, Povídky	25
3.4 Jan Zábrana jako autor detektivek	26
3.4.1 Patnáct pátračů	30
4 VRAŽDA PRO ŠTĚSTÍ	32
4.1 Seznámení s knihou	32
4.2 Kompozice	32
4.2.1 Stručný děj příběhu	32
4.2.2 Motivy činu, které provázely vyšetřování a byly postupně vyškrtávány	34
4.2.3 Co se odehrává v jednotlivých kapitolách	34
4.3 Postavy	45
4.3.1 Postavy příběhu	46
4.4 Prostředí	49
4.5 Jazyková stránka díla	50
4.5.1 Popis osob věcí	50
4.5.2 Popis prostředí	58
4.5.3 Výrazy synonymní, zejména hovorové	65
4.5.4 Přirovnání	80
4.5.5 Označení, pojmenování některých postav v průběhu vyprávění	82
4.5.6 Vulgarismy, nadávky	85

4.5.7	Zdrobněliny	85
4.5.8	Cizí slova.....	87
4.5.9	Další prostředky k oživení vyprávění	88
4.6	Zajímavosti z knihy	90
4.6.1	Jazykové skrývačky v příběhu	95
5	VRAŽDA SE ZÁRUKOU.....	101
5.1	Seznámení s knihou.....	101
5.2	Kompozice.....	101
5.2.1	Stručný děj příběhu.....	101
5.2.2	Co se odehrává v jednotlivých kapitolách	103
5.3	Postavy příběhu	114
5.4	Prostředí	117
5.5	Jazyková stránka díla	117
5.5.1	Popis osob, věcí.....	117
5.5.2	Popis prostředí	121
5.5.3	Výrazy synonymní, zejména hovorové.....	125
5.5.4	Přirovnání.....	140
5.5.5	Označení, pojmenování postav v průběhu příběhu.....	142
5.5.6	Vulgarismy, nadávky	144
5.5.7	Zdrobněliny	144
5.5.8	Cizí slova.....	148
5.5.9	Prostředky k oživení vyprávění	150
5.6	Zajímavosti z knihy	151
5.6.1	Jazykové skrývačky v příběhu	154
6	VRAŽDA V ZASTOUPENÍ	156
6.1	Seznámení s knihou.....	156
6.2	Kompozice.....	156
6.2.1	Stručný děj příběhu.....	157
6.2.2	Co se odehrává v jednotlivých kapitolách	158
6.3	Postavy	167
6.3.1	Postavy příběhu.....	167
6.4	Prostředí	170
6.5	Jazyková stránka díla	170

6.5.1	Popis osob, věcí.....	170
6.5.2	Popis prostředí	172
6.5.3	Výrazy synonymní, zejména hovorové.....	174
6.5.4	Přirovnání.....	181
6.5.5	Označení, pojmenování některých postav v příběhu.....	183
6.5.6	Vulgarismy, nadávky	184
6.5.7	Zdrobněliny.....	184
6.5.8	Cizí slova.....	186
6.5.9	Další prostředky k oživení vyprávění	190
6.6	Zajímavosti z knihy	191
6.6.1	Jazykové skrývačky v příběhu	193
7	KOMPARACE SLEDOVANÝCH JEVŮ V JEDNOTLIVÝCH DÍLECH KOMPOZICE.....	194
7.1	Kompozice.....	194
7.2	Postavy příběhů	196
7.2.1	Hlavní postavy, které nás provází celou trilogií.....	196
7.2.2	Vypravěč.....	199
7.3	Prostředí jednotlivých částí.....	200
7.4	Období, v němž se jednotlivé příběhy odehrávají.....	201
7.5	Doba a úspěšnost vyšetřování jednotlivých případů	201
7.6	Prostředí úvodu a závěru	202
7.7	Popis osob, věcí, prostředí	203
7.8	Jazykové aspekty	203
7.8.1	Výrazy synonymní, zejména hovorové.....	203
7.8.2	Vulgarismy.....	204
7.8.3	Zdrobněliny.....	204
7.8.4	Nespisovná slova.....	205
7.8.5	Cizí slova.....	206
7.8.6	Jazykové skrývačky v příběhu	206
7.9	Doplnění.....	206

ZÁVĚR.....	208
RESUMÉ.....	210
SUMMARY.....	211
SEZNAM LITERATURY.....	212
SEZNAM PŘÍLOH.....	216
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Předmětem této práce je přestavení detektivní trilogie, která byla vydána pod jménem Jana Zábrany, a tím dokázat, jak se tento autor orientoval v detektivním žánru a jakými jazykovými schopnostmi disponoval.

Spoluautorem této trilogie je také Josef Škvorecký. Jelikož Jana Zábranu zná většina lidí jako překladatele a básníka, měla by jim její tato práce představit v úplně jiném světle. Měla by jim také pomoci v dotvoření názoru na tohoto autora.

Na počátku je tedy stručné seznámení s detektivním žánrem a nejsou opomenuty ani základní komponenty detektivky. Jedna z kapitol je věnována období, v němž detektivní trilogie vznikala. Následuje krátké zamyšlení nad vztahem čtenáře k detektivce.

Dále práce seznamuje s životem Jana Zábrany. Jelikož se právě tento aspekt promítá do jeho děl, je velmi důležité mít o něm alespoň základní informace. Je tedy zmíněno, s jakými těžkostmi se autor v životě potkal, co prožil. Kapitola o jeho životě je naplněna informacemi, které se týkají studia, míst prvních publikačních pokusů, jeho rodiny, vztahu k rodičům.

Následně je představena jeho tvorba. Co se týká poezie a překladů, ty jsou opravdu jen zmíněny. Stěžejní pro tuto práci byla totiž próza. Té je tedy věnována patřičná část.

Jan Zábrana byl autor, který se nebál hovorových či vulgárních výrazů, proto je v próze zařazena i jeho kniha sedm povídek, v níž se právě tato slova užívají velmi hojně.

Nejdůležitější je bezpochyby představení Zábrany jako autora detektivního žánru. Tato část odpovídá na otázky, jak se s touto literaturou seznámil, co jej přimělo se jí také věnovat. Kde vůbec vznikl ten nápad sepsat trilogii.

Druhá část diplomové práce, praktická část, je zaměřena konkrétně na jednotlivé díly trilogie. Ty jsou nejprve jednotlivě analyzovány. Poté je uvedena komparace sledovaných aspektů všech tří dílů.

Příběhy jsou analyzovány z hlediska formálního i jazykového. V jazykové části jsou doloženy seznamy všech výrazů, které byly sledovány. V práci se nachází

např. výčet výrazů hovorových, slangových či vulgárních. Doložena jsou ale také veškerá přirovnání, oslovení či zdobněliny, které se v textu objeví.

Tyto seznamy jsou kompletním výčtem všech výrazů sledovaných aspektů. Nejedná se o pouhé příklady. Díla byla detailně prostudována a jednotlivé výrazy byly přesně zaznamenávány.

Důležité je také upozornit, že tvary veškerých slov jsou zaznamenány v podobě, v níž se objevily v trilogii. Tak je tomu i u některých názvů, které se rozcházejí se současnými pravidly českého pravopisu. Jedná se zejména o názvy restauračních či hotelových zařízení, ale také názvy svátků. Všechny tyto výrazy tedy odpovídají podobě, jaká byla užitá v příběhu.

Vzhledem k velkému množství výrazů nebylo možné v práci uvést seznamy nespisovných slov. Velké množství těchto výčtů zapříčinilo také navýšení rozsahu této práce. Kdyby byly ale tyto výčty z práce vynechány, nebylo by možné ničím podložit závěry vyvedené komparací těchto aspektů. Nebylo by zároveň možné dokázat tak širokou slovní zásobu, s jakou pracoval Jan Zábřana.

V závěru práce jsou vyhodnoceny shody a naopak také rozdíly mezi jednotlivými částmi.

1 STRUČNÉ PŘEDSTAVENÍ DETEKTIVNÍHO ŽÁNRU

Detektivní literatura je velmi širokou a rozmanitou žánrovou oblastí. Detektivní tvorbu lze, dle Jiřího Poláčka, rozdělit na dvě části:

- Klasická (intelektuální) tvorba;
- Senzační čtivo.

Obecně můžeme říci, že detektivka se zabývá problematikou zločinu. Proto také spadá do žánrů kriminální literatury. Do tzv. triviální četby ji ale, jak vyplývá z předchozího členění, můžeme zařadit jen částečně. Hranice mezi těmito dvěma složkami jejího členění jsou velmi tenké. Ač se některé příběhy řadí do umělecké literatury, jiným byl zase vdechnut charakter braku, základní funkce detektivky je ale vždy zábavná. Vznik tohoto výrazu pravděpodobně souvisí s latinským *detegere*, což v překladu znamená *odhalovat, odkrývat či objevovat*.

Kriminální náměty nacházíme již v biblických apokryfech, orientálních pohádkách či Ezopových bajkách.

Detektivní žánr nemá ale daleko k několika dalším žánrům. Všechny tyto žánry ale spojuje napínavý a dramatický děj, v jehož průběhu čtenáře zajímá nejen objasnění zločinu, ale také zde dochází k jakémusi souboji dobra a zla či viny a trestu. Jsou řešeny společenské, mravní, ale i psychologické problémy. Detektivka má velmi blízko např. k thrilleru. Rozdíl mezi detektivkou a thrillerem spočívá v tom, že v thrilleru je pachatel známý prakticky od začátku. Důležité je, vzbudit v čtenáři emoce a stupňovat napětí příběhu, které přináší vzbuzení hrůzy. Naopak detektivka se snaží zejména zapojit čtenářův intelekt, aby se i on sám pokoušel, vlastně v roli detektiva, přijít na rozuzlení záhady. Má herní povahu a klade důraz na dedukci a logickou analýzu.

K detektivce nemají ale daleko ani další žánry kriminální literatury, jako např. pitavaly. To jsou příběhy s pozoruhodnými kriminálními případy. Název dostaly dle autora Françoise Gayota de Pitavala. Dále se detektivka mísí např. se špionážním románem, ale čerpá také z románu pikareskního či loupežnického. Takové příběhy pak obvykle zobrazují poměry ve velkoměstském podsvětí. Detektivní příběhy, které jsou inspirovány gotickým románem, jsou označovány jako *próza s tajemstvím*.

Detektivka se opírá o řadu striktních žánrových pravidel. Přelom dvacátých a třicátých let přinesl vznik tzv. *The detection clubu*, který vznikl ve Velké Británii. Jeho úkolem bylo dohlížet na správnost a jasnost detektivních příběhů. S tímto klubem také souvisel vznik určitých pravidel, která měla být při psaní detektivky dodržována.

Již v roce 1924 se na scéně objevil Richard Austin Freeman, který přišel se čtyřmi obecnými zásadami detektivky (**příloha č. 1**). O dva roky později se o jakési stručné shrnutí zásad pokusil Walter S. Masterman. Logickým úsudkem došel k vytvoření *Dvaceti pravidel pro psaní detektivky (Twenty Rules For Writing Detective Stories)* Willard Huntington Wright, který vystupoval pod pseudonymem S. S. Van Dine (**příloha č. 2**). Právě tato pravidla se stala prvním právnicky formulovaným zákoníkem. Počet těchto pravidel později snížil, a to přesně na polovinu, asi nejznámější kodifikátor páter Roland Arbuthnot Knox. Jeho pravidla byla známá jako *Desatero pátera Knoxe (příloha č. 3)*. Toto desatero vyšlo v roce 1929 a na určitý čas se stalo závazně užívaným. Zápletky ale začínaly být čím dál tím vykonstruovanější, a proto začali autoři naopak prosazovat uvolnění těchto pravidel. Tím se detektivka začala přibližovat k psychologickému a společenskému románu, jehož námětem byl zločin.

1.1 Komponenty detektivních příběhů

Detektiv- nositel epického dění ale samozřejmě ústřední postava detektivní prózy. Může to být člověk jakéhokoli věku, charakteru i vzhledu. Jedná se o jakéhosi bojovníka proti bezpráví, zároveň ale používá střízlivý rozum. Jde o intelektuální postavu. Detektiv mívá obvykle mimořádné pozorovací a zároveň kombinační schopnosti. Je také velmi dobrým znalcem lidské psychiky, ale i „podivínem“, outsiderem. Poměrně často je tato osoba podceňována svým okolím. Úkolem autora detektivního příběhu je, aby vykreslil detektiva takovým způsobem, který umožní čtenáři naprostou identifikaci s touto postavou. Z příchodu tzv. drsné školy vzešel také nový typ detektiva, který připomínal westernového hrdinu. Jednalo se o postavu, které byly neustále „podráženy nohy“, nicméně ona se nehodlala vzdát. Dá se říci, že tento detektiv chtěl sám bojovat se zlem celého světa.

Partner, pomocník detektiva - tato postava je jakýmsi spojovacím prostředkem mezi detektivem a čtenářem. Velmi často je tento člověk nepříliš chápavý a vnímavý.

Personální vypravěč - v příběhu se objevuje již od počátku. Nejdříve je v pozici očitého svědka, poté se mění v jakéhosi zapisovatele všech detektivových činů, zejména těch úspěšných.

Kompozice - promyšlená, obvykle se postupuje od události k jejímu ztajnění. Pro rozuzlení by měl být dostatek důkazů, zároveň by mělo být racionálně odůvodněné a mělo by prakticky samo vyplynout z indicií, které se čtenáři dostávají. I přes to všechno by rozuzlení mělo být co nejpřekvapivější.

Retardace - nejčastěji užívaný kompoziční princip. Autor zná vraha již od počátku příběhu, tuto postavu představí čtenáři, jeho identifikaci a odhalení ale co nejvíce odkládá.

Narativní mezery - tento princip souvisí s otázkou „kdo je vrah“, k níž směřují veškeré informace. Kromě detektiva odpověď snaží vypátrat i samotný čtenář.

Hypotetická podezření - tato podezření na začátku vzniknou, poté se rozvíjí, detektiv je společně se čtenářem ověřuje a následně zamítá jako klamná.

Skrytá anticipace - indicie, které nakonec slouží detektivovi k dopadení vraha. Čtenář je ale v průběhu děje nepovažuje za důležité, nebo si jich vůbec nevšimne.

Rekapitulační rozhovor - přichází vždy na konci příběhu, probíhá mezi detektivem a obviněným. Detektiv vyloží obviněnému všechny důkazy, které mluví proti němu, a obviněný se (pokud tak již neudělal) přizná k činu.

Oproštěnost stylu - v tomto žánru obvykle nenajdeme rozsáhlejší popisy či psychologizující partie. Hojně jsou zde využívány dialogy, zejména když příběh směřuje ke svému rozuzlení. Jedná se o žánr vypjatě dějový.

1.2 Vývoj detektivního žánru

V této kapitole bych ráda odkázala ke své bakalářské práci s názvem Česká detektivka v padesátých a šedesátých letech dvacátého století, kde jsem se vývojem detektivního žánru zabývala. V diplomové práci pro něj, bohužel, nebyl dostatečný prostor.

1.2.1 Šedesátá léta – období, kdy vznikala trilogie

Všeobecně je toto období známé jako období, kdy se začaly uvolňovat určité normy v literatuře. Česká próza byla v tomto období čím dál tím více rozmanitá a kreativně uvolněná. Náročná a zábavná próza se vyvíjely téměř ruku v ruce. Ať už se jednalo o detektivní, vědeckofantastické, či humoristické povídky nebo román, vždy přicházeli autoři s neobvyklými dějovými, kompozičními i tematickými postupy. Tím se oddělovali od ideologicky a esteticky svazujících norem a populární literatura byla brána vlastně jako hra. V žádném případě se nejednalo o postavení zábavné literatury proti seriózní tvorbě, šlo spíše o větší rozmach její výrazové škály.

V padesátých letech byla detektivní literatura nejprve odmítána, poté měla dostat jakousi specificky socialistickou podobu. Česká detektivní literatura vracela k modelu klasické detektivní povídky a s ní byla spojena postava detektiva. Tvorba se opět orientovala na člověka, který těžil ze své geniální intuice a logických dedukcí, zároveň skoro nespolupracoval s policejním kolektivem.

Největšího úspěchu dosáhli ti autoři, kteří se věnovali angloamerické tradiční detektivce, a nezáleželo na tom, zda jde o její obhajování v časopisech, její překlady či vlastní tvořivou činnost. I u nás se začínají prosazovat hodnoty tzv. drsné školy. Obecně měla ale detektivka v tomto období více podob. Autorem historických detektivek byl např. Josef Nesvatba, nebo Josef Škvorecký a Jan Zábrana. V podání těchto autorů byla detektivka opět brána jako jakási hra, v níž se objevily parodie, humoristické intence i satirické narážky.

Poměrně zajímavý je fakt, že v období šedesátých let se k psaní detektivek uchýlili také autoři umělecké literatury, kteří se až doposud věnovali naprosto odlišným žánrům. A právě to zapříčinilo přiblížení detektivky k umělecké próze, jelikož právě tito autoři velmi obohatili detektivku po stránce slohové. Zároveň také při psaní detektivek experimentovali se strukturou. Tyto změny zapříčinily příchod nového detektiva malíře Horáce, jehož autorkou byla Hana Prošková, která experimentovala s tím, že mísila detektivku s psychologickou prózou. Zaměření se na lidskou psychiku využil ve svých detektivkách také Ladislav Fuks.

Naopak elegantního kapitána pražské kriminálky, Václava Exera, přivedl na svět Václav Erben, který svými příběhy představil oddechově pojatou detektivku.

Díky rozmachu detektivky v šedesátých letech se tomuto žánru začali věnovat také literární kritici, jako například: Milan Jungmann, Jiří Opelík, Aleš Haman, Oleg Sus nebo Zdeněk Vavřík. Jejich recenze a stati byly publikovány v Hostu do domu, Kultuře, Plameni, Tvorbě či v Literárních novinách.

Za normalizace získává na oblibě opět sešitová produkce, v níž se objevuje kriminální literatura. Poměrně podrobně zde byla popsána týmová práce vyšetřovatelů, což byli samí profesionálové, a zároveň zločinci tehdy obvykle měli „*nevhodný sociální původ*“¹.

Publikují také již zmínění autoři, jako například: Emil Vachek (Černá hvězda, 1959. Devatenáct klavírů, 1964), Josef Nesvadba (Případ zlatého Buddha, 1960), Eduard Fiker (Série C-L, 1958. Kilometr devatenáct, 1960) apod. Právě tito autoři byli posuzováni, nyní již „*po právu a spravedlnosti, poctivě a kriticky, bez zbytečného hájení nebo divého štvání*“², výše zmíněnými literárními kritiky.

1.3 Vztah mezi čtenářem a detektivkou

S jistotou můžeme říci, že detektivka je hojně čteným žánrem. Ve velkém množství děl českých i cizích autorů najdeme příběhy, které se řadí opravdu do triviální četby. Zejména v poválečných desetiletích si ale česká nakladatelství potrpěla na produkci kvalitní detektivky. Značnou čtenářskou obec mají také různé pitavaly, které spadají spíše do literatury faktu.

Nyní již máme představu, co je to detektivní žánr. Seznámili jsme se i s jeho vývojem a některými autory. Otázkou ale zůstává, co způsobuje poměrně značnou oblibu detektivky u čtenářů. Čím je dokáží tyto příběhy zaujmout? Napínavým dějem, zápletkou, překvapivým rozuzlením? Nebo snad jen čtenáři hledají prostředek k relaxaci, odreagování, pobavení? Přístup každého z nich je individuální a příčin, proč tyto knihy získávají stále na oblibě, je několik. Velmi mne zaujala úvaha Karla Čapka, který se ve své eseji *Holmesiana čili O detektivkách*, zamýšlí nad tímto faktem.

„Lidé se nezajímají o zločiny jen pro jejich literární působivost, nýbrž pro jejich povšechnou možnost. Zajímají se o ně jako o něco důležitého a osobně blízkého. Vzrušuje

¹ MOCNÁ, Dagmar. PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 1962, 704 s. ISBN 80-7185-669-X, s. 113.

² POLÁČEK, Jiří a kol., *Průhledy do české literatury 20. století*. Brno: akademické nakladatelství CERM, 2000, 170 s. ISBN 80-7204-162-2, s. 58.

je hrůzyplná vyhlídka, že se to dá udělat. Poutá je to jako strašné odhalení jistých možností. Člověk, který by nebyl schopen zločinu, by se o zločin zajímal tak málo jako člověk stížený rýmou o vůni růží.

Psychoanalytik by řekl, že proto nás náruživě poutají kriminální příběhy, že je to jediná otevřená možnost, která se zabývá utajovanou zločinností. Možná že by to nazval objektivací latentních zločineckých sklonů nebo podobně učeným jménem. Co mne se týče, nemohu s tím nesouhlasit, ale myslím, že kriminální četba kromě našich latentních sklonů k zločinnosti objektivuje také naše latentní a zuřivé sklony k spravedlnosti...“³

Detektivní literatura má své místo na knižním trhu a díky rozmanitosti tohoto žánru dokáže uspokojit zájmy mnoha čtenářů. V poslední době je ale faktem také to, že její oblibu vrhá do pozadí zvyšující se popularita detektivních filmů a televizních seriálů.

³ ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraji literatury (1919-1931)*. Praha: Dr. Ot. Štorch-Marien, 1931. Aventinum, sv. 303.

2 JAN ZÁBRANA- ŽIVOT

Jan Zábrana je známý především jako básník a překladatel. Byl ale také prozaikem a esejistou. Narodil se do učitelské rodiny 4. června 1931 v Herálci u Humpolce. Oba jeho rodiče, Emanuel a Jiřina, se živili jako učitelé. Nejprve pracovali v okolních vesnicích, poté ale začali učit přímo v Humpolci, kam se také rok po Janově narození přestěhovali.

Otec i matka byli politicky aktivní a stali se členy Národně socialistické strany. Otec vstoupil do strany v roce 1933, matka v roce 1934. A právě to bylo jedním z důvodů, proč je ve vykonstruovaném procesu počátkem padesátých let obvinili z velezrady a odsoudili k mnoha letům vězení. V roce 1960 jim na svobodu pomohla amnestie.

V roce 1936 se Janu Zábranovi narodila sestra. Naneštěstí se narodila mrtvá, jelikož lékaři neposkytli matce včasnou pomoc.

Obecnou školu i reálné gymnázium studoval Zábrana v Humpolci.

V roce 1948 začalo pro Zábranu velmi nepříjemné období života. Dvacátého šestého února roku 1948 sdělil školský inspektor jeho rodičům, že již nemají právo vstupu do školní budovy a zároveň byli zbaveni učitelství. Od té doby byli postupně nuceni opustit všechny organizace, v nichž působili. Např. Československý červený kříž, hasičský spolek, či Sokol. To nejhorší ale Zábranu teprve čekalo. V listopadu roku 1949 probíhal celostátní zásah, který byl zaměřen proti národním socialistům. A právě při něm byla v brzkých ranních hodinách zatčena jeho matka. V roce 1950 pak byla na 18 let odsouzena za velezradu. K odsouzení jí byla nařízena ještě pokuta 2 000 Kčs a zároveň přišla na deset let o všechna občanská práva.

V tomtéž roce také složil Zábrana maturitní zkoušku. Poté chtěl Zábrana začít studovat na Filozofické Fakultě Univerzity Karlovy. Obvinění rodičů z velezrady bylo jedním z důvodů, proč nebyl přijat. Rozhodl se tedy, i dle rad matky, studovat bohosloví. Nastoupil na Římskokatolickou cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Praze. Zde dokončil čtyři semestry, poté musel na návrh vedení fakulty začít studovat externě. To mu ovšem nepomohlo, a tak musel i toto studium 9. července roku 1952, kdy byl uvržen do vězení jeho otec, ukončit.

Zábranův otec byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 10 let a sled těchto nešťastných událostí pokračoval dále. Zábranovým byl zabaven veškerý majetek a Jan

musel opustit i rodinný dům. Tím ukončil svůj pobyt v Humpolci, kde rodina žila, a začal žít v Praze. Zde se nejprve vyučil zámečníkem. Tomuto povolání se věnoval asi jeden rok ve vagónce Tatry Smíchov. Následně vykonával profesi brusiče ve smaltovně v Radotíně, poté v Holešovicích.

Již v této době se věnoval psaní poezie. Zkoušel psát i prózu. Společně s Josefem Jedličkou se podílel na napsání divadelní hry *Marodiáda*, která vznikala v letech 1952- 1953. Tato hra byla přijata Emilem Františkem Burianem k uvedení. Již probíhaly i zkoušky, pak ale došlo k jejich zastavení. Jak uvádí Zábrana v deníku, bylo to údajně proto: „že se ten rok v plánech pražských divadel sešlo příliš mnoho her s lékařskou a špitální tematikou“⁴. Pravda byla ale jiná. Pravým důvodem, proč nebyla hra nikdy realizována, byl fakt, že: „Jedlička v březnu 1948 vrátil stranickou legitimaci a vystoupil z KSČ a Zábrana že má oba rodiče v kriminále pro velezradu a protistátní činnost“⁵. Z tohoto důvodu E. F. Burian zastavil zkoušky a hru nikdy nerealizoval, i přesto, že byl nucen za to zaplatit pokutu.

V tomto období se začal Zábrana seznamovat s osobnostmi, které se nakonec staly jeho dobrými přáteli. Mezi ně patřil např.: Ivan Diviš, Emanuel Frynta, Ladislav Dvořák, již zmíněný Josef Jedlička, Ladislav Fikar, Vladimír Holan, Jiří Kolář či Josef Škvorecký.

Postupně se začal věnovat i překladům a v roce 1955 se stal členem Kruhu překladatelů. Toto povolání jej pak začalo živit. Nejprve psal pro školní časopis gymnázia v Humpolci s názvem Výkvět. Publikoval v něm jak své překlady, tak i verše. Oficiálně měl pak možnost publikovat od roku 1956, kdy se ve Světové literatuře objevila jeho první recenze. První své verše otiskl v roce 1957 Host do domu.

Další příspěvky, překlady, verše a recenze psal pro:

- Rudé právo;
- Svět sovětů;
- Repertoár malé scény;
- Kulturu;
- Plamen;

⁴ ZÁBRANA, Jan, Jan ŠULC a Dušan KARPATSKÝ. *Celý život: výbor z deníků 1948-1984*. Vyd. 3. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-154-1.

⁵ ZÁBRANA, Jan, Jan ŠULC a Dušan KARPATSKÝ. *Celý život: výbor z deníků 1948-1984*. Vyd. 3. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-154-1.

- Kulturní tvorbu;
- Literární noviny;
- Orientaci;
- Zítřek;
- Květen;
- Čtení o Sovětském svazu;
- Divadlo;
- Sešity pro mladou literaturu.

Na začátku šedesátých let byl v nemocnici hospitalizován Zábranův velký kamarád Josef Škvorecký, který jej po návratu z nemocnice oslovil s nápadem, zda by nechtěl společně s ním napsat detektivní román. Jelikož Zábrana souhlasil, vyšly jim v průběhu šedesátých let detektivní romány:

- Vražda pro štěstí (1962);
- Vražda se zárukou (1964);
- Vražda v zastoupení (1967).

Podrobněji se budu tomuto období věnovat v jedné z dalších částí mé práce.

Díky amnestii byl v roce 1960 manželům Zábranovým prominut zbytek trestu. Jednou ze světlých chvil v Zábranově životě byla jeho svatba s Marií Leskovjanovou, která se uskutečnila 30. března roku 1963. Marie nejprve pracovala jako redaktorka časopisu Světové literatura a poté působila v nakladatelství Odeon. Zábrana měl se svojí manželkou jen jednu dceru, Evu, která se narodila zhruba rok po jejich svatbě. Konkrétně 13. října 1964.

Ve svém deníku popisuje Zábrana, jak v srpnu 1968 pozoroval z okna letadla, která zrovna přilétala. Myslel, že nemohou přistát, jelikož je velká mlha. Pravým důvodem byl ale velký počet letadel a málo místa k přistání. Viděl přilétat vrtulníky, z nichž na zem padaly letáky.

Zábrana se nikdy neshodl s totalitním režimem. V roce 1970 se mu naskytla možnost odchodu do USA či Kanady. Mohl tam působit jako učitel slavistiky. Tuto nabídku mu učinil jeho kamarád Josef Škvorecký, Zábrana ji ovšem nepřijal.

Sedmdesátá léta přinesla pouze publikování jeho překladů, kterým se věnoval až do poloviny let osmdesátých a to i přesto, že většina nakladatelství postupně

odstupovala od smluv, které s ním měla uzavřené. Zajímavostí je, že pod svým jménem publikoval dokonce překlady svých přátel, kterými byli např. Antonín Přidal, Anna Nováková nebo Hana Žantovská.

Překládal především z ruské literatury a moderní angloamerické literatury. Překládal prózu i poezii. Někdy se ovšem věnoval i překladu dramát, např. hry Isaaka Babela. Náplní jeho překladatelské práce byly ovšem také detektivní příběhy Agathy Christie.

Zábrana miloval své rodiče, právě oni byli tím hlavním důvodem, proč nepřijal Škvoreckého nabídku k odchodu ze země. Velmi těžce nesl jejich smrt. Matka zemřela v roce 1971, otec v roce 1975.

Krátce po smrti matky musel Zábrana kvůli zdravotním problémům přestat pracovat. Od roku 1976 trpěl diabetes.

V roce 1984 se v kavárně Viola uskutečnila premiéra pásma veršů *Ze dna tůně* autorky Sylvie Plath. Právě na této premiéře se Zábrana také objevil. Bylo to naposled, kdy jej mohla veřejnost spatřit.

Na premiéru se dostavil v březnu, již v květnu téhož roku musel být hospitalizován v Motole, v červnu pak v nemocnici na Karlově náměstí a 3. září 1984 v půl deváté večer Jan Zábrana zemřel. Poslední rozloučení s tímto autorem se konalo 10. září 1984 ve strašnickém krematoriu. Pohřben je na hřbitově v Poděbradech v rodinném hrobě.

3 LITERÁRNÍ TVORBA JANA ZÁBRANY

Již v deseti letech se Zábrana snažil věnovat próze a napsal svá první díla. Jednalo se o tři romány z prostředí Divokého Západu. Nesly názvy: *Boj o hranici*, *Záhada Sanderson City*, *Střelci z ranče Karo Kříž*. Tyto romány poté také sám přepisoval na stroji. Jak je zmíněno již dříve, publikoval ve školském časopisu *Výkvět*. V té době mu bylo teprve čtrnáct let. Nejprve zde uveřejnil svoji první báseň *Dvacáté století* a následně také svůj první překlad anglické básně *Chvála Samoty*, jejímž autorem byl původně Alexander Pope. V roce 1949 se v tomto časopise objevuje také jeho recenze. Následně pak úvahy či eseje.

Od roku 1957 začal oficiálně psát také poezii. Nejprve se představil s básní *Mladí Ovidiové se loučí*, která vyšla v 5. č. IV. roč. časopisu *Host do domu*.

Na druhé straně byl ale také autorem knížky pro děti, která byla vydána v roce 1965, a spoluautorem byl opět Josef Škvorecký. Knížka nesla název *Táňa a dva pistolníci*.

Teprve až po smrti jsme jej mohli poznat také jako esejistu. Neboť pět let po jeho úmrtí, tzn. v roce 1989, vychází jeho esej *Potkat básníka*.

Obecně bylo o Zábranovi známo, že byl naprostý perfekcionista, znali jej tak i jeho kolegové. Veškeré své texty neustále opravoval a přepisoval, aby je dovedl k dokonalosti. Dokonce prováděl opravy i v cizích knížkách. Vždy když se mu dostala do ruky nová kniha, již první četbu prováděl s tužkou v ruce. Jak uvedla v rozhovoru pro Lidové noviny Marie Zábranová, díky neustálým úpravám a přepisům měl Zábrana vždy několik verzí jednoho textu, jelikož zkoušel stále nové a nové varianty. Proto, když procházela Zábranovu pozůstalost a chtěla se v ní orientovat, bylo to velmi těžké. Uvedla dokonce, že některé texty se objevily až v deseti různých variantách. Nutno ale podotknout, že při psaní deníků tomu tak nebylo. Vždy při sobě nosil notes, do kterého si zapisoval každou událost, každý postřeh. Když to pak přepisoval do deníku, událost jen rozvedl.

3.1 Zábranova poezie

Zábrana patří mezi největší básnické osobnosti druhé poloviny 20. století. Zábrana se v této části své tvorby nechal nejprve inspirovat romantismem, tím byl doslova okouzlen. V jeho básních se objeví motivy samoty, zklamání v lásce,

ale také se zde střetává sen se skutečností. To vše souviselo s jeho osobností právě v době, kdy se věnoval poezii. Přichází první láska a s ní také první zklamání. Chce se odlišovat od okolního světa a dá se říci, že hledá jakýsi ideál, a zároveň je rozpolcen svými rozervanými pocity. Této kapitole své tvorby se začal Zábrana věnovat díky milostnému vzplanutí ke své spolužačce. Proto první poezií, kterou autor tvořil, byla milostná lyrika. Jeho první básnické pokusy vznikají tedy již na gymnáziu.

Obecně Zábrana ve svých sbírkách zobrazuje každodenní události. Stejně jako v denících, tak i v básních se snaží zachytit realitu. Od banálních událostí až po významné okamžiky jeho života. Zaznamenával chvíle radostné, z větší části také ty neveselé, někdy až traumatizující. Což je patrné zejména při spojení s koncem jeho života. I jeho básnická tvorba má jakýsi deníkový nádech.

Sbírky

- *Utkvělé černé ikony* (1965);
- *Stránky z deníku* (1968, 2. upravené a rozšířené vydání in *Básně* 1993, 3. vydání 2001);
- *Lynč* (1968, 2. upravené vydání *Samosoud* in *Básně* 1993);
- *Jistota nejhoršího* (1991);
- *Zed' vzpomínek* (1992);
- *Básně* (1993).

3.1.1 Lynč

K prvnímu vydání sbírky *Lynč* došlo v roce 1968. Tuto sbírku později autor přejmenoval na *Samosoud*. Čtenáři zde mohli nalézt jednak sedm básní, které již vyšly v almanachu *Život je všude* pod názvem *Léta s Helmutem*, ale také básně dosud nevydané.

Sbírka zahrnuje delší básně, které jsou psány volným veršem. Básnický jazyk se zde ztotožňuje s jazykem mluveným. Autor užívá přímá ale i obrazná pojmenování. Myslím si, že se tím snaží poezii přiblížit čtenáři. Chce mu dokázat, že i poezie, stejně jako próza, dokáže zachytit každodenní události, všední, stereotypní situace, které běžní lidé prožívají. Mluvený jazyk není pro čtenáře tak složitý a díky jeho užití snadněji pochopí významy jednotlivých veršů a celkové sdělení básní.

V této sbírce autor neužívá označení „muži a ženy“ tolik, jako v ostatních sbírkách. Mnohem častěji se naopak objevují konkrétní jména. Např. jméno Helmut a Agáta se objeví hned v několika básních. Další postavou, s níž se setkáváme velmi často, je Josef Novák. Toto jméno se objeví ve třech básních a oproti básním ostatním jsou tyto tři psány mnohem hovorovějším jazykem, hojnější také užívání germanismů. Velmi patrná je v této sbírce právě „deníkovost“ jednotlivých básní, jak již bylo zmíněno. Tu dokazují jak zaznamenané vzpomínky, tak zmínky obyčejných a běžných událostí. Postavy jsou naprosto spjaty s konkrétní dobou.

3.2 Zábranovy překlady

Jan Zábrana překládal od roku 1953, jako překladatel na volné noze začal působit o rok později. Od roku 1955 patřil do Kruhu překladatelů. Překládal zejména ruskou a anglosaskou literaturu. Zábrana byl známý tím, že nepřekládal vše, co se mu naskytlo. On si vybíral autory. Jednak dle kvality jejich děl, ale zároveň chtěl českému čtenáři přinést něco zajímavého a hlavně nového. Knihy překládal Zábrana opravdu slovo od slova, aby ji důkladně poznal a pochopil. Zabýval se detaily, stavbou vět, slovní zásobou, samotným dějem, originalitou díla. Neustále studoval autora a jeho poetiku a zároveň možnosti českého jazyka, které by zaručily co nejpřesnější interpretaci a přenos ke čtenáři, tak aby to pro něj bylo co nejvíce srozumitelné.

I přesto, že byl Zábrana skvělým překladatelem, možnost k rozhovoru v angličtině se mu naskytla až v šedesátých letech, kdy jej navštívil Allen Ginsberg.

Zábranova skvělá paměť jej činila jakýmsi jazykovým géniem. Nejen, že to, co si jednou přečetl, již nemusel číst opakovaně, jelikož si to ihned pamatoval, ale zároveň oplýval skvělou poslechovou schopností. Dokázal si zapamatovat velké množství informací, které získal formou rozhovoru, či poslechu. K tomuto jazykovému nadání zřejmě hodně přispěla také Zábranova matka, která byla učitelkou českého jazyka. Je známo, že doma se vyjadřovala „krásnou“ češtinou, a Zábrana si již jako malý zaznamenával do zápisníku slova, která mu připadala nějak zajímavá, nebo se mu prostě jen líbila.

Zábrana se dokonce sám setkal i s dalšími autory, které překládal. Například se Sergejem Aksjonovem, Georgiem Vladimovem, Sergejem Alexandrovičem Světlovem, nebo s Jevgeniem Alexandrovičem Jevtušenkem.

Próza

- *Básník a čas* (Cvetajeva Marina);
- *Doktor Živago* (Pasternak Boris);
- *Nezhašený měsíc* (Pilňak Boris);
- *Povídky* (Babel Isaac);
- *Povídky z dalek, moří a cest* (Bunin Ivan);
- *Pozdní hodina* (Bunin Ivan);
- *Rudá jízda* (Babel Isaac);
- *Řeka Potudaň* (Platanov Andrej);
- *Souostroví Gulag* (Solženicyn Alexandr);
- *Srdce temnoty* (Conrad Joseph);
- *Zrození mistra* (Platonov Andrej).

Poezie

- *Ariel* (Silvia Plath);
- *Čtu báseň, která nekončí* (Ferlinghetti Lawrence);
- *Když jsme tu byli spolu* (Kenneth Patchen);
- *Kvílení a jiné básně* (Ginsberg Allen);
- *Lunapark v hlavě* (Ferlinghetti Lawrence);
- *Mokré moře* (Gregory Corso);
- *Muž s modrou kytarou* (Wallace Stevens);
- *Oheň jeřabin* (Jesenin Sergej);
- *Ruská Tristia* (Mandelštam Osip);
- *Ryšavý měsíc* (Jesenin Sergej);
- *Startuji ze San Franciska* (Ferlinghetti Lawrence);
- *Větrné vlaky* (Světlov Michail).

3.3 Zábranova próza

V próze se chtěl Zábrana maximálně opírat o vlastní zkušenosti a vše psát tak, jak se to doopravdy stalo. Dokonce i vlastní jména, která ve svých dílech užívá, jsou pravá. Důkazem toho je šestnáct nalezených textů Zábranovy prózy a v doslovu ke knize *Sedm povídek*, se o tomto faktu zmiňuje také Jan Šulc.

Důležitou roli pro něj hraje také jazyk, píše hovorovou češtinou a užívá kratších vět. Chtěl zachytit co nejpřesněji mluvu jednotlivých postav. Hrdinové jeho knih jsou jeho skuteční přátelé. Vydává příběhy o svých spolužácích z gymnázia, nebo o dělnících z Tatrovky.

- *Vražda pro štěstí* (1962);
- *Vražda se zárukou* (1964);
- *Táňa a dva pistolníci* (1965);
- *Vražda v zastoupení* (1967);
- *Potkat básníka. Eseje a úvahy* (1989);
- *Celý život I a II* (1992, 2. vydání 2001);
- *Sedm povídek* (1993);
- *Náruč plná vřesu* (1998).

3.3.1 Sedm povídek, Povídky

Původně byl koncem roku 1992 nalezen v Zábranově pozůstalosti svazek spisů, v němž se nacházelo šestnáct textů. Dále se zde objevily ještě tři listy. Jeden s rukopisnými poznámkami k jednotlivým povídkám, na druhém byly sepsány názvy povídek s počty stran a na třetím listu se nacházely opět poznámky k jedné z povídek (*Kurevská zima*).

V prvním vydání jsou zařazeny pouze povídky, které byly dokončeny a povídka *Srdce ženy*.

Soubor sedmi povídek vyšel poprvé v roce 1993 v nakladatelství Atlantis.

První vydání obsahovalo povídky:

▪ <i>Nohy;</i>	▪ <i>Peklo peněz;</i>
▪ <i>Psovod Gerža;</i>	▪ <i>Srdce ženy;</i>
▪ <i>V noci u pece;</i>	▪ <i>Smaltovna.</i>
▪ <i>Kurevská zima;</i>	

V roce 2012, vychází Zábranovy povídky znovu. Tentokrát v nakladatelství Torst v Praze. Úpravy provedl Vladimír Nárožník. Tato kniha obsahuje celkem třináct povídek, takže se čtenáři setkávají s pěti novými povídkami. Osm těchto povídek je opatřeno názvem (nadpisem), další čtyři název nemají a povídka s názvem *Srdce ženy* je nedokončená.

Psaní povídek se věnoval Zábrana pouze v padesátých letech, jenže tato doba mu neumožnila je vydat. V šedesátých letech již nebyly středem jeho zájmu. V té době vydal své básnické sbírky: *Utkvělé černé ikony*, *Lynč* či *Stránky z deníku*. Stěžejní pro něj ale v té době byl překlad Doktora Živaga od Borise Pasternaka. Tomu věnoval svůj veškerý čas.

I čtenář, který nebude znát osud Jana Zábrany a nebude vědět, čím si prošel, dle mého názoru, z povídek vycítí, že se nejedná o nepromyšlený či nahodilý text. Čtenář doslova sám pozná, že tyto příběhy si autor prožil, byl jejich součástí, ale přesto na ně nahlíží s patřičným nadhledem, ale i lehkou ironií. Naprostou většinu událostí vypravěč nijak neposuzuje, je pouze jejich pozorovatelem, nebo je konzultuje s ostatními postavami.

V povídkách se objeví postavy s různým charakterem, osudem, ale i řečí. Najdeme zde děti i starší penzisty, dělníky, či koketní slečny. V některých příbězích je dokonce velmi detailně popsána vedlejší postava, i když pro samotný děj nemá skoro žádný význam.

Jak již bylo zmíněno, Zábrana měl velké jazykové nadání, takže v povídkách najdeme ostrý jazyk dělníků a na druhé straně také typickou, nelogickou dětskou řeč, či něžný milostný dialog.

Autor nám v povídkách umožní vidět některé události očima dítěte, zažívá hrůzu, hanbu, strach i úzkost, která se přenáší až do úzkosti dospělého člověka. „*Člověk jako dítě nalezne určitý postoj k světu, a ten si pak v sobě nese navždy.*“⁶

V díle se často objevuje personifikace míst. Velmi častá je metafora. Mnoho povídek se odehrává na jatkách či v továrně. Nejčastěji v povídkách najdeme vyprávění pomocí ich- formy, či personalizovaná er- forma. Jednotlivé povídky obsahují přítomné situace, ale také vzpomínky.

3.4 Jan Zábrana jako autor detektivek

Jan Zábrana je známý především jako autor poezie, překladatel a esejista. Věnoval se ale také próze, a to dokonce detektivnímu žánru. Jak jsem již v této práci

⁶ VONDŘICHOVÁ, Anna. Trvalý stav smutku nad sebou samým a nad světem. *Aktuálně.cz*. [online]. 9. 9. 2012 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/trvaly-stav-smutku-nad-sebou-samym-a-svetem/r~:i:article:756836/>

zmiňovala, na počátku šedesátých let oslovil Zábranu Josef Škvorecký, který mu nabídl, že spolu napíše detektivní román.

Josef Škvorecký byl čtyři měsíce hospitalizován v nemocnici. Důvodem byla infekční žloutenka. A právě v té době našel zalíbení v detektivním žánru, které u něj vyvolali zřejmě jeho kamarádi, kteří mu do nemocnice nosili ke čtení příběhy s detektivní zápletkou.

Když se vrátil z nemocnice, měl ve svých plánech jasno. Toužil po tom, aby se mu podařilo napsat detektivku, i přesto, že věděl, že detektivka spadá do tzv. pokleslého žánru. Oslovil tedy Zábranu, který jeho nabídku přijal. Pro Škvoreckého bylo následující období dobou velmi příjemného zotavování a Zábranovi se naskytla možnost vyzkoušet si něco naprosto nového.

Práce to ale nebyla jednoduchá ani pro jednoho z autorů. „*Několikrát dospěli ke zjištění, že fabule jejich příběhu nikam nevede, takže se pokaždé museli vrátit na úplný začátek a začít znovu.*“⁷ Tento fakt působil mnohem hůře na Zábranovu psychiku, než na psychiku Škvoreckého. Podařilo se jim ale položit základ logické detektivní linie, v níž poté pokračovali a která byla prokládána humornými částmi, jejichž úkolem bylo odlehčit závažný detektivní příběh.

Velkým vzorem pro Škvoreckého byl Charles Dickens, proto také postavy, které se objevují v příběhu, „*jsou pojaté v duchu jeho tvorby a nedosahují žádného vývoje*“⁸, takové postavy jsou někdy nazývány jako „*loutky*“⁹.

Velmi neobvyklé pro detektivku byly také určité prvky, které tito dva autoři vkládali do příběhu. Např. básně, jejichž autorem je z větší části Zábrana. Ovšem tyto básně, stejně jako i další prvky (např. již zmíněné humorné vstupy) naprosto souvisely s tématem a do příběhu se hodily.

Své dílo se rozhodli autoři vydat pouze pod jménem Jana Zábrany, jelikož Škvoreckého prvotina byla zavrhnuta a hlavně proto, že měl již několik „*vroubků*“

⁷ KALISTOVÁ, Daniela. *Česká detektivka v padesátých a šedesátých letech 20. století*. Plzeň. 2014. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Věra Zelenková, s. 34.

⁸ KALISTOVÁ, Daniela. *Česká detektivka v padesátých a šedesátých letech 20. století*. Plzeň. 2014. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Věra Zelenková, s. 34.

⁹ KALISTOVÁ, Daniela. *Česká detektivka v padesátých a šedesátých letech 20. století*. Plzeň. 2014. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Věra Zelenková, s. 34.

souvisejících se současným režimem. Svůj detektivní příběh nazvali *Vražda pro štěstí*. I přesto, že autorem byl oficiálně pouze Jan Zábrana, cesta k vydání nebyla jednoduchá. Nakonec bylo jejich dílo otisknuto v časopise *Host do domu* v literární kategorii „román revue“, a to díky Olegu Susovi, jenž byl tvůrcem již zmíněné literární kategorie. V časopise ji zřídil právě pro uvedení tohoto příběhu, což se mu vyplatilo. Ohlasy čtenářů byly velmi pozitivní a příběh sklidil takový úspěch, který v žádném případě ani autoři neočekávali.

Jelikož se příběh těšil velkým ohlasům, rozhodli se autoři na tuto první část navázat a následně vyšly ještě dva tituly. *Vražda se zárukou a Vražda v zastoupení*. Společné dílo Zábrany a Škvoreckého se tedy stalo trilogií.

Dále bylo v plánu napsat ještě čtvrtý a pátý díl. Ve čtvrtém díle se měli čtenáři ocitnout v době poválečné a v pátém díle by se přenesli do doby poúnorové.

Po Zábranově smrti dochází dokonce ke zfilmování jednoho z dílů jejich trilogie *Vražda v zastoupení*. Škvorecký byl i po smrti svého přítele v kontaktu se Zábranovou manželkou. Požádal ji, aby část jeho peněz z díla, jehož autorem byl společně s jejím manželem, předala Edici Petlice. V té době zde pracoval Vaculík. Velmi ho šokovalo, když se následně dozvěděl, že Zábranova manželka, již zmíněná Marie, vůbec nevěděla o tom, že na detektivce pracovali se Zábranou společně. To, že nelže, jí dokázal poměrně záhy a lehce. Poprosil ji, aby si přečetla vždy první písmeno v každé nové kapitole v knize. Když si je pak poskládala dohromady, vzešel jí z toho latinský nápis: „*Škvorecký et Zábrana fecerunt ioculum*“¹⁰. Tento žert zapracovali autoři do příběhu takovýmto způsobem, aby se jim podařilo obelhat režim. Na základě tohoto důkazu mu Zábranova manželka uvěřila.

Zajímavé je, že Zábrana se se Škvoreckým velmi lišili, ale i přesto si skvěle rozuměli a věřili si jak v záležitostech politických, tak osobních. Na rozdíl od Škvoreckého neznal Zábrana dokonale svět večírků a jazzové zábavy. I přesto se perfektně doplňovali a dá se říci, že Škvorecký byl pro Zábranu nejbližším člověkem.

Jan Zábrana se tedy věnoval také psaní detektivní prózy. Poprvé se ale s tímto žánrem seznámil prostřednictvím četby. Tyto příběhy provázely téměř celý jeho život. Ještě

¹⁰ KALISTOVÁ, Daniela. *Česká detektivka v padesátých a šedesátých letech 20. století*. Plzeň. 2014. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Věra Zelenková, s. 35.

než se ale pustil do spoluautorství s Josefem Škvoreckým, věnoval se překladům detektivek. Náplní jeho práce byl překlad detektivek od Agathy Christie, Ed McBaina či Arthura Conana Doylea.

Když se Zábrana věnoval překladům detektivek, začal se velmi dobře orientovat v inovacích a změnách tohoto žánru. Viděl, jak se navrací motivy detektivky z klasického období, které přicházejí v moderním provedení. Měl přečteno nepřeborné množství anglických i amerických detektivních příběhů a antologií. A právě to jej přivedlo na myšlenku vytvořit vlastní antologii.

Toto dílo nese název *15 pátračů*. Náplní této antologie byly detektivní povídky, které měly střední či spíše delší rozsah. Delší rozsah je naprosto zásadní slovní spojení pro tuto antologii. Příběhy, které se zde nacházely, měly obvykle třicet až sedmdesát stránek a dle Američanů bývaly označovány jako „*long stories*“ popř. „*novelettes*“. Jde o výbor příběhů, které četl a střídal Zábrana téměř celý život.

K sepsání tohoto díla jej přivedlo ještě vydání antologie anglických a amerických detektivních povídek s názvem *Jedenadvacet detektivů*, kterou vytvořili manželé Outratovi. Ta vyšla nejprve v roce 1967, později ještě v roce 1970 a vydalo ji nakladatelství Odeon.

Už dle názvu je jasné, že Zábrana vytvořil jakousi parafrázi. Rozdíl mezi těmito dvěma antologiemi spočívá v tom, že kniha *Jedenadvacet detektivů* obsahuje krátké detektivní povídky. Tyto povídky mají většinou maximálně dvacet stránek. Ovšem, jak již bylo řečeno, kniha *Patnáct pátračů* je naplněna dlouhými detektivními příběhy.

Odůvodnění, proč se Zábrana rozhodl pro delší příběhy, zní takto: „*Výtky tomuto útvaru (tj. krátké povídce)- ze strany těch, kdo preferují detektivní romány- spočívají především v tom, že hubenému jsou příliš vidět žebra, že na malém rozsahu je autor nucen rozvinout, exploatovat a uzavřít zápletku příliš tryskově, takže často zbývá jen holá kostra příběhu, bez onoho nutného stupně beletrizace, který je nezbytným předpokladem dobrého počtení. Nuže- tato výtka u long stories většinou odpadá, protože právě jejich rozsah si beletrizaci už přímo vynucuje.*“¹¹.

Zábranova smrt zabránila napsání předmluvy k tomuto dílu. Původně se mělo jednat čistě o jeho knihu. Nakonec stihl tuto antologii jen připravit pro nakladatelství Odeon.

¹¹ ZÁBRANA, Jan. *15 pátračů: Antologie angl. a amer. detektivních povídek*. 1. vyd. (povídky W. Irishe, D. Du Maurierové a E. Queena 2. vyd.). Překlad Alena Hartmanová. Praha: Odeon, 1987, s. 7.

3.4.1 Patnáct pátračů

Antologie, která vznikla na základě vydání antologie manželů Outratových v roce 1967 *Jedenadvacet detektivů*. Tato kniha obsahuje americké a anglické detektivní povídky a měla navazovat na již vydanou antologii. Převažují zde povídky anglické, jelikož tento typ měl autor raději pro jejich důvtip a přirozenost. Konkrétně v knize najdeme devět anglických a šest amerických detektivních povídek.

Příběhy se vyznačují středním, či spíše delším rozsahem, který činí třicet až sedmdesát stran. V převaze se zde objeví prózy, které nebyly dosud přeloženy. Výjimky tvoří příběhy, které již autor uvedl v antologii *Bez motivu*. Z tohoto důvodu se ve výběru neobjevila některá jména slavných autorů, a to zejména z toho důvodu, že jejich nejlepší díla byla již přeložena. I tak v antologii najdeme jména známá, jako např. Christie, Queen či McBain. Objeví se v ní ale také autoři méně známí, jako například: Bramah, Armstrongová. Za velkou zajímavost můžeme pokládat fakt, že tato antologie zahrnuje svým obsahem tři čtvrtiny století vývoje detektivní literatury. Zábrana publikaci uspořádal pro nakladatelství Odeon.

Můžeme říci, že tato kniha vznikla díky Zábranově zálibě v detektivních příbězích. V tomto žánru se autor velmi dobře orientoval, znal veškeré inovace, které daná doba přinášela, věděl jakým příběhem nejlépe zaujmout. Budu se tedy opakovat když napíši, že detektivní literatura jej provázela celým životem, a také povídky do tohoto výboru autor pečlivě vybíral. *„Pořizoval jsem si jakousi privátní dokumentaci, sledoval jsem proměny žánru, návratnost motivů z klasického období detektivky v moderním provedení a podobně. K tomu přistoupila četba několika desítek anglických a amerických detektivních antologií- čili seznámení s dalšími texty, které už prošly výběrem. Jde tedy o jakýsi výběr z výběru.“*¹²

Jednotlivé povídky jsou samy o sobě logickými hádankami, nechybí v nich překvapivá zápletky, nenajdeme v nich žádné drastické scény ani násilí, jsou plné důvtipu.

¹² ZÁBRANA, Jan. *15 pátračů: Antologie angl. a amer. detektivních povídek*. 1. vyd. (povídky W. Irishe, D. Du Maurierové a E. Queena 2. vyd.). Překlad Alena Hartmanová. Praha: Odeon, 1987, s. 7.

Sám Zábrana označil toto dílo jako: „... *to nejlepší, o čem vím, že v tomhle rozsahu a v tomhle žánru v anglo- americké oblasti existuje. Jsou to opravdu pěkné, v mnoha případech nezapomenutelně jedinečné povídky. Ručím za to.*“¹³

Antologie je opravdu výsledkem profesionální náročnosti autora a zároveň jeho vytříbeného vkusu.

Povídky, které najdeme v antologii:

- *Případ Oscara Brodského* (Richard Austin Freeman);
- *Záhada Stanwayovy kameje* (Arthur Morrison);
- *Tragédie v Brookbend Cottage* (Ernest Bramah);
- *Případ uhořelého sázkaře* (Henry Christopher Bailey);
- *Pes za bílého dne* (Rex Todhunter Stout);
- *Gumová trumpetka* (Roy Vickers);
- *Tři slepé myšky* (Agatha Christieová);
- *Dvakrát vás pověsit nemůžou* (Anthony Gilbert);
- *Tančící detektiv* (William Irish);
- *Dobrodružství s pěticentem od prezidenta* (Ellery Queen);
- *Nepřítel* (Charlotte Armstrongová);
- *Pán z Paříže* (John Dickson Carr);
- *Boty mrtvého muže* (Michael Innes);
- *Bez motivu* (Daphne du Maurierová);
- *Mrtvé hodiny* (Ed McBain).

¹³ ZÁBRANA, Jan. *15 pátračů: Antologie angl. a amer. detektivních povídek*. 1. vyd. (povídky W. Irishe, D. Du Maurierové a E. Queena 2. vyd.). Překlad Alena Hartmanová. Praha: Odeon, 1987, s. 8- 9.

4 VRAŽDA PRO ŠTĚSTÍ

4.1 Seznámení s knihou

Tento detektivní román obsahuje šedesát osm kapitol. Jde vlastně o klasické schéma detektivky. Dílo je důkazem orientace a poučenosti autora v detektivním oboru. Veškeré úvahy jsou logické a reálné. Dá se říci, že dílo má také jakýsi parodistický nádech, což způsobuje také autorův znatelný odstup od díla. Neopomněl toto vyprávění obohatit také patřičnou dávkou ironie.

Když jsem četla trilogii Jana Zábrany poprvé, velmi mne zaujala její jazyková stránka. Zejména to, jak je bohatá. Pokud se stane, že se některé výrazy v knize opakují, je to jen z toho důvodu, že autor chce na něco upozornit, dát výrazu důraz, který patřičná situace vyžaduje, oživit tím vyprávění. Jak níže doložím, autor dokáže jeden význam vyjádřit několika různými výrazy, kterými vyprávění ozvláštňuje.

Příběh velmi obohacují také „jazykové rébusy“ (anagramy, nebo řekněme skrývačky). Právě ty v jedné části odvádí detektiva na falešnou stopu a zejména tady se může projevit intelekt čtenáře. Otázkou je, zda jednotlivé rébusy rozluští stejně jako doktor Pivoňka, nebo najde jiné řešení.

Když se začnete do jednotlivých situací, zejména těch humorných, dokážete si díky propracovanosti díla naprosto živě představit, jak daná situace probíhá. Konkrétně bych chtěla zmínit scény týkající se různých dobrodružství pana továrníka. Ty čtenáře vždy zaručeně pobaví, jelikož, jak se říká, tento člověk na co sáhne, to pokazí.

Samozřejmě tato kniha obsahuje i některé kapitoly, které by klidně mohly být vynechány, neboť děj nikam neposouvají, neodehrává se v nich nic podstatného a čtenáře nijak neupoutají. Nicméně myslím si, že právě díky těmto částem jsou pak následující kapitoly mnohem napínavější a čtenáře nutí číst knihu dál a dál, neboť to v něm vzbuzuje zvědavost, co se asi stane, jak se bude děj vyvíjet dál.

4.2 Kompozice

4.2.1 Stručný děj příběhu

Knihy začíná jakousi sešlostí znuřených účastníků rekreace ROH, které se účastní i hlavní hrdina našeho příběhu, doktor Pivoňka. Je zrovna deštivý a nijak příjemný

den. A jelikož je takovýto den několikátý v pořadí, nálada na rekreaci není moc veselá. Hosté se zrovna nachází v prostorách kavárny hotelu. Za okny vidí jen mlhu a silný déšť.

A právě zde začíná doktor Pivoňka vyprávět svůj příběh. Příběh, v němž vyřešil svoji první vraždu, zároveň ale přišel o své tři nejlepší přátele. Tato událost se stala asi ve třicátých letech, a právě do této doby se nyní doktor Pivoňka vrací, aby svým vyprávěním zpestřil pobyt rekreatantů.

V úvodu je čtenář seznámen s detektivem, tedy hlavní postavou, a zároveň jsou mu představeny některé další postavy. Následně je ohlášena vražda, která se odehrála v redakci časopisu *Osvobozená lyra*, obětí vraždy je právě šéfredaktor. Pak přichází hypotéza, jak k ní zřejmě došlo a za jakých okolností proběhla. Řešení případu se ujímá policie zastoupena ironickým inspektorem Vodičkou, a také detektivní kancelář Ostrozrak reprezentována doktorem Pivoňkou.

Následuje vyšetřování. Můžeme říci, že se jedná o rámcovou kompozici. Jako pomyslný rámec v tomto případě bereme fakt, že doktor Pivoňka se nachází na rekreaci, kde vypráví svůj příběh, v němž je vyšetřována vražda. Právě vyšetřování je náplní již zmíněného rámce. I do tohoto příběhu jsou navíc ještě vkládány další příhody. Některé z nich s případem vůbec nesouvisí, nicméně oživují děj a čtenáře pobaví. Zapříčiní zpomalení vyprávění, což ještě zvyšuje čtenářovo napětí. V závěru knihy se potom rámec uzavírá opětovným navrácením na rekreaci.

V průběhu vyšetřování se čtenář seznamuje se soukromím dalších postav v příběhu, každá z nich je naprosto osobitá a originální. Každá postava pochází z jiného prostředí, jiné společenské úrovně.

Rozřešení případu přichází až v úplném závěru, konkrétně v poslední kapitole. Dá se říci, že čtenář je opravdu napjatý až do poslední chvíle. Dokonce se ještě v závěru hroutí poslední úvaha a pro doktora Pivoňku nejpravděpodobnější varianta rozřešení vraždy, což způsobí ještě větší napětí čtenáře a touhu po novém závěru. Správná úvaha nakonec přichází.

Doktor Pivoňka zde vede velmi rozsáhlý monolog, na jehož konci vraha, který sedí celou dobu vedle něj, osloví. V průběhu tohoto monologu si může sám čtenář vyzkoušet odhalit viníka. Celá kniha je naplněna velkým množstvím indicií, které

vedou doktora Pivoňku k dopadení vraha. Jak již bylo řečeno, čtenář si může vyzkoušet pátrání po viníkovi sám, porovnat, zda se jeho úvahy shodují, nebo naopak rozcházejí s těmi, které si dává dohromady doktor Pivoňka.

Závěr knihy patří „návratu do reality“. Doktor Pivoňka již jen zodpoví otázky, které mu pokládají rekreanti. Ty se týkají zejména některých postav z příběhu, jejich dalšího osudu. Následně si doktor Pivoňka ve své mysli zavzpomíná ještě jednou na tuto událost, která vyvolá i slzy v jeho očích. Poté příběh končí.

4.2.2 Motivy činu, které provázely vyšetřování a byly postupně vyškrtávány

- Obchod s drogami;
- Žárlivost;
- Peníze;
- Nactiutrhaní.

4.2.3 Co se odehrává v jednotlivých kapitolách

Úvod - v něm je představeno prostředí, v němž se vypravěč příběhu právě nachází.

- 1) začíná se vyprávět příběh, vracíme se úplně na začátek a dojde k vraždě;
- 2) autor se opět vrací ještě dále před zjištění vraždy. Děj se v této kapitole nikam neposouvá, neboť jsou čtenářovi představeny některé postavy z příběhu. Toto povídání je obohaceno o další historky ze života jednotlivých postav, což čtenáři pomáhá v tom, aby je lépe poznal;
- 3) ani tato kapitola nepřináší posun v ději. Čtenář se poměrně podrobně seznámí s postavou Toma Lomala, který přislíbí doktoru Pivoňkovi účast při vyšetřování vraždy jeho přítele;
- 4) čtenář se dozvídá, kdy a kým byla nalezena mrtvola doktora Procházky, doktor Pivoňka přijíždí na místo činu, dozvídáme se také, jak se doktor Petráček dostal na místo tajemníka u pana Zdeborského a pár informací o osobě a životě doktora Procházky;
- 5) dochází k předběžnému určení předmětu, kterým byl zavražděn doktor Procházka a zásadní je pro pátrání také popis muže, který uvádí slečna Carmen;

- 6) šestá kapitola přináší jméno popisované osoby a řešení vraždy se posouvá dále po výpovědi slečny Carmen;
- 7) doktor Pivoňka a inspektor Vodička již předkládají některé ze svých úvah týkajících se vraždy. Čtenář se podrobněji seznamuje s docentem Meluzínem, což může být v některých chvílích trošku matoucí. Zároveň si dokáže představit podobu popsaného muže, který vešel v čas vraždy do redakce, s podobou doc. Meluzína;
- 8) inspektor s doktorem Pivoňkou se opět posouvají v případě dále, vyvodili, že vrah se pravděpodobně chtěl setkat s šéfredaktorem, ale původně jej zabít nechtěl;
- 9) doktor Pivoňka se s inspektorem pokouší přijít na motiv vraždy. Prozatím stále neví, zda vrah v kanceláři hledal něco, co pro něj mělo velkou cenu, či bylo motivem vraždy něco jiného, jako např. urážka v Osvobozené lyře, nebo nějaký spor;
- 10) děj se nikam neposouvá. Čtenář se jen dozvídá o závodnickém umění Iva Zdeborského, což je spíše jakási humorná vložka, která čtenáře pobaví a utvrdí jej v tom, jaký je opravdu pan továrník „génies“;
- 11) stejně tak jedenáctá kapitola přináší statickou pozici děje. Dozvídáme se, jak a kde se doktor Pivoňka seznámil se svojí láskou Boženkou Skovajsovou. Kapitola je tedy příběhem, který je pro oživení zasazen do vyprávění týkajícího se případu vraždy doktora Procházky. Zároveň si čtenář udělá obrázek o postavě Boženky, která zde nově vstupuje do děje;
- 12) tato kapitola přináší nahlédnutí do domu doktora Procházky, je zde popsáno místo, kde žil. Inspektor s doktorem Pivoňkou přichází na nové skutečnosti týkající se vraždy doktora Procházky. V jeho domě nachází některé věci, které vedou k zamyšlení. Je tady také prostor pro vlastní úsudek čtenáře, který může souhlasit s názory vyšetřovatelů, nebo si vytvořit své vlastní;
- 13) čtenář se velmi pobaví situací, kdy jde doktor Pivoňka za Boženkou do Paláce elegantních mužů a je nucen koupit si jednu z nejdražších kravat. Společně s Honzou Petráčkem pátrají po tom, kdo pozval Meluzína do Kubelic ke Kalendovi. Zásadní posun v pátrání jsme v této kapitole nezaznamenali;

- 14) čtrnáctá kapitola přivádí doktora Pivoňku do vily Iva Zdeborského, kde si promluví s Julií, které nevěří. Tvrdí, že nic neví, doktor Pivoňka ji ale podezírá, že neříká pravdu. Vysvětluje se, že di Castella do Kubelic pozval Mistr Kalenda a docent Meluzín byl pozván Ivem Zdeborským, který chtěl tímto setkáním zmírnit jeho hněv. Vyšetřování ale stále nemá žádné nové poznatky, které by jej hnaly kupředu;
- 15) konečně se doktoru Pivoňkovi podaří posunout se dále. Díky Božence zjistí, proč byl di Castello na doktora Procházku tak našťvaný. Čtenáře zaujmou nespisovné výrazy v mluvě Boženky a sám si může vyzkoušet rozluštit vzkazy v jednotlivých sonetech;
- 16) v této kapitole mluvil Honza Petráček s Julií, toho ovšem nebyl čtenář přítomen, a vyvodil tak pravděpodobně stejný závěr jako doktor Pivoňka. Důvodem rozchodu s doktorem Procházkou bylo zřejmě něco jiného, než její náklonost k panu Továrníkovi. Ivo Zdeborský chce v noci pomoci policejnímu vyšetřování, takže se údajně vydá do Kubelic, aby překvapil docenta Meluzína. Celý jeho výlet se zdá podivný nejen jeho tajemníkovi, ale také doktoru Pivoňkovi, který se v této kapitole zároveň dozvídá, že v noci byl někdo v domě doktora Procházky a něco tam hledal. Dotyčného člověka naštěstí viděl soused Eda Baverka, který byl ovšem v podnapilém stavu, takže nebyl moc schopen muže identifikovat. Vyšetřování tedy „nabírá na obrátkách“ a je kolem něj stále více záhad;
- 17) sedmnáctá kapitola seznamuje čtenáře s dalším tajemství doktora Procházky. Doktor Pivoňka je zklamán, neboť se dozvídá, že Julie se svěřila inspektoru Vodičkovi s takovými informacemi, o kterých nevěděl ani doktor Pivoňka, ani Honza Petráček. Vyšlo najevo, že doktor Procházka žil zřejmě „více životů“, o nichž neměli jeho přátelé ponětí. Dozvěděli jsme se, proč se s ním Julie rozešla a že důvodem byla právě neznámá rudovlasá dívka;
- 18) kapitola může být, dle mého názoru, pro čtenáře trošku matoucí, k některým informacím se bude muset třeba vrátit, aby si dal správně dohromady souvislosti. Čtenáři jsou představeni různí literáti, někteří jsou pro vyprávění naprosto nepodstatní, naopak se zde vysvětluje vztah mezi docentem Meluzínem a básníkem di Castellem, do kterého zasáhl také doktor Procházka. Co se týká vyšetřování. Inspektor Vodička,

- ale i doktor Pivoňka a Honza Petráček nacházejí určité souvislosti v podobě básníka di Castella a podezřelého pana Nováka z počátku příběhu;
- 19) je odhaleno, co dělal hlavní podezřelý, básník di Castello, v době vraždy doktora Procházky a také proč volal Mistru Kalendovi. Doktor Pivoňka překvapuje inspektora Vodičku svými otázkami na podezřelého;
 - 20) se čtenáři dostává bližšího seznámení s Eduardem Baverkou, jehož mluva je naprosto totožná s mluvou Boženky, jelikož pochází ze stejných vrstev a oba jsou tzv. dětmi matičky měst. Věřím, že pro čtenáře bylo velmi humorné vyprávění o panu Továrníkovi, v němž doktor Pivoňka zmiňuje, jakým dalším profesím se během svého života také věnoval. Tato komická vsuvka čtenáře určitě pobaví. V závěru kapitoly se inspektor Vodička s doktorem Pivoňkou dozvídají, že jejich neznámá rudovláska navštívila doktora Procházku dokonce i v redakci;
 - 21) na začátku dvacáté první kapitoly se inspektor Vodička zamýšlí nad souvislostí dopisu adresovaného doktoru Procházce se zrzavou dívkou, která jej navštívila v kanceláři. Na základě této úvahy seznamuje doktora Pivoňku se svým názorem na ženy. Je přesvědčený, že ženy jen komplikují mužům život. Dále je čtenář účastníkem rozhovoru Mistra Kalendy s inspektorem Vodičkou, který vypovídá o svém pracovním vztahu k básníku di Castellovi, o jejich společné práci, v níž je Mistr Kalenda jakýmsi tichým společníkem;
 - 22) dvacátá druhá kapitola srovnává Boženku s Julií. Doktor Pivoňka zde popisuje stejnou situaci, do které se obě děvčata dostala, a každá v této situaci reagovala jinak, úměrně své povaze a charakteru;
 - 23) kapitola přináší úvahy Iva Zdeborského, který se chce zapojit do pátrání;
 - 24) doktor Pivoňka se společně se svým přítelem Honzou Petráčkem zamýšlí nad tím, proč a po čem šel pan továrník pátrat do domu mrtvého doktora Procházky. Zároveň si slíbí, že případ vyřeší oni dva společně bez inspektora Vodičky;
 - 25) Tom Lomal se chlubí doktoru Pivoňkovi s novinovým článkem, ve kterém se redaktor zmiňuje o podílu detektivní kanceláře Ostrozrak na vyšetřování vraždy doktora Procházky. Opět se snaží detektiva Pivoňku přesvědčit o tom, že ve vraždě doktora Procházky „má prsty“ žena;

- 26) kapitola nepřináší žádný posun v pátrání po vrahovi doktora Procházky, a to zejména kvůli Božence, která veškeré úvahy doktora Pivoňky spojuje s naprosto bezvýznamnými věcmi, které s případem vůbec nesouvisí. Tato kapitola je zároveň důkazem toho, jakou osobností je Boženka, zajímá ji spíše braková (pokleslá) literatura. Na rozdíl od doktora Pivoňky, který by ji v rámci své „převýchovy“ viděl raději u knih, jako jsou encyklopedie nebo naučná literatura;
- 27) Tom Lomal se opět snaží dokázat doktoru Pivoňkovi, že za vším má hledat ženu. Dozvídáme se, jak to funguje v detektivní kanceláři Ostrozrak, což je poměrně zajímavé, a zároveň to dokazuje, že se tato kancelář opravdu zaměřuje zejména na nevěru v manželství. Zároveň se ale Lomalovi podařilo dohledat spis, v němž je záznam o básníku di Castellovi a který by mohl, dle Lomala, být užitečný pro další pátrání;
- 28) potvrzuje se téměř jisté tušení, že di Castello je vrahem doktora Procházky. Jeho alibi se ukáže jako nepravdivé a sled dalších událostí a důkazů ukazuje také k jeho osobě. Dále ale doktor Pivoňka také zjistil, že Ivo Zdeborský začal financovat časopis až od druhého měsíce. Otázkou tedy zůstává, kde vzal doktor Procházka peníze pro zajištění prvního měsíce?
- 29) doktoru Pivoňkovi se objasní, kdo je ta neznámá dívka T. a čtenář se může seznámit s prostředím salónu krásy, jehož chod je opět vtipně popsáný. Humorné jsou také komentáře italského majitele salónu;
- 30) detektiv Pivoňka si dává, jak se říká, pět a pět dohromady a vydedukoval si jasný scénář vraždy doktora Procházky. Ta neznámá Tizián obchodovala s doktorem Procházkou i s di Castellem. Což se di Castellovi nelíbilo, když to zjistil. V nenávisti jej ještě utvrdil článek doktora Procházky, takže měl jasný motiv k vraždě. Pak už jen přišel do kanceláře doktora Procházky a svůj čin dokonal. Zároveň se v této kapitole podaří, přes všechny útrapy, doktoru Pivoňkovi a inspektoru Vodičkovi najít pana Zadinu. Bohužel ze setkání s ním si ale žádné informace neodnáší;
- 31) tato kapitola dovoluje čtenáři nahlédnout do obydlí pana Baverky, které přesně odpovídá jeho životnímu stylu. Zároveň je opět velmi bohatá na nespisovné a hovorové výrazy, nebo na vulgarismy. Jelikož jevíce pásem přímé řeči zde patří panu Baverkovi, popř. Božence. Vyšetřování se nikam

- neposouvá, čtenář se ale u této kapitoly velmi pobaví, zejména díky některým průpovídkám pana Baverky;
- 32) nyní se doktor Pivoňka vydá s Boženkou, která je, bohužel, opilá, do domu doktora Procházky. K odlákání policisty, který hlídá před vchodem, použijí pana Baverku, poté se oknem dostanou dovnitř. Po dvouhodinovém hledání najde doktor Pivoňka dopis adresovaný doktoru Procházkovi, který jej utvrzuje ve spojení doktor Procházka- Tiziánka- di Castello. Boženka, která celou pátrací akci prospí, ovšem při svém vstávání z postele přece jen opět pomůže doktoru Pivoňkovi s hledáním důkazů. Objeví knihu, na níž jsou napsána čísla, která si raději doktor Pivoňka poznamená. Z vily Julie se zatím stává svatostánek;
- 33) doktor Pivoňka si s Honzou Petráčkem vzájemně sdělují výsledky jejich včerejšího pátrání. Honza vyličí doktoru Procházkovi, co zjistil o spojení básníka di Castella s obchodem s koksem. Veškeré údaje získal v Bejšvic Grillu a doktor Pivoňka mu sděluje, co našli s Boženkou v domě doktora Procházky;
- 34) kapitola třicátá čtvrtá přináší náhled do vily Julie, kde se zabydlel kazatel Paže a pan továrník se dal na víru, což nemůže slečna Carmen přenést přes srdce;
- 35) žádný posun ve vyšetřování se nekoná. Doktor Pivoňka obdrží dopis od inspektora Vodičky, který jej samozřejmě opět shazuje, nicméně nepodařilo se mu s ním spojit ani telefonicky, ani osobně, tak mu zaslal dopis, v němž jej informuje o své cestě za paní Zadinovou do lázní. Doktor Pivoňka si při usínání vzpomene na jeden rozhovor s doktorem Procházkou, pro vyšetřování je ale zatím bezvýznamný;
- 36) seznámení s neznámou T. Doktor Pivoňka zjišťuje, že dívka se jmenuje Tereza. Ta se objeví v baru Kahýra. Po dlouhých chvílích rozhodování a přemýšlení ji nakonec doktor Pivoňka vyzve k tanci a v duchu neustále opěvuje její krásu. Dále se zde pozastavuje nad tím, jak zvrhlá je společnost. Nedokáže pochopit jak Emilio Robota, který píše naprosto otřesné básně, může být opěvován v novinách a časopisech, lidé jej znají a, bohužel, jej také obdivují. Naproti tomu vidí umělce, hudebníka, který naprosto bravurně ovládá hru na trombón. Tohoto muže ovšem nikdo nezná, nikdo

- jej neobdivuje, i když je naprostým mistrem ve svém oboru. Zamýšlí se tedy nad stavem společnosti, nad vší tou lží a přetvářkou;
- 37) doktor Pivoňka se snaží přemluvit Terezu ke spolupráci, chce z ní dostat vše o jejím vztahu s doktorem Procházkou a di Castellem, to se mu ale nepodaří, navíc jemu ještě vyhrožováno Terezinými společníky, kteří jej poučí o tom, kterými případy se má zabírat, a upozorní jej, že má nechat Terezu na pokoji;
- 38) na počátku kapitoly vytáhne Tom Lomal doktora Pivoňku z postele, a aniž by mu řekl, kam se chystají, nechá jej nastoupit do auta a odjíždí neznámo kam;
- 39) v autě se čtenář seznamuje s dalším detektivem kanceláře Ostrozrak, s Arnoštem Stařečkem, který sledoval paní Zadinovou a zjistil, že je svému muži nevěrná, dokonce čeká dítě. Tuto skutečnost však panu Zadinovi zatajil;
- 40) čtenář se pouze dočítá, jak se pan Zadina dozvěděl o tom, že jeho žena není v lázních, a jak si domyslel, že má milence;
- 41) čtenáři se otevírají nové skutečnosti. Doktor Pivoňka při četbě novin, kterou si krátil čas čekání na Boženku, zjišťuje, že jistý výherce půl milionu korun si svoji výhru dosud nevyzvedl, dále si uvědomí, že výherní čísla se shodují s čísly, která si poznamenal z knihy v domě doktora Procházky. Opět si dává dohromady veškeré souvislosti a vzniká mu nový motiv vraždy, stále ale není jisté, zda si jednotlivé okolnosti spojuje do správných souvislostí;
- 42) v první části kapitoly opět pomáhá doktoru Pivoňkovi s vyšetřováním Boženka, napoví mu, aby šel za paní Zadinovou, neboť ta se určitě v salónu krásy setkala s Terezou, jelikož čekala, až dovolá, takže měla čas si ji pořádně prohlédnout. A bylo tomu skutečně tak. Doktor Pivoňka navštívil paní Zadinovou v jejím pokoji. Jelikož se tato žena velmi dobře vyznala nejen v módě, ale také v dalších věcech spojených například s kulturou, velmi doktoru Pivoňkovi pomohla a dostala jej na další stopu, které by měl „přijít na kloub“ ve fotosalónu Nobless oblige;
- 43) do tohoto fotosalónu se doktor Pivoňka vydá s inspektorem Vodičkou (i přesto, že jej chtěl z vyšetřování vynechat). V muži, s nímž se zde setkají, poznává doktor Pivoňka jednoho z gangsterů z Kahýra Baru, který jim velmi

neochotně poskytne negativy fotografií, na jedné z nich by měla být také Tereza. Tak soudí doktor Pivoňka dle výpovědi paní Zadinové, která uvedla, že takovéto fotografie viděla u ženy, která před ní telefonovala v salónu krásy, v kabele;

- 44) kapitola nepřináší žádné události, které by byly podstatné pro další vyšetřování případu. Doktor Pivoňka přijíždí do vily Julie, kde se pořádá malá, ale zato hlučná sešlost pořádaná Ivem Zdeborským, který využil toho, že Kristián Paže odjel, a nejen že porušil půst, ale také se pěkně opil. Mistr Kalenda zde věnoval největší pozornost Julii. Právě tato skutečnost byla důvodem zvětšené náklonosti Iva ke slečně Carmen. Jedna z kapitol, které by mohly být v knize vynechány a čtenář by si toho ani nepovšiml;
- 45) zjištění zásadního faktu. Vítězné číslo v loterii se neshoduje s číslem na losu v domě doktora Procházky. Los jako motiv vraždy mohl tedy doktor Pivoňka vyřadit. Navíc na něj ještě stříleli dva muži, když odcházel z domu od doktora Procházky;
- 46) doktor Pivoňka je ještě celý nervózní z událostí z minulého večera, kdy mu prolétla kulka těsně u uší. Pouští se ale s Ivem Zdeborským do sledování domu pana Höliche. V průběhu se dozvídá, že Ivo dávno věděl o losu ve stole doktora Procházky, dokonce to byla ta věc, pro kterou tam šel. Zmínila se mu totiž o tom slečna Carmen, které se svěřil doktor Procházka. Měl prý v den vraždy tušení, že se výherní čísla shodují s čísly na jeho losu;
- 47) návštěva doktora Pivoňky v bytě pana Höliche, kde s ním bydlí i Tereza. Dozvídá se nové skutečnosti, třeba kdo je Tereziným bratrem. Ta se nečekaně vrátí domů, doktor Pivoňka se nejprve schová, poté se ale odváží a chce si s Terezou v klidu promluvit, ta ovšem neustále zapírá, i když doktor Pivoňka přestane být přátelský. Tereze volá její bratr, řekne mu, ať se vrátí domů, že je tam doktor Pivoňka, ten samozřejmě na dalšího obyvatele bytu čekat nechce, takže dá Tereze své číslo pro případ, že by si své svědectví rozmyslela a odchází;
- 48) doktor Pivoňka vyhláší válku inspektoru Vodičkovi, jak je řečeno již v úvodu kapitoly. Inspektor Vodička má totiž podezření, že mu doktor Pivoňka neříká vše a má před ním jistá tajemství, opět je k němu ironický

- a arogantní a poučuje jej, že toto není spolupráce. A právě jeho chování donutí doktora Pivoňku k ukončení jejich spolupráce;
- 49) kapitola přináší velký posun v pátrání doktora Pivoňky, kterému dopomůže pan Salaquarda (služebník Mistra Kalendy). Čtenář si o této postavě může udělat naprosto jasnou představu, neboť tento pán je zde doktorem Pivoňkou neustále označován jako dědeček a je velkým odborníkem na kvízy, křížovky a rébusy. Kapitola je velmi zajímavá, neboť i čtenář si může sám vyzkoušet rozluštit anagram dle pokynů pana Salaquardy. Toto rozluštění dává nový vítr do plachet vyšetřování vraždy doktora Procházky;
- 50) čtenář se seznamuje s programem a fungováním církve „*Ctitelů svaté krve spasitelovy*“¹⁴. Je to poměrně humorné;
- 51) podstatné v kapitole je pouze shrnutí důkazů di Castello- Tereza- doktor Procházka, k nimž důvtipně doktor Pivoňka přidává ještě jedno jméno Emanuela Mülerová. Milostný trojúhelník se nám tedy mění ve čtyřúhelník;
- 52) po kratší odmlce se objevuje opět Boženka, která jde za doktorem Pivoňkou a je smutná, že ji již dlouho nenavštívil. Boženka, doktor Pivoňka i doktor Petráček se společně vydávají hledat Iva Zdeborského, který se ztratil při sledování pana Höliche. V této kapitole pátrá již zmíněný trojlístek po panu továrníkovi. Toho hledají v botanické zahradě, kde je nejprve nepříjemný vrátný odmítne, poté se ale umoudří a provede je areálem. Iva Zdeborského nakonec naleznou, i když si původně mysleli, že se jedná o nějaké zvíře žijící v jezírku v jednom ze skleníků, nakonec se ukáže, že je to pan továrník;
- 53) pan továrník objasňuje příčiny zamčení ve skleníku a také důvod, proč jej našli jen ve spodním prádle. Pro čtenáře velmi humorná vsuvka, ostatně jako všechny příhody Iva Zdeborského;
- 54) velký zvrat a zároveň zklamání v úvahách doktora Pivoňky. Emanuela, kterou našel na zjištěné adrese v domě U Tří koček, se mu svěřila se svojí láskou k di Castellovi, ale také s tím, že v den vraždy doktora Procházky byl u ní di Castello až do desáté hodiny ranní. Vražda se ale stala kolem deváté. Tím pádem se hroutí veškeré hypotézy doktora Pivoňky a di Castello se dostává z podezření;

¹⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 257.

- 55) doktor Pivoňka propouští di Castella z vazby, jelikož se po výpovědi slečny Emanuely stává nevinným. Jeho chování je zpočátku trochu podivné, pak mu ale porozumí i doktor Pivoňka;
- 56) na počátku je doktor Pivoňka nejprve zklamaný, že se zhroutily všechny jeho úvahy a spojitosti. Má chuť se opít, pak jej napadne zavolat paní Zadinové. Když ale vytáčí její číslo, splete se a omylem vytočí číslo z výherního losu doktora Procházky. V sluchátku se ozve zámek Kubelice. To dává věcem nový směr a uvádí opět vyšetřování do pohybu, doktor Pivoňka uvažuje nad novým závěrem, který už jej snad dovede k cíli;
- 57) doktor Pivoňka se opět vydává za panem Salaquardou a ten mu sděluje velmi zajímavé souvislosti. Doktor Pivoňka se dozvídá, že los s čísly, která se shodují s telefonním číslem do kubelického zámku, je Salaquardův. Dokonce zjišťuje, že tažená čísla toho dne sděloval i Julii. Během rozhovoru s panem Salaquardou v hostinci jej neustále obtěžuje místní opilec, doktor Pivoňka vypátrá, že je to ten muž, kterého údajně srazil Ivo Zdeborský autem. Vyšetřování se po objevení těchto nových skutečností posouvá vpřed;
- 58) probíhá rozhovor mezi doktorem Pivoňkou a paní Salaquardovou, ta mu sděluje naprosto zásadní věci o Julii, že jistého dne byla velmi nespokojená a rozčilená, zároveň se zdá, že pan Salaquarda nemluvil tak úplně pravdu, když vyprávěl o svém losu. Vypadá to, že se případ uzavírá;
- 59) doktor Pivoňka provádí rekapitulaci všeho, co ví, co se událo a dává si to do logických souvislostí. Tato kapitola je velmi přínosná zejména pro čtenáře, neboť si také vše v hlavě srovná a zároveň se může zamyslet nad tím, zda by neuvvažoval jinak než doktor Pivoňka. Nicméně zdá se, že případ se zdárně blíží konci a doktor Pivoňka má jasno o novém vrahovi doktora Procházky;
- 60) doktor Pivoňka se nejprve opije radostí z vyřešení případu vraždy doktora Procházky. Poté ale přichází do kanceláře Tom Lomal a vysvětluje doktoru Pivoňkovi souvislosti mezi ním, inspektorem Vodičkou a také panem Vosolsobě, čehož pak druhý den lituje. Tuto záhadu objasnil doktoru Pivoňkovi jen díky tomu, že byl Tom Lomal značně opilý;

- 61) přijíždí doktor Pivoňka do vily Julie, kde se setkává s policisty, kteří přijeli vykonat prohlídku domu, neboť Ivo Zdeborský je podezřelý z obchodu s koksem. Největším překvapením je, že do vily Julie volá Tereza a dožaduje se schůzky s doktorem Pivoňkou, který se za ní tedy chystá;
- 62) kapitola obsahuje vyprávění Terezy o tom, jak se seznámila s doktorem Procházkou, jak to bylo mezi ním, jí a Julii. Co se stalo na statku paní Wiesenbergerové. Vychází najevo, kde vzal doktor Procházka peníze na časopis, a že je zloděj. Doktor Pivoňka se také dozvídá, že zatkli nevlastního bratra Terezy, Manfreda Höllichea;
- 63) opět jedna z těch humorných příhod továrníka Zdeborského. Vypráví o tom, jak Ivo stopoval Manfreda Höllichea a kde se vzalo podezření na Ivův obchod s koksem. V této kapitole se čtenář opět zaručeně pobaví;
- 64) cestu z vězení do vily Julie přibližuje kapitola šedesát čtyři. Ivo je po celou dobu dotčen jednáním policie a obviněním z obchodu s koksem, nikdo jej ale nevnímá, všichni jsou ponořeni do svých myšlenek. Až před vilou objeví něco strašného – Julii, která je mrtvá;
- 65) i přes válku vyhlášenou inspektoru Vodičkovi se doktor Pivoňka svěří se svojí teorií, že vrahem je Mistr Kalenda, o němž si myslí, že zabil i Julii. Inspektor Vodička dá ale opět s ironií jemu vlastní doktoru Pivoňkovi najevo, že jeho úvahy jsou zcestné, že by si měl lépe ověřit fakta, a teprve potom dělat závěry. Doktor Pivoňka odchází značně naštvaný a válka mezi nimi stále pokračuje;
- 66) hlavní hrdina rekapituluje celý případ a opět si dává dohromady všechny souvislosti. Snaží se přijít na to, kde udělal chybu, co v tom případě nesedí. Na nic ale nepřichází;
- 67) doktor Pivoňka se rozhodne zrekonstruovat si celý den vraždy minutu po minutě. Je velmi nervózní a naštvaný. Je protivný i na Boženku, která se mu snaží pomoci. A samozřejmě, jako obvykle, pomůže. Doktor Pivoňka si opět spojí určité informace, které jsou poskytnuty i čtenáři. Díky nim odhalí skutečného vraha. Čtenáři ale tato osoba zůstává utajena, může na ni tedy zkusit přijít sám;
- 68) Jaroslav Pivoňka odhalí čtenáři vraha. Zpočátku ovšem čtenář stále netuší, kdo to může být. Čeká na vraha na letišti, vrah přijde a doktor Pivoňka jej

vyzve, aby se posadili. I když čtenář stále neví, kdo sedí vedle doktora Pivoňky, nastává klasická rekapitulace případu se všemi vyčerpávajícími detaily. Teprve až když chce doktor Pivoňka vrahovi říci, jakých chyb se při svém počínání dopustil, prozradí čtenáři jméno vraha. Do té doby si sám čtenář může za pomoci doktora Pivoňky, pokud tak ještě neučinil, zkusit vystopovat, kdo je vrahem. Závěr je naprosto překvapivý. Vrahem je osoba, na kterou po celou dobu vůbec nepadlo podezření a do níž by to nikdo neřekl. Honza Petráček. V závěru kapitoly přijíždí také inspektor Vodička. Když tohle Honza zjistí, vytáhne revolver, namíří jej nejprve proti doktoru Pivoňkovi, ale pak se sám zastřelí. Doktor Pivoňka tedy s tímto případem přišel o své tři nejbližší přátele. Františka Procházku, Julii Patrochovou a Jana Petráčka.

Závěr - v „Horské krásce“ už jen sděluje doktor Pivoňka posluchačům, jak to dopadlo s Terezou a s panem Zdeborským. Rád si na tento případ, zejména na své přátele zavzpomínal, až jej to dohnalo ke smutku. Zaznívá gong, který svolává všechny k večeři...

Jak jsem již zmínila, pokaždé, když čtu tuto knihu, je pro mne největším zážitkem šedesátá osmá kapitola. Několikastránkový monolog, v němž doktor Pivoňka utvrdí vraha v jeho vině, je pro mne vždy naprosto dech beroucí. Vyprávění působí tak, jako by byl autor s tímto prostředím a detektivní prací naprosto spjat. Příběh jsem četla několikrát, ale i když už nyní vím, co bude v kapitole následovat, jeho průběh mne vždy upoutá.

Kapitoly, v nichž se neposouvá děj, kolikrát s ním ani nesouvisí, se v tomto díle vyskytují v poměrně hojné míře. Není to ale určitě na škodu, jelikož tyto kapitoly zajišťují retardaci děje. Jeho zpomalení a tím zvýšení čtenářova napětí a touhy pouhy pokračovat v četbě dál.

4.3 Postavy

Vykreslení postav je v tomto díle naprosto typické. Přesně tak, jak jsou čtenáři u Jana Zábrany zvyklí. Setkáváme se s postavami z nižší společnosti, které se vyznačují pokleslou mluvou. Jejich jazyk je nespisovný, hovorový a vulgární. Hlavními představiteli této kategorie jsou Boženka Skovajsová a Eda Baverka. Naopak postavy

z vyšší společnosti, reprezentované např. Mistrem Kalendou, užívají jazyk spisovný, bohatou slovní zásobu, jsou noblesní a galantní.

4.3.1 Postavy příběhu

Hlavní postavy

Jaroslav Pivoňka - doktor filosofie. Major veřejné bezpečnosti, po infarktu předčasně ve výslužbě, představuje se již v úvodním vyprávění. Je mírně lenivý. Jeho nejlepší přátelé byli Jan Petráček a František Procházka. S nimi pořádal pravidelné jednoměsíční schůzky, vždy první sobotu v měsíci. Společně ještě s Julčou Patrochovou a panem továrníkem Zdeborským tvořili tzv. pět Pé. Doktor Pivoňka je zároveň hlavní postavou příběhu, ale také vypravěčem díla. Jedná se tedy o tzv. personálního vypravěče, což je typické právě pro detektivní žánr. Má velkou touhu vyřešit svoji první vraždu, navíc když se ještě jedná o jeho velkého kamaráda. Je spíše tichý a drží se zpátky, i když v některých případech dokáže zachovat jasnou hlavu a vystupovat neoblomně a tvrdě.

Boženka Skovajsová - známá jako „Shimmy Božka“, stáří osmnáct a půl, je vlastně Watsonem doktora Pivoňky, právě ona mu nevíce pomůže v rozluštění všech zápletek, které jej nakonec dovedou k odhalení vraha. To ona mu, i když ne kompletně, rozluští jazykové skrývačky v časopise. Pochází z nižší společnosti. Zpočátku působila jako pokojská nebo servírka, postupně se ale vypracovala až na místo prodavačky v Paláci elegantních mužů. S touto profesí se změnilo i její chování, oblékání a celý životní styl. Pod vedením doktora Pivoňky se pomalu stává dámou, nicméně její mluva je ve většině případů stále mluvou té „fabričky“, která se v ní, i přes veškerou snahu její i doktora Pivoňky, zkrátka neztratí. Ve většině případů jí chybí logické uvažování, jelikož není příliš vzdělaná. Na druhé straně ale přijdou chvíle, kdy dokáže rozřešit takové věci, s nimiž si neporadí ani doktor Pivoňka.

Julie Patrochová - bývalá přítelkyně doktora Procházky a současná přítelkyně pana továrníka. V závěru příběhu čtenář zjistí, že i ona, ač nechtěně a nevědomky, se podílela na vraždě doktora Procházky. Pod tíhou svého svědomí spáchá nakonec sebevraždu.

Jan Petráček - doktor práv. Osobní tajemník továrníka Zdeborského. Býval prodavačem v Paláci elegantních mužů. Velmi hezký muž, ženami hodně obletovaný. Touží po penězích, po lepším postavení. Nakonec se ukáže, že právě on je vrahem kamaráda, jednoho z pěti Pé.

František Procházka - doktor filosofie, jeden ze dvou nejlepších kamarádů doktora Pivoňky. Hodně vypomáhal jako číšník. Šéfredaktor časopisu Osvobozená lyra. Ne takový dobrák, za jakého jej všichni měli. Velmi často zapomínal. Vrahova první oběť, ale také velmi záhadný člověk, který měl plno tajemství, a jak se říká, žil více životů. To ovšem odhaluje příběh až po jeho smrti.

Pan továrník Ivo Zdeborský - vlastním jménem Alois Pukrle. Myslí si, že je génius. *„V různých dobách se postupně domníval, že je vynikající malíř, hudebník, navrhovatel modelů, astronom, automobilový závodník, básník a spisovatel, a samozřejmě také milenec, neodolatelný svůdce žen.“*¹⁵ Bezedně prostoduchý a zároveň bezedně štedrý. Jeho otec mu odkázal všechnu majetek. Studoval vysokou obchodní školu v Praze. Veškeré příběhy týkající se pana továrníka jsou pro čtenáře zajištěnou dávkou humoru.

Inspektor Vodička - policejní inspektor, mluví ironicky a v hádankách, za jeho slovy se obvykle skrývá více významů, shazuje doktora Pivoňku, „vozí se po něm“ i po detektivní kanceláři Ostrozrak, s níž spolupracuje, ale mluví o ní také ironicky.

Mistr Radim Kalenda - vlastním jménem Rudolf Kopecký. Vysoký, prošedivělý pán s těkavými očima neurotika. Měl všemožná nadání. Např. ve svých dílech předhazoval takové problémy, které zajímaly pouze ženy z koupěschopných občanských tříd. Jeho kariéra odstartovala vydáním románu „Hrabě Loužecký“. Za tento román dostal také literární cenu Františka Josefa.

Tom Lomal - šéf doktora Procházky a detektivní kanceláře Ostrozrak. *„Pocházel z Hané, jemnoval se Tomáš Lomal a v Praze se z něho stal velmi mazaný pán. Do své kanceláře si zval hosty anglickým „Come in!“ Uvnitř na ně ale mluvil jen česky, neboť z anglického jazyka uměl jen: „Come in, Well, All right, O. K., Goddam, I see, Time*

¹⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 13.

is Money, Keep smiling, Shut up, Good bye, Good luck, Dear dear, That's fine a větu To be or not to be that is the question (význam této věty mu ale nebyl příliš jasný).“¹⁶

Eda Baverka - opilec, kapsář, zloděj, velký kamarád Boženky. I přes svoji pověst a povahu pomůže doktoru Pivoňkovi při skládání určitých souvislostí, ale také když se potřeboval doktor Pivoňka dostat do domu doktora Procházky, odlákal pozornost strážníka.

Tereza Dobenínová - Tizián, překrásná žena, při pohledu na ni zůstává mužům rozum stát. Je naprostým úkazem dokonalosti a krásy. Jedna z klíčových postav při řešení vraždy doktora Procházky, jeho milenka. Navenek tvrdá, neoblomná žena, uvnitř stále malé děvčátko ze statku, které je zklamáno okolním světem. V některých chvílích příliš chytrá, jindy se ale, jak se říká, nechá utáhnout na vařené nudli.

Petr Lucius Meluzín - literát

Wolfgang di Castello - básník, vlastním jménem Václav Kastelán, dá se říci, že po celou dobu příběhu je hlavním podezřelým z vraždy doktora Procházky, dále také např. z obchodu s koksem.

Vedlejší postavy:

Carmen Nosáková - starší slečna zvaná Carmen Ohnivá. Touží po přízni pana továrníka. Neustále se o něj stará, podstrojuje mu, dává mu ve všem za pravdu.

Věnceslav Tlamsa - policejní pomocník pana inspektora, který vyniká svým vysokým hlasem.

Manfred Hölich - nevlastní bratr Terezy, student botaniky, také jeden z podezřelých z vraždy doktora Procházky.

Jajteles - buldok, pes pana Lomala, nazývaný Jajteles, původním jménem ovšem Teddy.

Josef Mudroch - velký prozaik dodržující přísné mravní zásady

Zbyšek Mudroch - syn Josefa Mudrocha- nepřítel nadaný literát, mladík proslulý svou neinformovaností, stejně jako otec miloval venkov, literatury nakonec zanechal.

Alfréd Poláček - literát a zároveň majitel rozsáhlé čokoládovny v jižních Čechách.

¹⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 22.

Emilio Robota - literát, básník.

Pan Salaquarda - služebník Mistra Kalendy.

Traute Salaquardová - manželka pana Salaquardy, služka, kuchařka a komorná Mistra Kalendy.

Jean - Jan Palička, komorník pana továrníka.

Magdalena Dobromila Vondráková - dlouhá léta nahrazovala panu továrníkovi matku, když byl ještě malý.

Antonín Chramosta - zahradnický pomocník pana továrníka.

Arpád Taussig - bankéř.

Paní Taussigová - manželka bankéře, měla milostný poměr s di Castellem.

Disponent Bartoš - muž, který měl zapsat a dosvědčit, že byl di Castello na schůzi.

Velkoobchodník Zadina - muž, který je naprosto posedlý obchodem a ekonomikou, takže i svoji manželku považuje, dá se říci, za zboží.

Růžena Zadinová - manželka pana velkoobchodníka, krásná žena, která je nevěrná svému muži, dokonce čeká dítě se svým milencem, jde ale na potrat. Také pomůže doktoru Pivoňkovi v pátrání.

Kristián Paže - kazatel z církve Ctitelů krve svaté

Pan Masař - vrchní v restauračním zařízení zvané Bář

Anna Hrozná - Boženčina vedoucí v Paláci elegantních mužů

Manfred Hölich - nevlastní bratr Terezy, student botaniky, také jeden z podezřelých z vraždy doktora Procházky.

Uhrus - četař, policejní vyšetřovatel případu paní Zadinové ve Františkových lázních

Karel Vosolsobě - opilec z hostince v Kubelicích

4.4 Prostředí

Svéráznou atmosféru tvoří právě prostředí, v němž se příběh odehrává. Ani to není jednolité. Najdeme zde situace, které se odehrávají v putykách, hospodách a dalších zapadlých povalečských místech. Na druhé straně jsou pro změnu obrazy, které

spadají do přepychových salónů, vil a také zámku. Popisy prostředí jsou velmi rozsáhlé, což svědčí o jazykové vytríbenosti autora. Konkrétní příklady popisů doložím v následujícím bloku. Takto rozsáhlé popisy nejsou pro detektivní žánr obvyklé.

4.5 Jazyková stránka díla

4.5.1 Popis osob věcí

Doložení rozsáhlých popisových pasáží. Ve většině případů velmi detailní. Popisy osob se objevují spíše v první polovině příběhu, logicky, zejména tam, kde se čtenář seznamuje s novými postavami v příběhu.

„Seděli v řadě vedle sebe, barevná, pěkná mládež, dobře živená, hezky oblečená. Stríknutá chuligánskou estetikou, pravda, trošku moc křiklavé ty pantalóny s perleťovými knoflíky u dívek a ty kostkované košile na mládencích, ale kterápak mládež taková nebyla.

Ta z Prahy dostala místo sice u svého oboru, ale v Čáslavi. Ten, co dojížděl do Lysé nad Labem, nerad brzo vstával, ale musel na vlak, protože v takové díře přece on, obyvatel velkoměsta Satalic, bydlet nebude. Pak tam byl jeden nešťastník, který zas byl přinucen prožít život v díře jménem Plzeň, a když chtěl po vychození školy do Prahy, dali mu umístěnku do jiné díry, Budějovice. Jedna si stěžovala, že chtěla být sestrou na chirurgii a vrazili ji na gynekologii. Jiná říkala, že v kanceláři sedí- představte si- po třech. Jeden velice silný mládenec nadával, že mu při nástupu v technické kanceláři dali jen dvanáct set a teď po pěti letech zaměstnání nebyl nikdo z nich s to koupit si spartaka a jenom šest jich mělo motocykly a jenom čtyři dívky byly o minulé dovolené u moře a z těch pouze jedna už podruhé.“¹⁷

„Seděl tam přede mnou a připomínal dokonalý tvar starých Řeků, sfairos, tj. kouli, oblečenou v oblečku podle nejposlednější a nejevštědnější módy, ušitém u Knížete, kde prý místo figuríny používali pro zakázky pana továrníka jeden a půlmetrového míče. Ta móda byla myslivecká. Z pohodlné klubovky se klenula brčálová vesta, opatřená rohovými knoflíky. Krátké, tlusté nohy v hnědých kalhotkách se zelnými lampasy, složenými z vyšívaných dubových lístků, trčely k ohni, opatřeny hrubou

¹⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 5.

teletinou a zelenými kamašemi. Kamizola se žaludy halila ramena pana továrníka, v tmavohnědé kravatě trčela jehlice s jelení hlavou ze čtyřiadvacetikarátového zlata. Sféru vesty křížovaly dva zlaté řetězy a na nich zažloutlé kančí zuby, zasazené rovněž ve zlatě. A nad všemi těmito drahými a kvalitními výrobky ruměněla mohutná, jovišská tvář s očima nevýslovně naivního výrazu, s růžovou napapanou hubinkou, která sebou v jednu kuse mlela.¹⁸

„Takový vysoký, hezký,“ řekla slečna, „se světlým knírkem a modrýma očima“ pokračovala. „Měl jednořadový koverkotový oblek s vestou, tmavošedý, v klopě měl gardénii. Skoro blondýn. Hodně světlé kaštanové vlasy. V kravatě měl jehlici s perlou. V náprsní kapsičce hedvábný kapesníček s monogramem. Na ruce měl zelený prsten.“¹⁹

„Objevil se vysoký urostlý muž v šedém převlečnicku s šedým velourovým kloboukem, který měl brýle v černých kostěných obroučkách a světlý knírek, a odešel rychle pryč.“²⁰

„Honza, jako vždy elegantní, odložil si barevnou šálu a stál tu v bleděmodrém sportovním obleku s vínově červenou vázankou, na nohách dvojici divů ševcovského umění, jaká se prodávala v Paláci elegantních mužů. Měkkoučké jako rukavice, matově lesklé, s modrou klikatou čárou decentně obepínající elegantní Honzovu pánskou nožku.“²¹

„Všichni lidé jsou stejní. To znamená: narodí se bez vlastní vůle se narodit, do rodiny, společnosti, přírody, a nic z toho není podle jejich vlastního výběru. Potom vyrůstají a svět je všelijak ohýbá a otlouká a zas na to nemají nejmenší vliv. Jednoho týrá otec- alkoholik, až z něj udělá sadistu. Druhému začnou stávkovat žlázy nebo co, a stane se z něho sexuální násilník nebo homosexuál. Třetímu automobil ujede obě nohy a on prožije život na židliče a neškodí jiným jenom proto, že nemůže, zatímco čtvrtý má nohy v pořádku a může tudíž vylupovat pokladny a kráglivat lidi. A pátý má víc filipa a místo loupání káč odírá lidi. Chudáky, drobné poplatníky. A šestý nikoho nevraždí, protože se vyzná v politice, a tak zřejmě. A sedmý štve chudé proti bohatým a rozvrací pořádek a dopadá to potom tak, že t, co dohromady za nic nemůžou, musí do basy. A osmý to řeší tím, že dává do chudáků střílet. A devátý svádí paničky k cizoložství a desátý je nesvádí jenom proto, že k tomu nemá odvahu a schopnosti.

¹⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 13.

¹⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 41.

²⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 45.

²¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 46.

A jedenáctý krade v tramvajích portmonky z kapes a dvanáctý krade ve velkém, a říká se tomu velkoobchod. A který řekněte mi, který z těchto dvanácti apoštolů za to může?“²²

„Byla to běloskvoucí, blátem zastříkaná plnoaerodynamická nestvůra, dernier cri československého automobilismu, šestisedadlová limousina typu Wikov- Brontosaurus. Vpředu to vypadalo jako bomba, mělo to úplně kulatý chladič s chromovaným knoflíkem uprostřed, a pak se to doutníkovitě táhlo až k ještěřímú ocasu se silně zdůrazněnou plochou, vystupující ze svahu střechy na způsob kýlové plochy směrových kormidel u letadla. Bylo to něco jako teletinky Tip- Top v Paláci elegantů. Firma Wikov vyráběla ty vozy na zakázku a dodávala je s čalouněním a v barvě podle vlastní volby a se zlatým monogramem u kliky dveří.“²³

„Jak jsme se pomalu sunuli podél chodníku, viděl jsem je, v kalhotách dole rozšířených do zvonu, ve střevících, jejichž celou jednu třetinu tvořily harpunovité špičky, se zářícími špačky ve sveřepých obličejích, ramenaté krejčovským sádlem i díky přírodě a tvrdé práci, vlekoucí lhostejně a jako by to byly nákupní tašky nebo vycházkové hole, své frajerky v kratounkých sukýnkách, ale celé žhavé do zábav, štěbetavé, s naondulovanými kudrlinkama odbarvených vlásků, které se koketně draly zpod hrncovitých kloboučků, jaké na Václaváku byly v módě před třemi lety.“²⁴

„Pardálové, Pepíci, frajeři stékající se každou sobotu večer jak horské pramínky k slavným jezerům piva a potu u Anděla, na Zvonařce, u Šusů, na Pelctyrolce, na Vlachovce, u Krágnerů a jinde a jinde v těch proslulých poetických městech Žižkově, Kobylisích, Karlíně, Libni, Košířích a Smíchově, a já jsem si s vážností v srdci vzpomněl na Boženku, která teď právě stojí v elegantní blůzičce za pultem u oddělení kravat v Paláci elegantů a má jeden střevíček na mrakodrapovém podpatku zutý a nožku v hedvábné punčoše si protahuje a tře o lýtko druhé nohy, protože ji, chudáčka, od toho celodenního stání na předepsaných jehlicích obě nohy vždycky zatraceně bolí.

Boženka totiž byla pravé dítě pražské periferie, a třebaže v Paláci elegantů měla denně před očima nejkulturnější výkvět pražských salónů, zůstala, až mě to vždycky dojímalo skálopevně věrná svému lidu, to jest pardálům, fanynkám a štětkám ze žižkovských

²² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 51.

²³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 56.

²⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 60- 61.

putyk, povozníkům, přívozníkům, flákačům, zlodějíčkům, osobám štitícím se práce (spíše mizerně placené dřiny), harmonikářům a prodavačům sirek a preclíků, babám z pavlačí, harfenicím, ustaraným mámám mnoha dětí s své řečné, energické mamince, služebné a umývače nádobí v Karlínské Besedě, kterou ctíla vzornou láskou poslušné dcery a po níž zdělila vyřídilku, náklonost k pivu, vášeň pro noční život v hospodách a přímo maratonskou vytrvalost v tanci.

Já zamlklý, ona řečná. Já akademicky vzdělaný doktor filosofie, ona dívka, které dělala potíže tvrdá i měkká i, a co se týče interpunkce, praktikovala systém své matky, to jest psala klasické jednověté dopisy s jedinou tečkou vzadu za podpisem. Já odjakživa pasivní tětiva, ona děvče krev a mlíko, s kterou šli všichni čerti, a to na velice dobře namazaných elektrických šicích strojích. Já hubený, uhrovatý, ona pěkná, plnoštíhlá, s tvářičkami jako jablíčka a s očima jako pomněnky. Prostě já hypochondrický introvert a ona piknický extrovertovaná majolénka jako rtuť, já zapřísáhlý estetik se zjemnělým vkusem, a ona s jabloneckými perlami na dvanácticentimetrových klinkavých řetízích v uších, neustále provázená opojným oblakem „Tajemství budoiru“, který přehlušoval i jadrnou vůni pivních splašků, již zaváněla všechna ta lidová střediska zábavy.“²⁵

„Trupy obou tanečnic se proměnily v jeden jediný pevný a téměř nehybný objekt a jenom nohy, jeden pár v kostkovaných kalhotách, které jak plandaly, odhalovaly brčálové ponožky s červenými puntíky, a v shimmy- šináglech se skalpelovými špicemi, a druhý, svůdný dámský pár v hedvábných punčochách a střevíčkách s podpatkem jak petřínská rozhledna, jenom ty dva páry nohou sebou švihaly v tabákové mlze, v neuvěřitelném tempu, v rytmu tak nepochopitelně přesném a ve figurách tak spontánně nesestavitelných, že jsem z toho málem onemocněl komplexem méněcennosti.“²⁶

„Smyslná profesorka, charakterizovaná tím, že pod „sukní, jež obepínala její boky jako gumová rukavice, rýsoval se jí svůdný klín.“²⁷

„Strašná příšera, brčálově zelený, štíhlý trup s křiklavě žlutým koženým polstrováním otevřeného sedadla, s mohutnými závodními pneumatikami, potřísněn dosud na spodku zaschlým blátem, pamětník historické jízdy smrti, již kdysi Ivo Zdeborský na Velké ceně

²⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 61.

²⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 65.

²⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 92.

Československa tak proslavil československý automobilismus.“²⁸ (popis automobilu pana Zdeborského)

„Dovedl jsem si představit ty Julčiny nehybné, skleněné oči, jak z nich tiše, bz štkaní tryskají veliké, mokré slzy jedna za druhou. Jak jde, v těch svých oblíbených krátkých sukýnkách, Kozí uličkou dolů ke Smíchovu, štíhlé kotníky se jí viklají na rumišti té zapomenuté vozovky, březnový vítr jí cuchá ofinu a ona nevidí, že se za ní ohlížejí všelijaká individua, která život zahnal do sídlišť Kozí uličky, jenom jde, vytřeštěná, jako kdyby ji trefil z předjarního, vyčištěného nebe blesk.“²⁹

„V knihovně jsme spatřili zvláštní uskupení, připomínající hrobovým mlčením živé obrazy. Zcela u okna seděl vysoký pán s růžovou pleší, ověncenou obláčky světlekaštanových vlasů, oblečený jako ze žurnálu a ponořený do mlčenlivého studia Literárně- vědného časopisu. Petr Lucius Meluzín. V místě, které poskytovalo geometrickou možnost nejvyšší vzdálenosti od okna, tj. u krbu, seděl jiný elegán v tmavošedém obleku se světlým knírkem, hloubající v posledním čísle Osvobozené lyry.

Vedle něho byl jeho syn Zbyšek. Zbyška jsme vyrušili z hovoru, který vedl s dívkou, sedící v klubovce naproti němu. Měla na hlavě černé mikádo a obličej zbavený veškerých chloupků a přirozených barev, ale to vše bylo bohatě nahrazeno líčidly, maksárem, rougí a kompaktní vrstvou pudru, který pukal a drolil se, když se dívka usmála. Proto držela tvář pokud možno nehybně a pouze mrkala očima, opatřenýma směle klenutými řasami.

Po jejím boku klímal v křesle zelený a popelavý muž, který se zřejmě ještě neprobral z večerního pití. Nadzdvihl těžká víčka, když nám ho Kalenda představoval, podíval se na nás mdlým pohledem jakoby ze strašlivé hloubky, zašišlal „Těší mě“ a upadl zase do nirvány, v níž ho prý napadaly nejkrásnější verše.

Poslední muž v knihovně, vlastně mužiček, který se briskně představil jako Alfréd Poláček, seděl právě u vydatné anglické snídaně a přihýbal si z veliké sklenice mléka.“³⁰

„Ten si stoupl vedle inspektora, v rukou jako dobře vařené langusty držel smeknutou kostkovanou čepici a palcem jedné si rozepnul jediný knoflík saka, příliš malého na jeho postavu a příliš opotřebovaného, aby je někdo nosil v neděli, kdyby nemusel. Zpod saka se vyvalila pobryndaná kostkovaná vesta s mosazným řetízkem od hodinek. Muž měl

²⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 108.

²⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 110.

³⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 113.

na nohou sešmaťhané shimmy- šinagle, a kalhoty, jimiž byl oděn, patřily kdysi zřejmě ke kaiserrocku. To však bylo už v dobách dávných a uplynulých.

Ale nejpozoruhodnější byla tvář tohoto syna matičky měst. Soustřeďovala se kolem nosu, jenž sám mohl vážit dobrého čtvrt kila čisté váhy a měl takovou barvu, jaké lze dosáhnout jen pravidelným přívodem značného množství lihových nápojů do organismu. Vedle toho masitého lampiónu svítla dvě menší světla tváří jako rajská jablíčka. To vše bylo podtrženo zrzavým převislým knírem, pod nímž jako pod oponou visela ústa. Uprostřed plastické mapy vrásek seděla malá, zelená očka, zastíněná dávno nemytou kšticí téhož nevšedního odstínu jako vous. A ty oči mluvily. Pichlavé, potouchlé, vševědoucí oči, takové poučené universitou, která se otvírala vždycky večer, a v mnoha posluchárnách najednou, u Zvonu, na Pelc- Tyrolce, u Kaštanu.³¹

„Táhlo na druhou hodinu ranní a zábava vrcholila. Šest z přítomných pánů spočívalo již pod různými stoly, stolky a chaise- longue. Dvě dámy předváděly na jídelní tabuli nový tanec, pro lepší společnost právě importovaný z USA a zvaný Big Apples, oděny pouze v kalhotky a v podprsenky (šité na míru u firmy Auředlníková) a zbytek společnosti jim k tomu více méně rytmicky tleskal.

Druhý den ráno našli jednoho předsedu správní rady v kotelně, kde si v koksů vyhrabal útulné hnízdečko, jednu manželku význačného ženského lékaře v posteli zahradnického pomocníka Antonína Chramosty v podkroví (pomocník přísahal, že spal a nevěděl o tom) a mistra republiky ve welterové váze zasypaného knihami pod zříceným regálem v knihovně.³²

„Byla zrzavá jako liška. Hezká? Nu, někteří muži by snad řekli, že ano. Asi ano, ajk ona zná muže. Jí se nelíbila. Měla velká ústa a příliš malý nos. Na levé tváři mateřské znamínko. Oči? Oči zelené. Ano, byla štíhlá. V uších měla perlové náušnice a voněla voňavkou Chanel No. 5. Měla vínový plášť se zeleným lemováním. A střevíčky zelené, od Poppera. Když šla, tak se kroutila v bocích.“³³

³¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 125.

³² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 132.

³³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 134.

„Vylíčil ho jako ctižádostivého člověka, který co se mu nedostává na talentu, vynahrazuje píli. Přitom je velmi citlivý na své básnické „dílo“, pokládá se za zneuznaného génia a jakoukoliv kritiku svých veršů chápe jako osobní urážku.“³⁴

„Byla to krásná ženská, ale teď seděla skleslá, zjihlá, nešťastná. Jenže pořád pěkná.“³⁵

„Byl oděn v citrónově žlutý atlasový župan s velkými černými puntíky, který znamenitě zdůrazňoval horizontální proporce jeho těla.

Viděla ho, jako by stál, statný, rozložitý, s černými chloupky, které vylézají zpod kněžského límečku, s roztaženým chřípím, žluté zuby vyceněny ve vítězném úsměvu, jak by se vysmíval marnému úsilí d'áblu- anebo sám byl d'ábel.“³⁶

„Zaměstnanci se dělili na stálé a příležitostné. Stálí byli internisté a externisté, příležitostní pouze externisté. To byli většinou placení informátoři z řad číšníků v barech, pokojských v hotelích v Praze i v oblíbených záletných místech republiky a dokonce i v několika přímořských lázních na Jadranu a na Riviéře, dále početné a bdělé armády barových hudebníků, croupierů v hernách, obsluhovateli gotesového plátna a dokonce i pochybná individua z kasařských putyk na okrajích města a značný okruh mlčenlivých domácích služebníků oběho pohlaví z vil zámožných lidí. Na zvláštním a velmi tajeném seznamu choval Tom Lomal jména několika policejních úředníků, mezi nimi i jméno inspektora Vodičky.“³⁷

„Vodičku jsem zastihl nad šálkem černé kávy, jen ve vestě, jak si pečlivě kartáčuje tmavé sako. Měl na sobě modrobíle pruhovanou košili s kaučukovým límečkem, pod nějž měl zastrčenou bezvýraznou šedočernou kravatu, jaké se kupují už uvázané. Jeho vysoké černé šněrovací boty se bez poskvrny leskly. Vyzval mě, abych si sedl.“³⁸

„Střední postavy, štíhlá- il corpo ideale, dodal šéf- blondýna do zrzava, umělá ovšem- „Artificiale! Non naturale! Non naturale!“ skočil jí šéf do řeči- „Promiňte, signore, ano, zušlechtěná blondýna, skoro tizián-“ „- zelené oči, hezká, ano velmi hezká, měla na levé tváři mateřské znamínko, ano umělé, to je teď móda- na sobě měla takové červené pletené šaty, zřejmě model.“³⁹

³⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 138.

³⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 140.

³⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 144.

³⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 156.

³⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 160.

³⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 165.

„Plášť červený a zelené lodičky a v uších zelené butóny. Měla hezký rovný nos. A pusu měla takovou, jak se říká, smyslnou.

Předně že je to fešná třicátnice, plnoštíhlá, vlasy sice momentálně světle kaštanové, ale často je střídá. Má manžela, který je velmi zaměstnán, má také četné pánské přátele. Říká se, samozřejmě nic z toho se nedá zaručit, že Rolf Bodymski, ano, ten filmový herec, a taky Rocky Nebava, šampión republiky ve welteru, ano, ten prý teď nedávno, ne-li zrovna nyní, ale je jich vždycky víc.“⁴⁰

„Ihned jsme poznali svého muže, a to podle vyzáblého Angličana s lulkou, ve smokingu, s uštvanou koňskou tváří té domýšlivé ostrovní rasy, který s ním seděl u stolu nad kalamárem bílé Ludmily.

Pan velkoobchodník byl rudolící masitý Němec ostříhaný na ježka, s očkama zalitýma pivem, a bez ustání cosi hučel do kostnatého Angličana.“⁴¹

„Byl to obrázek. Lodičky do kuželíku se šepslíkama- jako podpatkama- sukýnku nad kolínka, a z té jí bylo vidět jen deset centimetrů, raglánek s plechovýma knoflíkama na hlavičce hrnec se širokou šerpou nasazený hluboko do čela, a pod ním ofina a těsně pod ofinou veliké pomněnkové oči, takže z čílka nebyl vidět ani centimetr.

Byla to litrová, čtverhranná láhev s barvotiskovou vinětou, na níž byl vyobrazen břichatý reprezentant pekel, opatřený svítivě červeným nápisem DOBRUŠSKÝ ČERT a menšími písmeny tištěnou legendou, která hlásala, že se jedná o „zaručeně pravý destilát vyrobený z nejjemnějších surovin s přísadou pravé maďarské pálivé papriky a obsahující 85 procent čistého alkoholu.“⁴²

„V místech, kde obvykle býval karetní stůl, stálo nyní obrovité kostelní harmoniu se dvěma pozlacenými andílky a u něho seděl muž podobný gorile, který nelítostně šlapal do pedálů, až praštěly. Měl hrozivou černou hřívu rozčepýřených vlasů, černé oči a zpod ušpiněných manžet košile mu lezly černé chloupky. U harmonia stál Ivo Zdeborký, oděný jakousi bílou řízou, která tvarem připomínala noční košili, v ruce držel zpěvník a pěl. Kolem pasu ho objímala příšerná, bledá, hubená ochechule v černých šatech s rudým granátem v podobě kapky kolem krku a kvílela s ním. Všiml jsem si,

⁴⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 166.

⁴¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 168.

⁴² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 170.

že podobný granát má kolem krku i muž- gorila, a jiný že se chvěje na tučných nadrech novopečeného konvertity.“⁴³

„Vlasy jako voheň, mateřský znamínko na tváři a hubu červenou jak vopičí zadek.“⁴⁴

„Do baru právě vstupovala dáma v brčálových šatech, červených střevíčkách a s nádhernou měděnou přilbou, ustřiženou vpředu „podle kastrólu“, že jsem nevěděl, jestli jsem ztratil dech proto, že to byl zjev, který prostě člověku dech bere, nebo proto, že to byla moje tiziánka. Šla přes prázdný parket nádherným, plíživým krokem, přes štíhlé boky se jí napínalo brčálové hedvábí a pod tou měděnou lesklou stříškou zasvítily odrazem světla reflektoru, který ozařoval mušli, zelené oči jako dva smaragdy. Bylo na ní něco orientálního.

Usedla u stolečku v malém boxu, a kousek vedle smaragdů se zaleskla studená světla perlových náušnic.

Přisedl k ní mladý muž sportovně vypěstěného těla v bezvadném smokingu. Měl hrdý, trochu cynický výraz prachatých hezounů a dlouho odbornicky rozmlouval s číšníkem.“⁴⁵

„Tereza n mě čekala v koutku Nuselské kavárny, na rohovém sedátku plyše, ošoupaného zadnicemi mnoha nuselských povalečů, samotinká, vyděšená měděná květina, nad zelenou sklenicí nedopité grenadiny, v dojemném tenkém podzimním kabátku zapnutém ke krku, že mi srce usedlo jako dobře knockautovaný borec v ringu.“⁴⁶

„Byl to urostlý člověk se světlým knírkem, ale na očích měl černé brejle a na hlavě klobouk. Měl boty „Montmartre“, tedy žádný chudák.“⁴⁷

4.5.2 Popis prostředí

„Skleněnou stěnou hotelové kavárny jsme se dívali na mlhy, válející se v horských údolích, do nichž sveřepě a s vytrvalou rozkoší bil déšť, jako kdyby někdo v nebi kropil „Horskou krásku“ gigantickou zahradní konví.

Mlhy a zase mlhy. Mlhy a jenom mlhy. – pro akcentaci počasí, v němž se nachází a které jim není příjemné, se opakuje.“⁴⁸

⁴³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 187.

⁴⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 190.

⁴⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 193.

⁴⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 301.

⁴⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 327.

„V krbu praskala velká, smolná jasanová polena a jinak bylo v pokoji tma, jenom plameny vrhaly kolísavé stíny naší pětice přes rozlehlý peršan a masivní dubový stůl uprostřed, po pralese parohů se štítky, jimiž je kdysi dávnou opatřil nebožtík pan hrabě Mamselstein, jiskřily a odrážely se o stříbro konvic a pohárů v příborníku, mazlili se s opalizujícím břichem velkého porculánového Buddhy a dopadaly až na druhou stranu pokoje na dvě postavy u domácího baru, na Mistra Kalendu a Julču Patrochovou, do níž Mistr naléval cocktaily a úlisná donchuánská slova do jejích rubínových oušek.“⁴⁹

„Popis Laboratoře módy. Hlavní ideou LABORATOŘE MÓDY byla motorizace odívání. Prodávaly se tu sukně, poháněné elektromotorem skrytým v kabelce, které se kolem své nositelky se sympatickým vrčením otáčely, přičemž vlivem odstředivých sil vytvářely obrazce podobné sukýnkám krasobruslařek, když vytáčejí piruetu, dále otáčející se klobouky a dmoucí se elektrická řadra, výrobek, který na pravidelných přehlídkách laboratoře působil obzvláště rozkošně.“⁵⁰

„V úhledně zasklených skříňkách visely tu „případy“ s příslušnými fotografiemi, otisky prstů, chomáčky zkrvavených vlasů, noži se stopami rzi po krvi, fiolami, kde býval jed, tramvajovými lístky, které usvědčily pachatele, protokoly o výsleších, grafikony stop a grafickými znázorněními chronologie i jiné, více méně nezajímavé a více méně nechutné předměty. Vedle dveří byla chromovaná vitrínka s nejslavnějším případem a nesla nápis ZÁHADA UZAVŘENÉHO POKOJE a pod tím menším, ale tím nápadnějším písmem: „Rozřešil šéf sboru detektivů kanceláře Ostrozrak“ a zase větším písmem TOM LOMAL.“⁵¹

„Z místnosti vedly ještě dvoje dveře, jedny označené nápisem DACTYLOSCOPY a druhé povzbudivým slovem MORTUARY, při němž návštěvníkům, i když nerozuměli anglicky stejně přejel mráz po zádech po třetí Oboje ty dveře nevedly nikam. Byly pouze přišroubovány ke stěně, za níž měl dílnu pekař. Celá místnost byla vytapetována tmavě fialovými tapetami se vzorkem zlatých vinných hroznů. Na mramorové římse ležely zčernalé housle, vyočítané na známou asociaci, a soška jockeye. Celou levou stěnu zabírala obrovská knihovna s tlustými folianty, na jejichž kožených hřbetech zářily do příšeří místnosti zlaté tituly těch děl, většinou anglických, CRIMINOLOGY, CRIME

⁴⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 5.

⁴⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, 12.

⁵⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 15.

⁵¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 21.

AND CRIMINALS, SCOTLAND YARD ANNUALS, THE TECHNIQUE OF CRIME DETECTION, DACTYLOSCOPY, FINGERPRINTS AND HOW TO TAKE THEM, SADISM, SEXUAL CRIMINOLOGY, MURDER, BURGLARY, LETHAL WEAPONS, CROSS EXAMINATION, PSYCHOLOGY OF THE CRIMINAL a mnohá a mnohá jiná, pod nimiž se většinou skrývaly v kůži vázané ročníky časopisů pro „uměleckou“ fotografii. Busta jakéhosi svěže zhlížejícího pána stála ve výklenku uprostřed knihovny. Na podstavci busty byl nápis PETER RAWLING of THE SCOTLAND YARD. Kdo byl tento pán, nikdo nevěděl. A uprostřed té tmavé pracovny, kam světlo pronikalo jen s námahou těžkými žaluziemi, za širokým, tmavým dubovým psacím stolem, na němž se mosazně leskl mikroskop, chladně světélkovala lupa a stříbrně blýskala injekční stříkčka seděl nesmírně anglicky vyhlížející muž s knírkem a v kostkovaných šatech, s pátravýma černýma očima a s lulkou v ústech.“⁵²

„Redakce Osvobozené lyry byla v obrovském pavlačovém paláci v Nádražní ulici na Smíchově. Tenhle palác obklopoval pěti patry pavlačí veliký dvůr, v jehož středu stál miniaturní domek se zahrádkou, kde, jako pavouk v síti, přebýval domácí, majitel celého paláce.

Redakce osvobozené lyry se skládala ze dvou místností v třetím okruží a vcházelo se do ní hned prvními dveřmi vpravo od ústí schodiště.

Od ústí schodiště se mi naskytl červenobílý pohled na dlouhé, prohnuté řady podvlékaček, ručníků, prostěradel, dámských kombiné a plenek, které koldokola lemovaly architekturu. Podzimní slunce je tu bělilo a odráželo se také od naleštěného plechu na přilbě strážníka, hlídajícího dveře s cedulí.“⁵³

„Přede mnou vřela hladina toho podivného, tak dávno zašlého života, že jsem z toho měl skoro mořskou nemoc. Na parketu, v prostoroze uprostřed lokálu, se přepestrý dav choval jako v té písničce o krčmě Santa Puella, to jest mačkal tělo na tělo. Na pódiu seděl chlap v buřince a kšandách a mlátil do slonoviny jako do bubnů, vedle něho jiný chlápek s černými půlměsíci pod očima kvílel s nezkrotnou zuřivostí na saxofon, vedle muž se šlapacím bubnem třískal do kravských zvonců, činelů, havajských dřev, rolniček a hrců, jimiž byl obklopen, a dupal na charlestonky, přičemž co chvíli a bez ohledu na právě hranou melodii vyloudil sirénovitý zvuk střídavě na flexaton a na havajskou

⁵² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 23.

⁵³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 26.

*flétnu, a nad touto nejsvětější trojicí se kymácel houslista s naleštěnou bleskovkou, divoce smýkající smyčcem po strunách, jejichž vrzání přirozeně v soustředěné palbě pianina a bubeníkovy baterie bez nejmenší stopy zaniklo.*⁵⁴

*„Dveře domku zely dokořán. Vstupovalo se jimi do malé předsíňky s almarou na šaty a s almarou na jídlo, z které se přímo vcházelo do salónu, knihovny, pracovny, ložnice a obývacího pokoje v jednom, kde jsme všichni v dobách rozkvětu Pěti Pé strávili nejednu milou chvíli, protože to byl nejvelkolepější kvartýr, jaký kdo z nás měl. Bez bytných, prostorný, útulný, osamělý, jako na konci světa. Velká čtvercová místnost, která zabírala téměř celou rozlohu domku. U průčelní stěny, bez oken, stála mohutná, knihami naplněná knihovna z nehoblovaných prken. Našlo v ní útulek množství neprodejných filosofických knih, nakoupených po antikvariátech hlavně od té chvíle, co se na Frantu usmálo štěstí. Z té doby pocházela i bílá sádrová poprsí Sokrata, Platona a Aristotela na starodávné komodě, přistavené k boční stěně, u níž stál také gauč. Vedle gauče byl noční stolek ze starého sudu, na něm telefon, rovněž vymoženost posledního roku, a čtyři rozvrzaná křesla.*⁵⁵

*„Ulička mezi domkem a bývalou sedlářskou dílnou byla slepá, zakončená plotem dvorečku, který patřil k Frantovu sídlu. Stál tam dřevěný reterát a několik zanedbaných a prázdných králičích kotců. Slepá ulička vedla do „ulice“, to jest na nedlážděnou cestu, po jejíž jedné straně se táhly chudobné keře a za nimi klesala stráň směrem ke Košířům a starému Smíchovu. Dole neutěšená pole strahovských svahů. Na té straně cesty, kde stál Frantův domek, krčily se asi tři nebo čtyři podobné domečky, přilepené jako vši na tělo matičky Prahy, vstrčené nad její periferie do podivné iluze venkova a venkovské bídy v bezprostřední blízkosti vilek lépe situovaných obyvatel, které bylo vidět kousek níž v údolí.*⁵⁶

„Byl to draze zaplacený výtvar stavitelského umění, jak vyhovět zákazníkovi. Na první pohled zaujala diváka vysoká štíhlá věž, zakončená polokulovitou kopulí, která se tyčila nad modernistickými terasami vily. To byla soukromá observatoř Ivo Zdeborského, jenž kdysi zatoužil vyniknout také v astronomii. Po okultním období zbyla ve vile

⁵⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 62.

⁵⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 70.

⁵⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 71.

také památka: podzemní místnost, sklepení s křivulemi a pekelnými žaltáři, kam Zdeborský s oblibou vodil dámy.“⁵⁷

„Jinak se vila rozkládala do šířky a nastavovala tváři luny svůj systém teras, z nichž jedna obsahovala taneční parket a jiná bazén s vodou zelenavou kachlíky. Alpská kamenná zeď obkličovala rozsáhlou zahradu kolem vily. Na nejvzdálenějším konci, utajena v kaskádách smutečních vrb, stála prostorná garáž v maurském slohu.“⁵⁸

„Obrátil jsem se a vstoupil jsem do domu, celého nakadeřeného krémovými štukami, s dvěma prsatými najádami, které nesly balkón nad vchodem. V domě bydlel a dům vlastnil můj šéf. Koupil ho od jakéhosi bývalého pražského patricie a přebudoval ho podle svého vkusu. Ty nymfy nad vchodem, které držely balkón, byli kdysi svalnatí Atlasové, a vůbec celá raná secese vnitřku byla nyní po přestavbě předznamenána ženským elementem. Hned na úpatí schodů uvítala příchozího ozdobná mosazná hlavice zábradlí, znázorňující jinou ženskou postavu v Evině rouše, která držela v pozdvižených rukách lucernu, a na odpočívadle v prvním poschodí, kde za časů původního majitele stálo poprsí Svatopluka Čecha, byla mramorová kašnička, do níž voda prýštila z prsních bradavek rubensovské Venuše.“⁵⁹

„Byl to pokojík úzký jako nudle, stálo tam křeslo, důmyslně stlučené z pozůstatků bedny na margarín a vypletené obyčejnými špagáty, na kterých však byly nadělané všechny duhy ozdobných uzlů. Nad křeslem se vznášela lampa z kokosového ořechu, zavěšená na šibeničce ze starých lyžařských bambusových holí. Pod lampou byl šachový stoleček, který Boženčin starší brácha číšník ukradl kdysi v záchvatu rytířskosti v kavárně „Ofélie“, a na tom stolečku stál Boženčin obzvláštní poklad, gramofón model His Mater's Voice 1910 s obrovskou bleděmodrou troubou, na který si Boženka šetrila dva roky a pak ho získala za pouhých třicet korun ve vetešnictví.“⁶⁰

„V celé veliké prostoře sálu bylo krémové přítmí, jenom průčelní stěna, u níž pod barevnou kopíí poprsí patrončina stálo veliké trojdílné zrcadlo, připomínající trochu oltář, byla osvětlena několika rafinovaně rozmístěnými reflektory.“⁶¹

⁵⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 82.

⁵⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 83.

⁵⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 149.

⁶⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 152.

⁶¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 163.

„Výslech provedl Vodička v šéfově kanceláři, vyzdobené porcelánovými skulpturami dokonalých tváří, řader a dámských tajlí. Nad psacím stolem vládce krásy stál zarůžovělý ženský akt z porcelánu s lesklou politurou a nápisem IL CORPO DI MODA 1931 a se složitou tabulkou, udávající čísla pro ideální poměry různých tělesných proporcí při různých tělesných výškách. Pod tímto bůžkem vyslechl inspektor nejprve slečnu Jiřinu, která asistovala u afroditské koupele madam Oseres.“⁶²

„Domek byl dřevěný, a aby do něho nefoukalo, byl pečlivě vytapetován několikanásobnou vrstvou novinového papíru a navrch plakáty pražských biografů s pestrobarevnými výjevy z filmových drama. Pola Negri, Mary Pickfordová, Fay Wray, Greta Garbo, Rodolpho Valentino, Douglas Fairbanks a Tom Mix shlíželi z úzkých stěn do skromného prostoru jizby, kde v rohu stála ohromná postel s pruhovanou peřinou, v druhém rohu almara, ve třetím bubínek a vedle něho bedna s několika talíři, na nichž byly zbytky jakéhosi nevábneho pokrmu smíšeného skupenství. Na průčelní stěně visela na hřebíčku kytara s obrázkem mexické tanečnice a uprostřed místnosti stál stůl, tři židle a na stole petrolejka.“⁶³

„Když jsme sestoupili do salónu, naskytl se nám povznášející pohled. V místech, kde obvykle býval karetní stůl, stálo nyní obrovité kostelní harmoniu se dvěma pozlacenými andílky a u něho seděl muž podobný gorile, který nelítostně šlapal do pedálů, až praštěly.“⁶⁴

„Z jitřní mlhy tyčilo se před námi mramorové průčelí jakési budovy obehnané plotem z železných kopí. Před ním stál známý naleštěný Austin, pragovka inspektora Vodičky a zelený služební antoušek. Nad vchodem budovy skvěl se nápis, provedený z malých hranatých písmen, aesculapium, a pod ním MUDr. Květoslav Nebřenský. V hale stála obrovská socha Aesculapova s hady ověncenou holí a dvojité schodiště, pokryté tlustými plyšovými koberci, vedle vpravo a vlevo. Mosazné tyče a mosazná plivátka světélkovala v elektrickém přítmí, když jsme vystupovali vzhůru ke dveřím, označeným hranatými písmenky PRIMÁŘ. Za nimi se nám odhalila scéna jako z filmu. Uprostřed rozlehlé místnosti s chromovaným nábytkem a bělostnými skříněmi na nástroje seděl za širokým, bílým psacím stolem inspektor Vodička a kouřil. V rohu se na židli krčila jakási starší slečna v kastrólu a koketní ofince a vedle ní stál mladý lékař v bílém plášti, který

⁶² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 165.

⁶³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 170.

⁶⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 187.

vypadal neobyčejně bystře. Vlevo na křesle z bílé kůže seděl di Castello, bledý jako plášť druhého obtlouklého staršího lékaře s pleší, který mu potíral čelo jakousi tekutinou. Vpravo proti němu v podobném křesle dřepěl pan velkoobchodník Zadina a toho do hlubin křesla násilím tiskli dva muži, policista v uniformě a pán, na jehož slídivé a duchaprázdné tváři bylo možno bez obtíží poznat, že patří do té kategorie státních zaměstnanců, kterým Boženka říkala s citem fízlové. Kapitola třicátá devátá přináší nové skutečnosti o paní Zadinové, ta je sice v jiném stavu, nikoli s básníkem di Castellem, jak si původně všichni mysleli. Ukáže se, že paní Zadinová ale tohoto muže vůbec nezná. Situaci zachránil Tom Lomal a Pan Zadina je opět přesvědčen o věrnosti své manželky a spokojeně odjíždí. Ta mu sice byla nevěrná s Rocky Nebavou, s nímž čekala i dítě, to se ale pan Zadina už nedozví.“⁶⁵

„Byla to luxusní garsoniéra s kuchyní a koupelnou. Z pokoje vedly ještě jedny dveře do malého kumbálu na kufry a harampádí. Pokoj sám měl moderní zařízení: dva gauče v rohu, třídílný šatník, dámský toaletní stolek s oválným zrcadlem, malou příruční knihovnu a dva psací stolky ze světlého dubu. Na jednom stál přenosný psací stroj a na obou se válely hromady knih. Oba gauče byly rozestlány a otevřeným oknem vál do pokoje svěží ranní vzduch a vzdouval bílé záclony.

Otočil jsem se k rohovému gauči. Byl ustlán tak, že nocležníci leželi nohama k sobě. Na jednom se válelo sametové černožlutě pruhované pánské pyžamo, na druhém růžové dámské pyžamátka. V hlavách obou gaučů byly noční lampičky. Pod lampičkou gauče, na němž spala dívka, ležel tenký svazek.“⁶⁶

„Byl to vysoký, třípatrový dům jako nudle, s prejzovou střechou, kterou druhý den ozařovaly slabé paprsky ranního slunce. Pod jejich pohlazením svítily také zelené oči tří černých koček, zachycené v malebné skupince rukou dávného mistra-štukatéra na domovním erbu nad barokními veřejemi vyřezávaných dveří. Hleděl jsem vzhůru a nahoře se najednou otevřelo okno a v něm zazářila zrzatá hlava jako liška.

Dole u dveří malá smaltovaná tabulka. EMANUELA MÚLEROVÁ, STÁTNĚ ZKOUŠENÁ UČITELKA HRY KLAVÍRNÍ. Stejný smaltový štítek s firmou byl na dveřích ve třetím poschodí.“⁶⁷

⁶⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 206.

⁶⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 243.

⁶⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 268.

„Otevřela dveře do prostorného, starodávného pokoje, zalitého sluncem, jemuž vtiskoval charakter veliký, tmavohnědý klavír a jemná barokní skříňka plná not.“⁶⁸

„Šel jsem přes Kubelice k zájezdnímu hostinci. Byla to opuštěná, zchátralá vesnice, z níž s hrabětem Mamsensteinem vyprchal všechen lesk starých časů. Na polorozpadlém plotě jednoho stavení visela mrtvá vrána, uvízlá za drápek. Za slepými okny, která pokrýval prach mnoha let a hustá síť dávno opuštěných pavučin, byla čirá tma. Zájezdní hostinec stál vedle. Měl nad vchodem deštěm skoro úplně smytý nápis „U erbu Mamselsteinů“ s nějakou zvětralou heraldikou.

V lokále bylo skoro tma žádní hosté. Jenom u rohového stolu u okna seděl scvrklý hospodský s podlitýma očima, jaký podnapilý otrhaný vandrák a růžový dědeček, který mě včera zasvěcoval do tajných abeced nagramů. Pan Salaquarda. Tři polovypité püllitry svítily na ohoblovaném dubovém stole jako tři opuštěné plástve medu.“⁶⁹

„A z toho černého škrálopou, pod nímž bíle svítil proužek oblohy, se k šesté hodině spustil déšť a proměnil se v liják, který bil do oken zlostnými pohyby spoutané přírodní síly, pleskal do barevných listů stromů na zahradě, srážel je k zemi a pomalu je měnil v černožlutou podzimní kaši, kterou, až nastanou zlatě hořící dny pozdního října, svezou nezaměstnaní na hromady a zapálí a z městských parků, alejí a zahrad vztyčí se šedavé sloupy klidného kouře kolmo a kolísavě k bezcitné nádheře sluce, plovoucího nad ošklivým světem.“⁷⁰

„Večer, konečně po dvanácti dnech, vystřídaly déšť a mlhu plné hrsti krásných horských hvězd jako ze skla, které se řadily v obvyklá souhvězdí a lily své věčné světlo na zem, jako tenkrát, dávno, na vilu pana továrníka Zdeborského a na mrtvou tvář ubohé Julinky.“⁷¹

4.5.3 Výrazy synonymní, zejména hovorové

Tato podkapitola je důkazem autorovy bohaté slovní zásoby. V mnoha případech nepojmenuje danou věc typicky, ale snaží se najít výraz, který je neobvyklý a čtenáře zaujme.

⁶⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 269.

⁶⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 278.

⁷⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 320.

⁷¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 337.

- Odbarvených majolének - (odbarvených dívčin);
- Křiklavé pantalóny - (dlouhé nohavice)- slovo pocházející ze španělštiny;
- Charlestonový ropsak - (spodní část oděvu);
- Velkou fušku - (velkou práci);
- Mám fofr - (mám hodně práce);
- Metresa pana továrníka - (milénka pana továrníka);
- Fofruj - (chvátej);
- Cinknu - (zavolám);
- Tajné brlohy organizovaného zločinu - (tajná místa, společenství);
- Makovice - (hlava);
- Nasával - (popíjel);
- Zabreptal - (nesrozumitelně řekl);
- Bubřina - (náfuka);
- Odkrouhnou - (zabijí);
- Václavák - (Václavské náměstí);
- Ošumělí ludráci - (bezdomovci, lidé přebírající odpadkové koše);
- Plácání - (nesmyslné vyprávění);
- Donchuánská slova - (slova milovníka žen);
- Idiotské výklady - (hlouposti);
- S plavým bubikopfem - (s plavým chlapeckým účesem);
- Fair volba - (spravedlivá volba);
- Ruměněla - (červenala se);
- Napapanou hubinkou - (najedenou);
- Holedbala - (pyšnila se, vychloukala se);
- Zadnic - (pozadí);
- Podvlekačky - (pánské spodní kalhoty);
- Selfaktor - (dopřádací stroj);
- Nezmřhal - (nezkazil);
- Krcálek - (malá místnost);
- Z vixlajvantu - (z ubrusu);
- Fantasmagorie - (nesmysly);
- Dekolté - (dekolt);
- Iluminační technika - (osvětlovací techniky);
- Minimax - (hasicí přístroj);
- Plácá nesmysly - (mluví nesmysly);
- Brejlili jsme - (koukali jsme);
- Pár švestek - (pár korun);
- Houby ví, zač je toho loket - (neví nic, jak to chodí);
- Nebyl škrob - (nešetřil);
- Folianty - (kniha foliového formátu);
- S lulkou v ústech - (s dýmku v ústech);
- Servus - (pozdrav);

- Dychtíte po tom - (toužíte po tom);
- Konstábl - (policista);
- Prťáci - (ševci);
- Strojový šmejd - (označení obuvi firmy Baťa);
- Činžáky - (domy);
- Sklepní krcálky - (malé sklepní místnosti);
- Namarkovali - (naúčtovali);
- Úplně perplex - (bezradný, zmatený, popletený);
- Probodl mě očima - (upřeně se na mě podíval);
- Koverkotový oblek - (vlněný oblek);
- Denuinciaci - (udání, nařčení);
- Lačný peněz - (toužil po penězích);
- Rouge na rty - anglický výraz (růž na rty);
- Zafušoval do řemesla - (pletl se do cizího řemesla, zkoušel ho);
- Fušer - (ten, co se plete do cizího řemesla);
- Triedrem - (přenosným dalekohledem);
- Finesy - (trumfy);
- Pavlačový palác - (pavlačový dům);
- Nemlich takový - (přesně takové, stejné);
- Kritický veleduch - (velikán);
- Prošpikována citáty - (proložena);
- Ušklíbl se - (pousmál se);
- Kráglivat - (zabíjet);
- Spískat malér - (způsobit problém);
- Literární arény - (literární prostředí);
- Slídičů - (pátračů);
- Šatlavě (vězení);
- Fantasmagorická jízda - (ztřeštěná);
- Pragovka - (automobil);
- V ramenatém raglánu - (oděvní střih);
- Z mansard - (malých bytů v podkroví);
- Z chodeb činžáků - (z chodeb činžovních domů);
- Z šanghajských brlohů - (z šanghajských podniků);
- Pražští pardálové - (pražští muži);
- Harpunovité špičky - (ostré);
- Štěbetavé - (upovídané);
- Stékající se jak horské pramínky - (scházející se);
- Střevíček na mrakodrapovém podpatku - (na vysokém podpatku);
- Žižkovské putyky - (z žižkovské hospody);

- Pasivní tětíva - (nemluvný, do ničeho se příliš nehrne);
- Děvče krev a mlíko - (pěkné děvče);
- Hypochondrický introvert - (uzavřený a tichý člověk);
- Piknický extrovertovaná majolénka - (velmi živé, otevřené děvče);
- Candrbály - (taneční večery, taneční zábavy);
- Ožrat se - (opít se);
- Kravál - (hluk);
- S napomádanou kšticí - (s upravenými vlasy);
- V shimmy - Šináglech - (v botách s delší špičkou);
- Býčí muž - (vysoký, urostlý, statný);
- Podrážkama začal blejskat parget - (začal tančit);
- Královna šoulačky - (královna určitého druhu tance);
- Kdy spustěj - (kdy začnou hrát);
- Kčmy, hospody, putyky - (restaurační zařízení);
- Smejčit - (uklízet);
- Dveře zely dokořán - (byly otevřené);
- Almara na šaty - (skříň);
- Dřevěný reterát - (dřevěný záchod);
- Impertinence obsažené v článku - (lži, nepravda);
- Satisfakce - (omluvy);
- Zabrebentil - (nesrozumitelně řekl);
- Klouzaly chromované limousiny - (jely chromové limuzíny);
- Na vlastním prkně - (na vlastní pěst, sám);
- Václavák - (Václavské náměstí);
- Zulukafr - (obyvatel bojovného kmene);
- Prodejní koketérie - (prodavačky musely být řádně usměvavé a koketní, nikoli ale na úkor prodeje);
- Rentabilní - (výnosný);
- Omámeně vrávorál - (potácel se);
- Užmoulanou bavlněnou vázanku - (onošenou bavlněnou vázanku);
- Chumáč lidí - (hlouček lidí);
- Zapalovač značky Lucifer;
- Počastovala - (pohostila)
- Seděli v klubovkách - (v křeslech);
- Žuchl sebou do klubovky - (padl do pohovky, posadil se);
- Co to spískal - (co to provedl);
- Na pompézním loži - (honosném loži);
- Heled' - (oslovení);

- Štkala - (vzlykala);
- Kámoš - (kamarád);
- Stanice pětiky - (stanice tramvaje číslo pět);
- Vošklivej - nespisovný výraz (mluva Boženky);
- S fešákem - (s hezkým mužem);
- Na truc - (schválně);
- Hořel touhou - (moc chtěl, toužil);
- Zahloubali jsme se do časopisu - (ponořili jsme se do časopisu, začetli jsme se do časopisu);
- Rdousí - (zabíjí, v tomto případě ničí);
- Literární impotence - (není literárně plodný);
- Krasavec - (hezký muž);
- Trýznila - (trápila);
- Kombiné - (spodní část dámského oděvu);
- Kvartánka - (studentka „kvarty“ na gymnáziu);
- Hrdina stížený milostnou anaemií - (milostná chudokrevnost);
- Staré švarcvadlky - (hodiny);
- Projevy nesmělé krutoázie - (projevy společenské slušnosti, galantnosti);
- Naondulovanou hlavičku - (načesanou hlavičku);
- Honem - (rychle);
- Cik cak - (sem a tam);
- Uvil věnec sonetů - (sepsal soubor sonetů);
- Familiární zdravice - (neformální pozdrav);
- K lenošce - (k židli);
- Jestli to tady taky klapne - (zda to bude také souhlasit, shodovat se);
- Zahloubala se - (ponořila se, důsledně se věnovala);
- Skrývačková zdravice - (označení pro vzkaz a pozdrav v básni);
- Akrostichon - (slovo složené z prvních písmen v každém řádku);
- Kdyby mu ňákou trhnul - (kdyby jej udeřil);
- Referoval - (vyprávěl);
- Frantova óda - (články doktora Procházky v novinách);
- Jak jsme se sunuli kolem - (jak jsme jeli kolem);
- Zbarvil se do odstínu vařeného raka - (zrudl);
- Zahloubal se do seznamu - (ponořil se do jeho čtení);
- Rozmáz brontosaura - (naboural své auto);
- Chytá ho rapl - (blázní, jedná v afektu, je rozrušený);

- Rukou ve vepřovici - (rukou oblečenou v rukavicích z vepřové kůže);
- Krotte to stádo koní - (uberte rychlost);
- Tyátr - (divadlo);
- Poldovi - (policistovi);
- Byl kanón - (byl velmi dobrý a šikovný ve své práci);
- Vyšívanou sarapatičku - (hovorové označení pro jakousi ozdobnou háčkovanou věc);
- Ohnivě rudá kštice - (zrzavé vlasy);
- Individua - (pochybné osobnosti);
- Pragovka obeplula stavení - (objela);
- Potácel se - (motal se);
- Pětačtyřicátník - (muž ve věku čtyřicet pět let);
- Nešťtící se nejperfidnějších pomluv - (nebojí se nejproradnějších, nejzrádnějších pomluv);
- Kněžouři - (kněží);
- Kukuč - (pohled, obličej);
- Fouskáč - (muž s fousy);
- Ďábelská ozdoba tváře - (knírek);
- Říman - (typ sestřihu vlasů);
- Zachrčel - (zazvonil);
- Cupitá - (utíká);
- Vplula - (vešla);
- Zpopelavěl - (zbledl, až zešedl);
- Pobryndaná vesta - (špinavá vesta);
- Sešmat'hané shimmy - šinagle - (sešlapaná obuv);
- Syn matičky měst - (obyvatel Prahy);
- Masitý lampión - (nos);
- Otylost - (obéznost);
- Pásl se - (užíval si);
- Znásilnil srozumitelnost mateřštiny - (mluvil nespisovně, vulgárně a hovorově);
- Rozšafně - (zvesela);
- Mlejt pantem - (hodně mluvit);
- Monokl - (modřina);
- Žádná fušériina - (nic amatérského);
- Přispět svou trochou do mlýna - (pomoci);
- Potní souvodí na čele - (dotyčný se potil);
- Ženská - (hovorové označení ženy);
- Činaná - (hezká);
- Zakřičela na nejvyšší rejstřík - (zakřičela velmi nahlas);
- Posaz - (pozadí);
- Štrejchne - (hovorový výraz ve smyslu dotkne se);
- Špiritus - (alkohol);

- Papírovala dáma - (užito ve smyslu trumfovala);
- Tělnatá dáma - (plnoštíhlá dáma);
- Největší židárna - (největší lakomec);
- Vepřovice - (rukavice z vepřové kůže);
- Serpentíny - (zátáčky);
- Fouňa - (náfuka);
- Káčnutej - (užito ve smyslu úplně opilý);
- K hovadinám - hovorový výraz (hloupost);
- Samo - (zkrácený výraz slova samozřejmě);
- Lumen - (hlupák);
- Tlust'och - (obézní muž);
- Exponoval - (vytáhl se, předvedl se);
- Trepky - (obuv);
- Ve večerní toaletě - (ve večerní róbě);
- S velkým dekolté - (s velkým výstřihem);
- Odporoučel jsem se - (odešel jsem);
- Brácha - (bratr);
- Vetešnictví - (obchod s použitým zbožím);
- Křeslo ze špagátů - (z provázků);
- Tu přitáhla - (užito ve smyslu přinesla);
- Je to otrava - (výraz pro činnosti, která člověka nebaví);
- Což mě oddělalo - (užito ve smyslu „to mě zničilo“);
- Šoulačka - (druh tance);
- Bručel - (hovorový výraz pro vyjádření významu byl ve vězení);
- Pan továrník je trošku t'uknutej - (pan továrník ví o nějakém tajemství);
- Kukadlama - (očima);
- Káčees - (výraz pro označení měny Kč);
- Kontraoferta - (výraz detektivní kanceláře Ostrozrak užívaný pro označení protinabídky, kterou zástupci kanceláře učinil dopadený přestupník zákona a za niž byla kancelář ochotna informovat zákazníka, který si objednal pátrání, o jeho výsledku v záporném smyslu);
- Croupierů v hernách - (zástupce bankéře, který vede sázkovou hru u psacího stolu);
- Klihování - (detektiv se „přilepí“ na sledovanou osobu a sepisuje záznam o její denní i noční činnosti);

- Přilepit se na někoho - (sledovat jej);
- Napomádovaný flink - (člověk, který nechce nic dělat, jen se tak „poflakuje“);
- Prachy - (peníze);
- Tak máte ho pod zámek - (vyjádření toho, že je někdo zavřený ve vězení);
- Pluly davem - (procházely);
- Kšefty - (zakázky, obchody);
- Pukrle - (poklona);
- Dámských tajlí - (dámských štíhlých postav);
- Diškréce - (spropitné);
- Fešná třicátnice - (pěkná žena, které je kolem třiceti let);
- Nebylo tam po něm ani památky - (nezůstal tam, nic tam po něm nezbylo);
- Julie je přistihne při transakci - (užito ve významu: při poměru);
- Kšefty - (obchody);
- Křápně Františka - (uhodí Františka);
- Po palici - (po hlavě);
- Veřejně si z něj tropí šašky - (zesměšňuje ho);
- Přálo nám štěstí - (podařilo se nám to);
- Ostříhaný na ježka - (ostříhaný hodně na krátko);
- Huhňavou mateřštinu - (nepříliš srozumitelnou angličtinu);
- Se štěpslíkama - (s podpatky);
- Raglánek - (kabátek);
- Tobě to štěkne - (tobě to sluší);
- Nebud' tlamatej - (nebud' prostořeký);
- Flek - (myšleno ve významu zaměstnání);
- Vobečejnýho prst'áka - (obyčejného zloděje, kapsáře);
- Šamstra - (chlap);
- V šámbru - (v domě);
- Co ti káplo na karbid? - (Co se ti stalo?);
- Fízl - (policista);
- Petrolejka - (petrolejová lampa);
- Šmáklo by vám - (chutnalo by vám);
- Nic štiplavýho nemám - (nic alkoholického);
- Že ti basa pukla - (že jsi na svobodě);
- Namočit se do něčeho - (příplést se do něčeho);
- Do krágluvačky - (do vraždy);
- Reprezentant pekel - (čert);
- Starý pardy - (staří přátelé);
- Je nám to putna - (je nám to jedno);
- Ťukli jsme si - (připili jsme si);
- Natře se - (opije se);

- Bachrlatýho - (nemotorný člověk);
- Presuje prdel - (strká pozadí);
- Byl jsem rozdvojený - (byl jsem opilý);
- Jít do rachoty - (jít do práce);
- Dal jsem mu herdu - (udeřil jsem ho);
- Bachráč - (člověk s velkým břichem);
- Nasadil sem mu klouby vod prstů pod voko - (udeřil jej pod oko);
- Ukáp do sebe ohnivou slzu - (napil se alkoholu);
- V báni - (ve vězení);
- Lokál - (hospoda, restaurační podnik);
- Fešná - (hezká);
- Bejval klasa - (přeborník);
- Kam choděj nóbl lidi - (kam chodí lidé na úrovni);
- Musel se uklidit stranou - (nebýt všem na očích);
- Začala mu hořet koudel - (měl na mále);
- Nemusí jich to interesýrovat - (nemusí Vás to zajímat);
- Šamstr - (nápadník, přítel);
- Před chlupatejma - (před policií);
- Já mu řek hovno - (neřekl jsem mu nic);
- To je vod vás prima - (to je od vás hezké);
- Mýrnyxtýrnyx - (jen tak);
- Nečajzne - (neukradne);
- Chlupatý - (policisté);
- Zachechtal se - (zasmál se);
- Šrajtofle - (peněženka);
- Ukápli skleničky do sebe - (vypili skleničky);
- No to samo - (myšleno ve významu: No to určitě);
- Zažehnal čerta - (zbavil dotyčné stavu opilosti);
- Bylo urváno - (bylo utrženo);
- V báni - (ve vězení);
- Jde se domů z flámu - (z večerní zábavy);
- Porazil ji K. O. - (přebral ji, zde užito ve významu opil ji);
- Velice interesantní pán - (velice zajímavý pán);
- Anagram - (přesmyčka, vznikne tak, když se např. všechna písmena ve slově přehází a vznikne jiné slovo);
- Pad mi do oka - (všiml jsem si ho);
- Žádný vytáčky - (ihned, narovinu);
- Po třech Martini začal tát - (začal mluvit);
- Zapomněl jsem mu v kapse kilo - (uplatil jsem ho);

- Kilo - (sto koruna);
- Podvodníkům dneska kšefty kvetou - (podvodníkům se daří);
- Pod párou - (opilý);
- Ztratil se z parády - (zanechal určité činnosti);
- Pak to prasklo - (vyšla najevo pravda);
- Vřeštěli - (křičeli);
- S veleopí náručí - (vyjádření obrovské náruče);
- Na vaše šaškárny - (nesmysly);
- Šťouchl do mě - (strčil do mě);
- Nakvartýroval se sem (nastěhoval se sem);
- To je fakt - (to je pravda);
- Unikát - (jedinečná, výjimečná);
- Zahuhňal - (nesrozumitelně řekl);
- Dělal ze sebe šaška - (hlupáka);
- Ten trouba - (ten hlupák);
- Úrodná prst spánku - (živý sen, v tomto případě živá vzpomínka při usínání);
- Stovkou - (sto korunou);
- Mazlil se se snížcem trombónu - (ovládal hru na trombón);
- V brčálových šatech - (v zelených šatech);
- S měděnou přilbou - (se zrzavými vlasy) – autor označení přilba používá velmi často;
- Mušle - (označení prostoru, v němž hráli hudebníci);
- Překrásná reprezentantka něžného pohlaví - (krásná žena);
- Jako by mě někdo praštil do hlavy - (najednou jsem si uvědomil, vzpomněl);
- Konverzace oscilovala pouze mezi pánskou trojicí - (probíhala, týkala se);
- Pohled zelených lampiónů - (pohled zelených očí);
- Objem mé duše se začal scvrkávat - (začal jsem mít strach);
- Stanice električky - (stanice tramvaje);
- Tohle praskne - (vyjde najevo pravda);
- Zafňukal - (zavzlykal);
- To jsou kecy - (řeči);
- Kvůli kšeftům - (kvůli práci);
- Měšťácký předsudky - nespisovný výraz (měšťácké předsudky);
- Pěstuje se nanejvýš kultura břicha - (starají se pouze o gastronomii);
- Panděra - (břicha);
- Páprdové - (starší páni);
- Trumbera - (hlupák);
- Šponovali - (natahovali);

- Musíme z toho vybruslit - (musíme se z toho dostat);
- Hodil jsem si šlofíka - (usnul jsem);
- Antoušek - (označení policejního vozu);
- Fízlové - (policisté);
- Toho holomka - (rošťák, syčák, lump);
- Můžete si ho strčit za klobouk - (nepotřebujeme ho);
- Začal chlemstat - (začal pít, popíjet);
- Šichta - pracovní doba (směna);
- Fóršus - (zálohu);
- Psí život - (trápení, nic se mu nedaří);
- Pakatel - (malý obnos peněz);
- Fórky zelenáčů - (vtipy mladých studentů);
- Řekla altem - (hlubokým hlasem);
- Hlas milostivé se ztratil v poduškách - (přikryla si pusu peřinou);
- Prachatý homosexuál - (muž, který se vyznačuje nákloností ke stejnému pohlaví a má hodně peněz);
- Hulvátsky - (nezdvořile, neomaleně);
- Rozhodla se to sabotovat - (rozhodla se to zamlčet, zmařit činnost);
- Odporučeli jsme se - (odešli jsme);
- Kodrcali jsme se - (jízda po nerovném povrchu);
- Došel jsem se zdravou kůží - (došel jsem v pořádku);
- Měl už v hlavě - (byl opilý);
- Dostal na buben - (připravil o peníze);
- Krapet - (trošku);
- Táfličky - (malé kousky);
- K fabrice - (k továrně);
- Šlágr - (hit);
- V dvojplošniku - (letadlo);
- Civěla - (hleděla);
- Svůdně se šklebil - (svůdně se usmíval);
- Rozjařený pod obraz - (opilý);
- Pot'ouchle usmál - (potutelně se usmál);
- Holedbat - (vychloubat se, pyšnit se);
- Krůpějeje - (kapky);
- Odkvačil - (odešel);
- Zbrunátněl - (zrudl);
- Ajnfach - (jednoduše);
- Pět kaček - (pět korun);
- Padesátník - (padesát haléřů);
- Ganef - (podvodník, lhář, darebák);

- Extra čistým zisku - nespisovný výraz (extra čistém zisku);
- Skupinku – zdrobnělina;
- Uzří - (uvidí);
- Lajdák - (flink, nedbalec);
- Pakatýlek - (pakatel= málo peněz);
- Hvízdla mi kolem uší - (proletěla mi kolem uší);
- Po naprostém debaklu - (po naprostém neúspěchu);
- Chichtal se - (usmíval se);
- Rozlousknout - (rozluštit);
- Rudé růže rozkvetly ve Zdeborského tvářích - (zčervenal);
- Laciný špás - (levná legrace);
- Padesátník - hovorový výraz (padesát haléřů);
- Harampádí - (nepořádek);
- Biflovala se - (učila se);
- Kumbál - (odkládací místnost);
- Snoubit se - (spojit se s, hodit se k);
- Pompézně - (vznešeně);
- Mumlali - (mluvili tiše a nesrozumitelně);
- Lidé lační senzací - (lidé toužící po senzaci);
- Před katafalkem - (před vyvýšeným pietním místem pro vystavení rakve);
- Zahihňal se - (zasmál se);
- Vyňal z ní - (vyndal);
- Tě pic - (no tedy);
- Konfrontace - (střet);
- Cupitá - (pobíhá drobnými krůčky);
- Vyzuňk - (vypil);
- V převlečnicku - (v kabátu);
- Gargantuovské sousto - (obrovské sousto);
- Po sněžných svazcích v Boženčině výstřihu - (po ňadrech);
- Oči mu vysely na šťopkách - jinak řečeno měl oči na vrch hlavy - (nemohl se vynadívat);
- Ozdoba, jíž ženy obdařila matka příroda - (ňadra);
- Zakuckal - (zakašlal);
- Vylétl z fotýlku - (prudce se zvedl z křesla);
- Přihnul jsem si - (napil jsem se);
- Štěbetala - (mluvila, zvesela vyprávěla);
- Rozšveholila se - (rozpovídala se);
- Delikvent - (viník, zločinec);
- Mrštil jím - (hodil jím);
- Táhl jsem jako mátoha - (vláčně, bez energie);
- Je to na draka - (nic se nedaří);
- Odkrouhnout - (zabít);
- Vyřítíl jsem se - (rychle jsem vyběhl);

- Otlého mopslíka - (obézního mopslíka);
- Bachratý - (nadutý);
- Přibelhala - (obtížně přišla);
- Napuchlá tvář - (nateklá tvář);
- Za slepými okny - (za okny, do nichž nebylo vidět a kde nikdo nebyl);
- Vandrák - (chudý, otrhaný muž);
- Eklovat - (ošklivit se);
- Nazdařbůh - (pryč);
- Nasupil se - (naštval se);
- Z očí se žnula - (linula se);
- Na stará kolena - (na stáří);
- Stálej kunčaft - (stálý zákazník);
- Co sem lezeš - (proč sem chodíš);
- Má v hlavě nasáklo - (je opilý);
- Do šuplete - (do zásuvky);
- Řekl huhlavě - (nesrozumitelně);
- Jako vobyčejně - (jako vždy);
- Dejte si bacha - (dejte si pozor);
- Oddělat - (zastřelit);
- Jednu do rakve - (nalijte mi);
- Dejte si bacha - (dejte si pozor);
- Nekupuju losy na slepo - (bezduvodně);
- Auťáku - (autě);
- Vrávorál ke dveřím - (nejistě šel, potácel se);
- Kuš - (bud' zticha);
- Výraz mučednice - (utrápený výraz);
- Udělala si špičku - (trošku se přiopila);
- Zlinýroval se pod obraz - (byl hodně opilý);
- Pěkně s'atej - (pěkně opilý);
- Dědek - slovo s negativním citovým zabarvením;
- Byli zmalovaný - (byli opilí);
- Nekřesťanský prachy - (hodně velké množství peněz);
- Měla v tom prsty - (věděla o tom);
- Nebyla by z něj hromádka popele - (nebyl by mrtvý);
- Pídili jsme se - (pátrali jsme);
- Hoří mu koudel - (má na mále);
- Frajer - (někdo kdo se vytahuje);
- devadesátiprocentní ničitel jater - (slivovice);
- Na misogynu Vodičku - (na nepřitele žen Vodičku);
- Řehtal se na celé kolo - (smál se velmi nahlas);
- Do žrádla - (do jídla);
- Je ožralej - (je opilý);
- Bonvivant - (světák, gurmán, požitkářský člověk);
- Chlemstat - (zběsile pít);
- Trumf jste nás všechny - (překonal jste nás všechny);

- Ten je jasnej mně - nespisovný výraz (jasný);
- Mamlas - (člověk, který něco neovládá);
- V té rozradostněné zasnubní opici-(ve stavu štěstí a radosti ze zasnub);
- Zruinovat - (přivést na mizinu, zničit);
- Papá - (otec);
- Mamá - (matka);
- Vodil ochmelky do chládku - (vodil zločince do vězení);
- Ludrák - (chudák, člověk bez peněz);
- Důvěra pelešnic - (žena, která je často s muži);
- Biletářka - (uvaděčka, osoba kontrolující vstupenky);
- Katechumen - (člověk, který byl vyučován naukou vykládající dle složek křesťanského učení);
- Růžový kavalír - (zdvořilý a galantní muž);
- Zloděj rozpáral káču - (otevřel trezor);
- Neblahá vášeň pijácká - (závislost na alkoholu);
- Čokoládová krasavice - (krásná černoška);
- Kejkle - (pikle);
- Kníkl - (špitl tiše);
- V kožeňáku - (oblečený v koženém kabátu);
- Zelený antoušek - (zelené policejní auto s mřížemi);
- Na patriarchu - (na vůdce);
- kde bručí Zdeborský - (v jakém vězení pyká za svůj čin);
- Lenoši - (líní lidé);
- Mladý hejsek - (mladý floutek);
- Panenku - (mladou slečnu);
- Vrtalo mi to hlavou - (přemýšlel jsem o tom);
- Děsně málo - (velmi málo);
- Hlupák - (hloupý člověk);
- Na ludráky v automatech-(na chudé lidi);
- Krkouni - (lakomí lidé);
- Věřil fantasmagorii - (věřil výmyslům);
- Bud' bude klopit, nebo půjde do chládku - bud' se přizná (řekne to), nebo půjde do vězení;
- Co to je za poděsa? - (co to je za blázna);
- Pěkné kvítko - (výtečník, uličník);
- Přilepil se na Manfreda - (sledoval ho);
- Mezi klandry dřevěného schodišťátka - (zábradlím);
- Majitel krámu se nedávno položil - (zkrachoval);

- Pikolík - (číšník);
- Se zlatou kšticí - (s blond vlasy);
- Atletická hrud' muže - (svalnatá hrud');
- Šacuje kabáty - (krade z kabátů);
- Nalodili jsme se do taxíku - (nastoupili jsme do taxíku);
- Kvičel - (křičel);
- Já trouba - (já hlupák);
- Nebalamutí tě - (nelže ti);
- Můžu ti nějak helfnout - hovorový výraz (pomoc)+ nespisovný výraz (mohu);
- Ochladnul - (ztratil zájem);
- Auto střelil - (auto prodal);
- Na měděné přilbici - (na zrzavých vlasech);
- Povídala jen na půl huby - (skoro nic neřekla);
- Šofér - (řidič);
- Vašnosto - oslovení (vážený pane);
- Tě pic - (ve smyslu no tedy);
- Jak je voháknutej - (jak je oblečený);
- Než jsem to dal do rychtyku - (než jsem to spravil);
- Pod parapletem - (pod deštníkem);
- Kolem nás crčely pramínky vody - (pršelo);
- Kráčeli jsme jako v kleci-(blízko u sebe);
- Už je to zlikvidováno - (výhru již někdo vybral);
- Zpráva ji sklála - (zdrtila ji);
- Vrazil jí dýku do zad - (podvedl ji, zklamal ji);
- Sklízet ovoce-(vyhrát, být úspěšný);
- Šejdíř - (lhář);
- Přišel s křížkem po funuse-(přišel pozdě);
- Byla fuč - (byla pryč);
- Opilého vandráka - (chudého člověka);
- Oddělat - (zabít);
- Nadrátovaný - (opilý);
- Browning - (automatická plochá pistole se zásobníkem v rukojeti);
- Majolénka - (děvče);
- Zašili - (dali do vězení);
- Máte recht - z německého výrazu (máte pravdu);
- Gangsteři - slovo z anglického jazyka (zločinci);
- Momentchen - užito jako výraz moment;
- Reflektory – osvětlení;
- Grafoman - (člověk trpící chorobnou touhou pást);

- Playdoyer - (obhajoba, závěrečná řeč);
- Vyfásla - (dostala, byla odsouzena k);
- Vyklopil jsem mu svou hypotézu - (řekl jsem mu svoji úvahu).

4.5.4 Přirovnání

V celém vyprávění se objevuje nepřeborné množství přirovnání, někdy velice humorných, co se kontextu příběhu týká. Vždy ale naprosto přesných, jasných a výstižných. Tato přirovnání jsou nejčastěji motivována situací, v níž se daná postava zrovna nachází, popřípadě podobností své vizáže k přirovnávanému předmětu. Velmi často se objevuje přirovnání k přírodním motivům.

- Majolénka, ostříhaná á la Marie Tomášová;
- Svetr na způsob želvího krunýře;
- Repetily jako struny na kytarě;
- Stékající se jak horské pramínky;
- Tvářičky jako jablíčka;
- Hlavička naondulovaná jako beránek;
- S rameny jako Tabulová hora;
- Podpatek jak petřínská rozhledna - přirovnání, vysoký podpatek;
- Ta slova se ve mně rozležela jako dobře uleželá gorgonzola – přirovnání;
- Šveholila jako chraplavý barytonista – kontrast;
- Vypadala jako zlomená lilie - zkroušeně, utrápeně;
- Dívky kolem něho hýřily jako hejna komárů kolem svíčky - dívky o něj (o Honzu) měly velký zájem;
- S vokem jak cibule - nespisovný výraz + označení nateklého oka pana Továrníka;
- Bledý jako krajáč mléka;
- Ruce jako vařené langusty;
- Tváře jako rajská jablíčka;
- Hlas chvějící se jako struny na violínofónu;
- Zrzavá jako liška;
- Slzy všední jako kapky deště;
- Postaví se jako židovská víra;
- Pokojík úzký jako nudle;
- Na ni to byl výkon, něco asi jako když kandidát filosofie zmůže svého prvního Heideggera;
- Sedl na lep jako docela pitomý kolibřík;

- Sameček svítí jak šorfšíc o božím těla;
- Samička je šedivá a nenápadná jako křepelka;
- Prasklo jako balónek;
- Pluly davem jako pomníčky strnulé, neměnné, věčné krásy sličné faraónky;
- Slečna zrzavá jako liška;
- Chlap, kterej mluví jako praotec Čech;
- Ta ženská je prolhaná jak večerník;
- Vlasy Pažeho hlasu odrážející se jako pingpongový míček;
- Hubu červenou jak vopičí prdel;
- Líčka jako z růžového sametu;
- Na pohrdavou pusou, která se uměla ve zlomku vteřiny proměnit ve zvoucí, slibující, rajský plod Adamovy zkázy;
- Klouzala po měděné přílbě jako světýlka z dětského kaleidoskopu;
- Pohled do očí jako dvě obrovské saze;
- Utíkal jako střízlík;
- Kšilt se mu klepal jako prapor ve vichřici;
- Panděra jak zeměkoule;
- Řekla altem, který zněl, jako by někdo sametovým smyčcem loudil hluboké G na viole;
- Žena jako vdoleček se dvěma bradami;
- Jeho oči zářily jako pomněnky Jeho plavá kštice připomínala zlatou svatozář na lidových svatých obrázcích;
- Blána jako prezervativ;
- Držela se jako klíště;
- Její střevíčky klapaly, jako když t'uká datel;
- Vylétla jako šíp;
- Krvavé obláčky stop se mu rozplynuly jako Bayerův aspirin ve sklenici šampaňského;
- Visel nad ním bachratý černý mrak jako zlé znamení;
- Tři polovypité püllitry svítily na ohoblovaném dubovém stole jako tři opuštěné plástve medu;
- Pršelo jak z konve;
- Kukačka na stěně začala ohlašovat čas jako v myslivně;
- Všechno klapalo přesně strašidelně jako hodinový stroj;
- Po vraždě byla jako podťatý strom;
- Zaštěkání připomínalo milostné zpěvy starších plemenných býků;
- Pramínek čiré tekutiny vylétl z jeho těla jak medová šňůrka;

- Bolestné zasténání, které mi projelo nervy jako bodnutí dýkou;
- Srdce mi usedalo jako dobře knockautovaný borec v ringu;
- Vešla jako dobyvačná vam - (vešla hrdě, drsně);
- Zrudla jako mák;
- Oči jako lesní podrost;
- S myšlenkami vybroušenými jako dýky;
- Oči se přikryly víčky tenkými jako broskvový kožíšek;
- Usedla jako oukropeček;
- Vousy jako púlnoční mračno;
- Smuteční vrby se zmítaly jako příboj u mořského břehu;
- Utíkal jsem, co mě nohy unesly;
- Zůstal jsem nad ní jako solný sloup;
- Proudny vody se lily po vysokých sklech jako horské pramínky;
- Mračil se jako kakabus;
- Mlčel jako dub;
- Seš zelenej jak biliár;
- Klepu se zimou studenější, než je pokles teploměru v divoké přírodě;
- Jeho hezká tvář byla jako sníh;
- Plné hrsti krásných horských hvězd jako ze skla;
- Seděla jako povadlá žalostná kopretina.

4.5.5 Označení, pojmenování některých postav v průběhu vyprávění

Stejně jako přirovnání, tak i pojmenování, či označení postav v příběhu jsou velmi trefná a v některých případech opravdu humorná. Autor opět prokazuje své jazykové schopnosti. Tato pojmenování jsou motivována vzhledem (zejména u pana továrníka) nebo povahou dané postavy. V některých případech mají funkci urážky.

- Štěňata - takto označuje autor mládež;
- Brontosaur - označení vozidla;
- Rýmující parazit - označení básníka Meluzína;
- Starořímský amfiteátr - označení budovy (domu), v níž se nachází redakce;
- Žhavé srdce starobylého pražského města Smíchova - označení křižovatky U Anděla;
- Frajerky - označení děvčat;
- Pepíci - s malým počátečním písmenem - označení pražských pardálů;
- Frajeři - označení chlapců;
- Urostlý hejsek - označení mladého chlapce;

- Předměstská princezna - označení Boženky;
- Královna šoulačky - královna určitého druhu tance;
- Sherlock ze Svatoondřejské - označení inspektora Vodičky (doktorem Pivoňkou);
- Ďikastelo - Boženčino fonetické vyslovení jména básníka;
- Atlasový budoár - Juliin pokoj;
- Sádelnatý idiot - označení pana Továrníka doktorem Pivoňkou;
- Smaragdový šíp - označení dalšího vozu pana Továrníka (Walter - Wikow);
- Brčálově zelená gondola - další označení vozu Walter – Wikow;
- Vyžilý blbeček - vulgarismus, označení Josefa Mudrocha doktorem Pivoňkou;
- Literární gangster - další označení pro Josefa Mudrocha doktorem Pivoňkou;
- Ďáble zelenej - nespisovný výraz (zelený) - označení Iva Zdeborského;
- Lidská chamrad' - označení lidí;
- Brunátní individuum - označení pro Eduarda Baverku;
- Řemesnickej vejrobek - (označení modřiny na oku pana továrníka);
- Očička nepřiliš nadaného vepřika - označení pro oči pana továrníka;
- Kožený muž - opět označení pana továrníka, který je oblečený v koženém obleku;
- Tělnatý Clifton - opět označení pana továrníka;
- Netykavka - označení pana di Castella inspektorem Vodičkou, člověk, kterému se nemůže nic říct;
- S jepicemi - označení pro ženy, které nenechají muže bez dohledu, jsou s ním stále;
- Tramvajoví kazatelé - označení těch, kteří do vás na schůdkách v tramvaji zezadu pořád strkají;
- Erární elegance - (pracovní uniforma Boženky v Paláci elegantních mužů);
- Baba - označení pro neslušnou ženu v tramvaji;
- Ty Káčo - hanlivé oslovení;
- Mongolfiéro v reformkách - takhle označila Boženka neslušnou ženu v tramvaji;
- Ty flundro zmalovaná - takto označila žena v tramvaji Boženku;
- Ty nepovedená kraslice, ty dũro - další označení ženy v tramvaji, které jí prisoudila Boženka;

- Budeš vyradýrovaná jako execírák, ty štětka strakatá - takto pět označila žena v tramvaji Boženku;
- Ty meruno vysloužilá - označení pro ženu v tramvaji;
- Ty měchuřino - označení pro Boženku;
- Ty věži babylónská! Ty mongolfiéro! Ty mongolfiéro pruhovaná - označení pro ženu v tramvaji;
- Ty pastelko! Ty vochechule nalagýrovaná! - označení pro Boženku;
- Ve chlívě - nespisovný výraz (chlévě);
- Kterej - nespisovný výraz (který);
- Šaškovi inspektorskýmu - takto označil doktor Petráček inspektora Vodičku;
- Krasavice - označení pro krásnou ženu;
- Zanášející žena - označení pro nevěrnou ženu;
- Taliánsky vyhlížející trpaslík - muž malého vzrůstu vypadající jako Ital;
- Fešná třicátnice - pěkná žena, které je kolem třiceti let;
- Tatrman továrnickej - označení pana továrníka Edou Baverkou;
- Zrzavá saze - označení pro slečnu T. Edou Baverkou;
- Ivoušek - oslovení pana továrníka doktorem Pivoňkou a doktorem Petráčkem;
- Šťáva - označení rudovlasé krásky;
- Bronzová květina - označení rudovlasé krásky;
- K chladnému měděnému slunci - opět označení rudovlasé krásky;
- Vy dlouhý vedení - označení pro osobu, která nerozumí a nechápe danou situaci;
- Ostrozraká kancelář - označení kanceláře Ostrozrak inspektorem Vodičkou;
- Fouskáč - označení pro muže s knírkem;
- U lóže nymfy z Nefrétété - označení pro lože paní Zadinové;
- Muž s lampiónem místo nosu - Eda Baverka (označení od doktora Pivoňky);
- Zapomnětlivec zapomnětlivý - označení pana Salaquardy (jím samotným);
- Šaška - takto označil doktor Pivoňka Kristiána Paže;
- Bába zatracená - označení manželky pana Salaquardy (jím samotným);
- Protivný hezoun v elegantních vestách - označení Mistra Kalendy doktorem Pivoňkou;
- Toho starýho mamlase - označení inspektora Vodičky Tomem Lomalem;

- Vraždař - označení pro inspektora Vodičku doktorem Pivoňkou;
- Kulatý detektiv - Ivo Zdeborský;
- Stigmatisátor - označení Kristiána Paže doktorem Pivoňkou;
- Tizianská vamp - označení Terezy doktorem Pivoňkou;
- Rozmazlený venkovský zajíček - označení Terezy doktorem Procházkou;
- Honzíku - takto oslovoval doktor Pivoňka Honzu Petráčka až do konce příběhu od té doby, co odhalil, že je vrahem;
- Smaragdový šíp - označení auta pana továrníka.

4.5.6 Vulgarismy, nadávky

Celé vyprávění je proloženo také vulgárními výrazy a nadávkami. I přesto, že se v některých případech jedná o drsnější slova, nestává se z příběhu laciné vyprávění. Naopak, tato slova příběh ozvláštňují. Jsou vždy naprosto vhodně užita, a to zejména v mluvě postav z nižší společnosti.

▪ Krůta proradná;	▪ Tak blbě;
▪ Potvora;	▪ Pitomec;
▪ Vošoust napěchovanej;	▪ Pitomá;
▪ Pitomec;	▪ Ty seš hovado;
▪ Dát mu přes hubu;	▪ Prdel;
▪ Ty _rvo šéfredaktorská;	▪ Nasral jsem se;
▪ Ty couro ucouraná;	▪ Řekl jsem mu hovno;
▪ „hajzl“ – toaleta;	▪ Ty vole;
▪ Pitomec - (hlupák);	▪ Posera;
▪ Děvka;	▪ Držte hubu;
▪ Pitomé;	▪ Co čumíš;
▪ Vyžilý blbeček;	▪ Považuješ mě za idiota;
▪ Vy volové;	▪ Čuměl z vokna.

4.5.7 Zdrobněliny

Výrazy tohoto typu se v příběhu vyskytují také hojně. Komického účinku je dosaženo např. ve spojení s nějakou drsnější, tvrdou situací, nebo osobou. Zdrobnělinou Ivoušek označuje doktor Pivoňka s Janem Petráčkem továrníka Zdeborského, v kontextu to působí velmi vtipně. Naopak na dramatickosti přidává užití zdrobněliny

Honzík v závěru příběhu. Kde doktor Pivoňka odhalí vraha a pak jej po celou dobu takto oslovuje.

- Hubinkou;
- Střevíček;
- Stínečkem;
- Zadeček;
- Hlavičku;
- Buclatou ručičkou;
- Sarapatičku;
- Po cestičce – zdrobnělina;
- Na kramflíčkách;
- Ručky;
- Nehtíky;
- Modrýma očkama;
- Očička;
- Hnízdečko;
- Bidýlko;
- Tvářičku;
- Očka;
- Srdíčka;
- Moravské dcerečky;
- Trošičku;
- Dcerušku;
- Šibeničce;
- Stoleček;
- Kolínko;
- Hláskem;
- Bříško;
- Mužík;
- Tiziánek;
- Štepslíky;
- Raglánek;
- Nevěstinky;
- Slečinko;
- Skleničky;
- Veršíky;
- Pod stříškou;
- Peklíčko;
- Světýlka;
- Terezčina;
- Dušička;
- Do notýsku;
- Pěstička;
- S fouskem;
- Krůčků;
- Plošky;
- Hodinky;
- Ručku;
- Hrníčků;
- Chlebíček;
- V kalužince;
- Zídku;
- Hvězdička;
- Pakatýlek;
- Obláček;
- Píšťalky;
- Žáčka;
- Pakatýlek;
- Hříčky;
- Pyžamátko;
- Lampičky;
- Holčičko;
- Zoubky;
- Hodinky;
- Notýsek;
- Vějířek;
- Dědeček;
- Chvilíčku;
- Dvířka;
- Po cestičce;
- Destička;
- Střevíčky;
- Na kramflíčcích;
- Klíčová dírka;
- Skříňka;
- Kapesníčkem;
- Z fotýlku;
- Límeček;
- Po železnicích;
- Slovníček;
- S kudrlinkami;
- Obláčky;
- Jiskřička;
- V bubíncích;
- Ubrousek;

- Hromádka;
- Julinka;
- Maličký;
- Nožičku;
- Pramínek;
- Šňůrka;
- Loužičku;
- Miláček;
- Černoušek;
- Sklínku;
- Kňourek;
- Kytičky;
- Zlodějčky
- Synáček;
- Hlásek;
- V čepečku;
- Maminka;
- Na krajíčku;
- V statečku;
- Ve chvílce;
- Poslíčkem;
- Po schůdkách;
- Do prostůrku;
- Do shodišťátka;
- Balíček;
- Maličkost;
- Uzounkou mysl;
- Jaroušku;
- Žebříček;
- Plůtek;
- Dcerušku;
- Pramínky;
- V kabátku;
- Zajíček;
- Honzíku;
- Na večírku;
- Mnoho papírků;
- Špička;
- Manekýnka.

4.5.8 Cizí slova

Zařazení cizích slov do vyprávění mne velmi překvapilo. Překvapilo, ale nikoli v tom smyslu, že bych to od autora neočekávala, ale teprve po sepsání těchto výrazů, jsem si všimla, jaké množství jich v příběhu najdeme. Myslím si, že je to způsobeno tím, jak český jazyk čím dál více přejímá slova z cizích jazyků, takže si na to i jako čtenáři přivykáme a nijak zvlášť se na to při četbě nezaměřujeme.

Například postava Toma Lomala si hraje na „velkého“ Angličana, proto se v jeho mluvě objevují právě anglické výrazy.

- Rouge na rty - anglický výraz (růž na rty);
- Weekend - anglický výraz (víkend) - opakuje se několikrát;
- Cherchez la femme - francouzský výraz (za vším hledej ženu);
- Carte d'invitation - francouzský výraz (pozdávka);
- Hors d'oeuvres chez Zdeborski - francouzský název pro večírky, na niž se podávalo jednak velké množství alkoholu, ale zejména občerstvení z kuchyně pana továrníka;
- *Poulard Bowle a la Zdeborski, Demi Sec Croquettes Zdeborski, Chicken - coctai* - francouzské názvy pokrmů Iva Zdeborského;

- Big Apple - anglický výraz (tanec „pro lepší společnost“ z USA);
- In flagranti - latinský výraz (v zápalu činu, přímo při činu);
- Well - anglický výraz (dobře);
- Gooddamn - anglický výraz (proklatý, zatracený);
- Made in Prague - anglický výraz (pocházející z Prahy);
- Hurry up! - anglický výraz (rychle, spěchat, pospíšet si);
- Sex - appeal - anglický výraz (přitažlivost);
- In natura – přírodní;
- Byznysmen - z anglického výrazu (podnikatel);
- Interview - anglický výraz (rozhovor);
- Interviewoval - z anglického výrazu (dělal rozhovor);
- Gešpréch - z německého výrazu (užito ve smyslu: výrok);
- Rajcenkrecht - z německého výrazu (vůbec, zhola, dočista);
- Némlich - z německého výrazu (naprosto, úplně);
- Durch und durch - německý výraz (jen a jen);
- Hergot - německý výraz (pane Bože);
- Sérii lopingů - anglický výraz (série smyček);
- Coctail - anglický výraz pro nápoj;
- Dancing - anglický výraz pro tanec;
- Velebeefsteak - anglický název pro druh úpravy masa (obrovský beefsteak);
- Idea - z anglického významu (nápad, myšlenka);
- Man loves little but often, woman much but seldom - užití anglického přísloví (Muž miluje málo ale často, žena mnoho však zřídka);
- Very good - anglické spojení (velmi dobře);
- That's fine - anglické spojení (to je dobré);
- Že ho knockoutuju - z anglického výrazu (že jej vyřadím).

4.5.9 Další prostředky k oživení vyprávění

Úsloví

- Znal své pappenheimské - zná velmi dobře sám sebe, zná velmi dobře své lidi;
- Kam čert nemůže, tam dycky pošle ženskou - rčení (Eda Baverka).

Personifikace

- Harpyje - personifikace bouře, mračen;
- Město, které leželo v tylovém závoji ranních mlh, a zmizela zase z okna, jež jako by mě zvalo dovnitř otevřenou náručí svých křídel;
- Šedivý, mlhavý a podzimní den se vyloupl z toho svěžího jitra a rdousil mou duši bez všech ohledů;
- Chladný vítr honil po obloze temné obláčky.

Kontrastní výrazy

- Na rysech vraha hrál mu svatý úsměv – kontrast;
- Vrah mazlivě zabručel - kontrastní spojení (drsný vrah mazlivě zabručel);
- Strašlivý přívětivý úsměv – kontrast;
- Se zlomyslnou laskavostí – kontrast;
- Čirá tma – kontrast;
- Zahulákal sípavým hlasem – kontrast;
- Postarší mladík – kontrast;
- Pán se zlatou kšticí a vousy jako půlnoční mračno – kontrast.

Další jazykové zajímavosti

- Jeden z nás musel oznámit druhému, že ten třetí už není mezi živými – slovní hříčka;
- Zapalovač značky Lucifer;
- Slovo ohled pokládá za substantivum otočení hlavy;
- Spatřil jsem slečnu Carmen, jak zavěšena do Věnceslava Tlamsy cupitá po zahradní cestičce k vile. Vplula na vysokých kramflíčkách do knihovny. Slečna učinila několik divadelních krůčků, až se octla v sousedství křesla, vněmž spočíval kůží obalený automobilista, tam přitiskla ručky s krvavými nehtíky na ústa, pak prudce jednou takovou krůpějí krve ukázala na di Castella.;
 - Zdrobněliny vyjadřují jemnost slečny Carmen, zároveň kontrastní užití výrazů krvavé nebo krůpěj krve působí velmi přitažlivě na diváka;
 - Kůží obalený automobilista - vtipné vyjádření toho, že byl oblečen do koženého oděvu;

- Ručky s krvavými nehtíky - vtipné spojení výrazu krve se zdobnělinou, tento kontrast oživuje popis situace;
- „kola, pae ispektor“ - pozdrav Eduarda Baverky;
- Pardále, máš štígro, žes tu panimandu (pozadí) vystrčil na Édu Baverku a ne na nákýho vod vopásanejch! - promluva Edy Baverky k továrníkovi Zdeborskému (hovorové+ vulgární);
- Všechny druhy cur - všechny druhy kúr (manikúra, pedikúra... - psáno s C;
- Ťapavé kroky - zvláštní spojení, proč spojovat zrovna tato dvě slova dohromady.

Pravopisné otazníky v textu

- Vánoce - název tohoto svátku se několikrát v knize objeví s malým v;
- Ranná - i toto slovo, užitě ve smyslu brzká najdeme jednou v textu napsané tímto způsobem;
- U tří koček - malé t po předložce v názvu;
- U erbu Mamselsteinů - malé e po předložce v názvu;
- U holubů - malé h po předložce v názvu;
- U draka - malé d po předložce v názvu;
- V kanále - malé k po předložce v názvu;
- U tlusté báby - malé t po předložce v názvu;
- U zvonu - malé z po předložce v názvu;
- U kaštanu - malé z po předložce v názvu;

Když se pravopisné jevy tohoto typu objevily v textu v takovém množství, domnívala jsem se, že v době, kdy autor trilogii psal, platila jiná pravidla a takto to tedy mělo být správně. Tuto teorii ale vylučuje jediný jev, který jsem v příběhu našla:

- Hostinec U Zlatého Anděla - zde je pravopis dodržen přesně dle současných pravidel.

4.6 Zajímavosti z knihy

Rozhovor mezi Boženkou a edou baverkou

Tento rozhovor je ukázkou mluvy, která je naprosto typická jak pro Boženku, tak pro Edu. Jedná se o nespisovný, vulgární a hovorový jazyk. Každá jejich promluva v jakékoli části vyprávění příběh určitě oživuje a činí jej pro čtenáře zábavnějším.

„Édo! Vítám tě mezi živejma!“

„Boška!“ ozval se hlas pana Baverky. „Hernajs, holka, tobě to štěkne! Nechodíš ty si přivydělávat?“

„Kuš!“ řekla Boženka. „Nebud' tlamatej k dámě, Edouši. Mám lepčí flek.“

„Co nepoudáš? A cák?“

„Sem ted' prodavačkou,“ Boženka použila instrumentálu a pronesla to slovo s přízvukem slečny z horních deseti tisíc.

„Jo tak to teda ráčej dál, milostlečno,“ ozval se pan Baverka. „Eski se jako nebudou žinýrovat do vobydlí vobyčenyho prst'áka.“

„Mám s sebou přítele,“ řekla Boženka. To slovo měla taky z mých lekcí a pan Baverka, zdá se, je dobře nepochopil.

„Koho jako?“ zeptal se.

„Přítele,“ řekla Boženka. „Jako milýho.“

„Jo šamstra,“ řekl pan Baverka. „Každej šamstr Bošky Skovajsový je vod srce vítanej v šámbru Édy Baverky.“⁷²

Předchozí názvy vily julie

Proč jsem právě tyto názvy chtěla zmínit? Jelikož naprosto odpovídají povaze pana továrníka, který je jejím majitelem. Ten své obydlí pojmenuje vždy podle ženy, která je mu v dané době nejbližší.

„Vila Julie.“ Kdysi to byla „Vila Rita“, později „Vila Polly“, ještě později, rychle za sebou, „Villa Emilka“ a „Vila Jenny“, a nyní už asi dva měsíce, „Vila Julie“. Jistá osoba už asi měsíc usilovala, aby se vile co nejdříve a definitivně dostalo jména „Vila Carmen“.⁷³

Názvy pokrmů pana továrníka

Jak bylo již zmíněno, Ivo Zdeborský se domnívá, že je génius. Každou chvíli je ovšem géniem jiného druhu. Vybrala jsem ukázkou, kdy se zrovna považoval za gastronomického mága a názvy jeho pokrmů jsou naprosto úchvatné. V té době

⁷² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapk, s. 171.

⁷³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 17.

pořádal ve své vile tzv. *Hors d'oeuvres chez Zdeborski*⁷⁴, což byly právě večírky, na niž se podávalo jednak velké množství alkoholu, ale zejména občerstvení z kuchyně pana továrníka.

Ukázky pokrmů:

*„Plněné račí ocásky, zajíc á la kapr, hašé ze slavičích mozečků, nadívaná prsíčka kolibříků, uherské víno, tokajský salám, koktejly z tekutých hus, holubů a vepřové s tekutým knedlíkem a zelím - také přirozeně tekutým, Pečeně ze šampaňského“.*⁷⁵

Názvy pokrmů:

*„Poulard Bowle a la Zdeborski, Demi Sec Croquettes Zdeborski, Chicken - cocktail“*⁷⁶

Neustálé shazování doktora Pivoňky inspektorem Vodičkou

*„Jestliže máte chuť, můžete zatím prohlédnout poslední čísla Osvobozené lyry, na to snad budete stačit. Mně osobně se zdá, že vaše schopnosti v mém oboru se rovnají nule. Promiňte mi tu upřímnost, ale jsem rád k lidem upřímný, když můžu. A to já nemůžu často. Mr. Lomal si myslí, že máte detektivní talent. Ovšem něco jiného je mít čuch pro dámská kombiné a něco jiného kombinační schopnost detektiva. V každém případě, jestli tenhle případ vyřešíte vy, půjdu já do penze. Zítra ráno v sedm čekejte v Ostrozraku. Jedem do Kubelic. Má poklona.“*⁷⁷

Jedním z geniálních nápadů Iva Zdeborského byla právě jeho orientace na módu. Jak je pro něj typické, neobešlo se to bez následků, nicméně jeho zásada je velmi zajímavá a působí zároveň jako jakási reklama pro jeho obchod.

*„ZÁSADA MODERNÍCH LIDÍ JE LIŠIT SE! Eleganci v naší době hrozí veliké nebezpečí: davovost. Nechcete splynout s davem, jež sériově odívají a obouvají masové konfekce? Přijďte do Paláce elegantních že (mužů), kde se obléká nejlepší společnost. ZA VAŠE PENÍZE OBDRŽÍTE INDIVIDUALITU.“*⁷⁸

Mluva italského majitele salónu krásy Nefretete

I tato pasáž je důkazem autorovy orientace nejen v jazyce mateřském, ale také v jeho různých variantách, které jsou produkovány právě cizinci působícími na území

⁷⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 130.

⁷⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 130.

⁷⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 130.

⁷⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 76.

⁷⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 77.

našeho státu. Autentičnost projevu Itala působí na čtenáře dojmem, že se sám autor musel s takovým člověkem v životě opravdu setkat.

„Protestují! Můj ustaf je diskrétní! Signor ispettore! My neposloucháme co damy si hovoří v telefonu! A taky je kabina speciál zvukotěsná.“

„Prégo, šla sem. Avánti!“⁷⁹

„Anglická“ mluva Toma Lomala, šéfa detektivní kanceláře Ostrozrak

Tom Lomal se cítí být nefalšovaným Angličanem a dle toho se také náležitě chová. Dodržuje anglické zvyky, snaží se o anglický přízvuk, všude má knihy a dokumenty s anglickými dokumenty. Právě proto si z něj některé postavy (nikoli osobně) utahují.

„O. K. Řhekl sem, že mhillost'chiva je nefina. Tcho zhnámena s pchanem pchórutčikem Čchinhovským, ve fši pchočchestnosthi, jhak smhe vham chlasili. Vhid'helhli sche jhen fkchavarně Kchakchadů s přhíthelkhyni.“

„Well, pchřál sthe zhjistchit, s kchym mha mhillostchiva pchoměr f schoučchastnost'chi, nhe? V schoučchastnost'chi ona nhéma žhádny pchóměr. Přchejtche schi znhát něktchére pchoměry v mhinulost'chi?“⁸⁰

„Zdvořilost“ v mluvě Arnošta Stařečka

„A kdy jste přišel na tu ztrátu?“

„Druhý den po tahu, prosím. Chtěl jsem, jak jste ráčil slyšet, vyndat, prosím los.“

„A jak víte, že jste nevyhrál?“

„Všechno si, prosím, zapisuji, jestli vás to ráčí zajímat. Mám v kanceláři, prosím, čísla všech losů, které si prosím zakoupím, údaje o sázkách.“

„Kdy jste se dověděl, že jste nevyhrál?“

„V pátek v poledne, prosím, před tejdnem. Den předtím, prosím, jestli se vás to neráčí dotknout, než zavraždili chudáka pana doktora Procházku.“⁸¹

⁷⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 164.

⁸⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 208.

⁸¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 280.

System detektivní kanceláře Ostrozrak

„Zaměstnanci se dělili na stálé a příležitostné. Stálí byli internisté a externisté, příležitostní pouze externisté. To byli většinou placení informátoři z řad číšníků v barech, pokojských v hotelích v Praze i v oblíbených záletných místech republiky a dokonce i v několika přímořských lázních na Jadranu a na Riviére, dále početné a bdělé armády barových hudebníků, croupierů v hernách, obsluhovateli gótesového plátka a dokonce i pochybná individua z kasařských putyk na okrajích města a značný okruh mlčenlivých domácích služebníků obého pohlaví z vil zámožných lidí. Na zvláštním a velmi tajném seznamu choval Tom Lomal jména několika policejních úředníků, mezi nimi i jméno inspektora Vodičky.

V internistech existovaly v podstatě tři kategorie:

- 1) *Detektivové;*
- 2) *Alibisté;*
- 3) *Inflagrantisté.*

Detektivové - ti konali práce všeho druhu, zejména na stopování, „klichování“, jak jsme tomu říkali, tj. přilepili se na sledovanou osobu a sepisovali o jejích denních eventuálně nočních pohybech velmi detailní, velmi dlouhé a velmi drahé zprávy. Konečným úkolem detektivů bývalo sledovanou osobu - obvykle zanášející ženu dobře situovaného manžela - dopadnout in flagranti a pak to v eventuální rozvodové při odpřisáhnout.

Ideálem Lomalovy kanceláře bylo předložit kompromitující fotografie a za tím účelem byli všichni detektivové vybaveni nejmodernějšími Leicami s bleskovým světlem. Když bylo tohoto účelu dosaženo, bylo úkolem detektiva nenápadně vyprovokovat přistizené ke kontraofertě, která musela převyšovat odhadnutou cenu za dopadení nejméně o dvacet pět procent. Jestliže byl dopadený ochoten a mocen zaplatit kontraofertu, ohlásilo se zákazníkovi, že v případě své manželky může být klidný.

Alibisté - někdy však byly okolnosti takové, že bylo třeba zákazníka přesvědčit svědectvím třetí osoby, která potvrdila, že v době předpokládané nevěry nacházela se manželka v jeho - svědkově - společnosti na nějakém zcela jiném místě nebo podobně.

Těmi byli jednak nezaměstnaní bývalí herci a herečky, kteří v bleskově krátké době byli s to zvládnout úlohy přítelkyň, strýčků a spolucestujících, jednak zaměstnanci hotelů, lůžkových vozů, cestovních kanceláří a lázní, ochotní falšovat zápisy hotelových knihách,

vystavovat antيداتové jízdenky a odesílat pohlednice, psané vlastní rukou stopované osoby, z míst, kde se podle svých původních údajů měl zadržovat.

Inflagrantisté - nejlépe placená kategorie s nejmenším pracovním úvazkem. Ostrozrak jich zaměstnával celkem pět a byli to osvědčení sňatkoví podvodníci, kteří po několika srážkách se zákonem ztratili soukromopodnikatelského ducha. Uvítali proto zajištěné postavení, v němž mohli využívat své odborné specializace a nabytých zkušeností, a pracovali, musím říct, naprosto spolehlivě. Jejich úkolem bylo svádět paničky podle objednávek manželů chtivých rozvodu. Dva byli severští blondýni, dva snědé, černovlasé jižní typy a jeden byl přihrblý démon pro zvrhlý dámský vkus. Ti čtyři krásní měli postavy Apollonů a podle smlouvy o ně dvě hodiny denně pečovali ve speciální ústavní tělocvičně, pokud právě nepracovali. Jejich úkolem bylo dostat sváděnou ženu do prostředí co nejfotogeničtějšího s dobrými světelnými podmínkami a pak už fungoval připravený detektiv s bleskem a případ byl vyřízen.

V poslední době zbudoval dokonce Lomal luxusní chatu na Sázavě, kde byl nad široké lože vmontován do stropu fotoaparát s bleskem, který se dal uvést do činnosti stisknutím vypínače, skrytého v pelesti postele. Aparát tak mohl obsloužit sám inflagrantista ve chvíli, která byla z hlediska zákonem vyžadovaného in flagranti nejvhodnější. Tím se produktivita práce těch napomádovaných flinků ještě zvýšila.⁸²

4.6.1 Jazykové skrývačky v příběhu

Božencino rozluštění

Láska spasí svět

První písmenka prvních pěti řádků odshora, poté první písmena každého druhého slova opět v pěti řádcích, a nakonec zase první písmenka posledních čtyř řádků:

L-A-S-K-A-S-P-A-S-I-S-V-E-T

„Lesk očí diskretní já vyložil si, drahá.

A šel jsem k tůním blíž, jen do nich zahleděn,

Srdce mé kypělo, derouc se z hrudi ven,

Kamsi až daleko, kde plála Mléčná dráha.

⁸² ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 156- 157.

*A byla to tvá pleť: cítil jsem, že se vzmáhá
 paprsek světelný, že svítá lásky den,
 že parník odplouvá, na němž jsem naloděn,
 že asfodél jdu dát krásce, jež dosud váhá.
 To snění mámivé mi zaplavilo duši,
 když Iris po duze šla na zem, jak se sluší,
 Slibujíc úlevu a citů obrodu.*

*V lásce, vím, dosáhnu, kýžených božských výší,
 Ech, k čemu je mi svět s tou vojnou žabomyší,
 Titánem chci se stát, jenž pěje národu!⁸³
Ty jsi moje láska.*

Třetí písmeno v každém řádku: **T-Y-J-S-I-M-O-J-E-L-A-S-K-A**

*„Titánem chci se stát, jenž pěje národu,
 a vy, ach láska má, dejte mi k tomu klíče!
 Co jsem, jsem skrze vás, líbezná Beatrice!
 Sestupte z nebe sem, zahanbte přírodu!*

*Sviští dál nad světem meč krutých Herodů
 a z musy otroka dál činí jejich biče!
 Zlo s láskou mine však, rozkvetou petrklíče,
 my jednou přijdem se napojit ke brodu!*

*Dnes vámi okřídlen povzlétnu na peruti,
 dál budu mistrovat svých veršů libá hnutí,
 drahý dar tvůrčí duch národu nadělí!*

*Laskavá, shlédněte! Popatřváš pohled tklivý,
 jak Pegas ve mně rzá a spásá ducha nivy!
 Lva láska potlačí, činíc nás anděly!⁸⁴*

⁸³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 98.

Láska je jak květ

První písmenko první řádky a pak první písmenko posledního slova druhé řádky:
L-A-S-K-A-J-E-J-A-K-K-V-E-T

„Lva láska potlačí, činíc nás anděly!

Přitom však nesmí vám na mysl přijít ani

stín pochyb ohledně stran mého zbožňování!

*Básníci se přec vždy svým Musám **klaněli!***

Adonis kráčí k vám, zmaten a zardělý,

s věncem svých sonetů, ach, není jednostranný,

Eros v něm nezuří, jen ducha ždá si vzplání!

Až blíž jej seznáte, pak sud'te v jádře-li

Amor či Priap je! Ten umí ctíti dámu,

*zná konec vášní všech, zná bystrý konec **klamu,***

Kterýmžto smyslnost nás jímá v bludný kruh!

Chce čistou Musu svou v sad liliový vésti

Elysiem svých slov – daleko od neřesti,

*kde září předobraz všech křišťálových **tuh!**“⁸⁵*

Šéfredaktore, zdravím vás!

První písmenko v prvním řádku od prvního slova, v druhém řádku od druhého, ve třetím od třetího, až se dojde na konec. A pak zase zpět. V posledních dvou řádcích se čte v prvním celé první slovo a v tom druhém úplně poslední slovo:
Š-É-F-R-E-D-A-K-T-O-R-E-Z-D-R-A-V-I-M-V-A-S.

⁸⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 99.

⁸⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 100.

„Má lyra

Ševelí lyra má, byt' vyvláčena blátem
 od estétovských nul, brousících na ni nůž ...
 Leč nesklá fénixe kritický pidimuž!
 On zpěv svůj riskuje, ač má co činit s katem!

Však jasu nehledej v tom elegicky vzňatém
 srdci, jež zlotřilcem zpleněno do dna juž!
 Tent' pozván nebude k stolu, kde král Artuš,
 Kdo chrámů z papíru jest kletým Herostratem!
 Má lyra ševelí a tmář ji neumlčí,
 Má lyra odolá krutosti vpravdě vlčí,
 lyra, jež rozdává všem bohatý svůj klas!

Ejhle, zřím zítřejšek, budoucnost bude luzná!
Zdravím ten příští věk, jenž za pěvce mě uzná!
 Staletí slávy mé, juž v dálce vidím vás!⁸⁶

Bud' zdráv di Castello, Jsi blbec di Castello

Jedná se o akrostichon - první písmenka v každém řádku čteme odshora dolů:
 B-U-D-Z-D-R-A-V-D-I-C-A-S-T-E-L-O

První písmenka každého posledního slova v každém řádku:
 J-S-I-B-L-B-E-C-D-I-C-A-S-T-E-L-L-O

„Mistru skrytých smyslů

Bloud ten, kdo stíháním tajemství nejsa jat,
 u amfor neřesti jen v bahně světa slídil,
 děckem jsa, platícím daň z pomíjivých idyl
 zlé hře, jíž démoni umí se bavívat,
 daň naší zlobě těch nepřátel synů lidských ...
Rád věncem ověním však ty, jež vnitřní běs

⁸⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 101.

*a vůle závilá žene hrát bez všech es
 vší pomstě navzdory v říš tajů chimérických!
 Drahý! Vás řadím k těm, jichž lačné mozky dravé
 (i díky své vtipnosti po předcích Italech)
 cítili k příkrému smyslu, jak velel cech!
 A protož provolám vám v této ódě: ave!
 Srdce tak netečné snad nenajde se v světě,
 tak hrubý nedouk, jenž nezná jemný tón,
 excentrik, jenž by chtěl, i v tom jsa epigon,
 lát čisté Muse tvé! Proklet bud', zmiziž v Léthé!
 Leč ty, náš dárče krás, svá křídla rozpni v let,
 obdař nás uměním, chcem nad ním oněmět!"⁸⁷*

Rozluštění pana Salaquardy

Bacha na tři kočky, pse!

Anagram aritmetické řady - čteme odleva doprava v prvním verši první písmeno, ve druhém druhé písmeno, ve třetím třetí písmeno atd. Tečky, čárky a vykřičníky se za písmena nepovažují: B-A-C-H-A-N-A-T-R-I-K-O-C-K-Y-P-S-E

*„Bloud ten, kdo stíháním tajemství nejsa jat,
 u amfor neřesti jen v bahně světa slídil,
 děckem jsa, platícím daň z pomíjivých idyl
 zlé hře, jíž démoni umí se bavívat,
 daň našší zlobě těch nepřátel synů lidských ...
 Rád věncem ověncím však ty, jež vnitřní běs
 a vůle závilá žene hrát bez všech es
 vší pomstě navzdory v říš tajů chimérických!
 Drahý! Vás řadím k těm, jichž lačné mozky dravé
 (i díky své vtipnosti po předcích Italech)
 cítili k příkrému smyslu, jak velel cech!
 A protož provolám vám v této ódě: ave!
 Srdce tak netečné snad nenajde se v světě,*

⁸⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 103.

*tak hrubý nedouk, jenž nezná jemný tón,
excentrik, jenž by chtěl, i v tom jsa epigon,
lát čisté Múze tvé! **Proklet** bud', zmiziž v Léthé!
Leč ty, náš dárče krás, svá křídla rozpni v let,
obdař nás uměním, **chcem** nad ním oněmět!"⁸⁸*

⁸⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka, s. 256.

5 VRAŽDA SE ZÁRUKOU

5.1 Seznámení s knihou

I zde se jedná o detektivní román. Tentokrát má kniha padesát sedm kapitol. Kromě naprosto perfektní orientace v detektivním oboru zde autor představuje naprosto jasné a reálné vykreslení doby, ve které se příběh odehrává. Konkrétně se jedná o rok 1938. Účastníky našeho vyprávění potká i mobilizace a neustálá hrozba války visí pořád ve vzduchu.

To je patrné nejen z popisu situací, do nichž se dostávají jednotlivé postavy, ale zejména z jejich jednání. Obzvláště práce policie v tomto díle z politických důvodů značně ochabuje. Vše je tedy tentokrát na doktoru Pivoňkovi.

Tato kniha se naprosto liší od knihy první. Nejen, že případ je mnohem zamotanější, ale celkově má kniha také mnohem vážnější ráz, což je určitě způsobeno obdobím, které se Jana Zábrany také dotklo.

Srovnání příběhu s dílem prvním se ale budu věnovat níže, v závěrečné komparaci.

5.2 Kompozice

5.2.1 Stručný děj příběhu

Tentokrát po otevření knihy nenarazíme na žádnou sešlost účastníků rekreace. Kniha začíná naprosto odlišně. Čtenář je ihned vtažen do děje prostřednictvím rozehrané situace. Krásná vdova se vrací domů, udělá vše jako obvykle, ale když ulehne do postele, zjistí, že jí ze stropu kape červená tekutina, lidská krev.

Čtenář se dostává do obrovského napětí a najednou zazvoní telefon. Konec vyprávění. Dozvídáme se, že doktor Pivoňka se rozhodl jeden ze svých případů knižně vydat, tak jej právě sepisuje. Zazvoní mu telefon, v němž jej dva účastníci rekreace z minulého dílu chtějí pozvat na svatbu. Ten pozvání přijímá a právě zde, na této svatební oslavě, začne vyprávět svůj další příběh.

Zjišťujeme, že uběhlo již osm let od prvního případu, od vraždy doktora Procházky. Doktor Pivoňka je stále s Boženkou, svatba se ale zatím nekonala. I ostatní postavy, které známe z předchozího dílu, se posunuly v čase dále. Slečna Carmen dosáhla

svého a nyní je manželkou Iva Zdeborského, s nímž má dvě děti, Chrudoše a Šárku. I Pivoňkův šéf Tom Lomal se po sňatku s překrásnou Juanitou dočkal dcerky Jezebel. Potomka mají i další postavy, které jsou nám známé z předchozího vyprávění.

Tentokrát nevyšetřuje doktor Pivoňka vraždu žádného z lidí, které by znal. Je ohlášena vražda mladičké komparzistky Zuzany Bechyňové a majora Činovského, který byl milencem paní Zadinové.

Případ je samozřejmě velmi podivný, plný záhad a nejasností. Zpočátku to vypadá jako vražda ze žárlivosti, neboť obě mrtvoly jsou nalezeny spolu ve spodním prádle a v posteli. Kulka, která usmrtila muže, je stejná, jako kulka, jejíž pomocí zemřela i dívka, která drží v ruce revolver, z něž obě kulky pochází. Všichni se domnívají, že zabila nejprve jeho, poté neunesla tíhu svého svědomí a zabila také sebe. Doktoru Pivoňkovi se to ale samozřejmě nezdá.

Policie považuje, z politických důvodů, případ za uzavřený. Nicméně doktor Pivoňka se pouští do pátrání. V tom mu opět pomáhá Boženka. Čtenář se seznamuje s novými postavami jako je továrník Kruliš nebo režisér Prodöhl. Doktor Pivoňka v průběhu pátrání získává nového přítele Milana Zelenku, kameramana z barrandovských ateliérů. Ten ale v závěru příběhu umírá.

Nakonec se ukáže, že doktor Pivoňka měl přeci jen pravdu. Žádná vražda ze žárlivosti. Jednalo se o špionáž a tudíž o politické zájmy. Náš hrdina vše vypátrá opět za pomoci Boženky a tentokrát ještě také Iva Zdeborského. Najde vraha a následuje opět strhující monolog. Smutné ale zůstává, že když v závěru opět odhalí vraha, dojde k zásadní politické události. Vrah odchází a doktora Pivoňku zasáhne infarkt. Tak příběh končí.

V závěru, stejně jako v příběhu předchozím, jen odpoví na otázky posluchačů a se slzami v očích vzpomene na Milana Zelenku a hlavně na Boženku.

I přesto, že již na počátku knihy je zjištěna vražda, i tento díl má podobu rámcové kompozice. Úvodní část je jakýmsi zpestřením a přináší čtenáři něco nového. Autor se vyhýbá stereotypu, chce překvapit. Poté ale opět následuje rámcová kompozice, jako tomu bylo v díle prvním. Tentokrát bereme jako rámec svatební hostinu, jíž se doktor Pivoňka účastní. Náplní je pak samotné vyšetřování případu. V závěru se rámec opět uzavírá navrácením do hotelu Ambassador, kde probíhá svatební

oslava. Na rozdíl od předchozího dílu, nyní v náplni rámce najdeme žádné další vložené historiky týkající se postav či zpřesnění děje. I tímto se tedy tato kniha od prvního dílu liší.

5.2.2 Co se odehrává v jednotlivých kapitolách

Úvod - vdova Albína Kropáčková se zamiluje, po příchodu domů, kdy nechybí mnoho času do půlnoci, si uvaří kávu a chce si jít lehnout. Něco jí ale nedá snít, ani káva jí nechutná. Nakonec objeví na stropě rudou skvrnu a poté, co z ní upadne pár kapek, zjistí, že je to lidská krev. Celá vyděšená omdlévá.

Úvod 2 - doktor Pivoňka přijímá telefon, který zvedá celý nabručený. Jeho nálada se ale okamžitě zlepší, když mu volá jistý pár z pobytu na Horské krásce, že budou mít svatbu, na kterou by jej rádi pozvali. Čtenář také zjišťuje, že úvodní kapitola byla pouze výtvozem doktora Pivoňky, který přenášel tento případ na papír. Vydává se na svatbu a zde je opět požádán, aby vyprávěl některý ze svých příběhů. Doktor Pivoňka neodmítne, a tak začíná nové vyprávění.

- 1) čtenář se dozvídá, že uběhlo sedm let od vyšetřování případu smrti doktora Procházky. Hosté se sjíždí do vily Carmen, kde bude probíhat oslava narozenin dcery továrníka Zdeborského a Carmen. Čtenář se zde setkává s postavami z minulého příběhu, které se malinko změnily, ale také s postavami naprosto novými;
- 2) druhá kapitola může být pro čtenáře trochu nudná. Mezi dospělými účastníky oslavy převládá strach z války. Mezi sebou se přou o to, co je lepší, jaká situace by měla nastat, kdo by se měl chopit vedení apod. Děj se nikam neposouvá. Humorné může být snad jen to, že pan továrník má nového koníčka, a to vlastní obrannou jednotku;
- 3) účastníci oslavy se seznamují s obranou jednotkou Iva Zdeborského, v jejímž generálovi poznává nejen Boženka Edu Baverku;
- 4) čtvrtá kapitola přináší jen další debaty. Dámy se baví o dětech, pánové u baru konzultují současný a budoucí stav země. Končí čtvrtá kapitola a v příběhu se stále nic zásadního neudálo, nic se neděje. To může čtenáře trochu znepokojovat, dokonce od četby i odrazovat;

- 5) díky dětem se trošku oživuje atmosféra v kruhu dospělých. Opět všechny pobavil Ivo Zdeborský svým hrdinským výkonem (naprosto zbytečným), kapitola končí tím, že Tom Lomal udeří docenta Meluzína, neboť je uražen;
- 6) hosté odchází z domu, někteří našťvaní, jiní potěšení úderem Toma Lomala, děti zklamané, navíc nad nimi visely výhružky tělesných trestů, které je doma čekaly;
- 7) touto kapitolou snad již končí nikam se nevyvíjející průběh vyprávění a je naznačeno, že začíná další případ v kariéře doktora Pivoňky. Před tím je ještě čtenář seznámen s jeho případy, které se mu vesměs nepodařilo vyřešit, takže žil pouze ze slávy sedm let starého případu, v němž odhalil vraha doktora Procházky;
- 8) Arnošt Stařeček ohlašuje doktoru Pivoňkovi vraždu. S tou má co dočinění paní Zadinová, kterou zná čtenář z minulého vyprávění, neboť se jedná o jejího milence. Vše nasvědčuje tomu, že Arnošt Stařeček při hlídání oběti pochybil, jelikož neodhalil jeho poměr s jinou ženou. Ten je ovšem přesvědčen o svém pracovním výkonu a nevěru pana Činovského nepřipouští. Žádá doktora Pivoňku, aby se za něj přimluvil, neboť díky tomu přišel i o místo v detektivní kanceláři;
- 9) v této kapitole se doktor Pivoňka zastává Arnošta Stařečka a je pověřen případem vraždy majora Činovského. Stařeček je podmíněčně přijat zpět do zaměstnání a dostává na starost případ Burová – Bura, z něhož není moc nadšen. Čtenář se seznamuje s jakousi předčasnou úvahou doktora Pivoňky nad vraždou, kterou sestrojil řekněme „z patra“, aby se zastal Arnošta Stařečka. Nutné podotknout, že v přechozím vyprávění měl příběh mnohem větší spád. Máme za sebou devátou kapitolu a ve vyprávění se zatím nic zásadního neodehrálo;
- 10) v kapitole desáté se doktor Pivoňka vydává za inspektorem Vodičkou, aby zjistil veškeré informace týkající se vraždy a sebevraždy. Inspektor Vodička je stále stejný - ironický, sarkastický. Přesně takový, jakého jej znal čtenář v prvním vyprávění v Horské krásce. Doktora Pivoňku stále podceňuje a shazuje. Poskytne mu určité informace a společně se vydávají za panem Pubencem, milým slečny Bechyňové;

- 11) Inspektor Vodička přichází s doktorem Pivoňkou do bytu pana Pubence, komorník jej chvíli zapírá, v průběhu zapírání se do něj neustále naváží ironický inspektor Vodička, pak se ale zjistí, že ve skutečnosti Pubenec vůbec není doma. Komorník je tedy provede bytem a ukáže jim jednotlivé pokoje včetně toho svého;
- 12) v této kapitole komorník Potrava popisuje svého pána, jeho život od narození. Čtenář se dozvídá, že jeho matka chtěla raději dceru, proto dostal druhé jméno ženské. Marta. Začal chodit na práva, která studuje až do teď, je v padesátém osmém semestru, dosud nesložil žádné státní zkoušky, neboť jej zdrtila ve čtyřiceti letech smrt jeho matky, takže na to už neměl sílu. S ženami žádné známosti neměl, jeho první přítelkyní byla slečna Bechyňová, která si z něj, dle komorníka, dělala jen legraci. V této kapitole se poprvé objevuje rozsáhlý popis prostředí, jak jsme byli zvyklí z prvního dílu, tentokrát nás nechal autor chvíli čekat;
- 13) doktor Pivoňka se vypravuje za Boženkou, neboť v jeho poslední vraždě měla velký podíl na rozřešení případu, chtěl se s ní poradit tedy i nyní. Boženka, ale nebyla doma, namísto toho se potkal s její maminkou, která mu promluvila do duše. Doktor Pivoňka si uvědomil, že vlastně již bral Boženku jako samozřejmost a nevážil si jí tak, jak by měl;
- 14) doktor Pivoňka s Boženkou pročítají dopisy od pana Pubence, které posílal slečně Zuzaně. Jeden z nich, zdá se, je důkazem toho, že měl vztek a řekl, že zabije muže, s nímž viděl svoji milou;
- 15) v této kapitole se vydává doktor Pivoňka do domu Zuzany Bechyňové, kde jej přijímá její matka, která ve smrti své dcery vidí alespoň zviditelnění druhé dcery u filmu. Vypráví doktoru Pivoňkovi o mužích v životě slečny Zuzany;
- 16) v kapitole šestnácté navštěvuje doktor Pivoňka pana Pubence, nic nového se sice nedozvídá, ale je si jist, že mu pan Pubenec ještě něco tají. Zároveň si všiml, jak byl pan Pubec při jeho návštěvě nervózní, potil se, jako by měl strach;
- 17) v této kapitole dostává doktor Pivoňka dárek od Boženy, která na něj čeká. To opět uvede do chodu jeho svědomí. Znovu se zde projevuje „logické Boženčino uvažování“, společně se vydávají do barrandovských ateliérů, kde si promluví s vrátným;

- 18) tato kapitola představuje cestu v autě s panem režisérem, který nabídl doktoru Pivoňkovi a Božence odvoz na Václavské náměstí. Během ní se dozvídají, jaké mínění má pan režisér o ženách a také o své překrásné manželce. Dále se jim svěřuje se svým názorem na Zuzanu Bechyňovou;
- 19) v této kapitole se jde Boženka s doktorem Pivoňkou najíst do restaurace U Suché švestky, kde vyslechnou rozhovor na téma válka a její dopad, který tam vedou místní stálí zákazníci. Pro čtenáře může být ale tato kapitola trochu nudná, mírně matoucí;
- 20) dle mého názoru, tato kapitola je první, která nějak osloví city čtenáře. Je vyhlášena mobilizace a doktor Pivoňka musí tedy samozřejmě odjet. V tom se ozve jeho svědomí, popadne Boženku a vede ji na radnici, kde si ji chce vzít. Při oddávacím procesu ale zjistí, že ztratil, nebo někde zapomněl doklady, tudíž se nemůže legitimovat a nemůže být přes jeho veškerou snahu oddán. Při představě veškerého toho chaosu na ulicích, výčitek svědomí doktora Pivoňky i čtenáři projede husí kůže po zádech, jelikož naprosto soucítí s doktorem Pivoňkou a je mu ho líto. Boženku si tedy nevezme a odjíždí;
- 21) po příjezdu na Horu Svaté Kateřiny vypráví doktor Pivoňka, jak to probíhalo zejména v jeho družstvu v období mobilizace. Tyto události jsou staženy pouze do jedné kapitoly, v jejímž závěru přichází částečná demobilizace a doktor Pivoňka se vrací zpět;
- 22) doktor Pivoňka se vrací „do práce“ a pokračuje ve vyšetřování svého případu. Trochu mne, jako čtenáře, zarazilo, že se v kapitole neobjevila ani zmínka o jeho návratu domů, k Božence. A to zejména z toho důvodu, že jejich odloučení bylo popsáno tak smutně;
- 23) v této kapitole se doktor Pivoňka vydává k paní Zadinové, stejně jako v minulém vyprávění, se od ní dozví zajímavost, která souvisí s případem. Dozvěděl se, že pan Zadina se doslechl o Činovském a ztropil jí obrovskou žárlivou scénu. Navíc je také paní přesvědčena o tom, že jí byl major Činovský nevěrný;
- 24) doktor Pivoňka přichází za inspektorem Vodičkou, ten se případem nehodlá dál zabývat, vše se mu zdá jasné, zřetelné. Doktor Pivoňka se ale přeci jen pokouší něco nalézt. A podaří se! V protokolu, v němž je zrekonstruováno

nalezení mrtvol nachází zajímavou věc, týkající se nedopalků z cigaret, které byly nalezeny. Je to ale správná úvaha zaměřit se na tento detail? Nebo to bude pro doktora Pivoňku jen ztráta času?;

- 25) v této kapitole se doslova pohnou ledy. Konkrétně mezi doktorem Pivoňkou a inspektorem Vodičkou. Ukazuje se, že Vodička přece jen není s případem tak úplně hotov, jak předstíral. Ale sděluje doktoru Pivoňkovi, jak je to s policejním prezidentem, který si myslí, že by bylo dobré zastavit veškerá šetření týkající se výzvědné činnosti proti Německu. S tím podle něj souvisí i tento případ. Vodička se tedy přiznává, že to pro něj také není takto jednoznačné, ale že, bohužel, nemůže nic dělat. Ledy se prolomí v tu chvíli, kdy přislíbí doktoru Pivoňkovi pomoc, to jediné, co pro něj může udělat. Doktor Pivoňka se zaměřuje na nedopalky z cigaret, které se v bytě našly, zejména na ten, co ležel na vaně, jelikož byl odlišné, u nás neprodávající se, značky;
- 26) doktor Pivoňka navštívuje vilu, v níž došlo k vraždě. Vdova, s níž se baví, jej nakonec velmi překvapí, působí jinak, než tomu bylo na první pohled. Potvrdí mu, že stále uklízí, a uklízela i to osudné ráno. V tu dobu prý na vaně žádný nedopalek z cigarety nebyl. Tím pádem padá Vodičkova verze, že jej tam Činovský nechal, když se ráno holil;
- 27) v této kapitole se vypravuje doktor Pivoňka s vdovou k sousedovi, panu Kořínkovi, který údajně ve večer vraždy potkal slečnu Zuzanu s nějakým mužem, který měl německý přízvuk. Dále si u trafikanta zjišťuje, jaké cigarety kouřil pan Činovský;
- 28) v této kapitole přichází doktor Pivoňka za slečnou Kotykovou, která mu zanechala v kanceláři svoji adresu, aby ji vyhledal. Vypadá to, že se dozví, co dělal pan Pubenec v odpoledne vraždy;
- 29) doktor Pivoňka pozve slečnu Kotykovou na večeři, zde se od ní dozvídá více o jejím vztahu s panem Pubencem, ale také o vztahu s Milanem Zelenkou. Což doktora Pivoňku poměrně překvapuje;
- 30) v této kapitole přijíždí doktor Pivoňka do barrandovských ateliéru a čeká na režiséra Prodöhl. Je velmi překvapen, když vidí na jeho chování, jak se během tří týdnů, kdy jej neviděl, změnil. Zároveň si domluví schůzku s panem Zelenkou;

- 31) doktor Pivoňka se prochází s Milanem Zelenkou a dozvídá se, že s ní nikdy pohlavní styk neměl, a že je přesvědčený, že jej neměla ani s nikým jiným. Doktoru Pivoňkovi se spojují další souvislosti a je si téměř jist, že Zuzana Bechyňová nespáchala sebevraždu, ale byla zavražděna;
- 32) doktor Pivoňka se s Milanem Zelenkou posadí a ten mu vypráví, jak to bylo od začátku s filmem režiséra Prodöhl - Děvče ze Šumavy;
- 33) v této kapitole navštíví doktor Pivoňka Kalokagathium a na scénu se pomalu dostává také, čtenáři známý, Ivo Zdeborský, který se nyní považuje nejen za mistra catch - as - catch - canu, ale je také příznivcem hnutí za očistu češtiny;
- 34) tato kapitola již může být pro čtenáře poměrně nudná a nezáživná. Delší dobu už se děj nikam neposouvá, nic se v knize neděje. Ani tady tomu není jinak, jedná se pouze o cestu autem, kdy jede pan továrník, doktor Pivoňka a pan Kruliš do Krulišovy smaltovny;
- 35) nyní se již zmíněná trojice dostává do Krulišovy smaltovny. Tam se čtenář dozví, co si chce pro svoji bojovou jednotku nechat zhotovit Ivo Zdeborský. Zároveň se trojice dozvídá, že panu Holouskovi se podařilo sestrojít něco jako tranzistor a chystají se jej vyzkoušet. Takže jednu část nasadí do vozu paní Meluzínové. Ta nasedne do vozu, ale vydává se ovšem jinam, než předpokládali Zdeborský s Krulišem a Pivoňkou;
- 36) paní Meluzínová zavedla naši trojici až do kavárny Tartarin, v níž se odehraje jakýsi „protižidovský boj“, který rozpoutá obrovskou pranici po celé kavárně, do které se samozřejmě hrdinsky zapojil zejména Ivo Zdeborský. Ke svému překvapení doktor Pivoňka potkal i Boženku, což mu bylo velmi divné, zejména proto, že tam seděla s jistým mužem, takže se v doktoru Pivoňkovi probudila velká žárlivost;
- 37) vysvětluje se, kde se vzala Boženka v kavárně. Přístroj začíná ukazovat vzdalování paní Meluzínové. Proto všichni tři a nyní ještě i Boženka nasedají opět do Zdeborského tatro a dle signálu se snaží najít paní Meluzínovou, neboť chtějí zjistit, kam jede a co tam bude dělat, ale zároveň potřebují dostat zpět přístroj (vysílačku), jelikož pan Holousek zapomněl, jak jej sestrojil;
- 38) doktor Pivoňka a Kruliš se vyšplhají nahoru do okna tajemné vily. Jsou svědky noční schůze, na níž promlouvá docent Meluzín. Poznají

zde i režiséra Prodöhla. Poznají, že se jedná o schůzi Vlajky. Samozřejmě jde o nadvlasteneckou politiku. Nahoru se snaží vylézt i Ivo Zdeborský, jako vždy marně;

- 39) v této kapitole vnikne doktor Pivoňka, Boženka a Ivo do vily. Najdou muže, který má údajně u sebe vysílač, vtrhnou k němu do místnosti, vše se jako obvykle zamotá, ale trojice odchází, lépe řečeno vybíhá z vily i se zničeným vysílačem. Doktor Pivoňka je, bohužel, raněn kulkou do stehna. U auta už na ně čeká Kruliš, Boženka je připravena za volantem a všichni odjíždí pryč;
- 40) čtenář si společně s doktorem Pivoňkou dává dohromady veškeré informace. Celé toto uvažování se odehrává v nemocničním pokoji, kde je pan doktor hospitalizován. V závěru kapitoly přiváží zřízenec na pokoj Arnošta Stařečka;
- 41) v této kapitole se dozvídá doktor Pivoňka zprávu, která je naprosto zásadní, Zuzana Bechyňová před svou smrtí nikdy neměla pohlavní styk. Zároveň také zjišťuje, že se Arnošt Stařeček jednou podřekl Prodöhlovi, že sleduje majora Činovského;
- 42) pan Pubenec dostává ultimátum od doktora Pivoňky. Musí do měsíce najít muže, který jej objevil spícího v křoví u barrandovských ateliérů, jinak zůstává hlavním podezřelým z vraždy. Zároveň se z něj doktor Pivoňka snažil dostat, jaké cigarety kouří, v tom ovšem nebyl příliš úspěšný;
- 43) Boženka se s doktorem Pivoňkou vydává na výstavu obrazů, kde je hlavním organizátorem opět doktor Meluzín a vede své protižidovské řeči. Potkávají zde ovšem také pana Zadinu, který se na výstavě jen mihne, vybíhají za ním ven a všímají si, že má stejné auto jako jejich podezřelý režisér Prodöhl. Doma svěří doktor Pivoňka Božence veškeré informace, kterých se mu k případu dostalo a ta opět boduje. Navede doktora Pivoňku na správnou cestu a ten si začíná mozaiku skládat dohromady. Zcela nová hypotéza otevírá úplně nové pátrání;
- 44) doktor Pivoňka navštěvuje pana Zadinu, ten mu ale naprosto jasně a bez vytáček ochotně popíše celé odpoledne dne vraždy. Co, kde, kdy a proč dělal. Doktor Pivoňka si jde pak jeho alibi ověřit do správkárny. Tam se dozvídá, že je pravdivé. Cestou potkává nově zhotovené nápisy názvů

některých institucí, které jsou přepisovány v duchu Schromáždě pro očistu českého mluvu;

- 45) Milan Zelenka se chce sejít s doktorem Pivoňkou. V průběhu jejich setkání doktor Pivoňka zjišťuje, že Milana z politických důvodů vyhodili z práce. Přichází ale také na to, že je mu Milan, jako přítel, velmi blízký. Dokonce si už delší dobu tykají. Milan se s ním ale přišel rozloučit. Kvůli hrozbě války a současnému zacházení s židovským obyvatelstvem se rozhodl odejít pryč;
- 46) Milan Zelenka si jde nechat ošetřit zub k doktoru Košťáři, u něhož najde něco velmi překvapivého. Cigaretu značky Sennousi, která ležela na vaně ve vile, kde došlo k tragédii. Vyžádal si tedy od doktora adresy všech pacientů, kteří byli toho dne před ním v ordinaci. Většinu z nich se snažili s doktorem Pivoňkou prověřit, bohužel, marně. S žádným úspěchem se prozatím neshledali;
- 47) doktor Pivoňka zavítá do café Štěstí, jehož majitelkou je Věra Svěráková, která v této sňatkové kanceláři seznamuje muže a ženy. Tam se dostanou doktoru Pivoňkovi do ruky senoussky. Neví, zda je tato stopa správná. Paní Věra je má údajně od svého strýčka. A co by vůbec ona mohla mít s vraždou Zuzany Bechyňové společného?
- 48) když dorazí doktor Pivoňka do kanceláře, vyřizuje mu sekretářka, že se má ozvat paní Svěrákové. Ta si s ním smluví schůzku, kde se ukáže, že jej má za někoho úplně jiného, než si myslel a že se v něm velmi spletla;
- 49) zde je doktor Pivoňka pozván do vily továrníka Kruliše na jakési přátelské soaré. Tam potkává spoustu zajímavých lidí, zejména pana Pubence, který mu ukazuje, jak si anonymové tropí legraci z jeho inzerátů v novinách, v nichž hledá toho, kdo jej našel ve křoví před barrandovským ateliérem. Doktor Pivoňka na něj neustále tlačí, zdá se, že toho ví více, než si dokážeme představit, ale nechce to prozradit, dokonce se u něj objevují i cigarety značky senoussi. Nakonec jej doktor Pivoňka tak rozruší, že musí z akce odejít. Odváží jej pan Kruliš a doktor Pivoňka si všimá, že vlastní stejné auto (tatu hadimršku), jako má režisér Prodöhl a pan Zadina. Tři stejné vozy u těchto mužů. Je to jen náhoda? Jedná se opravdu o tak módní hit, že jej musí mít každý muž? Nebo to opravdu nějak souvisí s případem Zuzany Bechyňové?

- 50) doktor Pivoňka jde na svatbu panu Cohenovi a Boženčině spolužačce Barboře Koníčkové, kde dojde k velké rvačce, v jejímž průběhu se doktor Pivoňka dostává do kavárny, kam za ním přichází pan Pubenec a vede údajně svého svědka. Doktor Pivoňka jej ale stejně zatýká;
- 51) ukazuje se, že svědek pana Pubence je lhář, takže jsou oba posláni doktorem Pivoňkou a inspektorem Vodičkou do vazby. Oběma vyšetřovatelům ale na případu stále něco nehraje. Největší rána pro doktora Pivoňku, který si byl téměř jistý uzavřením případu, přichází s člověkem jménem Jan Půlpánek. Neboť se ukáže, že on našel v křoví pana Pubence, a je tím správným svědkem. Inspektor Vodička tedy nařídí propuštění pana Pubence z vazby;
- 52) pan Pubenec je propuštěn, navíc za to ještě děkuje doktoru Pivoňkovi, což jej úplně vyvádí z míry. Připadá si velmi neschopný, nic se mu nedaří, žádný pořádný případ, kromě vraždy pro štěstí, zatím nevyřešil. V hospodě potkává pana Fialku, který mu vypráví, jak vypadal muž, s nímž byla toho osudného dne paní Kropáčková. Doktor Pivoňka má jisté podezření, a tak se za vdovou vydává. Ta mu jej jen potvrdí, poté, co se podívá na fotografii, přiznává, že jejím milým byl toho večera tento muž - pravděpodobně malíř Straka;
- 53) doktor Pivoňka je celý nervózní. Zdá se, že je opět o krok blíž k rozřešení vraždy Zuzany Bechyňové a majora Činovského. Opět si sestavuje své úvahy a dává dohromady fakta. Zamýšlí se nad tím, kdo z podezřelých kdy a kde byl, co dělal, jaké mají alibi. Dále spekuluje, kdo se s kým znal a čí alibi by mohlo být falešné. V tom se za oknem objeví mužská postava - Milan;
- 54) v kanceláři Ostrozraku zazvoní telefon. Volají ze sanatoria, že zde mají hospitalizovanou slečnu Svěrákovou, že chce rychle mluvit s doktorem Pivoňkou. Ten se i s Milanem za ní vydává. Milan ovšem čeká venku, neboť jej slečna nezná a mohla by mít strach. V okamžiku, kdy se svěřuje doktoru Pivoňkovi, že není sama, ale má dlouhá léta známost, se ve dveřích objeví mužská silueta a postřelí ji. Doktor Pivoňka utíká za oním mužem, vypadá to, že jej má nadosah, ale muž nasedne do vozu a ujede. Doktor Pivoňka stihne jen strhnout hadr z poznávací značky a poznamenat si ji. Jedno číslo mu v ní ale chybí;

- 55) doktor Pivoňka se vrátí do pokoje, v němž ležela slečna Svěráková, z jejího nočního stolku si bere klíče a dopis adresovaný právě jí. Jde za sestrou, kde se dozvídá, že slečna je v hodně těžkém stavu. S Milanem se vydávají k ní do bytu, který si odemknou klíči. Když prohledávají její stůl, přijde mladičká dívka a míří na ně revolverem;
- 56) i přesto, že se jim dívka snaží namluvit, že je paní Svěráková její tetou, doktor Pivoňka moc dobře ví, že je to její matka. Do bytu přijde na zavolání slečny Madelein i vrátný. Ten nakonec odchází do vedlejšího pokoje, s ním odchází také Milan, který se obětuje, aby mohl doktor Pivoňka pracovat a vyslechnout mladičkou slečnu;
- 57) v této kapitole vypráví Madelein svůj příběh, do kdy žila s matkou, kdy musela pryč a také z jakého důvodu. Dále se doktor Pivoňka dozvídá, kdo je jejím otcem. V závěru kapitoly přichází policie a Pivoňkův oblíbenec - inspektor Vodička;
- 58) nyní opět inspektor Vodička shazuje doktora Pivoňku, radí mu, aby se vzdal konečně tohoto případu, ten ale odmítá. Dokonce Vodičkovi zatají, že zná číslo vrahova vozu;
- 59) doktor Pivoňka, Milan a Boženka se vydávají na adresy, které dostali na komisařství. Jsou to adresy majitelů, jejichž vozy obsahují číslo, jež si poznamenal doktor Pivoňka z vrahova automobilu. Rozdělí se a vše nasvědčuje tomu, že na správnou cestu se vydal Milan. Doktor Pivoňka si opět spojí, již získané informace a na základě toho se vydává do Kalokagathia;
- 60) zde doktor Pivoňka zjišťuje, že Milan navštívil Huberta Reginalda, který z toho podle svědkyně byl celý nesvůj. Po Milanově odchodu se za ním vypravil. Vrátný jim potvrdil, že viděl oba muže odcházet a pak slyšel ránu. Ven se ale podívat nešel. Vrátný slyšel divný zvuk, Milan je pryč. Doktor Pivoňka se obává nejhoršího, a tak se v doprovodu pana Zdeborského, Boženky a slečny Kotykové vydává na adresu Huberta, kde očekává, že najde i Milana;
- 61) i přes menší karambol dojedou k Hubertovu domu, opatrně se plíží dovnitř. Slyší hlas Huberta, ale také Milanův hlas. Rozhodnou se, že vtrhnou dovnitř a překvapí je. Plán ale nevyjde, jelikož dveře do pokoje jsou zamčené.

Poté je slyšet výstřel. Ivo Zdeborský vyráží dveře. V místnosti najdou mrtvého Milana a v okně vidí utíkajícího Huberta. Doktor Pivoňka se vydává za ním. Hubert je ale v zahradě zastřelen dalším návštěvníkem, který ihned z místa činu utíká. Doktor Pivoňka cítí, že je vyřešení případu velmi blízko;

- 62) v Milanově kapse nachází doktor Pivoňka další důkaz vedoucí k režiséru Prodöhlovi, zavolá inspektora Vodičku. Jarmila zůstává a čeká na policii. Doktor Pivoňka, Ivo Zdeborský a Boženka se vydávají za panem režisérem. Doktor Pivoňka zjistil, že ač znal Milana jen krátký čas, byl to opravdu dobrý přítel, který mu velmi pomohl;
- 63) doktor Pivoňka navštěvuje režiséra Prodöhla, ovšem ten má opět dokonalé alibi a nepadá na něj nejmenší podezření, že by před chvílí mohl postřelit Huberta u něj doma. Vrací se zpět do auta. Tady už se do pátrání a třídění informací pouští Boženka, naprosto přesně jako v prvním díle. Chce, aby si s doktorem Pivoňkou vše zopakovali. Do toho se ještě vyznamená Ivo Zdeborský, vzpomene si, že ve voze, v němž sedí (s promáčklým blatníkem, viděl v den vraždy jet Kruliše. Doktor Pivoňka volá panu Holouskovi a ten umísťuje svůj opravený aparát do Krulišova současného vozu. Doktor Pivoňka s Boženkou a Ivem se za ním vydávají, signál ale slábne a slábne;
- 64) v této kapitole se signál úplně vytratí. Doktor Pivoňka je zoufalý, ale celou situaci zachrání Ivo, neboť dostane nápad použít jeho letadlo. Vznosou se s doktorem Pivoňkou do vzduchu a za chvíli mají Kruliše. Jejich přistání je opět podle gusta pana továrníka - takže příšerné a nebezpečné. Pro čtenáře ovšem legrační. Zjišťují, že se Kruliš ubytoval v místním hotelu a zde jej také překvapeného nachází;
- 65) poslední kapitola přináší rozřešení případu, není ale příliš šťastnou kapitolou. Stejně jako v prvním díle přichází naprosto vyčerpávající usvědčující monolog, v němž doktor Pivoňka dává dohromady veškeré souvislosti, přednáší fakta a dodává důkazy. Je to jasné, tím, kdo naplánoval a zařídil vraždu majora Činovského a nevinné Zuzany Bechyňové, které se mu pouze hodila, je továrník Kruliš. Tento čin spáchal za pomoci malíře Straky, Reginalda Huberta a režiséra Prodöhla. Doktor Pivoňka konečně dosáhl rozřešení, usvědčil Kruliše, a tím také pomstil svého přítele Zelenku. Najednou ale přišla rána, kterou nikdo nečekal. Venku před okny začali

pochodovat vojáci. Psal se den patnáctého března. A jak řekl s úsměvem na rtech Kruliš, vojáci pochodující pod okny přinesli fašismus. Skončila demokracie. Všechny zákony, kterými chtěl doktor Pivoňka Kruliše usvědčit, přestaly platit. Navíc se ještě ukázalo, že jeho pistole není nabitá. Doktora Pivoňku postihl infarkt, Ivo Zdeborský ho podepřel a odvedl pryč. Ervín Kruliš zmizel neznámo kam. Na svém účtu má několik vražd a přesto nebude potrestán. „Já se ti pomstím. Jednou se ti pomstím, Ervíne Kruliši!“⁸⁹ Těmito slovy končí příběh vraždy se zárukou.

Závěr - vracíme se do svatebního salóňku, v němž doktor Pivoňka vyprávěl celý příběh. Ještě dodá, že slečna Svěráková se z kritického stavu dostala, prodala podnik a odstěhovala se na venkov. Velmi působivé je, že naráží na další příběh vraždy v zastoupení. To je název dalšího (již třetího) příběhu Jana Zábrany a Josefa Škvoreckého. Láká tím vlastně čtenáře k jeho přečtení a zároveň k dalšímu setkání s ním samotným. Další fakt, který by čtenáře mohl nutit k seznámení s dalším příběhem, je to, že vrah z tohoto příběhu dosud nebyl potrestán a je stále na svobodě.

5.3 Postavy příběhu

Čtenář se zde setkává s postavami, které zná z minulého vyprávění. Ty se prakticky nijak nezměnily. A zároveň poznává i hrdiny nové. Vrah i jeho komplicovi jsou postavy nové.

Hlavní postavy:

Jaroslav Pivoňka - opět je tento doktor filozofie hlavním hrdinou a zároveň vypravěčem příběhu. Od našeho posledního setkání se nijak nezměnil. Tentokrát se jen pere se svým svědomím, jelikož ví, že si měl už dávno vzít Boženku. Čtenář se dozvídá, že od případu vraždy pro štěstí neměl mnoho úspěchů. Opět provede i několik nesprávných úsudků, ale nakonec opět vypátrá vraha.

Boženka Skovajsová - čím dál více vzdělaná přítelkyně doktora Pivoňky. Její mluva již není tak nespisovná jako v prvním díle. Na přání Carmen (ze žárlivosti) musela opustit pracovní místo v Paláci elegantních mužů. Opět její „logické“ uvažování dovede doktora Pivoňku k odhalení vraha.

⁸⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 412.

Major Dušan Činovský - svobodný důstojník, pracující na kterémisi oddělení ministerstva národní obrany, milenec paní Růženy Zadinové, oběť vraždy, nakonec se ukáže, že to byl špión a homosexuál.

Zuzana Bechyňová - dcera ministerského rady z ministerstva zahraničí, zpočátku to vypadá, že ona je vražedkyně majora Činovského, nalezena mrtvá (pravděpodobně spáchala sebevraždu) vedle něj. Nakonec se ukáže, že byla naprosto nevinnou obětí, která se pouze hodila do jakési frašky. Byla velmi krásná, koketovala s muži, toužila být velkou filmovou herečkou, dosud působila jako komparsistka.

Narcis Marta Pubenec - soukromník, přítel Zuzany Bechyňové, zvláštní člověk, stále studující práva, nyní se nachází v padesátém osmém semestru. Druhé jméno měl dámské, neboť jeho matka si vždy přála dceru. Je stále jako dítě, starý mládenec, který se o sebe skoro nedokáže postarat. Jednu chvíli byl hlavním podezřelým z vraždy, dokonce jej zavřeli i do vazby.

Milan Zahradník - milý slečny Bechyňové, kameraman na Barrandově, po smrti Zuzany Bechyňové se velmi spřátelil s doktorem Pivoňkou, jsou z nich opravdu dobří přátelé, velmi mu pomáhá v pátrání po vrahovi a shánění informací. Nakonec je ale také zavražděn. Doktora Pivoňku přivedl na jasnou stopu k vrahovi.

Hannjo Walter Prodöhl - filmový režisér na Barrandově, velmi silná osobnost, s velmi neprůstřelným alibi, nakonec ale doktor Pivoňka vypátrá, že i on se podílel na vraždě majora Činovského a Zuzany Bechyňové. On byl ten, který vybral Zuzanu pro odlákání pozornosti.

Továrník Ervín Kruliš - velmi záhadná postava. Zpočátku se zdá, že doktoru Pivoňkovi pomáhá, ale nakonec je právě on tím, kdo zorganizoval vraždu Zuzany Bechyňové a majora Činovského. Ona má také na svědomí smrt Milana Zelenky a svého komplice Reginalda Huberta. V závěru příběhu obšem spravedlnosti uniká.

Věra Svěráková - majitelka café Štěstí, v němž má svoji seznamovací kancelář. Obětovala své štěstí pro štěstí druhých. Tajně obrovskou měrou zamilována do Reginalda Huberta, který se ji nejprve pokusí otrávit a poté zastřelit, ani jedno se mu ale nepovede. V závěru je zmínka, že odjela i se svou dcerou na venkov, jak si vždycky přála.

Jarmila Kotýková - přítelkyně Zuzany Bechyňové tajně milující Milana Zelenku, pomáhá doktoru Pivoňkovi při vyšetřování. Má malý příjem, skoro nejí, aby ušetřila.

Vedlejší postavy:

Albína Kropáčková - zamilovaná vdova, velmi pěkná, podvedena malířem Strakou, který ji odlákal v době vraždy z domu, neboť právě u ní bydlela oběť vraždy major Činovský.

Tom Lomal - šéf detektivní kanceláře Ostrozrak, nyní se ve vyprávění moc neobjevuje. Jeho postava se ale nijak nezměnila.

Juanita - exotická manželka Toma Lomala

Jezebel - dcera Toma Lomala a Juanity

Buldok Jajteles - pes pana Lomala

Carmen Zdeborská - dříve slečna Carmen, nyní paní továrníková

Chrudoš a Šárka Zdeborských - děti pana továrníka a Carmen

Englbert Potrava - komorník pana Pubence

Gudrun Prodöhlová - manželka pana režiséra

Sepp - syn pana režiséra a jeho manželky

Rocky Nebava - bývalý mistr republiky ve velterové váze a nyní majitel prosperujícího sportovního ústavu Kalokagathium, otec šestiletého syna Prima. Někdejší milenec paní Zadinové z příběhu Vražda pro štěstí, která s ním čekala i dítě.

Jarmila Nebavová - manželka Rockyho

Továrník Leon Poláček - nyní má již šestiletou dcerku Ester

Madelein - dcera Věry Svěrákové, která nežila s matkou, a nikdo o ní dosud nevěděl.

Petr Lucius Meluzín - literát, známý z minulého dílu

Aloüis - syna pana P. L. Meluzína, jeho jméno vzniklo díky lingvistickému rozmaru jeho otce spojením jména hošíkova dědečka Alfréd a jména matky Luisy, zesnulé docentovy první ženy. Oslovovali jej také Ůsku.

Eduard Baverka - kapsář a opilec, kterého čtenář zná z minulého příběhu, v současné době generál bojové jednotky pana továrníka.

Oto J. Pilnáček - plukovník

Barbora Koníčková - sekretářka barrandovského šéfa

Áarón Cohen - zástupce hollywoodské společnosti Metro - Goldwyn - Mayer

Ataman Popov - politický vůdce bělogvardějců v Česko - Slovensku

MUDr. Přemysl Koštýř - zubař, vypráví na setkání, že se u něj v ordinaci našly důkazy k vraždě Zuzany Bechyňové, má pět dcer.

Pan Chudobýl - zahradník Iva Zdeborského

Bedřich Opičík - údajný svědek pana Pubence

Jan Pulpánek - pravý svědek pana Pubence

Pan Fialka - trafikant, má jen jednu ruku, je invalidním pracovníkem v trafice, je zamilován do vdovy Kropáčkové, ta jej ale odmítá.

Anton Hüssenger - muž vyšetřovaný doktorem Pivoňkou z důvodu shody na čísle jeho auta s autem vrah.

5.4 Prostředí

Prostředí je zde naprosto odlišné než v prvním díle. Vše je ponuré, studené. Neustále prší, padá sníh, nebo je zima. Když se děje něco zajímavého či se má něco odhalit, padne mlha. Zejména doba, v níž se příběh odehrává, je velmi zásadní. Jedná se o rok 1938. Vražda je konkrétně spáchána 21. září 1938. Mezi lidmi panuje strach z války. V jedné kapitole je popsána i mobilizace a její konec. Čtenář je zaveden do prostředí sportovního ústavu Kalokagathium, ale naopak také do prostředí kavárny Štěstí.

5.5 Jazyková stránka díla

5.5.1 Popis osob, věcí

Popisy zde nejsou tolik rozsáhlé jako v prvním díle. I přesto, že se setkáváme s novými postavami, neobjevují se tak často.

„Chrudošek byl hubeňoučkový severský blondýnek, podobající se výrobci kuličkových ložisek Jorgu Olafssonovi.

*Šárka byla sádlem oplývající, téměř půlmetráková hočička s havraními vlásky, jaké měl majitel sardinkárny z Terstu Giuseppe Macchiavelli.*⁹⁰

*„Z keře vystoupil člověk, kterého ozářily hvězdy. Měl na sobě jakousi tmavočervenou uniformu, bohatě všemi směry ovinutou řemením, a v ruce třímал loveckou kulovnici. Na hlavě mu seděla černá hranatá helma, silně připomínající obrácený rendlík, a na ní zářila fosforeskující, zelenkavou barvou namalovaná písmena ZOO.*⁹¹

*„Dívka byla ovinuta tyrkysovým kapesníkem, z něhož na jedné straně čouhaly dvě štíhlé, kávově hnědé nožky, zbavené bot i punčocha a odhalené až vysoko nad kolena, a z druhé strany stejně kávová ramínka a stejně půvabné paže a hlava s velkými bělmy. Jezebel Lomalová. V účesu měla perleťového foxteriéra a pozdravoval ji otrocký chorál ctitelů.*⁹²

*„Asi padesátiletý prošedivělý člověk s orlím nosem a nejmíň dvoudenním strništěm. Muž nanejvýš třicetiletý, severský blondýn v nápadném svetru s „českým frňákem“.*⁹³

*„Růžový muž v brýlích měl na sobě černobíle pruhovanou vestu, motýlka a černé kalhoty.*⁹⁴

*„Otočil jsem se a stanul jsem tváří v tvář Boženčině mamince, která měla kolem statných boků umokřenou zástěru a hleděla na mě pomněnkovými očima, tak podobnými Boženčiným, jenže modrajícíma se z tváře, do níž téměř padesát let života v kuchyních žižkovských hospod a v ledové atmosféře pražských tržnic napsalo sociologický traktát o životě hmotnými dary méně obdařené části českého národa.*⁹⁵

⁹⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 34.

⁹¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 35.

⁹² ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 42- 43.

⁹³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 50.

⁹⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 78.

⁹⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 85.

„Zvykl jsem si vlastnit ty pomněnkové oči, t štíhlou postavičku s elegantním zadečkem a ty charlestonové nohy, tu duši, nekomplikovanou, nezáludnou a upřímnou jako lidová píseň toho poněkud méně mravného druhu.“⁹⁶

„Byla to rozhodně velmi hezká dívka, směle možno říci krasavice, a v lesku umělecky zafixovaného účesu z vlasů neobyčejné kvality, v třpytu velikých tmavých očí a v záři dokonalých a svěžestí mládí orosených rtů mohl nepozornému divákovi snadnou uniknout ten poněkud prázdný výraz celku, složeného z těchto o sobě nesporně pozoruhodných částí fyziognomie. Byla to tvář, jaké je možno spatřit na superrealistických ilustracích k povídkám v ženských časopisech nebo na reklamách na zubní pastu. Měl jsem z ní dojem, že stejně jako ony vládne pouze dvěma nebo třemi výrazy. Daleko jiná tvář, než byl obličej mé Boženky, zvaný jí samou ciferník, z něhož bylo možno číst všemožné a značně bohaté stavy jejího nefalšovaného nitra.“⁹⁷

„Měl na sobě šedo - černo - zeleno - modro - neurčitý oblek s vestou, modro - černo - zeleno - lesklou kravatu a na nohou zaokrouhlené, ani špičaté, ani kulaté střevíce.“⁹⁸

„Muž, kterého oslovil, byl asi čtyřicetiletý hejsek s chlorofylovým nádechem ve tváři, oděný s poněkud nemoderní elegancí, která se hodila leda na obálku šlágru. Měl dokonce v klopě gardénii a proužkované kalhoty dole odhalovaly psí dečky. Na ruku měl vepřovicové rukavičky a jimi uchopil Boženčinu ruku, aby ji povznesl k mírně skloněným rtům.“⁹⁹

„Z vily vykukla naondulovaná hlava asi pětáčtyřicetileté žen, která by mohla dobře sloužit jako reklama na kosmetické prostředky. Vyholené obočí bylo nahrazeno smělymi, leč poněkud roztřesenými tahy tužky na obočí, obě tváře zdobil cihlově červený ruměnc, bohužel nestejné velikosti, na ústech typu „od ucha k uchu“ bylo vytvořeno srdíčko, přecházející z červeně do oranžově fialového tónu, a dlouhé černé řasy se podobaly rybářské síti.“¹⁰⁰

⁹⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 87.

⁹⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 98.

⁹⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 105.

⁹⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 116.

¹⁰⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 152.

„V tom se otevřely dveře a dovnitř vplula bruneta s temnými kruhy pod očima, v elegantním modrém plášti, v modrých lodičkách s perleťovými knoflíky a s malou kabelkou, která kompletovala s lodičkami.“¹⁰¹

„Ivo Zdeborský stál oděný tyrkysově modrými zápasnickými plavkami. Na široce rozkročených nohou měl nablýskané červené zápasnické šněrovací boty a tyčil se kuželovitě vzhůru, vrstva tuku na vrstvě, až k prostému obličejíku nad šesterem brad, z něhož modře zářila bezelstná prasečí očka nad růžovou hubičkou, staženou do podivné křivky, jež měla asi znázorňovat cathcherskou tvrdost. Hlavu měl lesklou a holou, jeho plavý vlas válel se střežen v rohu žíněnky. Celá jeho stopadesátikilová postava se pomalu otáčela kolem své osy a ruce, podobající se šunkám, trčely v mírném rozpažení, přičemž měly drápovitě zkřivené prsty znázorňovat bijcovu sveřepost. Zdeborský po vzoru profesionálních zápasníků překrásně funěl.“¹⁰²

„Byl to štíhlý, hladce vyholený, zachovalý blondýn s podlouhlou tváří, mohlo mu být tak padesát, a návrhy měl pečlivě vybarvené na velkých kladívkových čtvrtkách.“¹⁰³

„A pak se objevila paní Meluzínová. Měla na sobě světle zelený podzimní kostýmek a dlouhé a závratně štíhlé nohy v zelených lodičkách. Její smutná, kulatá tvář, ověšená černými prstenci čerstvě nakadeřených vlasů se španělskou lokýnkou před oušky, byla zarůžovělá a vzrušená. Rozhlédla se nevlídně po ulici a rukou v červené rukavičce rychle otevřela dveře svého kupé a půvabným pohybem celého těla, dráždivě sevřeného do úzké sukně a vypasovaného sáčka, se zhoupala do miniaturního vozu.“¹⁰⁴

„V tramvaji seděl hlouček mladíků v červených kalhotách a šedivých košilích. Na rukávech měli pásky, připomínající SA, ale místo haknkrajce černou orlici a písmena MNJ. Mladá národní jednota. Pod košilemi měli zřejmě lyžařské svetry a vypadali dobře, vykrmeně a spokojeně.“¹⁰⁵

¹⁰¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 163.

¹⁰² ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 196- 197.

¹⁰³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 205.

¹⁰⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 211.

¹⁰⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 270.

„Byla to oslnivě krásná žena ve věku kolem pětatřiceti let. Měla měděné vlasy a oči jako z jantaru. V hlubokém výstřihu zelených šatů spočívala mezi oblými svahy milostných ňader safírová slza na zlatém řetízku, a jestliže prsa slečny Svěrákové štědře a odvážně vyplňovala nejzazší hranice estetické elegance, její pas dosahoval nejmenšího objemu, který se dá ještě označit jako štíhlost a není už hubeností.“¹⁰⁶

„Zdeborský byl oděn černým kabátem, připomínajícím trochu sako od sokolského kroje. Knoflíky na prsou měl zapjaté v ozdobných šňůrách a ty tvořily kolem nich vzorce podobné jihočeským žudrům. Podobné šňůry měl Ivo našité na lampasech kalhot, odkud se pnuly směrem k poklopci a vytvářely kolem něho kresbu na způsob stylizovaného srdíčka z lidového pečiva.“¹⁰⁷

„Měla úzkou tvář, která nebyla ještě ženskou tvář, ale přestávala už být tvář dítěte. Veliké čefrné oči z ní zíraly spíš vyděšeně než co jiného. Černé rozčuchané kučery lemovoily vysoké čelo a drobná ručka s revolverem se zřetelně třásla.“¹⁰⁸

5.5.2 Popis prostředí

„Zlověstný vítr lomcoval korunami stromů a z nedalekého lesa znělo do skromného příbytku jeho táhlé hučení. Tu zapraskala větve, lámaná silou rozpoutaných přírodních mocností, tam prošlehl temným mračnem blesk a udeřil kdesi blízko, snad nedej bůh, do obydlí nic netušících lidí.“¹⁰⁹

„Byla hvězdnatá podzimní noc, s černými mraky tu a tam, které střídavě zakrývaly hvězdy a pluly jako temné stíny po lesknoucí se hladině Vltavy dole pod kopcem. Tichá podzimní noc.“¹¹⁰

„Zdeborský otevřel dveře a našim zrakům se naskytl pohled na zakouřenou kasárenskou ložnici s jednoposchodovými palandami, na nichž se porůznu váleli muži v červených uniformách. Jiní muži seděli okolo stolu, stojícího na volném prostranství blízko dveří, a hráli karty. V čele stolu se tyčil muž, jehož červená uniforma byla poseta zlatými

¹⁰⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 276.

¹⁰⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 292.

¹⁰⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 344.

¹⁰⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 15.

¹¹⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 35.

trásněmi, knoflíky a všemožnými ozdobami. Ve výrazné tváři mu svítil obrovský čtvrtkilové, purpurově červený nos.“¹¹¹

„Při kraji chodníku postávali muži a zachmuřeně hleděli do novin. Tu a tam vzrušeně debatoval hlouček a nad ním zamávala zaťatá pěst. Kolem mě přešla na vysokých podpatcích dáma v růžovém podzimním plášti, na němž jí vzadu visela krabice s plynovou maskou.“¹¹²

„Nápadník Zuzany Bechyňové obýval první poschodí bezvýrazného činžáku v Dlážděné ulici na hranicích Bubenče a Dejvic. Na dveřích měl mosaznou cedulku s nápisem JUC. NARCIS M. PUBENEC, SOUKROMNÍK a pod ní dvě menší, oznamující, že VEŠKERÉ SUBSKRIPCE SE S DÍKY ODMÍTÁJÍ a PŘISPÍVÁM NA CHARITATIVNÍ ÚČELY. Pod dolejší cedulkou byla v laku dveří vyryta jakási značka - žebrácký hieroglyf znamenající: Neobtěžuj se - tady nic nedostaneš. Pod žebráckou šifrou visela poslední cedulka: POJIŠTĚNO U BANKY SLÁVIE.“¹¹³

„Octli jsme se v ložnici, které vévodila staromódní postel s vysokým vyřezávaným čelem, na jehož špičatém vrcholku upažoval pažemi i křídly nezdařený anděl strážný. Ložnice působila dojmem v pořádku udržovaného skladiště nábytku. Nebylo v ní nic, co by místnost nějak oživovalo, co by svědčilo o jejím obyvateli. Byl to hotelový pokoj z přelomu století. Včetně masivního zouváku v rohu. Na jedné stěně visel nanicovatý obraz nanicovatého ovoce v nanicovaté míse. Na druhé portrét drobné nanicovate ženy, opírající se rukou v černé krajkové rukavici o hlavu nanicovateho hošíka v černých šatečkách s bílým límcem. Na stolku u postele stál rozhlasový přijímač a vedle něho ležel drátěný sílič svalů.“¹¹⁴

„Tato místnost ostře kontrastovala s ostatními prostorami bytu, jimiž jsme prošli cestou do Potravova sídla. Byt, stejně jako ložnice, se vyznačoval nedefinovatelnou nanicovatostí. V pánském pokoji byla knihovna se spisy Aloise Jiráka v kůži a s kompletními ročníky Elku a Družstevní práce. V jídelně stál příborník s nejobyčejnější představitelnou míšň a s několika dalšími variantami nelákavého ovoce, nevzrušujících

¹¹¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 35- 36.

¹¹² ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 68.

¹¹³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 77.

¹¹⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 78.

květin v nanicovatých vázách a s obrazem Hradčan a Karlova mostu nejfádnejšího možného úhlu pozorování, namalovaným technikou průměrného absolventa Akademie.

Zato pokoj Englberta Potravy byl unikát. Byl - li jinde v bytě únavný pořádek, tonul pokoj komorníkův v přítulném zmatku. Na rozváleném loži v rohu spočíval obrovský slovník a stůl uprostřed místnosti pokrývala směs nedojedených rohlíků, knih s čínskými nápisy na hřbetech, lejster popsaných nečitelnými znaky, špinavých talířů s páteřemi ohlodaných ryb a jednoho ulepeného šálku, na jehož dně pukala vrstva vyschlého lógru. Dvě ze čtyř stěn tvořily police na knihy, k prasknutí napěchované svazky s čínskými, arabskými a bůhvíjakými znaky na hřbetech, slovníky a svazky listin, které byly převázány uzlovitým motouzem.¹¹⁵

„Vešli jsme do hlavní místnosti chaty, zařízené obvyklou kombinací zálesácké romantiky a moderního komfortu lidí, kteří na to mají. V krbu skomíral oheň, před krbem stál špalek a kolem něho byla roztroušena zdeformovaná polena, která se tu Pubenec pravděpodobně pokoušel rozštípat.

Usedli jsme ke stolu. Za oknem studeně svítila podzimní Vltava a olše na druhém břehu začínaly už oranžovět. Po řece plul osamělý motorový člun a tiše kлокotal.¹¹⁶

„Vila, kde byla spáchána vražda, stála v neudržované, hustě zarostlé zahradě na samém konci Prahy. Za ní šuměl už tmavý jehličnatý les a v říjnovém slunci tu a tam hořely rezavé koruny buků. Les protínala asfaltová silnice, která zahýbala kolem vilky a dál mezi vilami a rodinným domky dolů k Vltavě.

Zahrada byla hotový prales. Když zapadne slunce, mohla by se v ní schovat celá rota vrahů, napadlo mě.¹¹⁷

„Stěny kutlochu pokrývalo souvislé tapetování z nemravných fotografií, přerušované tu a tam různými klubovými vlajkami a pamětními plaketami. V rohu pokoje leskla se ve vitrině sbírka křišťálových a stříbrných pohárů, na nichž se v různých variantách objevoval symbol kopacího míče.¹¹⁸

¹¹⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 80.

¹¹⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 106.

¹¹⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 151.

¹¹⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 156.

„Opatrně jsme došli až k vile. Byla to veliká stavba poznamenaná secesí, s balkóny, ochozy a gotickou věží. Okapy trčely daleko do tmy a měly tvar obrovských vlnících se hadů. V oknech byla tma, světlo vycházelo jen ze širokého polokruhu francouzských oken, ústících na verandu, za nimiž byla zřejmě hlavní společenská místnost vily.“¹¹⁹

„Na chodbách, krytých tlustým plyšovým kobercem, matně svítily modré lampičky. Bylo tam příšeří, z něhož téměř strašidelně vyrůstaly palmy a fikusy a jejich listy se mrtvolně leskly v modravém světle.“¹²⁰

„Elegantní lustr osvětlil místnost, která byla zřejmě kombinací dámského budoáru a pracovny. V jednom rohu stál konferenční stůl s několika moderními křesly, při jedné stěně knihovna a vitrínka se soškami, u druhé gauč se stojací lampou a u okna stylový psací stůl s mnoha zásuvkami.“¹²¹

„Dům působil zvenčí velmi ponurým dojmem. Byla to štukovaná stavba z doby secesního rozmachu Vinohrad, a zůstala zachována v původním stavu, ovšem se všemi následky hlodání zubem času. Dva Atlasi, z nichž jeden měl místo hlavy jenom drátěnou smyčku se zbytkem sádky a druhý na podobných drátech stál, nesli balkónek, zredukovaný na nebezpečné plató bez zábradlí. Vedle vchodu, hned vedle odřené firemní cedulky pana Hüssengera, viselo papundeklové víko od krabice na boty s nápisem: POZOR! PADÁ OMÍTKA! A jako důkaz pravdivosti ležela přímo pod cedulí rozbitá hlavička sádkového andělíčka, jací zdobili římsu okna ve druhém poschodí.“¹²²

„Kousek od vily čp. 1 bylo vidět temné kontury nějaké jiné vily. Vykročili jsme. Na vile porostlé psím vínem visela cedulka s číslem dvě. Šli jsme rychle a mlčky dál. Za vilou čp. 2 byla pauza. Prázdná parcela, zarostlá keři a nějakými stromy. Pak se objevil chatrný dřevěný plot, v němž na mnoha místech scházely latě. Za plotem byla divoká zahrada a v ní stál malý přízemní domek. V oknech do ulice byla tma. U chodníku stála malá černá aerovka. Ano. P 38427.“¹²³

¹¹⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 225.

¹²⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 332.

¹²¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 342.

¹²² ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 356.

¹²³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 371.

„Domy se zvýšily, jak jsme se blížili k městskému centru. Zahnuli jsme kolem nějaké budovy s věží do úzké ulice a pak jsme se ocitli na náměstí. Uprostřed stál velký kostel s baňatými věžemi. Vpravo se k černému nebi tyčila věž radnice. Lucerny se houpaly v poryvech větru. Vlevo od kostela jsme zahlédli secesní průčelí velké budovy. Stálo před ní několik aut.“¹²⁴

5.5.3 Výrazy synonymní, zejména hovorové

Těchto výrazů je zde, stejně jako v prvním příběhu, obrovské množství. Některé se dokonce opakují, takže čtenář jejich význam již zná. Jiné jsou nové. Někdy si lze jejich význam vyvodit ze souvislostí a z dané situace, někdy je ale potřeba si jejich význam dohledat.

- Ve víru vzdmutých citů - (zamilovaní);
- Fešácký knírek - (hezký knírek);
- Mužský řehot - (mužský smích);
- Majolenka - (dívčina);
- V kostkovaných pantalonech - (v kostkovaných širokých kalhotách);
- Holičské kreace - (účesy);
- Kontingent rodičů - (přesně stanovený počet rodičů);
- Příliš mnoho dobrodiní nadužil - (přejedl se);
- Začal drásat - (začal psát);
- Chlorofyl - (zelené barvivo v rostlinách);
- Nonsens - (nesmysl);
- Zbrojní adaptace - (zbrojní přizpůsobení);
- Gigolo - (muž nabízející za poplatek společnost ženám);
- Fešák - (pěkný muž);
- Éros - bůh lásky;
- Apropó - (mimochodem, abych nezapomněl);
- Betonová krabice - (dům);
- Baziliščí oči - (uhraňčivé, pohledem zabíjející);
- Tvář zbrunátněla - (zrudla);
- Hatmatilka - (nesrozumitelná řeč);

¹²⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 389.

- Staccatové pískání - (krátké, ostré zvuky);
- Teple čokoládová barva pleti - (snědá pleť);
- Mamá - (matka);
- Koketující s fašismem - (pohrávající si s fašismem);
- Bezvěrce - (nevěřící muž, muž bez víry);
- Psovky následována - (sledována, oddaně doprovázena);
- Plula k bráně vily - (šla);
- Do chřtánu - (do pusy);
- Václavák - (Václavské náměstí);
- Skočil mu na špek - (nechal se nachytat);
- Opozičník - (protivník);
- Brejlí - (kouká);
- Fédrpuše - (chocholka vytvořená z ptačích per, v období Rakouska-Uherska ji nosili strážníci);
- V červených rajtkách - (v červených kalhotách);
- Astenický zrovna nejste - (slabý, neduživý zrovna nejste);
- Jeho obličejík polil ruměnec - (zčervenal);
- Černá aerovka - (automobil československé firmy Aero);
- Zahuhlal - (nesrozumitelně řekl);
- Oči zatěkaly po stole - (podívala se na stůl);
- Hřivna - (stará obchodní forma kovu, platidlo);
- Hnijí ve vězeních - (jsou zavřeni ve vězeních);
- V koncentráku - (v koncentračním táboře);
- V kumštu - (umění);
- Té krásné kreolky - (označení pro potomka zotročeného černošského obyvatelstva);
- Bordel - (nevěstinec);
- Otázky nelze simplifikovat - (otázky nelze zjednodušit);
- Gigantickou pěst - (obrovskou pěst);
- Pravid rozšafně - (pravil zvesela);
- Napapal - (najeďl se);
- Rendlík - (hrnec);
- Kamufláž - (zmatení);

- ZOO - (Zdeborského občanské oddíly);
- Barák - (dům);
- Vopičárny - (hlouposti);
- Loupl okem po Božence - (podíval se po Božence);
- Frňák - (nos);
- Moc ti to kecá - (moc mluvíš);
- Pán s epoletami - (pán s důstojnickými náramky);
- Zahřměl - (zakřičel);
- Ale štekne ti to - (sekne ti to);
- Rekrutoval jsem mužstvo - (naverboval jsem mužstvo);
- Výběr kádrů - (odborníků);
- Bečící Sepík - (plačící);
- Papá - (otec);
- Plácalo se - (říkaly se nesmysly);
- Klábosilo se - (povídalo se);
- Zkoprněle - (nehybně);
- Zakuckala - (zakašlala);
- Juanita zářila půlkruhem nádherných zubů - (usmívala se);
- Tvář zbarvená do odstínu rokfórového sejra - (bílá tvář);
- Zesinala - (zbledla, ztratila barvu);
- Zhanobil - (zesměšnil);
- Byla tatam - (zmizela);
- Nasedli jsme do rollsky - (do Rolls - Royce);
- Hadimrška - auto pana Prodöhla;
- Ubalil do nozdry - (udeřil do nosu);
- Latentně erotický vztah - (utajený erotický vztah);
- Freudista - (vyznavač Freundovi teorie);
- Před činžákem - (před činžovním domem);
- Před barákem - (před domem);
- Emancipovaná - (rovnoprávně postavená);
- Žral jsem je horký - (věřil jsem jim);
- Potvoru - (zlobivého psa);
- Frňák - (nos);

- Fabrikace - (klamání, zastírání);
- Čubka - (fenka);
- Ráce - (rasa);
- Kšeftovat - (obchodovat);
- Scípnout (chcípnu) - (pojdu);
- Křuplo ti v kokosu - (zbláznil ses);
- Zbytky grundlí - (smažených rybiček);
- Přežraný - (přejedený);
- Nekyll - (nelži);
- Namoutěduši - (opravdu);
- Malér - (průšvih);
- Pacifikovat - (uklidnit);
- Katechumen - (člověk, který byl vyučován naukou vykládající dle složek křesťanského učení);
- Kontraoferta - (výraz detektivní kanceláře Ostrozrak užívaný pro označení protinabídky, kterou zástupci kanceláře učinil dopadený přestupník zákona a za niž byla kancelář ochotna informovat zákazníka, který si objednal pátrání, o jeho výsledku v záporném smyslu);
- Spodky - (spodní prádlo);
- Mám padáka - (vyhodili mne z práce);
- Petrifikovaný - (zpevněný, fixovaný);
- Lajdák - (flákač, líný člověk);
- Šprt - (velmi dobře se učící);
- Puntičkář - (dělá vše do největších detailů);
- Úzkostná obese - (úzkostné vtíravé myšlenky);
- Milenec - (muž, s nímž je žena nevěrná svému manželovi);
- Abštajgl - (zde v souvislosti byt, může to být ale také hodinový hotel);
- Unikát - (něco jedinečného, výjimečného);
- Kyne ti - (roste ti);
- Jsem na dlažbě - (nemám příjem, přišel jsem o práci);
- Státním tajným - (státním policistou tajné služby);
- Natvrdlý - (hloupý);
- Nemrcouch - (neschopný, líný člověk);

- Browning - (střelná zbraň);
- Pekuniární motiv - (finanční motiv);
- Excitace libida - (vzbuzení sexuální touhy);
- Letální motivy - (smrtící motivy);
- Honem - (rychle);
- Pokálel - (pošpinil);
- Saturoval ji manžel - (uspokojoval ji manžel);
- Napravit reputaci - (napravit pověst);
- Podvlíkačky - (spodní prádlo);
- Proti ordnerům - (proti složkám);
- Arzenál - (vybavení, muniční potenciál);
- Pozdě bycha honit - (reagovat, jednat, když už je pozdě);
- Kamenné rumišťe - (kamenný umělý ekosystém);
- Maniak - (blázen);
- Odřená lenoška - (odřené křeslo);
- Nepálí vás - (nestačíte na ně, nejsou ve vaší kompetenci);
- Špiritus - (alkohol);
- Vrazit nůž mezi lopatky - (zklamat);
- Skeptik - (člověk nedůvěřivý a pochybovačný);
- Měl klapky na očích - (nevšiml si);
- Ulejval se - (nepracoval);
- Dostali jsme avízo - (bylo nám ohlášeno);
- Nechtěl bych mluvit do větru - (nechtěl bych mluvit zbytečně);
- Drby - (klepy, pomluvy, nepodložené informace);
- Simultánní vražda - (současně probíhající vražda);
- Triumf - (vítězství, úspěch);
- Měli bychom si ho podat - (promluvit si s ním);
- Subskripce - (předplácení);
- Žebrácký hieroglyf - (žebrácký znak);
- Šifra - (skrývačka);
- Ve škvíře - (v díře, v otvoru);
- Je churav - (je nemocen);
- Štěrba - (malý otvor);

- Vrážel do majordoma šípy svého sarkasmu - (zesměšňoval jej, jeho tvrzení);
- Nanicovatý - (bezúčelný, neuspokojivý, nedostatečný);
- Šichta - (směna);
- Orientalistika - (zkoumá jazyk, kulturu atd. Orientu);
- Státnice - (státní zkouška);
- Šprýmy - (legraci);
- Frivolní - (lehkomyslný, drzý);
- Budoár - (pokoj);
- Černý redingot - (dlouhý kabát černé barvy);
- Měl mládí dávno za sebou - (byl starý);
- Šamstr - (nápadník);
- Vošousti - (pobudové);
- Lezou druhejm do zelí - (chodí za jejich dívkami);
- Matriarchát - (vláda ženy, matky);
- Magořit - (bláznit);
- Žrádlo - (jídlo);
- Furt - (pořád);
- Má to vodbytý - (má to za sebou);
- Amor - (bůh lásky);
- Vyťal mu políček - (udeřil ho);
- Ciferník - (obličej);
- Celuloidovým krunýřem - (termoplastovým krunýřem);
- S muškou pod nosem - (s knírkem);
- Zvrzala - (zkazila);
- Autosugesce - (uvěření vlastním představám);
- Perlil se pot - (začal se potit);
- Žabikuch - (nůž);
- Vyradýrovalo - (vyčistilo);
- V mundúru - (v uniformě);
- Ulejvat se - (nepracovat, zdržovat se práce);
- Neslejvej se - (neopíjej se);
- Ať to na tebe nepíchnu - (ať to na tebe neřeknu);
- Dostáváš gáži - (dostáváš plat);

- Máme hovno - (nemáme nic);
- Žvanil - (vykládal nesmysly);
- Žoldáka - (nájemný voják)
- Škobrtl - (zasekl se);
- Ksicht - (obličej);
- Serpentýny - (zátáčky);
- S tlamou - (s pusou)
- Je šlus - (je konec);
- Štrasenbán - z německého výrazu, psáno česky (tramvaj);
- Zachichotala se - (jemně se zasmála);
- Hejsek - (frajer, floutek);
- Šlágr - (hit);
- Stůl štamgastů - (stůl stálých zákazníků);
- Křísnout kladivem - (praštit kladivem);
- Je to v loji - (je to ztracené, nepovedlo se to);
- Nezmerčíte - (neuvídníte);
- Hokynář - (provozovatel maloobchodní prodejny);
- Vybruslil z toho - (vymluvil se, vylhal se);
- V Prajzích - (v Praze);
- Dnes Božence nejela - (nechutnala);
- Prajzi - (Pražáci);
- Chytne je rapl - (náhlé vyprovokování k určité činnosti);
- Perzónu - (osobu);
- Dveře lokálu - (restauračního zařízení);
- Má migrénu - (bolí ji hlava);
- V gázmasce - (v plynové masce);
- Rozchechtal se - (rozesmál se);
- To má blbý - (to má špatné);
- Sežrala šlauch - (snědla gumovou hadici);
- Yperit - (hořčičný plyn);
- Jsou jí prtplatný - (nejsou jí nic platné);
- Rabovat - (drancovat, loupit, plenit);
- Břichopas - (obézní muž);

- Fantasmagorické řeči - (fantastické řeči, nereálné řeči);
- Plácání - (mluvení o ničem);
- Vyhrnuli jsme se z hospody - (vyšli jsme);
- Tryskem vyrazil - (rychle vyrazil);
- Lemounství - (lakotnictví);
- Dohonit dávno uniklého bycha - (dohonit to, na co již bylo pozdě);
- Jektal zuby - (drkotat zuby);
- To je prekérní - (to je špatné);
- Periskopem - (dalekohledem);
- Skřehotající - (nesrozumitelně mluvící);
- Děvečky v dirndlech - (děvečky v tradičních lidových oděvech, které se nosily zejména v Rakousku a Německu);
- Maniakální lupič - (šílený, zuřící lupič);
- Ty vofrakovaný pány - (pány, kteří nosí fraky - zde bylo myšleno politiky);
- Tlachání politiků - (prázdné řeči);
- Rakouský frajtr - (rakouský svobodník);
- Muži v tyroláčích s haknkrajci na rukávech - (muži v tradičních rakouských lidových oděvech a s hákovými kříži na rukávech);
- Padesátník - (padesát haléřů);
- Sisyfovská práce - (nesmyslná, bezvýhodná činnost, nepřináší žádný užitek);
- Švindloval - (podváděl);
- Po lesklém panděru - (po lesklém bříše);
- Kšeftman - (obchodník);
- Fleret - (šermířská zbraň);
- Lékařskou hatmatilkou - (nesrozumitelnou lékařskou řečí);
- Šťourat do věcí - (zabývat se věcmi, procházet je);
- Mišmaš - (všehochuť, obsahuje spojení všeho možného dohromady);
- Chlapeček v koženkách - (chlapeček v kožených rukavicích);
- Vochlovala ho - (zde užito ve významu pročesávala ho);
- Bůbíkovi - (chlapečkovi);
- Zohydila - (zošklivila);
- Jsou nezvedené - (jsou zlobivé, nevychované);
- Stěny kutlochu - (stěny pokoje, příbytku);

- Kuřivo - (cigarety);
- Štráduje si to proti mně - (jde proti mně);
- Se sazí - (s ženou);
- Opravdu ef ef - (opravdu krásná);
- Nejsem štont - (nejsem schopen);
- Mazal si to po silnici do lesa - (šel po silnici do lesa);
- Zdravej luft - (zdraví vzduch);
- Mizerný vosvětlení - (špatné osvětlení);
- Přijít tomu na kloub - (zjistit pravdu);
- Sorta - (druh);
- Ve světle kandelábru - (ve světle pouličních svítidel);
- Kombiné z trikotýnu - (kombiné z pružné tkaniny s výrazným žebrováním);
- Dát filmu vale - (skončit u filmu);
- Že ho tahá za nohu - (že mu lže);
- Vypumpoval z něj - (dostal z něj, pověděl mu to);
- Měla z něj špundus - (legraci);
- Zpitomělý - (zmatený);
- Revanšovat se - (odměnit se);
- Prachy - (peníze);
- Dostat z rejže - (dostat z maléru, z nepříjemné situace);
- Kapric - (vrtoch, umíněnost);
- Má nakoupíno - (je opilý);
- Udělal botu - (udělal chybu);
- Strašpytel - (člověk, který se bojí);
- Distancovat se - (odstoupit od toho);
- Děvkař - (muž, který rád střídá ženy);
- Statistka - (komparzistka);
- Udělal se do ní - (zamiloval se do ní);
- To už jste taky vyšťoural - (na to už jste také přišel);
- Bejt napařená - (být opilý);
- Postaral se jí o věneček - (přišla s ním o panenství);
- Blinkat - (zvracet);
- Plátek - (noviny);

- K prašivně - (k něčemu bezcennému);
- Ležící ve vikslajvantové divanu - (ležící v pohovce z voskovaného plátna);
- Řehonili se - (usmívali se);
- Začaly se zubit - (usmívaly se);
- Začal brunátnět - (začal rudnout);
- Nakukali - (napovídali);
- Pod'obaný - (poštípaný);
- Mezi panákama - (mezi muži);
- Dát mu celou apanáž - (kapesné, výplata);
- Kapric - (umíněnost, vrtoch);
- Homunkul - (umělý člověk);
- Egoisti - (sobci);
- Altruisti - (lidé jednající ve prospěch druhého člověka);
- Oficír - (správce, důstojník);
- Tomu floutkovi - (tomu frajerovi, hejskovi);
- Aby mě namíchla - (naštvala);
- Na refýži - (na nástupním ostrůvku tramvaje);
- Fiflenka - (žena, která se nápadně pěkně obléká, předvádí);
- Zachoval se k ní jako svině - (zachoval se k ní nehezky, jako zrádce, ublížil jí);
- Jako merunu - (jako míč);
- Přišli na buben - (přišli o peníze, o majetek);
- Pyšní se bukovým zdravím - (pevným zdravím);
- Nezvorál - (nezkazil);
- Začne blábolit - (začne říkat nesmysly);
- Bryčka - (lehký kočárek);
- Ať si prachy strčí za klobouk - (ať si peníze nechá);
- S touhle sračkou - (s tímhle nekvalitním dílem);
- Pařáty - (prsty);
- Vevalivo se - (vešlo);
- Ševelila - (jemně zvučela);
- Podšitá kůže - (vychytralec);
- Kdo mu maže krajíc máslem a medem - (kdo jej obelhává);
- Zákazníkem hochštaplerů - (zákazník podvodníků);

- Vládnuocí luza - (vládnoucí nižší vrstva);
- Maškarní merendy - (maškarní bály, zábavy);
- Na přejezdovku - (na přejezdovou cestu);
- Prýmky - (dutinné textilie, látky);
- Distinkce - (odlišnost, rozdílnost);
- Důstojnostníky - (distinkce);
- Byl jsem laik - (neodborník);
- Zaklokotal - (zabreptal, nesrozumitelně pronesl);
- Šnorer - (židovský člověk, který žije z podpory druhých);
- Takovej šlejška - (zde myšleno jako takový hubený člověk);
- Outlocitnej - (citlivý, křehký, něžný);
- Kšeft - (obchod);
- Ganef - (podvodník, lhář, darebák);
- Chucpe - (drzost, opovážlivost);
- Zdejchnout se - (zmizet, vytratit se);
- Maj recht - (máte pravdu);
- Šámbr séparé - (oddělený, samostatný pokoj);
- Cigártaška - (krabička na cigarety);
- Nad sklenicemi plzeňského - (nad sklenicemi plzeňského piva);
- Začal skandovat - (začal vykřikovat);
- Lomoz - (hluk);
- Nastala vřava - (nastal bláznec, ruch);
- Vchrstl - (vlil);
- Kam se má jeden vrtnout - (kam se má jeden uchýlit);
- Ryk v kavárně - (hluk v kavárně);
- Vodpráskni - (drž se zpět);
- Antisemita - (odpůrce Židů);
- Rozjeli jsme se nazdařbůh - (rozjeli jsme se pryč);
- Límec trenčkotu - (límec kabátku);
- Crčet voda - (téct voda);
- Vydrápal jsem se - (vyšplhal jsem se);
- Knokautoval - (vyřadil);
- Vy jste namazanej - (vy jste opilý);

- Už letim - (už běžím);
- Svalil jsem se - (upadl jsem);
- Dostali mě do nohy - (střelili mě do nohy);
- Hledání průrvy - (hledání otvoru k úniku);
- Polila oči - (udiveně se dívala);
- Zavolat prosekturu - (zavolat tam, kde se prováděla pitva);
- Jel jako d'as - (jel velmi rychle);
- Čert ví - (nikdo neví);
- Domákl se - (dozvěděl se);
- Vybruslit z ní - (odejít z ní, dát od toho ruce pryč);
- Zvoráte - (zkazíte);
- Stopovačka - (sledování podezřelých);
- Ožral jsem se - (opil jsem se);
- Aranžér - (člověk, který vše připravil, naaranžoval);
- Nekalé rejdy - (nakalá činnost);
- Pikantérie - (zajímavosti);
- Pangejt - (příkop);
- Připomínala ruskou rubašku - (pánská košile uzavřená u krku);
- Paumělci - (umělci, kteří nic neumí);
- Domáci nohsledi - (přívrženci, posluhovači);
- Ty slečny maj ránu - (nesluší jim to);
- Humidní dech - (zabíjející dech);
- Pochlebování - (podstrojování, podlézání nějaké osobě);
- Vo čem furt špekuluješ - (o čem pořád přemýšlíš);
- Kukačky - (kukací hodiny);
- Brácha - (bratr);
- Skutek utek - (už je pozdě);
- Majzne stařenu - (udeří stařenu);
- Odbouchnout Zuzanku - (zastřelit Zuzanku);
- Do Zadinovy svatyně - (do Zadinovy kanceláře);
- Profesionální pugilista - (profesionální boxer);
- Zasraný jak zákon káže - (byly velmi špinavé);
- Stálej kunčaft - (stálý zákazník);

- Mašinu - (automobil);
- Umí ji ztejrat - (umí ji zničit);
- Zabrejil - (zadíval se);
- Uličník - (darebák, lotr);
- Kantovec - (vyznavač kantovy filozofie);
- Fraška - (hra, zástěrka);
- Zašklebil se - (usmál se);
- Hlaholil - (zvesela povídal);
- Bodrý zubař - (společenský člověk, kterého je všude plno, bavící společnost);
- Pošmourný den - (zatažený, šedý);
- Velkošpeditér - (stará se o přepravu zásilek, projednává zakázky spojené s přepravou);
- Zlatou inlay - (zlatá náhrada části zubní korunky);
- Došlo k blamáži - (došlo k zesměšnění, k ostudě);
- Bordel - (nevěstinec);
- Zadnice - (pozadí);
- Má fabriku - (továrnu);
- Indiskrece - (informace);
- Pumpovat informace - (dostat informace);
- Na staré daguerrotypii - (na staré fotografické kameře);
- Přijmout její gambit - (přijmout její oběť);
- Čokl - (pes);
- Kšefty - (obchody);
- Žádný kličkování-(žádné vylouvání);
- Fízl - (policista);
- Nedám vám ani ň - (nedám vám nic);
- V milostné zteči - (v milostném boji);
- S pikolíkem - (s číšníkem);
- Lokaj - (přísluhovač);
- Ksicht - (obličej);
- Dal přes dršku - (zbil jej);
- Dupárny - (tančírny);
- Šámes - (pomocník, zřízenec);

- Já mu nalítnu - (věřím mu);
- Šadchen - (dohazovač);
- Šnudrovat - (rušit);
- Na šrajtofli - (na peněženku);
- Bývalý prst'ák - (bývalý zloděj);
- Haknkrajclery - (stoupence);
- Bolševická chátra - (bolševická nízká sociální vrstva, bolševičtí chudáci);
- Úšklebek - (nepřirozený úsměv);
- Šila do mě - (tlačila, útočila na mě);
- Malér - (problém, průšvih);
- Proprali mě - (nepsali o mě hezky);
- Krámy - (nepotřebné věci, zbytečné věci, které vytváří nepořádek);
- Jste namočen do případu - (máte s případem něco společného, jsou zde určité souvislosti mezi vámi a tím případem);
- Nalévám vám čistého vína - (říkám vám pravdu);
- Na čele se mu objevil nach - (začal červenat, až modrat);
- Má obě ruce levé - (není prakticky založen, neumí určité věci);
- Blábolil - (říkal nesmysly);
- Zablekotal - (nesrozumitelně pronesl);
- Hadimrška - (druh automobilu);
- Musel jsem se odporoučet - (musel jsem odejít);
- Svému bouráku - (svému autu);
- Mrholení - (lehký deštík);
- Hemžil se - (pobíhal);
- Kordón - (průvod, dav);
- Prásknout do bot - (odejít);
- Šturmrupa - (německá bojová jednotka);
- Do antonů - (do policejních aut);
- Krapet - (trošku);
- Na luft - (na vzduch);
- Frišnej - (chladno, zima);
- Krček křupl nevinně - (byl odsouzen nevinně);
- Tolik svinstev - (tolik špatností);

- Kdo páše svinstvo - (kdo dělá špatnosti);
- Přihnul si - (opil se);
- Po použití - (po vypití);
- Blamáž - (nesnáz);
- V kapse zimníku - (v kapse zimního kabátu);
- Padesátník - (padesátiletý muž);
- Klimaktérium - (klima, ovzduší);
- Trajdá s ním - (chodí s ním);
- Pasák - (organizátor prostituce);
- Ve špitále - (v nemocnici);
- Vočuchal ji - (prověřil ji);
- Zfanfrní se do něj - (zamiluje se do něj);
- Sedmnáctka - (tramvaj číslo sedmnáct);
- Odpověď je nabíledni - (odpověď se nabízí);
- Bouchačku - (pistoli);
- Neblbněte - (neblázněte);
- Prošacuju vás - (prohledám vás);
- Žádný voloviny - (žádné hlouposti);
- Sponu zacvakla Boženka - (přišla na to Boženka);
- Plody téhle práce chci natrhat sám - (sám chci sklídit úspěch);
- Monokl - (modřina);
- Už ho lízneš - (už ho zatkneš);
- Povzbuzen desetikorunou - (podplacen desetikorunou);
- Kardinální chyby - (velké, zásadní chyby);
- Žráči - (muži, kteří jedli);
- Do jámy lvové - (do nebezpečí);
- K ušmudlané knize - (ke špinavé knize);
- Přetučnělé dámy - (obézní dámy);
- V károvaném raglánu - (v kostkovaném oděvu s klínovým rukávem);
- Vožralej - (opilý);
- Tu frašku - (hru);
- Teatrálně se zajíkla - (divadelně se zajíkla);
- Zaopičila se - (napodobila);

- V patách za ním - (blízko za ním);
- Pulil na mě očka - (valil na mě očka);
- Křísнул ho - (zabil ho);
- Žuchlo - (spadlo);
- Puštěné oko na punčoše - (děravá punčocha);
- Nebudu dělat dlouhé okolký - (nebudu zdržovat);
- Na dosah ruky - (velmi blízko);
- Rozbít hubu - (zbít jej);
- Dupněte na to - (jed'te rychle);
- Necesér - (taštička, kufřík);
- Hangár - (hala pro letadla);
- Asfaltka - (asfaltová cesta);
- Pederast - (homosexuální vztah k mužům);
- Bylo ututláno - (bylo zamlčeno);
- Oddělat ho - (zabít ho);
- Oholili je - (okradli je o všechny cennosti).

5.5.4 Přirovnání

- Svetr na způsob želvího krunýře;
- Zelený jako nezralá švestka;
- Skleněné stěny jídelny zářily jako křišťálová světla elektrických ryb z hlubin mořské tmy;
- Zapálil se jako paprika;
- Tmavá jako královna ze Sáby;
- Hlas jako viola;
- Stín, který připomínal Bivoje s kancem na zádech;
- Vypadáš jak Pražský Jezulátko;
- Vypadal jako mozartovské páže z rokokového filmu;
- Ticho, že bys slyšel špendlíkovou hlavičku padat;
- Dámy zvonily jako zvonečky;
- Fuňěl po způsobu podsvinčat;
- Řádila, jako by byla šílená;

- Zlatorůžové paprsky zapadajícího slunce působily spíš jako výsměch nějaké vyšší moci bezmocným lidem, kteří neklidně spěchali po chodnících a nad jejichž hlavami se stahoval osud v strašné podobě války;
- Tu duši, nekomplikovanou, nezákladnou a upřímnou jako lidová píseň toho poněkud méně mravného druhu;
- Pomněnkové oči se jí rozzářily jako neónky;
- Vypadal jak rozvařenéj knedlík;
- V tom sedíte a připadáte si jako pražská šunka v konzervě;
- Velká říše se tak pošpinila, víc, než nás pošpinilo horské bláto sudetských cest;
- Stál jsem jak Lotova žena;
- Pubenec coby záletník, to se rýmuje asi tak jako Hitler coby anděl mír;
- Odkopl ji jako prasklou merunu;
- Instruktor kroužil kolem svého žáka jako smečka vlků;
- Ležel jako plavý vlas;
- Zlato zářilo jako hlubokomořská medúza;
- Pan Holousek byl něco jako dojná kráva;
- Šel opatrnými čapími kroky jako zloděj v americké grotesce;
- Hra vlnek jiskřících jako brilianty;
- Slunce, které se pomalu sklánělo k západu, vypadalo jako malý zelený skarabeus;
- Hleděl na mě úpěnlivě jako hromádka neštěstí;
- Svalil jsem se jako podťatý do bláta;
- Motá se kolem ní pěkné hejno komárů, jako kolem třepotavého plamene svíčky;
- Jel jako d'as;
- Stopovačku zvoráte jak úředník;
- Případ rozlousknete jak burský oříšek;
- Tohle sdělení mnou projelo jako elektrická jiskra;
- Tatra sebou škubla a jako blesk zmizela;
- Běsnil jak uragán;
- Je to prosté a krásné jako slunce;
- Zasraný jak zákon káže;
- Oči jako kapky medu, když do nich svítí slunce;

- Ve Věřiných očích tekla Vltava se všemi světly, jenomže zlatá, jako na staré daguerrotypii, ponořené do hvězdné tmy;
- Měla růžovou pleť jako voňavý kožíšek italské broskve;
- Voníte jako záhon růží;
- Musel jsem vypadat jako politý čokl;
- Zůstal jsem stát jako římská socha zkoprnělého imperátora;
- Schlípl jsem jako politý voříšek;
- Tvářil se jako koncentrát vlastenecké ušlechtilosti;
- Mlčenlivá jako hrob;
- Jste bledý jako přízrak;
- Připadal jsem si jako trapný začátečník;
- Moje sebevědomí se scvrklo jako vyschlá hrozinka;
- Když bylo v kanceláři zhasnuto, připadal si člověk jako v akváriu;
- Byla tma jak v pytli;
- Budova zasvítla do noci jako obrovská lucerna;
- Oči jako uhlíky;
- Dnes si tu připadám jak na Divokém západě;
- Usnul jsem, jako kdyby mě někdo pohladil po hlavě dobře zakaleným boxerem;
- Mlha nepříjemně zhoustla. Vypadalo to, jako by se vůz vpřed řítíl řídkou kaší;
- Tatra se rozlétla jako pták;
- Děti stály jako dva hříbky;
- Ivo Zdeborský se kolem mě převalil jako dělová koule;
- Boženčin hlásek byl jako balzám na mou duši;
- Tma jako v ranci;
- Dlouhé pípání znělo tmou a tichem březnového lesa jako hlas lákající Sirény;
- Po tváři se mu kutálely slzy jako hrachy;
- Baziliščí oči zářily ve světle lustrů jako zelená světla na křižovatce.

5.5.5 Označení, pojmenování postav v průběhu příběhu

- Betonová krabice - označení vily pana továrníka, která se již sedm let jmenovala Carmen;
- Černá krasavice - označení Juanity doktorem Pivoňkou;
- Strážný anděl - označení Boženky doktorem Pivoňkou;

- Červeně natřená nestvůra s otáčivou věží - obrněný vůz pan továrníka;
- Obloustlý donchuan - označení pana továrníka;
- Natvrdlý obrněnec - označení Arnošta Stařečka doktorem Pivoňkou;
- Vy nevykompenzovanej komplexe - označení Arnošta Stařečka Tomem Lomalem;
- Malý sexuolog - označení Toma Lomala doktorem Pivoňkou;
- Obrněnec - označení Arnošta Stařečka;
- Krasavice - krásná dívka (Zuzana Bechyňová);
- Baculatá paní - označení matky Zuzany Bechyňové;
- Koketka - označení pro ženu, která laškuje s muži (Zuzanu Bechyňovou);
- Dědek olezlej - takto označila Boženka Chamberlaina v novinách;
- Vamp - označení ženy, kterou, když člověk vidí, i když je to třeba biskup, tak má chuť naskočit na štrasenbán za jízdy a vylézt na střechu a metat tam kozelce;
- List inteligence - lidové noviny;
- Křiklavý „rakouský frajtr“ - vojín Theodor Paseka, příručník firmy Stein a Löbl, velitel mužstva doktora Pivoňky;
- Vy lichotníku - označení majora Činovského Libuškou, dcerou továrníka Plecitého;
- Ostrozraký detektiv - Arnošt Stařeček;
- Padesátiletý paní - označení pana Pubence doktorem Pivoňkou;
- Rákoska dobrého pedagoga - jedovatosti (ironická slova), kterými častoval inspektor Vodička doktora Pivoňku;
- Zamrkala rybářskými sítěmi - označení pro řasy paní Kropáčkové;
- Šašek - označení pana Pubence slečnou Kotykovou;
- Nepříjemný chameleon - označení pana režiséra Prodöhla doktorem Pivoňkou;
- Homunkulusek - označení Zuzany Bechyňové Milanem Zelenkou;
- Pitomej, navoněnej oficír - označení pro vraha Zuzany Bechyňové Milanem Zelenkou;
- Svině v chameleoní kůži - označení režiséra Prodöla Milanem Zelenkou;
- Secesní škatule - označení domu pana Meluzína Ervínem Krulišem;
- Světluška - označení Zuzany Bechyňové doktorem Pivoňkou;
- Komáři - označení pro nápadníky Zuzany Bechyňové;

- Ideově umělecký skvost - označení filmu Děvče ze Šumavy doktorem Pivoňkou;
- Přeborník na užvaněnost - označení doktora Košťýře Milanem Zelenkou;
- Pomocnice v nesmělosti - označení Věry Svěrákové doktorem Pivoňkou;
- Šuměnka - označení fantastického vozidla, které mělo tvar obrovské trojúhelníkové krabice;
- Husa jedna - označení paní Kropáčkové trafikantem;
- Misanthrop - označení inspektora Vodičky doktorem Pivoňkou;
- Geniální popleta - označení Iva Zdeborského doktorem Pivoňkou;
- Rychlostní skříň - označení aerovky doktorem Pivoňkou;
- Gondola - označení letadla Iva Zdeborského doktorem Pivoňkou;
- Čuchací pes - označení Arnošta Stařečka doktorem Pivoňkou;
- Motorizovaný vrak - označení aerovky, kterou řídil v den vraždy pan Kruliš;
- Mládě - označení mladičky Zuzany Bechyňové doktorem Pivoňkou.

5.5.6 Vulgarismy, nadávky

▪ Blbovec-(blbec, vyslovený paní Juanitou);	▪ Zpitomělý;
▪ Pitomá;	▪ Kurvička;
▪ Blbec;	▪ Zachoval se jako svině;
▪ Pitomost;	▪ S touhle sračkou;
▪ Držej hubu;	▪ Zasraný jak zákon káže;
▪ Nasrala;	▪ Bordel;
▪ Máme hovno;	▪ Tolik svinstev;
▪ Blbou mušku;	▪ Rozbít hubu.

5.5.7 Zdrobněliny

Množství zdrobnělin v tomto příběhu mne velmi překvapilo. Jejich množství je opravdu velké, na rozdíl od výskytu vulgarismů. Těch od minulého vyprávění dosti ubylo.

• Matinka;	• Hrnek kávička;	• Lampička;
• Vilky;	• Penzičku;	• Knírek;

- Tělíska;
- Spršku;
- Stránky;
- Chvilku;
- Kráska;
- Lístek;
- S věnečkem;
- V salóncích;
- V límečku;
- V šatičkách;
- Družička;
- Tvářičkami;
- Večírek;
- Dcerušku;
- Sukýnku;
- Bradičku;
- Jezebelka;
- Zadečkem;
- Mládeneček;
- Na bříšku;
- Světýlko;
- Lvíčků;
- Hošík;
- Obličejík;
- Básničky;
- Dědeček;
- Babička;
- Prababička;
- Pradědeček;
- Maminka;
- Miláčku;
- Levička;
- Napapal;
- Koníček;
- Blondýnek;
- Kuličková;
- Holčička;
- Po pěšinkách;
- Vopička;
- Pesíček (pejsek);
- Na kramflíčkách;
- Tělíčko;
- Pěstičkou;
- Bazének;
- Psíka;
- Psíčka;
- Řetízkem;
- Na kroužku;
- Jemňoučkou;
- Kobereček;
- Bernardýnků;
- Julinku;
- Arnoštku;
- Růženka;
- Dámičky;
- Pusinka
maličkého šéfa;
- Chlívек;
- Lampiček;
- Do vilky;
- Kalhotky;
- Roličku;
- Věneček;
- Na vrcholku;
- Zvláštnůstka;
- Prdelka;
- Po kratičké
pauze;
- Skříňku;
- Ze srdíček;
- Amorků;
- Chudáčku;
- Do pokojíku;
- Na čílku;
- Pantoflíčky;
- Malovánka;
- Kresbička;
- S jemňoučkou
pletí;
- S ručičkama;
- Ritušce;
- Koketka;
- Balíček;
- Se smutňoučký
m úsměvem;
- Na vyvýšenince;
- Na lavičce;
- Velebníček;
- Pusinka;
- Ratlíček;
- S kufříky;
- Děvečky;
- Českého
sedláčka;
- Chudičké styky;

- Rozkošné šatečky;
- Zpěváčka;
- Se soškami;
- Hračka;
- Světýlko;
- Růženka;
- Světýlko;
- Do budoárku;
- Na večírek;
- Písnička;
- Na papírek;
- Víčkem;
- Roztomilůstek;
- Vilka;
- Němčíkovo volání;
- Chlapeček;
- Bůbíkovi;
- Chumáč tělíček;
- Trenýrky;
- Penzičku;
- Chudáčkové;
- Kočárek;
- Knoflíček;
- Hubeňoučkými prsty;
- V hrníčku;
- Na poličce;
- Poslívka;
- Kapitálek;
- Dutinky;
- Kurvička;
- Blinkat;
- Srdéček;
- Z knihovničky;
- Hlouček;
- Mužík;
- Milánku;
- Rodince;
- Homunkulusek;
- Pomaloučku;
- V maličkostech;
- Za fiflenku;
- O Barborku;
- Kravičky;
- Posedlík;
- Z ruček;
- V nátepníčcích;
- V koženkách;
- Matičku;
- Mužíček;
- Očka;
- Hubičkou;
- K obličejíku;
- Továrničku;
- Žáčka;
- Se štítkem;
- Červených nožek;
- Hvězdičky;
- S kresbičkami;
- Kvítků;
- Věciček;
- Krabička;
- Znamínka;
- Hračka;
- Autíčko;
- Po maličkosti;
- Hra vlnek;
- Do čárek;
- Hromádka;
- Obláčky;
- Dečky;
- Tichounce;
- Z hloučku;
- Pěstičkami;
- Kapříky;
- Paraplátko;
- U branky;
- Lampičku;
- Hračku;
- Prostáček;
- V punčoškách;
- Světluška;
- Svíčka;
- Špačky;
- Oříšek;
- Paničku;
- Mrtvolku;
- Se salátkem;
- S břízkou;
- Chaloupka;
- Skupinka;
- Prkýnko;
- Ze stolku;

- Boženčina
- pokojíčku;
- S háčkem;
- Kukačky;
- Miminko
- v peřince;
- Knížku;
- Paniček;
- Svíčky;
- V kožíšcích;
- S pinčlíčky;
- Do psích
- nátělníčků;
- Buřtíky;
- S psy;
- Štítiky;
- S Terezkou;
- Měkoučkých
- křesel;
- Večírek;
- Zoubek;
- Můstkem;
- Stoličky;
- V rukavičkách;
- Od strýčka;
- Kartičku;
- Jiskřičky;
- Zorniček;
- Svazeček;
- Voříšek;
- Do uliček;
- Na světýlka;
- Pikolík;
- Pěkňoučký;
- Věcička;
- Blaničku;
- Ze stoličky;
- Veršovánky;
- Básniče;
- Sazeničky;
- Větrík;
- Panička;
- Ptácci;
- Hlouček;
- Uličku;
- Holínky;
- Mladíčků;
- Šuměnka;
- Krček;
- Holčička;
- Půlhodinku;
- S bernardýnky;
- Skandálky;
- Řečičkama;
- Uličky;
- Kapesníček;
- Do hrníčku;
- Na vršku;
- Lampičky;
- Sestřičko;
- Sluchátko;
- Dvířka;
- Slaboučké
- cvaknutí;
- Okénko;
- Klíček;
- Z malých
- šuplátek;
- Mladička dívka;
- V župánku;
- Tetička;
- Žilky;
- Uhlíky;
- Na líčkách;
- Se slovíčky;
- Řemínek;
- Drobečků;
- Vajíčka;
- Stolečkem;
- Strejček;
- Do zrcátka;
- Obličejíčky;
- Proti dvířkům;
- Trošičku;
- Utíkáček;
- S balíčkem;
- Skautík;
- Skříňku;
- Městečka;
- Pozornůstky;
- Maličkosti.

5.5.8 Cizí slova

Tato kategorie je zde mnohem více zastoupena oproti vyprávění předchozímu. V některých případech není u výrazů ani překlad, takže to čtenáře může zdržovat, někdy možná odrazovat od čtení, neboť si musí výrazy dohledat.

- Halt - německý výraz (stát, stůj);
- Private - segeant - anglický výraz (soukromý seržant);
- Catch - as - catch - can - anglický výraz (název sportu);
- Jiu - Jitsu (Džiu - džitsu) - druh bojového sportu;
- Šuke - čikodze - nadhoz trhem vpřed;
- Export - Import company - anglický výraz (vývozní - dovozní společnost);
- Faux pas - francouzský výraz (chybný krok, omyl);
- Gooddamn - anglický výraz (zatracený, mizerný, prokletý);
- And that's a fact - anglický výraz (a to je jisté);
- Sure - anglický výraz (jistě);
- Well - anglický výraz (dobře);
- Dumque eris felix tempora si fuerint nubila, solus eris. – latinské přísloví (Obětavé přátelství, to existuje jenom v čítankách. Zákonem skutečného života je zrada.);
- In flagranti - (při činu);
- Eo ipso - latinský výraz (on sám);
- River party - anglický výraz (party u řeky);
- Servus - německý výraz (nazdar, ahoj);
- Chat noir - francouzský výraz (černá kočka);
- Timetable - anglický výraz (rozvrh);
- Fikce - z anglického výrazu (domněnky);
- Macht geht vor Recht - německý výraz (kdo má moc, má pravdu);
- Tschechisches Schwein - německý výraz (české prase);
- Worcester sauce - anglický výraz (worcesterová omáčka);
- Quo usque tandem, Catilina - latinský výraz (Jak ještě dlouho, Catilino);
- Sex - appeal - anglický výraz (přitažlivost);
- Ve freistillu - z německého výrazu (ve volném stylu);
- Timeout - anglický výraz (pauza);

- Mon dieu - francouzský výraz (můj bože);
- Der Führer kommt bald und dann ist es aus mit den Juden! - německý výraz (Vůdce přijde brzo a pak půjd po Židech);
- Knokautoval - z anglického výrazu, ale napsáno česky (vyřadil);
- Virgo intacta - latinský výraz (dotyčná žena, ještě neměla pohlavní styk);
- Interwiewoval - z anglického výrazu (dělal rozhovor);
- Gratis-německý výraz (zdarma);
- In medias res - (v (do) prostředí věci (předmětu);
- V boxmači - z anglického výrazu (box match) - zápas v boxu;
- De facto - francouzský výraz (vlastně);
- Impares formas atque animas - lastinský výraz (jaká je to všechno lidská komedie);
- Big apples - anglický výraz (druh tance);
- Neologismy - (nová slova);
- Fine - anglický výraz (fajn, v pořádku);
- Splendid - anglický výraz (nádherný, ohromný);
- Je ne crois - francouzský výraz (já vám nevěřím);
- Levées les mains - francouzský výraz (Ruce držte nahoře);
- Grâce à dieu - francouzský výraz (díky bohu);
- Pour l'amour de grâce - francouzský výraz (milost pro lásku);
- Q'est - ce que vous savez - francouzský výraz (Co víte);
- Pourquoi - francouzský výraz (proč);
- Oui - francouzský výraz (ano);
- J'aime - francouzský výraz (Mám ji nejradši na světě);
- Il doit pendre - francouzský výraz (je třeba vzít);
- Il est mort - francouzský výraz (zemřel);
- Gehen sie weg! Ich bin auch bewaffnet. Ich ruf die Polizei - německý výraz (Jděte pryč! Já jsem také ozbrojený. Zavolám policii);
- Du Schwein - německý výraz (ty prase);
- Wozu diese Komödie - německý výraz (proč, k čemu tato komedie);
- Der schöne Rudi - německý výraz (Krásný Rudi);
- Hat mich zweimal angeschossen - německý výraz (střelil mne dvakrát);
- Aber - německý výraz (ale);

- Mein Herr - německý výraz (můj pane);
- Siebte Abteilung - německý výraz (sedmé oddělení);
- Flüchtlingsbekämpfung - německý výraz (bojový uprchlík);
- Aber mein Herr, ads muss ein Irrtum sein - německý výraz (Ale můj pane, to musí být omyl);
- Gott sei dank - německý výraz (naštěstí);
- Five o'clock - anglický výraz (pět hodin);
- Va banque - francouzský výraz (sázka o všechno, celý vklad);
- Liftboy - anglický výraz (člověk obsluhující výtah);
- Gójim - hebrejský význam (národ).

5.5.9 Prostředky k oživení vyprávění

Personifikace

- Déšť začal bubnovat na okenní skla;
- Hladina se rozvlnila;
- Vítr zlověstně zalkal;
- Dívčí hlas zazvonil;
- Země sténá pod jednotvárným dupotem apokalyptických vojsk.

Úsloví

Ta používá v příběhu zejména pan Pubenec, v průběhu čtenář určitě souhlasí, že jejich užívání se naprosto hodí k jeho osobě.

- Darovanému koni nekoukej na zuby;
- S čím kdo zachází, s tím také schází;
- Nikdy není tak zle, aby nemohlo být ještě hůř;
- V nouzi každá rada dobrá;
- Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech;
- Lidé se pasou na štěstí druhých;
- Mluví stříbro, mlčeti zlato;
- Co žena neví, nepoví;
- Trpělivost přináší růže;
- Kdo hledá, najde.

Další jazykové zajímavosti

- Obé - zastaralý výraz (obojí);
- Na jedné stěně visel nanicovatý obraz nanicovatého ovoce v nanicovaté míse - neustálé opakování jednoho slova přidává na významu;

- Zavři pusou, ať ti nenafouká - řekla Boženka vyjevenému doktoru Pivoňkovi, obvykle se ale říká: zavři pusou, když se divíš. Toto spojení tedy působí velmi vtipně;
- Ve tři čtvrti na pět - není užito výrazu ve tři čtvrtě na pět (str. 283);
- Šustění sukni - s+s;
- Vidličkou začal horlivě krájet kuře napíchnuté na noži.

Pravopisné otazníky v textu

- Ulice Pod myslivnou - malé m po předložce v názvu;
- U suchý švestky, U vohnutýho námořníka - malá písmena po předložce;
- U Štajclů - velké písmeno po předložce (vlastní jméno);
- K vánocům - malé písmeno v názvu svátku;
- u Suché švestky - v kapitole devatenácté se tento název objevuje pro změnu s malým písmenem v předložce a následující písmeno je potom velké;
- nasedne na kůň - nikoli na koně;
- Hospoda U anděla, ale hospoda U Holubů - píší tedy velké písmeno pouze, pokud následuje jméno nebo příjmení;
- Ve tři čtvrti na pět - není užito výrazu ve tři čtvrtě na pět;
- Číšník u Vylámaný vidličky - psáno malé písmeno v předložce a velké až v následujícím slově;
- Vystoupili u Anděla - název tramvajové zastávky, obě písmena v názvu jsou ale malá.

5.6 Zajímavosti z knihy

Mluva Juanity, manželky Toma Lomala

Juanita reaguje na přednášku docenta Meluzína o nepřátelích totalitních systémů:

„Vy ste nevědělo, že to je rasiso? Ono tvrdilo, že jsou některé rasy menšocenné! Blbovec! Taková nonsens!“

„Já třeba nevěděl, jakou mám rasu fakt,“ pokračovala Juanita. „Moje pradědeček byl Indián a jmenovala se Tlustá Zadek a měla plantáž a s mojí prababičkou porodili dědečka. Prababičku přivezlo otrokář z Afriky na šífu. Dědeček utekla z plantáže a šla na moře za námořec a oženila se v Hongkongu s babičkou, ta byla Číňan a dědeček jí ukradlo a neslo. A moje maminku si vzal tatínek, co byl Španěl a měl v New Orleansu

*nevěstník - jak se říká bordel - tak co já jsem byla za rasa, co byste řeklo?
A já si nepřipadala pitomá, nebo vám připadala pitomá, dyž nejsem bělec?”¹²⁵*

Záměna podmětů v Pubencově dopisu Zuzaně Bechyňové

V tomto úryvku z dopisu se ukazuje Pubencova žárlivost. Záměna podmětů ve větách naprosto změnila význam jednotlivých sdělení.

„Ano, což jsem mohl učinit něco jiného, než napadnout disponenta Strádala, srazit mu klobouk z hlavy, prokopnout jej a pak jej hodit do bazénku s vodotryskem? Vždyť se Vás opovážil v altánku políbit.“

„Zde tedy zřejmě došlo k záměně podmětů - pod hladinou měl být podržen pan disponent, nikoli jeho klobouk.“¹²⁶

Mluva Iva Zdeborského

Ivo Zdeborský se zapojuje do očisty českého jazyka. Naprosto ale nepochopí její princip a takto to dopadá. Vytváří nové tvary a synonymní výrazy slov naprosto bezmyslenkovitě, prakticky jako malé dítě. Ukázky z jeho slovníku:

¹²⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 30.

¹²⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 92.

- Odpěstil - (udeřil pěstí);
- Osrdečník - (přítel);
- O vendenu - (o víkendu);
- Sestup schromáždě - (schůze);
- Velkojizba - (sál);
- Živojev - (kino);
- Opruže - (pneumatiky);
- Právohaj - (právník);
- Nebožár - (slunce);
- Mraznice - (zima);
- Vojvoda - (generál);
- Voj - (armáda);
- Očista českého mluvu - (očista českého jazyka);
- Hřívovec - (lev);
- Lizopodstrom - (houba);
- Časovky - (minuty);
- Vpísmenit - (zapsat);
- Do úchovníku - (do zápisníku);
- Vytvorbil - (vytvořil, vymyslel);
- Běllice - (holubice);
- Zahradochran - (plot);
- Vynožme - (vykročme);
- Ústatěs - (roubík);
- Vivat generalissimo - heslo pana Zdeborského pro vstup do dřevěného domu v zahradě, kde měl svoji bojovou jednotku;
- Osrdečníci - označení Ervína Kruliše a doktora Pivoňky Ivem Zdeborským v Kalokagathiu;
- Náučník pěstění ve volném úchopnictví - instruktor Hubert z Kalokagathia, podle Iva Zdeborského;
- Jídlones - označení číšníka Ivem Zdeborským v Kalokagathiu;
- Krmovník - označení jídelního lístku Ivem Zdeborským v Kalokagathiu;
- Ježdík s hybnou za - označení zbrusu nové tetry továrníka Zdeborského s motorem vzadu.

Názvy podniků a institucí po Zdeborově očistě jazyka českého

- Vpořádkovna ježdíků - (opravna automobilů);
- Občerstvárna U Stromu - (občerstvení U Stromu);
- Prosvitem Pražanka - (Bio Arizona);
- Šatozhotovovna Barbora Kváčková - (Modes - Robes Kváčková).

Mluva zmrzlého Kruliše

Při akci s doktorem Pivoňkou bylo velmi chladno a přšelo, pan továrník Kruliš se nachladil a takto potom mluvil:

„Je bi hrozdá ziba. Debyslí bi do.“

„Víte, co to je?“

„De.“

„Schůze Vlajky.“

„Dakt?“

„Báte si pravdu.“ „Dámhle sedí Kryštof Simon Thun - Hohenstein. A dámhle Karel Schwarzenber. Do jo, báte pravdu. Bod'te radši brydž.“

„Počkejte, a kde je paní Meluzínová?“

„Asi něgde s paní Czaberovou. Ded' už je jasné, broč sem jela.“¹²⁷

Dopisy pro Zuzanu od pana Pubence

Tyto dopisy dokazují zvláštnost jeho povahy. Také fakt, že v některých situacích jednal stále jako dítě.

(Příloha č. 4)

(Příloha č. 5)

5.6.1 Jazykové skrývačky v příběhu

Jakým způsobem rozluštila Boženka význam obrázku v dopise

Dopis Zuzance – **(příloha č. 6)**

Řešení:

Dle Boženky se na obrázku nachází lampa a pasák. Dále přeškrtnutá slabika PA. Když se to přečte celé dohromady, vznikne:

LAMPA+ PASÁK= LAMPASÁK

Díky Boženčině teorii tedy přišel doktor Pivoňka na to, že se jedná o vojenského důstojník.

Křížovka pro pana Pubence

Poté co dal pan Pubenec do novin inzerát, že hledá člověka, který jej našel spát v křoví. Začaly mu chodit samé posměšné veršovánky. Obdržel ale také komickou křížovku, v níž si z něj autor dělá legraci.

¹²⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 226.

Zde je opět prostor pro čtenáře, který si může vyzkoušet křížovku vyluštit. O své správnosti se přesvědčí záhy, neboť se v knize nachází i řešení.

(Příloha č. 7)

6 VRAŽDA V ZASTOUPENÍ

6.1 Seznámení s knihou

Třetí pokračování vyprávění doktora Pivoňky je rozděleno tentokrát jen do čtyřiceti devíti kapitol. Jestliže se nám v předchozím díle zdálo zobrazení doby, do níž příběh zapadá, výborné, v tomto vyprávění je naprosto dokonalé. Strach z války se proměnil v realitu a hrdinové tohoto příběhu musí snášet všechna přítěží, která s sebou válka přinesla.

To, co známe z hodin dějepisu a naučných knih, se v této knize aplikuje na konkrétní osoby. Je zde popsáno, jak bylo jednáno s Židy, s jejich zvířaty. Přetvářka, strach z režimu, který nutil lidi dělat to, čeho by za normálních okolností nebyli schopni. Až na pár výjimek se každý staral jen o sebe, aby si zachránil svůj vlastní krk.

Patnáctého března 1939 přichází Hitler do Prahy a právě nyní se začíná odehrávat příběh. Postavy, zejména doktor Pivoňka, se dostávají do situací, v nichž je potřeba rozhodnout se, co je pro ně nejdůležitější, a mnohdy se chovají tak, jak by je jindy ani nenapadlo. Někdy je zapotřebí ihned jednat a zachovat si chladnou hlavu. Takovéto situace nacházíme zejména v závěru knihy. Právě závěr je opět naprosto strhující, tentokrát ale v úplně jiné formě, než by čtenář od tohoto autora očekával.

V této knize nechybí ani paradoxní události. Doktor Pivoňka potrestá zločince, ale sám se stává vrahem.

Myslím si, že ze všech tří dílů je tento nejpřekvapivější. Čtenář má opět možnost vyzkoušet si různé skrývačky a šifry sám rozluštit, ale myslím si, že ani ve snu by jej nenapadlo, kdo je opravdu vrahem a jak příběh skončí.

Je to příběh poslední a, bohužel, také nejsmutnější.

6.2 Kompozice

Průběh vyšetřování se v knize dělí na dvě části:

- **Antiteze** - první část, kdy doktor Pivoňka objasňuje určité protiklady, které jsou v rozporu s danými fakty. Např. Lída Forstová - úspěšná herečka, oblíbená mezi Němci, silná žena, dáma na úrovni, pohrdá ostatními lidmi.

Ve skutečnosti ale doktor Pivoňka zjistí, že je to nešťastná dáma, která má strach a nenávidí Němce.

- **Synteze** - všechna fakta, která si objasnil v první části, si nyní spojuje dohromady a vytváří si vlastní hypotézu, jak došlo k vraždě.

6.2.1 Stručný děj příběhu

V prvním díle jsme se v úvodu dostali na „Horskou krásku“. I druhý díl měl návaznost na tento pobyt, jelikož jeho účastníci měli zrovna svatbu, kam pozvali i doktora Pivoňku. Bylo by tedy divné, kdyby úvod třetího dílu neměl nic společného s těmi předchozími. A opravdu.

Uplynulo již šest měsíců od svatby dvou rekreantů. Těm se narodilo děťátko a nyní slaví jeho křtiny. Opět pozvali i doktora Pivoňku a jak už je zvykem, prosí jej, aby jim vyprávěl další ze svých napínavých detektivních příběhů.

Ve svém vyprávění se tedy doktor Pivoňka vrací do roku 1939. Je to už dva roky od vraždy Zuzany Bechyňové, a jelikož minulý příběh skončil sice odhalením vraha, ale také jeho vyváznutím na svobodu, většina čtenářů asi předpokládala, že toto vyprávění bude na předchozí navazovat. A je tomu tak.

Stejně jako v jiných detektivních kancelářích, i v Ostrozraku mají svého špióna, který hlídá činnost detektivů.

Je zavražděn šéfredaktor Denního hlasu Konipas. Doktor Pivoňka je německým gruppenführerem pověřen úkolem zjistit, kdo zavraždil Konipase. Jak se to stalo, zjišťovat nemusí, neboť to ví gruppenführer sám. Konipas byl otráven, a to jeho lahvičkou s cyankáli. Na doktoru Pivoňkovi tedy také je, vypátrat, kdo mu ji ukradl.

Pátrání je opět velmi zamotané a v průběhu přicházejí různá překvapení. Inspektor Vodička je již v důchodu, do něhož byl nucen odejít. Ten tedy nyní pomáhá doktoru Pivoňkovi jen okrajově.

Doktor Pivoňka má opět svoji hypotézu a k té shání důkazy. V průběhu hledání nachází dopis, v němž zjišťuje pravou národnost docenta Meluzína, čímž mu pěkně zneprjemní život.

Dále nachází inzerát, který je jakousi šifrou. Tu mu z části pomůže vyluštit Boženka a z části náš známý mistr přes skryvačky a rébusy, pan Salaquarda. Přestože doktor

Pivoňka nejprve podezíral z vraždy docenta Meluzína, ukázalo se, že vrahem Konipase byl pan Salaquarda.

Na scénu se vrací také vynálezce Holousek. Právě kvůli němu, repektive kvůli jeho vynálezům, je tato vražda spáchána. To se ale čtenář dozvídá až v druhé polovině příběhu. Holousek má být předán Angličanům, aby pro ně pracoval.

Vše je naplánováno, ale celou akci zkazí gruppenführer Kleingöring, který se nečekaně vrátí z Berlína, a odjíždí na svoji chatu. Právě na místo, kde má být Holousek vyzvednut Angličany.

Doktor Pivoňka, Boženka, Ivo Zdeborský a pan Salaquarda se na místo také vydávají. Tam již čeká cestovatel Budecius, který hraje v příběhu také zajímavou roli, sazeč Matějka a pan Páter, jenž je domovníkem na Kleingöringově chatě.

Mají naprosto dokonalý plán, s nímž jim pomáhá herečka Lída Forstová. Bohužel, ani u dokonalého plánu není zaručeno, že vyjde. A to se stane právě v tomto příběhu.

Plán je zmařen, dochází k přestřelce a doktoru Pivoňkovi umírá jeho láska Boženka Skovajsová. Umírá i Jajteles. Pro našeho detektiva může být výhrou snad jen to, že se konečně pomstí Ervínu Krulišovi, na nějž má spadeno už od minulého vyprávění. Sám se stává jeho vrahem. To se ale veřejnost nikdy nedozví. Doktor Pivoňka má na svědomí vraždu v zastoupení, zemřela mu jeho milá a válka stále pokračuje.

Takto končí poslední z příběhů detektivní trilogie Jana Zábrany a Josefa Škvoreckého.

I tento díl má formu rámcové kompozice, v níž se za rámeček považuje oslava v činžovním domě, jíž se doktor Pivoňka účastní. Tady začíná vyprávět svůj poslední příběh. Jak si čtenář zvykl, náplní rámeček je vyšetřování vraždy. Na závěr se rámeček uzavře návratem na oslavu.

6.2.2 Co se odehrává v jednotlivých kapitolách

Úvod - doktor Pivoňka se vrací na scénu, tentokrát po šesti měsících. Začíná vyprávět svůj příběh a to v prostředí činžovního domu v Karlíně. Událostí, která říká o vzpomínku na tento příběh, jsou křtiny dítěte, které se narodilo rodičům, jenž byl před šesti měsíci doktor Pivoňka na svatbě.

- 1) čtenář se dozvídá, jaká je současná situace. Že v každé detektivní kanceláři je nasazen špión, který hlídá její činnost. Je mu ohlášena vražda. Tentokrát se jedná o šéfredaktora Karla Konipase. O tom, že byl otráven a pravděpodobně také jak, se dozvídá od gruppenführera Kleingöringa;
- 2) doktor Pivoňka dostává ultimátum. Do týdne musí přijít na kloub tomu, proč byl zavražděn šéfredaktor. Dále za ním přichází pan Bůžek, jehož řidič, když převážel v noci na černo prasata, měl autonehodu, jejímž účastníkem byl také Kleingöring. Byl sice značně pod vlivem alkoholu, ale prasata zabavil. Pan Bůžek se bojí toho, co bude ráno, až začne být Kleingöring střízlivý;
- 3) Pan Bůžek nabízí doktoru Pivoňkovi tučnou finanční odměnu, když se za něj u Kleingöringa přimluví a on nebude mít problémy. Doktor Pivoňka nakonec zvolí nikoli tučnou odměnu, ale mravní zásady;
- 4) doktor Pivoňka jde vyjednat záležitost pana Bůžka ke Kleingöringovi. Situace nakonec skončí tak, jak vůbec nepředpokládal. Bude najat panem Bůžkem k pátrání v určité záležitosti v zájmu Kleingöringa;
- 5) čtenář se dozvídá, jakým nedopatřením se vlastně Kleingöring stal nacionálním socialistou a jak se dostal do své funkce. Humorné je tvrzení, že pokud nerozuměl rozkazům od svých nadřízených, předával je k plnění svým podřízeným;
- 6) překvapivou informací pro čtenáře je fakt, že doktor Pivoňka je nyní spolumasitelem Ostrozraku. K tomu přispěla zmatenost v Juanitině rase. Dále se dozvídáme, že v Praze byla nařízena likvidace všech domácích zvířat, která náležela osobám židovského původu;
- 7) nejen doktor Pivoňka ale zejména Kleingöring jsou v této kapitole seznámeni s tím, že Juanita je velmi vzdálenou příbuznou japonského císaře Hirohita. Tudíž na ní nemohou být provozovány žádné rasové výzkumy. Najevo to vychází díky návštěvě její vzdálené sestřence Keiko Kozimi, která ji přijede do Prahy navštívit. Dozvídáme se také, že s Juanitíným původem je to ještě složitější, než uváděla;
- 8) Kleingöring má doktora Pivoňku v hrsti a pověřuje jej důležitým úkolem. Někdo mu kradl jeho Kamaráda Smrt, tak se říká lahvičce s cyankáli, kterou nosí muži jako on u sebe, kdyby náhodou padli do zajetí nepřítele. Tuto lahvičku mu ale někdo ukradl a doktor Pivoňka teď musí přijít na to kdo.

- Zároveň nesmí zapomenout, že jej má Kleingöring v hrsti. Že ať si vymyslí cokoli, všichni budou věřit jemu, nikoli doktoru Pivoňkovi;
- 9) v této kapitole si nejprve doktor Pivoňka s Kleingöringem vymění názory, kdo a jak má koho v hrsti, ale pak se „domluví“, že doktor Pivoňka vypátrá, kdo vzal gruppenführerovi jeho Kamaráda Smrt a má na to přesně týden. Kleingöring totiž odjíždí do Berlína;
 - 10) doktor Pivoňka vysvětluje Kleingöringovi, jaké metody bude užívat při pátrání po jeho Kamarádovi Smrt. Ten nejprve nechápe, ale pak je nadšen. Doktor Pivoňka jej vodí za nos. Uvidíme, jak dlouho mu to vydrží;
 - 11) hlavní hrdina si dává dohromady informace o Karlu Konipasovi a také docentu Meluzínovi. Stále mu leží v hlavě, zda Meluzínova účast na večíрку v Kubelicích a vražda šéfredaktora spolu souvisí;
 - 12) doktor Pivoňka navštěvuje docenta Meluzína, který je velmi zaražen, co vše pan doktor ví o jeho posledních pohybech. Zavolal si jej totiž kvůli něčemu úplně jinému, zatím jsme se nedozvěděli, kvůli čemu, nikoli kvůli souvislostem s vraždou šéfredaktora Konipase. Dále se čtenář dozvídá, jak je to s paní, bývalou, Meluzínovou. Že je nyní manželkou Žida Poláčka, což Meluzín nemohl přenést přes srdce, takže se o tento sňatek začal zajímat a zjistil, že byl uzavřen podvodem;
 - 13) rozhovor s P. L. Meluzínem pokračuje. Doktor Pivoňka se rozhodne užít na něj svůj trik: Já všechno vím (pochopitelně neví nic), ale když ty zaplatíš, nic neřeknu. Zpočátku to vypadá, že je vše jasné, Meluzín se chytil. Pak ale doktor Pivoňka pokračuje a Meluzín jakoby znovu ožil. S tím tedy nemá nic společného. Zpočátku si mysleli každý na jinou věc, ale jelikož měla shodné indicie, vypadalo to, že se oba zaměřují na totéž. Později se ukázalo, že ale docent Meluzín má na mysli něco úplně jiného, takže se zase uklidnil. Doktor Pivoňka odchází;
 - 14) v této kapitole si doktor Pivoňka ještě jednou rekapituluje rozhovor s docentem Meluzínem pomocí replik napsaných na částech ubrousku rozložených po stole. Některé věci se mu vyjasňují a úvahy se zdají být logické. Bude tomu ale tak? Nebo to bude opět jeden z velkých omylů, které ve svých úsudcích doktor Pivoňka již několikrát učinil v předchozích případech?

- 15) nyní se čtenář dozvídá, že inspektor Vodička je již v penzi, o kterou si sám zažádal. Je znechucen současnou situací. Nesouhlasí s trestáním a zabíjením lidí, kteří si svůj trest již dávno odpykali;
- 16) nyní pomáhá inspektor Vodička doktoru Pivoňkovi asi nejvíce ze všech dílů. Sděluje mu, že vilu šéfredaktora, před jeho smrtí, navštívil nějaký zloděj, dle slov Konipase se ale nic neztratilo. Zároveň Konipas odmítal služeb policie. Nechtěl, aby mu nějak pomáhala. Doktor Pivoňka s inspektorem Vodičkou hledají souvislosti mezi tímto činem a docentem Meluzínem, které je přivedou na cestu Edgara Allana Poea, a začínají se řídit jeho detektivními zásadami. Zároveň srovnávají tento detektivní případ s jedním příběhem jmenovaného autora;
- 17) v hospodě listuje doktor Pivoňka telefonním seznamem a nachází adresu Karla Konipase, nezdá se mu to, ale rozhodne se, že místo navštíví. Zde také nalézá vilu slečny Lídy Forstové. Neváhá a zazvoní na zvonek;
- 18) při rozhovoru s Lídou Forstovou čtenář zjišťuje, že Jarmila Kotyková se nakonec provdala za Narcise Pubence, který je nám známý z minulého dílu. Ten jí zaplatil její angažmá u filmu. Dále se dozvídá, jaký člověk je vlastně Lída Forstová. Čtenář má prostor proto, aby si na ni vytvořil vlastní názor;
- 19) doktor Pivoňka se rozhodne ještě před odchodem z vily tajně prozkoumat její pokoje. Dle svých úvah si dává dohromady současnou situaci a poeovské zásady detektivky. Uvažuje, kde by mohla být skrýš, do které Konipas schoval to, čím mohl vydírat Meluzína. I přes původní vidinu neúspěchu se doktoru Pivoňkovi podařilo najít to místo. Čtenář zde má po delší době prostor pro vlastní úsudky o činu. O tom, zda doktor Pivoňka uvažuje vůbec správně, nebo zda to nebylo jinak;
- 20) kapitole, v níž se konečně děje něco napínavého. Doktor Pivoňka je, při prozkoumávání domu Lídy Forstové, nucen schovat se za závěs v pokoji a pozorovat společnost, která přišla k Lídě na večírek. Z úkrytu mu pomůže krásná Keiko, která odláká pozornost hostů. Při útěku si doktora Pivoňky všimne Lída. Jakým překvapením je, že nic neprozrazuje, a dělá jako by se nic nestalo;

- 21) po dlouhé době se opět objevuje příběh, který je zasazen do vyprávění doktora Pivoňky. S vyšetřováním nemá nic společného, ale pro čtenáře to může být příjemná odbočka od všech těch německých výrazů a politických témat. Dozvídáme se, že se doktor Pivoňka před rokem na měsíc rozešel s Boženkou a také proč. Zároveň zjišťujeme, jaké kariéry dosáhla Boženka od našeho posledního setkání s ní;
- 22) doktor Pivoňka si s Boženkou prohlíží dokumenty z Konipasovy skříňky, kterou našel ve vile Lídy Forstové. Najevu vychází naprosto šokující věc. Objeví dopis, v němž jistý Žid píše své milence Aně o svém synovi, s nímž se nikdy nesetkal a ani setkat nemůže, a to z politických důvodů. Ukazuje se, že tím židovským synkem je P. L. Meluzín. Spát jim ale nedá ještě jeden dopis, kterému nerozumí. Je plný skrývaček a přesmyček. V závěru kapitoly se vrací náš starý známý, Ivo Zdeborský;
- 23) v této kapitole se Ivo Zdeborský, který se nyní stal básníkem, hádá s kritikem Arturem Suchovítem. Jde o poměrně humornou vsuvku, doktora Pivoňky se to ale vůbec netýká;
- 24) čtenář se dozvídá velmi překvapivou informaci. Leo Poláček vydával básně pod jménem Nedoma. Neboť pod svým jménem už je vydávat nemohl. A všechny verše mu psal Ivo Zdeborský. Ten byl jejich pravým autorem. Leo Poláček je nyní již v koncentračním táboře a pravděpodobně mrtev. U doktora Pivoňky zazvoní telefon, volá docent Meluzín a dožaduje se přítomnosti doktora Pivoňky. Ten se za ním vydává;
- 25) doktor Pivoňka navštíví docenta Meluzína, ten si myslí, že jej má v hrsti, neboť přišel na to, proč jej posledně doktor Pivoňka navštívil. Ale přepočítal se. Doktor Pivoňka mu řekne o dopise, který má a který svědčí o Meluzínově původu. Ten je zoufalý a zaváže se za mlčenlivost doktoru Pivoňkovi platit;
- 26) hlavní hrdina se vydává za panem Salaquardou, odborníkem přes skrývačky, přesmyčky, šifry a hlavolamy. Toho zná čtenář z předcházejícího vyprávění vraždy pro štěstí. Ten mu samozřejmě šifru skrytou v dopise rozluští. Ale zdá se, že dědeček Salaquarda také něco tají. Dokonce si chtěl nechat dopis u sebe, aby na něm mohl ještě bádát. To ale doktor Pivoňka nedovolí;
- 27) Boženka se snaží pomoci doktoru Pivoňkovi v rozluštění záhady v dopise, objevené panem Salaquardou. Tato kapitola je velmi zajímavá zejména

pro čtenáře, neboť si může opět vyzkoušet rozluštit tuto záhadu sám. Boženka mu k tomu dává instrukce a dle předloh, které jsou v knize natištěny, se i on může zapojit do pátrání. Je to jedna z kapitol, které jsou nám známé z prvního dílu (z vraždy pro štěstí), kdy i čtenář zapojuje svůj mozek a je nucen logicky uvažovat, vyvozovat závěry;

- 28) v této kapitole si doktor Pivoňka zjistí jméno redaktora Deního hlasu, který přijímá rukopisy inzerátů a pověří Boženku, aby se za ním vydala zjistit co nejvíce informací o něm samém;
- 29) čtenář se dozvídá, jaký člověk je cestovatel Budecius. Vyjadřuje se velmi vulgárně a nespisovně, stále si na něco stěžuje. Doktoru Pivoňkovi nabídne sklenku alkoholu a jakýsi vlnovník, takže se mu později dělá mdlo a nevolno. V závěru kapitoly přichází Juanita, s níž se Budecius zná z New Orleans;
- 30) v této kapitole se vysvětlují účinky vlnovníku tapiového. A doktoru Pivoňkovi zazvoní v kanceláři telefon. Volá Ervín Kruliš. Známý vrah z minulého dílu. Chce po doktoru Pivoňkovi, aby se za ním zastavil. Ten vyráží ihned;
- 31) z návštěvy Ervína Kruliše se nakonec vyklube další úkol pro doktora Pivoňku. Vzpomínají na vynálezce Houlouska, který tak zaujal vyšší říšské mocnosti, že mu vytvořily jeho vlastní laboratoř, aby pro ně pracoval. On to však odmítal. Nakonec zmizel. Kruliš je přesvědčen, že jej někdo unesl, a na doktoru Pivoňkovi je nyní vypátrat, kdo to byl;
- 32) doktor Pivoňka odchází od Kruliše, ale je po cestě přepaden a oloupen nejen o peníze a špeky, ale také o dopis s inzerátem, který se snažil rozluštit. Jen tak tak stihne dojet za Boženkou. Jediné, co ze sebe vypraví je jméno Houlousek;
- 33) v této kapitole je čtenář svědkem sporu doktora Pivoňky s Boženkou. Doktor Pivoňka žárlí na její ctitele, kteří jí píšou psaníčka. Boženka zase na Keiko, která se s ním přišla rozloučit a na kterou se doktor Pivoňka nemůže vynadávat;
- 34) doktor Pivoňka si opět společně s Boženkou dávají dohromady souvislosti. Vysvětluje jí, že jména Houlousek (vynálezce), Kozelka (redaktor), Budecius (cestovatel) a Konipas (šéfredaktor) spolu souvisejí. Stále mu vrtá v hlavě cestovatel Budecius;

- 35) tato kapitola je jakousi humornou vsuvkou, v níž se doktor Pivoňka s Boženkou baví o nadpřirozených jevech;
- 36) Boženka se s doktorem Pivoňkou pokouší na hřbitově najít podezřelý hrob Gudrun Budeciové. Před tím jsou ale po cestě na hřbitov sledováni nepříjemným mužem. Nakonec mu ale uniknou. Když hledají náhrobek s tím správným jménem, je Boženka ohrožena nějakým mužem. Zpočátku se zdá, že je to právě ten muž, který je sledoval. Nakonec se z něj ale vyklube náš starý známý Eduard Baverka;
- 37) v této kapitole se čtenář dozvídá, co se za tu dobu, co jsme se nesetkali, stalo s Edou Baverkou. Že je nyní hrobníkem. Opět se zde objeví jeho typická nespisovná mluva;
- 38) Boženka s doktorem Pivoňkou jdou k Edovi na návštěvu. Pro tuto kapitolu je tedy naprosto příznačná nespisovná a vulgární mluva. Když odchází, objevuje se opět muž, který je sledoval ještě před tím, než šli na hřbitov. Nakonec se ukáže, že je to jen Boženčin fanoušek, který touží po jejím podpisu. Čekal, až bude sama, jelikož o doktoru Pivoňkovi jdou drsné zvěsti o tom, jak ji chrání. Boženka se mu podepsala a on jí nechal na památku svoji tužku, jako vzpomínku;
- 39) v této kapitole obtojí doktor Pivoňka na koberečku před Kleingöringem. Řekne mu, že má lupiče i vraha. Tím ale označí Meluzína, i přesto, že se mu potvrdila jeho hypotéza s panem Salaquardou. Čtenář dosud neví, proč doktor Pivoňka takto učinil. Co jej k tomu vedlo? Dokonce předal Kleingöringovi i dopis, jenž prozrazuje pravý Meluzínův původ. Po telefonátu s panem Kozelkou, je doktoru Pivoňkovi jasné, že i on má s dopisem něco společného;
- 40) pan Baverka pořídil doktoru Pivoňkovi čtyři láhve moravské slivovice, které v této kapitole směnil s panem Silvestrem Vošahalem za dámský browning a dvě krabičky portugalských olejovek;
- 41) doktor Pivoňka se vydává za redaktorem Kozelkou. Ten mu, ač nejprve nerad, vlastně dopomůže k rozluštění poslední části šifry, která mu stále nebyla jasná. Vychází najevo, že redaktor nemá s tímto případem nic společného;
- 42) zde se autor rozhodl, že přidrží čtenáře ještě chvíli k napětí, i když už je tak blízko k vyřešení případu. V této kapitole se dozvídáme

o dalším „hrdinském“ činu pana továrníka. Chtěl spáchat sebevraždu, jelikož neunesl své literární ocenění Cenu svatováclavské orlice, kterou dostal za šíření říšských myšlenek. Nicméně se rychle vzpamatuje a stejně jako v závěru minulého příběhu, i teď bere jeden ze svých vozů a poslouží doktoru Pivoňkovi a Božence jako spolehlivý šofér;

- 43) již zmíněná trojice se vydává do hospody U erbu Mamselsteinů. Tam nachází, dle očekávání, pana Salaquardu. Ten zpočátku nechápe, jak doktor Pivoňka na všechno přišel, a že o všem ví. Shodnou se na tom, že nemohou ztrácet čas. Vyzvednutí Holouska Angličany se musí bezpodmínečně uskutečnit dnes, takže musí nějak odlákat pozornost německé společnosti, kterou si tam pozval Kleingöring. K tomu jim poslouží nápoj na spaní, který ukradli paní Salaquardové;
- 44) všichni přijíždí na místo činu. Tam už čeká Budecius, domovník Páter a sazeč Matějka z Denního hlasu. Právě jemu byl dopis s šifrou v inzerátu původně adresován. Společně přemýšlí, jak uspat německou společnost. Nápoj nejprve vyzkouší na Jajtelesovi. Když zjistí, že funguje, smluví se takto: Boženka půjde do spodní místnosti, kde holdují alkoholu mladí „esesáci“, šoféři a stráž. Ty uspí ona sama. Poté dá látku do kávy hospodyně a kávu odnese panstvu nahoru. Následně by měli všichni usnout a vyzvednutí Holouska, který je nedaleko schovaný, by nemělo nic bránit;
- 45) akce začíná. Všichni účastníci se odeberou k panu Páterovi, kde vyčkávají, až přijde správný čas. Respektive, až Boženka uspí spodní část společnosti. Ta se svého úkolu zhostila přímo bravurně. Doktor Pivoňka měl o ni strach, tak ji šel pozorovat oknem. Bohužel, jej při tom zastihla Lída Forstová;
- 46) akce pokračuje a situace je velmi napjatá. Jak se zdá, Boženka je v dolní místnosti úspěšná. S pomocí v horním patře se nabídne sama Lída, která zpozorovala venku doktora Pivoňku. Ostatní jí nejprve vůbec nevěří a nechtějí svolit k tomu, aby jí dal doktor Pivoňka uspávací látku. Nakonec ale zjistí, že vlastně nemají na vybranou. Doktor Pivoňka dá Lídě lahvičku s uspávacím nápojem. Ta odchází dovnitř do vily, poté vchází do pokoje;
- 47) akce vrcholí. Ve spodní místnosti došlo k problému. Účastníci večírku zřejmě prokoukli, co jim Boženka provedla. To ale za dveřmi slyšel doktor Pivoňka a spol. Došlo k velké přestřelce. Všichni účastníci večírku v dolní místnosti,

až na jednoho, který utekl do lesa, byli mrtví. Bohužel při této akci byl postřelen pan Salaquarda. Na chodbu vyběhl Kruliš, který ale vzápětí upadl na zem. Doktor Pivoňka mu vystřelil zbraň. Cítil jakési zadostiučinění, radost. Konečně se na něj usmálo štěstí. V závěru kapitoly je čtenáři jemně, a zároveň velmi okrajově a neurčitě, naznačeno, že zraněna byla i Boženka. Ta se pomalu sesouvá na zem;

- 48) to, co bylo čtenáři naznačeno v předcházející kapitole, se mění v tvrdou realitu. Boženka je velmi těžce postřelena. Doktor Pivoňka ji odnáší do ložnice, tam pomalu umírá. Poslední, co mu sdělí, je její přání. Vždy toužila po tom, aby si ji vzal. To způsobí ještě větší bolest doktora Pivoňky. Najednou se otáčí pan Páter a, jak pozná doktor Pivoňka, vymýšlí si, že je vysvěcen, proto mu přezdívalí páter. Může je tedy oddat. Zpustí latinskou formuli. Boženka je spokojená, má úsměv na rtech. Po chvíli doktor Pivoňka zjistí, že už se ale usmívat přestala, že se dívá do prázdna. Boženka zemřela. Na tragičnosti v této kapitole ještě přidává čin Jajtelesův, který přibíhá, pokládá Božence na prsa nějakou věc. Položí se k ní, škubne sebou a také umírá. Tou věcí, kterou položil Božence na prsa, bylo Kleingöringovo ucho. Tím, že usmrtil Kleingöringa, pomstil svoji paničku;
- 49) pan Holousek je mrtvý. Celá akce byla zničena. Přestřelku přežil pouze doktor Pivoňka, Budecius, pan Salaquarda, Ivo Zdeborský a Ervín Kruliš, který byl střelen pouze do nohy. Jak je čtenář u tohoto spisovatele již zvyklý, přichází naprosto strhující závěr. Tentokrát v úplně jiné formě. Čtenář neshledává v knize žádný závěrečný monolog, v němž by doktor Pivoňka usvědčil vraha tím, že by mu dokázal, jak byla vražda spáchána. Monolog se v této kapitole objeví, ale jeho náplní je popis vraždy, ke které teprve dojde. Čtenář i Kruliš se dozvídají, co bude následovat, co zjistí gestapo, až přijede na místo vraždy. Vše bude narafičeno tak, aby viníkem mohl být označen Kruliš, který bude již také mrtvý. Po tomto, opět sáhodlouhém, monologu vezme doktor Pivoňka pistoli a spáchá vraždu v zastoupení.

Závěr - zde, stejně jako v předchozích dílech, doktor Pivoňka odpoví na dotazy posluchačů. Jako obvykle je zajímavý osudy ostatních postav z příběhu. O tom, kdo doopravdy spáchal vraždu v zastoupení, se nikdy nikdo nedozvěděl.

6.3 Postavy

Z větší části se v tomto příběhu objevují postavy, které již čtenář zná. Největší roli hraje samozřejmě doktor Pivoňka, poté Boženka. Objeví se i Ivo Zdeborský, pan Salaquarda, samozřejmě zločinec Ervín Kruliš, nebo docent Meluzín. Ústřední postavou, i když o ní není v celé první polovině knihy ani zmínka, je vynálezce Holousek.

Okrajově si autor vzpomene na Toma Lomala, Juanitu, básníka Poláčka nebo inspektora Vodičku.

Boženka zestárla a snad i zmoudřela, inspektor Vodička je v předčasném důchodu a Jajteles přebývá nyní u Boženky.

Objevují se ale také naprosto nové postavy. Gruppenführer Kleingöring, sazeč Matějka nebo cestovatel Budecius.

6.3.1 Postavy příběhu

Hlavní postavy:

Doktor Pivoňka - hlavní hrdina a, jako obvykle, také vypravěč příběhu. Tentokrát se i on musí v některých situacích zachovat vypočítavě, nerovně a lhostejně. Hraje vabank o svůj vlastní život. Tato hra se mu nakonec vyplatí, dosáhne toho, po čem toužil dva roky. Zároveň mu to ale přináší velké a především bolestné ztráty.

Boženka Skovajsová - nyní známá jako Bunny de Scampolo, první dáma swingu. Za tu dobu, co jsme se s Boženkou neviděli, kariérně velmi postoupila. Nutno podotknouti, že za to může vděčit rozchodu s doktorem Pivoňkou. Stejně jako v předchozích dílech i nyní pomůže s rozluštěním šifry k rozřešení případu. V závěrečné přestřelce je ale raněna a umírá.

Hermann Kleingöring - gruppenführer - šéf Institutu pro rasová bádání a obertreuhänder Zpravodajských ústavů v protektorátě Böhmen und Mähren. Právě jemu byl odcizen jeho Kamarád Smrt, s nímž byl otráven Konipas. Na jeho chatě se také kvůli předčasnému návratu odehrává závěrečná přestřelka.

Karel Konipas - šéfredaktor Denního hlasu. Nalezen mrtvý, otráven byl cyankáli ze skleněné ampule. Positivně smýšlející redaktor. Byl v nesprávný čas na nesprávném místě.

Pan Salaquarda - starý známý odborník přes skryvačky a hlavolamy. V tomto příběhu sehraje velmi důležitou roli. Právě on je také vrahem šéfredaktora Konipase. To ale najevo nikdy nevyjde. O tom ví jen doktor Pivoňka, cestovatel Budecius a pan Páter.

Robert Budecius - známý cestovatel. Velmi nečitelná postava. Její mluva je vulgární, chování neurvalé. Nikdo by nepředpokládal, v jakém světle se objeví v druhé části příběhu.

Petr Lucius Meluzín - nyní je docentem a univerzitním profesorem. Univerzita je ovšem zavřena, takže toto povolání momentálně nevykonává. Je velkým příznivcem fašismu. Podílí se na nepěkných činech páchaných na jeho bývalé ženě a Židu Poláčkovi. Poté se ale ukáže, že i on je z poloviny židovské národnosti. To jej naprosto zničí. Díky tomu jej má doktor Pivoňka v hrsti.

Vynálezce Holousek - vynálezce, kterého čtenář zná již z předchozího dílu. Továrník Kruliš nikdy nezjistí, že aparát znovu opravil, a právě díky tomu jej doktor Pivoňka v minulém díle vypátral. O jeho práci mají zájem Němci, on pro ně ale pracovat odmítá. Chce pracovat pro Angličany. Vše je domluveno, v den předání ale umírá při závěrečné přestřelce ve vile v Láskovicích.

Ivo Zdeborský - pan továrník. Naprosto nepostradatelná postava v celé trilogii. V tomto díle se sice humorné scénky tohoto muže objevují ještě méně než v díle předchozím, nicméně k pobavení čtenáře to naprosto postačí. Jen pouhá představa, jak vypadá pan továrník v některých situacích, je velmi legrační. Opět se na scéně objevuje až v závěru a pomáhá doktoru Pivoňkovi.

Ervín Kruliš - několikanásobný vrah a zločinec. Uniká spravedlnosti již od minulého vyprávění. I zde to nejprve vypadá, že na něj jsou všechny zákony krátké a že opět bude držet doktora Pivoňku v hrsti. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. A tak i tento pán doplácí na své činy. Tím, kdo jej trestá za jeho činy, je právě doktor Pivoňka.

Vedlejší postavy:

Pan Matějka - sazeč Denního hlasu, právě jemu měl být adresován inzerát s šifrou, neboť on věděl o akci s vynálezcem Holouskem. V závěru je také postřelen.

Domovník Páter - vlastním jménem Josef Otec, Páter je jeho přezdívka, ovšem nikdo mu neřekne jinak. Hlídá Kleingöringovu chatu v Láskovicích a vysláčkou udržuje spojení s Anglií pro předání Holouska.

Páterova žena - to ona má nalít uspávací látku do kávy německé společnosti v Kleingöringově vile. Bohužel při přestřelce v závěru vyprávění umírá.

Hannelore Stengelová - germánská slečna, velmi chladná, pracující v Kleingöringově kanceláři.

Yvese von Tschammer - Kleingöringův pes

Tom Lomal - šéf detektivní kanceláře Ostrozrak

Juanita Lomalová - exotická manželka Toma Lomala

Jajteles - nyní již nebydlí u Lomalů, ale na přání Juanity musel z domu, jelikož obtěžoval jejího papouška, takže se jej ujala Boženka. V závěru vyprávění je to právě on, kdo zabíjí Kleingöringa.

Slečna Laštovková - sekretářka v detektivní kanceláři Ostrozrak

Lorbeer Schischateye - treuhänder (špión) Ostrozraku

Karel Konipas - šéfredaktor Denního hlasu. Nalezen mrtvý, otrávil se pravděpodobně injekční látkou ze skleněné ampule. Positivně smýšlející redaktor.

Vojtěch Bůžek - velkouzenář, přistižen Kleingöringem při nelegálním převážení prasat.

Pan Rheingold Václaviček - po matce Němec, po otci Žid, stal se číšníkem v Presseklubu. Byl nejlepším informátorem šéfa Ostrozraku.

Keiko Kozima - japonská sestřenice Juanity Lomalové, díky jejímu příjezdu se prokáže Juanitina spojitost s japonským císařem a nesmí na ní být prováděno žádné rasové bádání.

Paní Salaquardová - manželka pana Salaquardy

Eduard Baverka - v tomto díle je známý „půdař“ hrobníkem. Jeho mluva je stejně nespisovná a vulgární jako v předchozích dílech.

Olga Holényiová - milá pana Baverky

Silvestr Vošahal - muž zajišťující koncesovanou dopravu osob, který dal doktoru Pivoňkovi dámský revolver a dvě krabičky portugalských olejovek výměnou za čtyři lahve moravské slivovice.

PhDr. Mojmír Kozelka - redaktor Denního hlasu. Doktor Pivoňka si původně myslí, že on je zapleten do vraždy Konipase. Pak se ale tato domněnka ukáže jako mylná.

Magdaléna Dobromila Vondráková - kuchařka a hospodyně továrníka Zdeborského

6.4 Prostředí

Popisy prostředí jsou téměř totožné s těmi, jaké jsme nacházeli v předchozím příběhu. Vše je tmavé, smutné, ale zároveň tajemné. Mnohem více se objevují popisy přírody. Velmi časté jsou zmínky o počasí. U většiny situací víme, jaké počasí ji provází. Velmi charakteristická je opět i doba. Pro válku, která nepřináší žádné světlejší zítřky, je opět typické pochmurné počasí, temné motivy. To ještě více čtenáři přibližuje, jaké hrůzy se v té době odehrávaly.

Dostáváme se do prostředí kaváren, v nichž účinkuje Boženka, na německé úřady, ale také na venkov, do chatové vilky pana Kleingöringa.

6.5 Jazyková stránka díla

6.5.1 Popis osob, věcí

Popisy osob nejsou opět tak rozsáhlé, jako tomu bylo v prvním díle. Je to zřejmě způsobeno opět tím, že většinu postav již čtenář zná, není tedy potřeba mu je znovu představovat.

„Tyčil se do výše dvou metrů a pěti centimetrů, v holínkách jako z černého skla a v rajtkách, do nichž by se vešel rozkrok slona.“¹²⁸

„Pohlédl jsem na drobnou dívku v růžovém kostýmu, s překrásnými mandlovými očima a šikmými japonskými víčky, s pletí jako smetanová slonovina, a měl jsem dojem, že sním.“¹²⁹

¹²⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 12.

¹²⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 28.

„Meluzín mi otevřel sám. Měl na sobě černý župan, nad nímž v kalném světle mlhavého dne svítila tvář jako vymodelovaná z bílé křídly a v ní dva černé čtverečky vůdcovského knírku. Ale kadeře měl vědec prokvetlé, silně prokvetlé, a třebaže z vůdcova hlavního stanu přicházely den co den zprávy více než potěšitelné, připadal mi profesor sešlý, přepadlý a nešťastný.“¹³⁰

„Nad ním se vábně dmula požehnaná ňadra blondýnky, která s nadpřirozenou koketností zavírala jedno oko, aby druhým tím výrazněji probodávala člověka, chystajícího se použít telefonu. Měla na sobě jakési kombiné, vyrobené patně z nějakého chmýří, jímž bylo vidět vše. Blondýna byla celá, i na nejintimnějších místech, počmárána narychlo napsanými čísly telefonů, jmény vzkazy i nemravnými veršičky.“¹³¹

„Byla to neobyčejně krásná žena. Hleděla na mě zvědavýma mandlovýma očima, a přes tu zvědavost to vypadalo tajemně. Ve tvářích měla důlky. Slovanské důlky, ale tvář byla skoro orientální.“¹³²

„Viděl jsem ji v krátké sukni a dlouhém zimníčku, takže mezi leme sukne a lemem zimníku byl rozdíl přesně dva centimetry a vzadu byl na zimníčku dragoun, asi v místech kde měla Boženka zadek, když jsem ji viděl jít jako královnu, obklopenou holobradými mladíky s mastnými ruličkami v zátylku, v sakách připomínajících hranaté almary, v barevných fuseklích a botách s podezdívkou, začal jsem prudce a nahlas útočit na zvrhlou mládež.“¹³³

„O půlnoci čekal před Lloydkou asi pětadvacetiletý mladík se španělskýma kotletama a v klobouku, zbudovaném přesně ve stylu „tatra“. Mohutnými čelistmi cosi žvýkal, snad žvýkačku, ačkoliv to bylo v tom roce už skoro nemožné. Pod střechem tatry svítily zelené oči a ruce měl mladík zastrčeny do hlubokých kapes, nohu přes nohu, a na nohou měl nápadné žluté boty s tlustými podrážkami, natřenými bílou barvou.“¹³⁴

¹³⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 51.

¹³¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 81.

¹³² ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 83.

¹³³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 110- 111.

¹³⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 191- 192.

„Pod ním stála platinová blondýnka v domácím úboru, skládajícím se ze širokých hedvábných kalhot a splývavé hedvábné blůzy, černé a s velkými růžovými květy.“¹³⁵

6.5.2 Popis prostředí

„Na stole uprostřed stála výstava lahví, napůl snědený dort a hrníčky s kávou.“¹³⁶

„A šedivá, ohyzdná krása města za oknem, perlová a lepkavá, pomalu černala, černala, až v ní začala vyskakovat žlutá světýlka s intimitou bytů ve vysokých poschodích za nimi a chvíli co chvíli se přes okno přehnal ohnivý ohon vlaku jako divadelní efekt, jako hejno řeřavějících, rudozlatých hvězdiček, marnotratně rozhozených do tmy, která polyká všechno.“¹³⁷

„Očekával mě za svým třímetrovým psacím stolem, prázdným jako letenská pláň, když prší, ve své pozdně gotické pracovně, podobající se nádražní hale pod svými portréty nejsvětější trojice - Hitler - Göring - Goebbels.“¹³⁸

„Altánek v zahradě rozložitě secesní vily kousek za Vyšehradskou skálou byl zbrusu nově natřen a na vrcholku špičaté střechy se v podzimním větru otáčela žlutá plechová korouhvička se svatováclavskou orlicí. Nepravidelná okna vily zrcadlila lesklou a šedivou hladinu Vltavy, po níž právě vlečný parníček táhl ponuré, dlouhé, černé lodi někam na sever.

Sídlo universitního profesora bez university se vzpínalo k soumráčnému nebi mlčenlivé, mrzuté a studené.“¹³⁹

„Uvedl mě do pracovny. Měl ji obloženou dřevem tabákové barvy, lemovaly ji regály plné knih. Studené světlo dopadalo podivným oválným oknem na postříbřené hřbety a na bronzovou bustu muže s převislým spodním rtem. Pana státního presidenta. Na psacím stole stála kopie překrásné středověké sošky svatého knížete s dobromyslnou kulatou tváří dávných českých králů a na druhé straně tuctový artikl prodejny

¹³⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 222.

¹³⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 7.

¹³⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 9.

¹³⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 12.

¹³⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 50- 51.

státnických portrétů. Znaků a výsostných symbolů říše, znázorňující dobře známou tvář bývalého malíře pokojů.“¹⁴⁰

„Nakonec jsem se, sklíčen zoufalstvím, zastavil uprostřed velkého rohového pokoje s klavírem. Byla tam připravena tabule. Na stole uprostřed místnosti stály láhve vína a stůl byl pokryt sněhobílým ubrusem. V oknech visely těžké záclony, sahající až na zem.“¹⁴¹

„Zavedla mě do Budeciovy pracovny, kde byly místo koberců kůže ledních medvědů a na psacím stole ohrádka ze sloního klu. Po stěnách, přeplněných trofejemi a souveniry klouzalo odpolední slunce a ozářilo rezavý kožíšek zvířátka zavřeného v e skleněné posadě a pečlivě žvýkajícího cosi, co vypadalo jako řemínek od hodinek.“¹⁴²

„Uvítal mne osobně a zavedl mě do velikého pokoje s krbem, v němž hořela nefalšovaná polena. Poskakující záře plamenů osvětlovala erb z překrásného emailu v mramorové růžici na krbové římse. Byla na něm stříbrná ruka v rudém poli, svírající zlat peníz. Nahoře měl erb knížecí korunku, a dole v modré emailově stuze zlaté heslo DEBITA REDDO.“¹⁴³

„Zavedl nás do nitra svého domku, které se skládalo z jediné prostorné místnosti, s menším, čemu by se dnes řeklo kuchyňský kout. Prostě v rohu toho salónu měl kuchyňská kamna z modrých kachlíků. Tím ostřeji kontrastoval s prostým zařízením místnosti nádherná výzdoba stěn. Od podlahy až ke stropu byly totiž ověšené obrazy. Ale jakými obrazy!“¹⁴⁴

„Vystoupili jsme po něm do druhého poschodí a do velikého nízkého pokoje s klavírem. Měl dvě ze čtyř stěn skleněné. Za nimi leželo široké panoráma pražského údolí. Zalesněné kopce na jih směrem ke Zbraslavi měly tmavě zelenou barvu, v níž hořely

¹⁴⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 51.

¹⁴¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 95.

¹⁴² ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 159.

¹⁴³ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 168.

¹⁴⁴ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 218.

rezavé ostrůvky listnatých porostů. Nad nimi visel bílý opar mlhy, který pozvolna přecházel do bledě modré barvy oblohy.“¹⁴⁵

„Místnost byla plná elegantního nábytku. Ne moc plná. Právě tak, aby každý kus, který reprezentoval sám o sobě čtyřcifernou sumu, měl kolem dost volného prostoru. Na stěnách proti oknům visely podlouhlé obrazy, znázorňující nějakou exotickou krajinu. V rohu na stropě byla upevněna velká bronzová ještěrka. Nevypadalo to na obydlí lidí, kteří konspirují proti říši.“¹⁴⁶

„Ujžděli jsme tím šerem, jímž jako lomenými okny ztichlého chrámu zářily zlaté a rudé paprsky zapadajícího slunce. V temných a černých stínech Jehličnatých stromů se objevovaly plamínky zrudlého dobového podrostu. Jednu chvíli jsme vyjeli na silnici, kterou lemoval les jenom z jedné strany, a pod námi se otevřel pohled na svažující se krajinu, mlžnatou, medově žlutou a překrásnou. Táhla se do dálky, kde splývala s nebem a mračny a červeným odrazem sluneční koule. Pod silnicí stálo stromořadí bříz, bílých jako štíhlé krky jakýchsi diluviálních labutí, a vůbec celý ten kraj dýchal pravěkým klidem bez života, bez lidí, bez nebezpečí, věčným klidem lhostejně krásné přírody.“¹⁴⁷

„Jeli jsme po té lesní cestě. Stoupala do mírného vršku, místy ji lemovalo divoké houští, kapradiny a malinové keře. Zase se nám vpravo otevřel vhléd na dalekou, mírně se svažující stráň porostlou malinovými keři, nad kterou vyšel měsíc. Zbledl, nebyl už zelený, měl nažloutlou korunu a visel nad tou plání keřů jako jediný symbol něčeho živého, ačkoliv sám byl mrtvý.“¹⁴⁸

6.5.3 Výrazy synonymní, zejména hovorové

Objevují se výrazy, s nimiž se čtenář setkal již v prvním a druhém dílu trilogie. Eda Baverka, pan Budecius a Boženka ale čtenáře neustále zásobují i výrazy novými.

¹⁴⁵ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 222.

¹⁴⁶ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 223- 224.

¹⁴⁷ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 237.

¹⁴⁸ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 238.

- Majolénka - (děvče);
- S hakenkreuzem - (s hákovým křížem);
- Karyatida - (plastika - socha, obvykle ženské postavy, která má na hlavě sloup);
- Etnografie - (společenská věda, která se zabývá zvyky, hudbou, kulturou určité společnosti);
- Mouřenín - (černoch);
- Esesák - (příslušník německých nacistických oddílů SS);
- Kenkarta - (průkaz totožnosti užívaný v období okupace nacisty);
- Jedna ze sinekur - (jedno z povolání, při nichž není mnoho práce, jsou snadná, ale velmi dobře placená);
- Nachové - (purpurové);
- Rajtky - (kalhoty);
- Tuplák - (dvoulitrová sklenice užívaná zejména na pivo);
- Dekapitace - (setnutí hlavy, její oddělení od těla);
- Jsem v rejži - (mám problém);
- Z kšeftu - (z obchodu);
- Malér - (problém);
- Pět tučných bagounů - (pět tučných prasat);
- Vzala si ho na mušku - (měla jej pod dohledem);
- Fanatici - (člověk, který je k něčemu horlivě zaujatý, má k tomu velkou vášeň);
- Průser - (problém);
- Velkošmelinář - (velkopodvodník);
- Dívka v dirndlu - (dívka v tradičním lidovém oděvu, který se nosil zejména v Rakousku a Německu);
- Až skoro vzalo za své - (až se skoro rozpadlo, zničilo);
- Konfidentství - (tajná spolupráce s policií, jakýsi donašeč či udavač);
- Drbárna - (pomlouvání, řešení hloupých věcí);
- Úřad leitera - (úřad vedoucího, vůdce);
- Prznění nezletilých holčiček - (hanobit, zbavovat panenství nezletilé holčičky);
- Starořímské circenses - (zápas mezi lvem a nosorožcem);
- Někde o tom kecal - (někde o tom vyprávěl);
- Aby si je vzalo do prádla - (aby se jimi začalo zabývat);
- Věc sabotovat - (úmyslně věc mařit, ničit, neúčastnit se jí);
- Briskně pravil - (prudce, náhle pravil);

- Skočí mi na vějičku - (nechá se nachytat, ošálit, skočí mi na mou návnadu);
- Gauner - (ničema, darebák);
- Hochštapler - (zákazník podvodníků);
- Kvintesence - (jádro, podstata něčeho);
- V pompézní ratejně - (v okázalé, nádherné místnosti s obytnými kotci pro čeledíny);
- Kolaborant - (člověk, který za druhé světové války spolupracoval s Němci);
- Zkonfiskovaný - (zabavený);
- Vilný stařík - (chlípný, zvrhlý stařík);
- Menetekel - (tajemná výstraha, varování);
- Pucflek - (důstojnický sluha);
- Indiskrece - (netaktnost, vtíravost);
- Chňapl po něm - (sáhl po něm);
- Utilitarismus - (hodnocení věci dle jejího užitku);
- K Václaváku - (k Václavskému náměstí);
- Kontemplace - (rozjímání, uvažování);
- Baterie vlhkých bratrů - (láhve s alkoholem);
- Náznak distance - (náznak odstupu);
- Holedbal se - (pyšnit se, vychloubat se);
- Triumf - (vítězství, úspěch);
- Papírový servítek - (otevřeně, bez vytáček);
- Udeřil jsem hřebíček na hlavičku - (došlo mi to, přišel jsem na to);
- Replika - (promluva);
- Grog - (naprosto vyčerpaný);
- Já o voze, ty o koze - (každý mluvíme o něčem jiném);
- Paradox - (logický spor, protiklad, rozpor);
- Skopičina - (hloupost);
- Kamufláž - (tajení, maskování);
- Demagogie - (působivé užívání zkreslených argumentů a informací, které působí např. na city);
- Jejich rajón - (jejich území);
- Byl zlitý - (byl opilý);
- Do kožeňáku - (do koženého kabátu);
- Táhnout s hitleráky - (spolupracovat s těmi, kteří jsou příznivci Hitlera);
- Pozitivníci - (pozitivně smýšlející občané);
- Dveře budoáru - (dveře pokoje);
- Čajznul - (ukradl);

- Antaraxie - (schopnost, kterou v sobě člověk dokáže zachovat určitý duševní, vnitřní klid);
- Čert ví - (nikdo to neví);
- Z portmonky - (z peněženky);
- Kurtizána - (prostitutka);
- Oficír - (důstojník);
- Věděla jsem houby - (nic jsem nevěděla);
- Zlodějka - (baterka pro zloděje);
- Vykradl jsem se do chodby - (vlezl jsem do chodby);
- Intrádu - (fanfárová skladba hraná při zahajování slavnosti);
- In flagranti - (při činu);
- Vodlepit se - (odejít);
- Pronto - (rychle, okamžitě);
- Vraž tam zpátečku - (odejdi pryč);
- S lajdákem - (s flákačem, s lenochem, který nechce nic dělat);
- S flákačem - (s lenochem, který nechce nic dělat);
- Votahali - (obrali);
- Furt - (pořád);
- Žvanili - (povídali);
- Zahnula mi - (byla mi nevěrná);
- Parta potápků - (parta lidí, kteří se výstředně oblékají a chovají);
- Ve fuseklích - (v ponožkách);
- V zimníčku - (v zimním kabátku);
- Pauzírovala - (měla pauzu, přestávku);
- Nežere tě svědomí - (nemáš výčitky svědomí);
- Nacucanej - (opilý);
- Cucat mosaz - (hrát na trubku);
- Valil bys zřítelnice - (valil bys oči);
- Klapal brvama - (tleskal rukama);
- Vykašleš se na něj - (necháš ho být);
- Harcovníci parketů - (muzikanti);
- Fiakr - (nájemný kočár tažený párem koní);
- Jako na zavalanou - (právě včas);
- Rokovat se mnou - (diskutovat se mnou);
- Je v tom - (je těhotná);
- Krcál - (malý byt);
- Nesměsnaj se - (nevejdou se);
- Kvartýr - (byt);
- Vyklopit jí - (povědět jí);
- Zavřu hubu - (umlčím ho);
- Pasáka - (organizátor prostituce, zejména pánské);
- Katechumen - (ten, který byl vyučován v učení apoštolů);
- Macha - (asertivně mužský způsob chování);
- Cink - (padělek);

- Pro srandu - (pro legraci);
- Vítr - (užito jako synonymum slova nic);
- Přiožralého - (přiopilého);
- Kamuflují - (zastírají, maskují);
- Posečkat - (počkat);
- Lump - (darebák);
- Pozdě honíte bycha - (je pozdě, je po všem);
- Budete solit - (budete platit);
- Nihil šif - (nihilistická šifra);
- Už mi na majáku svítá - (už je mi to jasné);
- Fígle - (klam, klička, trik);
- Magorův - (bláznův);
- Nebud' tak hr - (nepospíchej);
- Šimrá - (lechtá);
- Zjistili prd - (nezjistili nic);
- Holomci - (rošťáci);
- Do prčic - (sakra);
- Štěbetal - (neustále povídat, brebentit);
- Zahejbá mu panička - (je mu nevěrná);
- Sprost'ák - (sprostý, neslušně se vyjadřující člověk);
- Fašoun - (fašista);
- Mamlas - (nemotora, halama, budižkničemu);
- Nemrcoucha - (zde myšleno jako hlupáka, troubu);
- Málem z toho dostal mladý - (málem se z toho zbláznil);
- Ukecali ho - (uprosili ho);
- Všelijakých konexí - (všelijakých spojení);
- Poklábosit - (popovídat);
- Email v mramorové růžici - (glazura v mramorové růžici);
- Mluvíte epigramaticky - (mluvíte v epigramech);
- Čumák - (obličej);
- Bonviat - (jde s tím, kdo má moc);
- Vabank - (sází se vše, hraje se o všechno);
- Havelok - (dlouhý pánský plášť, který má ještě pelerínu);
- Kozlík - (kočárové sedátko pro kočího);
- Nasávali - (popíjeli);
- Bumbali - (pili);
- Pobljou - (pozvrací);
- Pobudové - (tulák);
- Zlinýroval se - (opil se);
- Jsi pěkně udělanej - (pěkně opilý);
- Kanálie - (mrcha);
- Prachy - (peníze);
- Lupen - (sto korun);
- Kilo - (sto korun);
- Heled' se - (podívej se);
- Blbost - (hloupost);
- Zdrhl jim - (utekl jim);
- Maká - (pracuje);
- Ve fabrice - (v továrně);

- Spapal - (snědl);
- Civěla na mě - (koukala na mě);
- Je ti šoufl - (je ti špatně);
- Globetrotter - (světoběžník);
- Proutník - (svůdník, záletník);
- Žvaniš - (říkáš nesmysly);
- Co to mele - (co to říká za nesmysly);
- Štos - (halda, sloupec);
- Nedostala padáka - (nevyhodili ji z práce);
- Nonšalantně opřen - (nedbale opřen);
- Kandelábr - (stojan pouliční svítilny);
- Brunhilda - (franská královna);
- Do vlečňáku - (na návěsu);
- Z refýže - (z nástupního ostrůvku tramvaje);
- Vochlovat se - (česat se, pročesávat se);
- V rendlíku - (v malém hrnci);
- Raťafák - (nos);
- Namáčel svůj raťafák - (pil jsi);
- Máš recht - (máš pravdu);
- Půdař - (zloděj vykrádající půdy);
- Pověsil řemeslo na hřebík - (přestal pracovat);
- Padouch - (zločinec);
- Zmerčila mne - (uviděla mne);
- Vykvaz si se na ní - (nechal si ji být, ztratil si o ni zájem);
- Mizerové skopčácký - (sudetští Němci);
- Podělal se - (zalekl se);
- Svině zrádná - (zrádce);
- Slejzáš se - (scházíš se);
- Vyštafírovaný - (vyparáděný, nastrojený);
- Chňapli by - (vzali by);
- Srandista - (dělá legraci);
- Volovina - (legrace, žert);
- Šmakuje to - (chutná to);
- Chlast - (alkohol);
- Mazadlo - (úplatek);
- Raťafák - (nos);
- Špehuje nás - (sleduje nás);
- Podezdívky - (podpatky);
- Poulila oči - (valila oči);
- Revolver - (zbraň);
- Siňorinu - (madam, dámu);
- Žeru džez - (mám rád džez);
- Nebude vás krkat - (nenaštve vás);
- Podškrab - (podpis);
- V kaslíku - (ve schránce);
- Mezinárodní mače - (mezinárodní zápasy);
- Camely - (americké cigarety);
- Kiksnou - (selžou);
- Dá to fušku - (je to dřina);
- Browning - (střelná zbraň);
- Vzít na hůl - (okrást);
- Olejovky - (rybičky v oleji);

- Emailový štítek - (glazurový štítek);
- V golfkách - (ve sportovních kalhotách stažených pod kolenem);
- Zatroubila do kapesníku - (vysmrkala se);
- Je marod - (je nemocný);
- Laureáta - (člověk, kterému se vzdává pocta za jeho dílo);
- Poštmistrová - (žena, která řídí veškerou činnost pošty, zejména její evidenci);
- Táhne s Němcema - (drží s Němci);
- Eroplán - (letadlo);
- Do chlastu - (do pití);
- Budou pod párou - (budou opilí);
- Štampri - („panák“, malá sklenička);
- Na drby - (na řeči);
- V kredenci - (ve skříni na nádobí a přibory);
- Krapet - (trošku);
- Diluviální labutě - (starší labutě);
- Jsme v průseru - (máme problém);
- Křísnu vás - (uhodil vás);
- Tady jde o hubu - (tady jde o život);
- Chlastaj - (pijí);
- Do Prčic - (sakra) - psáno doprčic;
- Vychlemstal - (vypil);
- Je to zapšklý - (bez humoru);
- Bouchačka - (pistole);
- V kvartýře - (v bytě);
- Dám si majzla - (dám si pozor);
- Dávej bacha - (dávej pozor);
- Zbabrá si život - (zkaží si život);
- Držel parabelu - (držel střelnou zbraň);
- O co frčí - (o co jde);
- Ségru - (sestru);
- Měsíční koróna - (měsíční úplněk, zářící měsíční okolí);
- Chňapla po ní - (chytila ji);
- S hakenkreuzem - (s hákovým křížem);
- V katechismu - (křesťanská nauka vykládající dle složek křesťanského učení);
- Z koncentráku - (z koncentračního tábora).

6.5.4 Přirovnání

Po přečtení knihy jsem si nejprve myslela, že právě tento díl je na přirovnání nejbohatší, po porovnání jsem ale zjistila, že se jich zde nenachází takové množství jako v předchozím díle.

- Chladná jako Severní moře;
- V průčelí visel prapor s hakenkreuzem, velký jako čtyři nedělní ubrusy Boženčiny maminky;
- Zakrýval úzkou Lomenou uličku jako opona;
- Hlášení německých treuhänderů nasazených do každé detektivní kanceláře jako vše do kožichu;
- Za stolem prázdným jako letenská pláň;
- Šrám na tváři červeně zářil jak opičí zadeček;
- A mnou, jako elektrická rána, projelo škusnutí úleku;
- Je to jako oheň a voda. Nejdřív je to velká láska, potom velký průser, a nakonec velká nenávisť;
- Spolubojovník sklapl jak šestáková kudla;
- Přetékal z miniaturního křesílka jako obrovský bůh pomsty;
- Chlap jako hora;
- Můžeš mě rozmáčknout jak mouchu;
- Zasmál se, jako když se strouhá pilníkem o kus plechu;
- Protáhl se jako obrovská, nadživotně veliká kočka;
- Tvář jako vymodelovaná z bílé křídly;
- Mosazné koule, které se pod skleněným poklopem pohybovaly jako duchové, žlutě světélkovaly;
- Sňal z ní ruku, jako kdyby byla z rozžhaveného kovu;
- Japonská hlavička, černá jako eben, se leskla, jako kdyby byla z černého mramoru;
- Tihle pozitivníci jsou nezajímaví jak včerejší noviny;
- Zahrada byla zarostlá jak džungle;
- Řekla pomalu tím hlasem jako mistrovské cello;
- Podala mi ruku. Byla žhavá, jako kdyby měla horečku;
- Svítila, jako kdyby byla z cukru;

- Projel mi hlavou nápad. Chytil jsem se ho jako záchranného pásu;
- Pán v černém kožeňáku, který se v hvězdném světle noci blýskal jako naolejovaný;
- Do ouška žlutého jako slonová kost;
- Vypadal jako upír z Nosferratu;
- Dneska jsem už utahaná jak trolejbus;
- Vypadal jako splasklý tloušťík ze staré americké grotesky;
- Vypadal jako ďábel z expresionistického filmu;
- Vypadal jako starý lidoop;
- Je to jasný, jak vůdcova indispozice;
- Očka mělo modrá jak Boženka;
- Byl jsem už malinký jako kolibřík;
- Hlavu jsem měl těžkou jako závaží;
- Jeho tmavé oči na mě hleděly jako dva lesklé kameny;
- Plechová střecha svítila pod divokou černou skálou jak zlověstný maják;
- Chladná skleněná okna jako mlčenlivé oči ryb;
- Padl na mě smutek jako plačící měsíc;
- Boženka na ni hleděla jako vyjevená;
- Seděli jsme tiše, sami jako dvě sochy nad sousoším světčů;
- Jeden lpí na životě jak zaschlý vajíčko na rendlíku;
- Podělal se jak lijón;
- Má na to raťafák jako prase na lanýže;
- Moje kroky vydávají hluk jako výstřely z pušky;
- Hleděla na tužku jak fascinována;
- Měla hlásek jako rozmazlená mluvící panna;
- Tulila se k plavovlasému manželovi jako hrdlička;
- Prolétl jsem brankou jako šílený;
- Jdete jako na zavalanou;
- Ujízděli jsme k Vltavě, proměněné v rubínovou řeku jako z pohádky;
- Věžičky svítily v paprscích odpoledního slunce, jako by byly z jantaru;
- Spí po nich jako pařez;
- Stromořadí bílých bříz bílých jako štíhlé krky jakýchsi diluviálních labutí;
- Měsíc visel nad tou plání keřů jako jediný symbol něčeho živého;

- Z temného lesa vystoupila její bílá tvář jako tajemný a krásný odraz měsíce;
- Boženčin hlásek jako hlas vzdálené trumpety s dusítkem;
- Byla bílá, průhledná, jako z vosku;
- Ukázal jsem na obvaz. Pomalu na něm rostla červená skvrna jako růže;
- Oči jako pomněnky namalované na porcelánu;
- Široká pláň se rozvlnila jako lehounké moře.

6.5.5 Označení, pojmenování některých postav v příběhu

- Pražská příroda - pražské činžáky, pražská periferie;
- Adolf Hitler - pojmenování jistého druhu tuňáka královského, jméno dostal takové, jelikož do Prahy přijel ve stejný den jako Hitler. Patnáctého března 1939;
- Rasová záhada - označení Juanity pro její nesnadno určitelnou rasu;
- Kamarád Smrt - označení ampulky s cyankáli;
- Hvězda nešťastné kanceláře Ostrozrak - označení doktora Pivoňky jím samotným;
- Zdecimovaný bojovník - označení docenta Meluzína doktorem Pivoňkou;
- Lepák - označení pro doktora Pivoňku jedním mladíkem;
- Neženáč - označení doktora Pivoňky Boženčinou maminkou, neboť se s ní nechtěl oženit;
- Prdlas - označení Toma Lebedy Boženkou;
- Mág arijevství - označení docenta Meluzína doktorem Pivoňkou;
- Ostřílený mistr pera - označení Iva Zdeborského, který se vydal na dráhu poezie, doktorem Pivoňkou;
- Špinavé slídění - označení práce doktora Pivoňky docentem Meluzínem;
- Mařenka - označení koňaku Marie Brizardová;
- Posmutnělý bílý leknín - označení Boženky doktorem Pivoňkou;
- Lemoun bažantská - označení redaktora Kozelky cestovatelem Budeciem;
- Vlnovník - označení pokrmu, který jedl doktor Pivoňka u cestovatele Budecia;
- Šikmovoká - označení Keiko Boženkou;
- Kandidát smrti - označení Iva Zdeborského, když chtěl spáchat sebevraždu, doktorem Pivoňkou.

6.5.6 Vulgarismy, nadávky

Většina těchto slov je produkcí slovníku cestovatele Budecia

▪ Pitomec;	▪ Vysral se na to;
▪ Průser;	▪ V prdelní době;
▪ Pitomost;	▪ Ten vůl;
▪ Svině;	▪ Žrádýlko;
▪ Děvka;	▪ Na sviňáka;
▪ Kurví se;	▪ Hovno;
▪ Serou;	▪ Volovina;
▪ Zkurvysyn;	▪ Posral se;
▪ Svinstvo;	▪ Čubky;
▪ Zavřu hubu;	▪ Za šoustačku;
▪ Pitomá;	▪ Doprdele.

6.5.7 Zdrobněliny

Najdeme zde i takové výrazy, které se normálně jako zdrobněliny vůbec neužívají.

• Kapičku;	• Maršálka;	• Cestičku;
• Nad postýlkou;	• Mozečkům;	• Nad gauneříkem;
• Uličku;	• V holínkách;	• Stínek;
• Dámička;	• Holčiček;	• Večírek;
• Zadeček;	• Pejšků;	• Stařík;
• Věcička;	• Radovánky;	• Žertík;
• Stíneček;	• Zvířátka;	• Balíček;
• V hrstičce;	• Za tetičkou;	• Hříšek;
• Malíček;	• Slovíček;	• Světýlka;
• Miláčky;	• Pejsek;	• Dítko;
• Měsíček;	• Levičkou;	• Hlásek;
• V nátepničkách;	• Dušička;	• Altánek;
• Do křesílka;	• Čecháčka;	• Sošky;
• Tomuto
podničku;	• Místečko;	• Bříška;
	• Na vějičku;	• Ze sklípku;

- Skleničku;
- Slovíčko;
- U stolku;
- Básničku;
- Velebníčkoví;
- Číšku;
- Žilka;
- Maličkost;
- Postavičky;
- Hlavičky;
- V kabátku;
- Slaboučké;
- Hřebíček;
- Lísteček;
- Z proužků;
- Detektivek;
- Věneček;
- Proti sviňkám;
- Vydíráníčko;
- Blondýnky;
- Veršíky;
- V pantoflíčku;
- Ostýnek;
- Z taštičky;
- Z bančičky;
- Mrazíky;
- Sprostáčina;
- Od Jarmilky;
- Jiskřička;
- Schůdkách;
- Verandiče;
- Talířek;
- Řada šuplátek;
- Cestičky;
- Stříška;
- Ouško;
- Kratičkový;
- Měsíček;
- Víčky;
- Lahvičku;
- Zimníček;
- Smutňoučce;
- Motýlka;
- Sedláček;
- Lžičku;
- Lampičky;
- Věcičky;
- Sumičku;
- Divadýlko;
- Mařenku;
- Tatínka;
- Dědeček;
- Kudrlinky;
- Dvířka;
- Kroužek;
- Notičkami;
- Srdíček;
- Měřítko;
- Čtverečku;
- Mřížku;
- Smetáčky;
- Ohrádka;
- Kožíšek;
- Od hodinek;
- Z pytlíčku;
- Bobulky;
- Žrádýlko;
- Panička;
- Chudáček;
- Lotřici;
- Malinký;
- Služtičku;
- Tatíčka;
- Udička;
- Kapřík;
- Věžičky;
- Hvězdičky;
- Cestička;
- Z kozlíku;
- Koník;
- Slivovičky;
- Dolíčky;
- Psaníčka;
- Trošku;
- Světlušky;
- Světýlko;
- Uličky;
- Andílky;
- Vajíčko;
- Rendlíku;
- Vovečky;
- Strýčka;
- V rukavičkách;
- Do domečku;
- Na stolečku;
- Do hrnečků;

- Kořaličku;
- Vrátko;
- Zrcátko;
- Z malůvek;
- Tužka
s chránítkem;
- Chlapeček;
- Ptáček;
- Koloušek;
- Na domečku;
- Na dvorečku;
- Na hlavičce;
- Kachlík;
- Destička;
- Krabičky;
- Větríček;
- V hnízdečku;
- Ručkou;
- Blondýnečka;
- Miláčku;
- Hrdlička;
- Kapesníčkem;
- Ze zadečku;
- Kufřík;
- Po pěšince;
- Ivánka;
- Chudáček;
- V pokojíku;
- Očiček;
- Řid'ounekého piva;
- Postavička;
- Slečinko;
- Pejsek;
- Ocáskem;
- Do klubíčka;
- Božence;
- Lahvičky;
- Kapsa sáčka;
- Do kapsičky;
- Mašličkou;
- Dvířka;
- Řečičky;
- Flaštičku;
- Světlušky;
- Po schůdcích;
- Tichounce;
- S límečkem;
- Chlebíčky;
- Kuliček;
- Bazénku;
- Žvaneček;
- Bříška;
- Tváříčku;
- V kratičkové chvíli;
- Slovíčko;
- Strejček;
- V hnízdečku;
- Čtvereček;
- Větrík.

6.5.8 Cizí slova

V tomto díle je jich největší množství z celé trilogie. Vzhledem k době, v níž se příběh odehrává, a k současné politické situaci převládají v cizích slovech výrazy německé.

Jedná se ve většině případů o výrazy, které užíval gruppenführer Kleingöring.

- Kommen Sie sofort zum Herr Gruppenführer - německý výraz (Přijďte okamžitě k panu vedoucímu);
- Böhmen und Mähren - německý výraz (Čechy a Morava);
- Was haben Sie festgestellt - německý výraz (Co jste zjistili);
- Noch nichts - německý výraz (Ještě nic);
- Was heist Erfolg - (Co znamená úspěch);

- Ach so - německý výraz (Ach tak);
- Achtung! - německý výraz (Pozor!);
- So ist es - německý výraz (a tak je);
- Und dann ist es aus mit ihrem Freund Buzschek, verstehen Sie - německý výraz (A potom je po jejím příteli Buzschekovi, rozumíte);
- Der Herr Gruppenführer arbeitet zu Hause - německý výraz (Pan vedoucí pracuje doma);
- Also los - německý výraz (Začni tedy);
- Es geht um die Bagauner der Herren Bůžek - německý výraz (Jde za panem Bůžkem);
- Kluges Hündchen, was - německý výraz (šikovné ručičky, co);
- Hingerichtet - německý výraz (Popravit);
- Erschossen, verstehen Sie - německý výraz (Zastřeleni, rozumíte);
- Na gut, Herr Pivoňka - německý výraz (No dobře, pane Pivoňka);
- Die Reichsdeutschen kommen nicht in Frage - německý výraz (Říšský Němec nepřichází v úvahu);
- Kommt auch nicht in Frage - německý výraz (To nepřichází v úvahu);
- Ja. Eigentlich nur drei - německý výraz (Ano. Vlastně jen tři);
- Da haben Sie recht - německý výraz (Tady v tom máte pravdu);
- Gut - německý výraz (dobře);
- Schiesen Sie los - německý výraz (Střílejte);
- V für Victoria - německý výraz (V pro vítězství);
- Die Dichter der SS - německý výraz (Básník nacistické policii);
- Auswahl von Gedichten - německý výraz (Výběr z básně);
- Baut eine Strase - německý výraz (Postavil silnici);
- Kümmel - německý výraz (kmínová kořalka);
- Halb und Halb - německý výraz (půl na půl);
- Knockaut - anglický výraz (vyřazení);
- Faux pau - francouzský výraz (chybné jednání, omyl);
- Das neue Europa - německý výraz (Nová Evropa);
- Rücksichtslos erledigen - německý výraz (bezohledně zabít);
- Fair play - anglický výraz (férová hra);

- Die Geheime Staatspolizei Muž sich schon einen Rat wisse - německý výraz (Tajná státní policie musí znát radu);
- Allgemeine Geschichte der Geheimen Verstecke - německý výraz (Tajně ukryté všeobecné dějiny);
- Cui bono - latinský výraz (komu to prospělo);
- Schön - německý výraz (krásné);
- Schön wie Sie selbst, Fräulein Forst - německý výraz (Krásná jako vy sama, slečno Forstová);
- Schön, nicht wahr? Euere Exzellenz - německý výraz (Krásná, že? Vaše excellence);
- Und das Klavier - německý výraz (a tento klavír);
- Sie werden uns was vorspielen, nicht wahr, Herr Professor Körner - německý výraz (Změnili jste to, co hrálo, že, pane profesore Körnere-byla jim vyměněna deska s hudbou);
- Die schöne Musik - německý výraz (ta krásná hudba);
- Was dachte die schöne Sakure - německý výraz (Co myslela krásná Sakura);
- Ich dachte - německý výraz (Myslel jsem)
- Und recht hat die schöne Sakure - německý výraz (A pravdu má krásná Sakura)
- Aber heute Abends wollen wir doch lieber Musik haben - německý výraz (Ale dnes večer chceme však příjemnější hudbu);
- Und was soll der Herr Professor der schönen Sakure vorpielen - německý výraz (A co máte, pane profesore, krásná Sakure hraje);
- Aber Sakure - německý výraz (Ale Sakuro);
- Das ist doch nicht die schöne, die deutsche Musik - německý výraz (To přece není krásná německá hudba);
- Aber wo - německý výraz (ale kdo);
- Viel, viel schöner - německý výraz (mnohem, mnohem krásnější);
- Doch - německý výraz (však, přece);
- Wissen Sie was - německý výraz (Víte co);
- Deutsch - německý výraz (Němčina);
- Dutch - anglický výraz (Holand'an, holandský);

- Na ja, das war damals so eine Mode - německý výraz (No ano, to byla tehdy taková móda);
- Aber er war deutsch - německý výraz (Ale on byl německý);
- Moment mal - německý výraz (Okamžik);
- Bitte schön, schöne Sakure - německý výraz (Prosím pěkně, krásná Sakure);
- Und die schöne Sakure will den Mond sehen - německý výraz (A krásná Sakure chce vidět měsíc);
- Auf die Terasse - německý výraz (Na teresu);
- Wirklich, eine schöne Nacht - německý výraz (Skutečně, krásná noc);
- Gute Nacht - německý výraz (dobrou noc);
- Goddam - anglický výraz (Zatracený);
- Damned - anglický výraz (zatracený, zpropadený);
- Riffy a breaky - anglický výraz (Rify a brejky);
- Nihil - latinský výraz (nic);
- Blunt und Boden - německý výraz (krev a půda);
- Wo stecken Sie denn - německý výraz (Kde zase vězíte);
- Bruches - anglický výraz (drátěné paličky „smetáčky“ pro úhozy do bubnu);
- Debita reddo - latinský výraz (dluhy splácím);
- Debita exigo - latinský výraz (dluhy vymáhám);
- Good bye - anglický výraz (na shledanou);
- How did you come here - anglický výraz (Jak si se sem dostala);
- I will - anglický výraz (budu);
- Achtung, der Feind hört mit - německý výraz (pozor, nepřítel naslouchá);
- Kommen Sie sofort zum Herr Gruppenführer - německý výraz (Přijďtě okamžitě k panu vedoucímu);
- Nein. Er ist da. Kommen Sie sofort - německý výraz (Ne. On je tam. Okamžitě přijďtě);
- Stehen Sie sich - německý výraz (Postavte se);
- Ich bleibe lieber stehen - německý výraz (Zůstanu raději stát);
- Setzen sie sich - německý výraz (Sedněte si);
- Den Täter - německý výraz (pachatel);
- Sie meinen den Dieb - německý výraz (Můj zloděj);
- Schiessen Sie los - německý výraz (Střílejte);

- Nicht der - německý výraz (Nikoli);
- Ein Jude - německý výraz (Žid);
- Die Gestapo glaubt nur mir - německý výraz (Gestapo uvěřilo pouze mně);
- Danke sehr - německý výraz (Děkuji pěkně);
- Da hab ich immer noch die Sache des Herren Buschek - německý výraz (Mám tam pořád ještě oblečení, pane Bůžek);
- Abgemacht - německý výraz (Domluveno);
- Ich fahre jetzt nach Liebesdorf - německý výraz (Jedu do Láskovic);
- Hab Gäste aus Berlin - německý výraz (Host z Berlína);
- Liebersdorf - německý výraz (Láskovice).

6.5.9 Další prostředky k oživení vyprávění

Úsloví

- Pod svícnem je tma;
- Nesud', abys jednou nebyla souzená;
- Damoklův meč - (člověk by neměl být klidný a chovat se lhostejně, když bude absolvovat něco, na čem mu záleží, jakýsi stav ohroženého štěstí).

Kontrastní výrazy

- V **pompézní ratejně** - (v okázalé, nádherné místnosti s obytnými kotci pro čeledíny);
- **Strašlivá, milá** tvář toho staříckého zvířete, ozdobená nikdy nevysychající stužkou slin, které mu kapaly z koutku objemné tlamy;
- Byl tak **šeredný**, až byl **hezký**;
- **Universitní** profesor **bez university**. (Je universitním profesorem, ale zavřeli mu universitu, nemá tedy kde pracovat.)

Další jazykové zajímavosti

- A mnou, jako elektrická rána, projelo šubnutí úleku;
- Je to jako oheň a voda. Nejdřív je to velká láska, potom velký průser, a nakonec velká nenávisť;
 - Zde je nejprve přirovnání, teprve poté hlavní výraz;
- Ve Velké Praze - obě písmena velká;

- Měl na sobě růžové pyžama s brčálovými puntíky;
 - Pyžama - a - namísto o.

Pravopisné otazníky v textu

- Hospoda U přívozu - malé p po předložce v názvu;
- U suché švestky - malé s po předložce v názvu;
- U erbu Mamselsteinů - malé e po předložce v názvu.

6.6 Zajímavosti z knihy

Co jsou to, dle inspektora Vodičky, detektivky a jaké jsou klasické skrýše

„Detektivky nejsou krásná literatura. Jsou přitažené za vlasy a naivní, ale člověk si nad nimi odpočine. Vrací se do dětských let, kdy ještě neměl tušení, že jsou na světě mnohem horší věci než nějaká docela pochopitelná vražda pro miliónové dědictví. A občas jsou v nich docela dobré nápady. Fantastické, ale chytré.“

„V detektivkách je vždycky sedm nebo osm klasických míst, o kterých jste mluvil - vzpomínáte si? Tajné skrýše za obrazy, za panely nebo v podlaze. V kufrech a kazetách s dvojitými dny. Pod tapetami. V knihách v knihovně. V květináčích pod línou, v které rostou květiny. V kamnech. Ve vodotěsných schránkách v rezervoáru na klozetě. V obojcích domácích zvířat. V kuchyňských pikslách s práškovým cukrem nebo skořicí. To už máte devět klasických skrýší.“¹⁴⁹

Popis dámy na plakátě

Na začátku popisu čtenáři vůbec nepochopí, že se jedná jen o ženu natištěnou na plakátě. Vypadá to, že doktor Pivoňka popisuje živou bytost.

„Nad ním se vábně dmula požehnaná ňadra blondýnky, která s nadpřirozenou koketností zavírala jedno oko, aby druhým tím výrazněji probodávala člověka, chystajícího se použít telefonu. Měla na sobě jakési kombiné, vyrobené patně z nějakého chmýří, jímž bylo vidět vše. Blondýna byla celá, i na nejintimnějších místech, počmárána narychlo napsanými čísly telefonů, jmény vzkazy i nemravnými veršičky.“¹⁵⁰

¹⁴⁹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 78- 79.

¹⁵⁰ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 81.

Vtip Lídy Forstové

Neslušný vtip, který ukrývá pětikoruna. Jedná se o jakýsi návod pro německé velitelství, jelikož německým vojákům v Rusku kloužou pásy tanků po ledu.

Na bankovce je nápis:

PĚT KORUN

PADĚLÁNÍ SE TRESTÁ

Škrtnutím prvních a posledních dvou písmen ve větě, která se nachází pod slovy pět korun, a následným přečtením věty, ovšem pozpátku, vyjde rada pro říšské velitelství.

~~PADĚLÁNÍ SE TRESTÁ~~ = SERTE SI NA LED

Veškeré profese továrníka Iva Zdeborského

Profese, které si pan továrník vyzkoušel. V nich si také vždy připadal jako naprostý přeborník.

„Automobilový závodník, černý mág, potravinový chemik, aviatik, astronom, katechumen, arbiter elegantiarum, zápasník catch - as - catch - canu, reformátor - lingvista, velitel zbrojných vojáků, herec, umělecký fotograf, milovník a detektiv, básník.“¹⁵¹

Popis nalezené Kleingöringovy mrtvoly

Kleingöring postřelil Boženku, která umírá, k jeho usmrcení dopomohl Jajteles. Který si Boženku v tomto díle opravdu zamiloval. V jakém stavu našli jeho mrtvolu, popisuje doktor Pivoňka takto:

„V udupaném rozmetaném hnízdečku v kapradí ležel Kleingöring na zádech, nohy pokrčené v kolenou a krvavou tvář obrácenou k měsíci. Na levé straně hlavy se černala roztrhaná změť kůže, masa a svalů, která se táhla až k nosu. Dolní ret mu scházel a k oranžové měsíční záři se cenila řada žlutých zubů. Do krvavého žvance mrtvě hledělo vytřeštěné oko. Pod bradou trčela z roztrhaných šlach našedlá trubice, zalitá usychající krví. Buldok provedl své dílo se zvířecí bezohledností.“¹⁵²

¹⁵¹ ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 121.

¹⁵² ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 269.

6.6.1 Jazykové skrývačky v příběhu

Záhadný dopis obsahující inzerát do novin

I v posledním díle trilogie je prostor pro čtenářův intelekt. Sám si může vyzkoušet rozluštit šifru, kterou skrývá inzerát, jenž měl být otištěn v novinách. Pokud na to nepřijde sám, instrukce mu poskytuje postava pana Salaqardy.

Příloha č. 8

Celý první řádek a začátek druhého řádku představují tzv. nihilistickou šifru. Zakončení některých písmen, která nejsou spojena, jdou směrem dolů. Právě tato písmena jsou koncem šifrové skupiny. Každá tato skupina obsahuje různý počet písmen. Jednotlivé součty písmen se pak zapíše vedle sebe po dvou:

Mladš=5, i a=2, pi=2, lný s= 4, amost=5, atný=4, hos=3, po=2

5 2

2 4

5 4

3 2

Dále je zapotřebí užít tzv. řecko - makedonské substituční tabulky:

	1	2	3	4	5
1	A	F	L	Q	V
2	B	G	M	<u>R</u>	W
3	C	<u>H</u>	N	S	X
4	D	I	O	T	Y
5	E	<u>K</u>	P	<u>U</u>	Z

Nyní se vracíme k číslům z šifrovaných skupin. První číslo zastupuje horizontální řádek, druhé číslo vertikální řádek. Na bodu jejich propojení najdeme v tabulce příslušné písmeno. V tabulce vyjde slovo: KRUH

7 KOMPARACE SLEDOVANÝCH JEVŮ V JEDNOTLIVÝCH DÍLECH KOMPOZICE

7.1 Kompozice

První díl

Na začátku knihy se nachází úvod, jehož prostřednictvím je čtenáři sděleno, že hlavní hrdina doktor Pivoňka, který je také vypravěčem příběhu, se nachází na rekreaci ROH. Tento zájezd ale trápí nevlídné počasí, a tak pro zlepšení nálady a zahnání nudy vypráví doktor Pivoňka svůj příběh, v němž se poprvé v životě setkal s vraždou.

Poté se přesouváme do doby, v níž se odehrává příběh. Toto vyprávění má výstavbu klasické rámcové kompozice. Jak jsem již zmínila v analýze díla. Rámcem označujeme pobyt na rekreaci, kde doktor Pivoňka vypráví svůj příběh. Náplní je právě tento samostatný příběh, v němž se vyšetřuje vražda. Zajímavostí, která se v žádných ostatních dílech neopakuje, je vkládání dalších příběhů, které buďto oživují vyprávění, upřesňují některé situace, nebo nás seznamují s jednotlivými postavami příběhu. Velkou část těchto příběhů tvoří humorné vyprávění o továrníkovi Zdeborském, který většinou vše pokazí díky své nešikovnosti. Na závěr se opět dostáváme k rámci kompozice, tedy na rekreaci ROH.

Na počátku příběhu je ohlášena vražda, poté následuje výstavba úvahy, jak k ní asi mohlo dojít. V průběhu celého příběhu pátrá tedy detektiv po vrahovi, shání informace a důkazy.

V závěru přichází, jak již bylo řečeno dříve, naprosto strhující monolog, který mne nepřestane fascinovat pokaždé, když se ke knize vracím. V této řeči usvědčí doktor Pivoňka vraha. Monolog má zhruba deset stran. Retrospektivně v něm vyšetřovatel rekapituluje vraždu a události, které nastaly po ní, a které jí předcházely.

V závěru knihy se opět vracíme na rekreaci do „Horské krásky“, kde doktor Pivoňka zodpoví rekreatantům jejich otázky k vyprávěnému příběhu.

Druhý díl

I přesto, že autoři zůstávají stejní, struktura díla se nepatrně změní. Na začátku je čtenář okamžitě vtažen do děje. Dozvídá se, kdo bude pravděpodobně hlavní postavou vyprávění, a jak došlo k objevení mrtvoly, tím k odhalení vraždy. Vzápětí ale zjišťujeme, že to si jen doktor Pivoňka pro sebe vyprávěl jistý příběh. Příběh vyšetřované vraždy, kterou se pokoušel písemně zaznamenat do knihy.

Poté následuje to, na co jsme již zvyklí z prvního dílu, úvod.

Zjistili jsme, že doktor Pivoňka sepisuje příběh a je pozván na svatbu. Následuje druhá část úvodu. To se již na svatbě nachází. Berou se dva účastníci rekreace z prvního dílu. Ti si na doktora Pivoňku vzpomněli a pozvali jej na oslavu do hotelu Ambassador. Nyní začíná náš hrdina vyprávět svůj druhý příběh.

I zde se jedná o kompozici rámcovou. Rámcem je nyní svatba v hotelu Ambassador, kde doktor Pivoňka vypráví svůj případ. Náplní je opět vyšetřování vraždy, kdy se doktor Pivoňka snaží rozplést záhadu, sbírá jednotlivé důkazy a informace. Na závěr přichází rozřešení. Poté se rámeček uzavírá návratem do hotelu Ambassador.

Opět strhující monolog v poslední kapitole. Doktor Pivoňka popíše, jak došlo k vraždě, jaké k tomu byly důvody. Co jí předcházelo a naopak, co se dělo po ní. Tímto monologem opět usvědčí vraha.

V závěru knihy již není žádná zmínka o dopsání, či nedopsání příběhu, který se pokoušel zaznamenat v začátku vyprávění. Opět jen zodpoví otázky dychtivých posluchačů a druhý díl je uzavřen.

Od prvního dílu se tento liší tím, že se v příběhu neobjevují žádné vložené příhody jednotlivých postav. Na začátku knihy jsou namísto jedné hned dvě úvodní kapitoly. Kdy ta první zpočátku působí jako okamžité vtažení do děje.

Třetí díl

Ve třetím díle se opět vracíme ke struktuře, kterou jsme již poznali v díle prvním. Na začátku knihy je úvod. Zde se čtenář dozvídá, že se doktor Pivoňka nachází na oslavě křtin. Tam jej pozvala dvojice známá z předchozího dílu. Uplynulo již šest měsíců od jejich svatby a narodila se jim dcera. Jako obvykle je doktor Pivoňka přemluven k vyprávění příběhu.

I nyní se tedy autoři uchýlili k rámcové kompozici. Jako pomyslný rámeček bereme oslavu křtin a náplní je vyšetřování vraždy, kdy doktor Pivoňka dostane několik úkolů, které musí splnit. V průběhu opět shromažďuje důkazy, hledá odpovědi na zapeklité otázky a dává si dohromady vlastní hypotézu.

V druhé části přichází velký zvrat, který čtenář určitě nečekal.

Na konci příběhu opět přichází sáhodlouhý monolog, ovšem v naprosto odlišné formě, než bychom očekávali. Tímto se tedy také tento díl liší od dvou předchozích, kde byl v závěrečném monologu usvědčen vrah a zrekapitulována vražda. Nyní je to přesně naopak. Doktor Pivoňka označí vraha a seznámí oběť s jejím osudem. Sdělí jí, jak k vraždě dojde, co k tomu vraha vedlo a co bude následovat poté. To je naprosto ojedinělé a činí to příběh ještě zajímavější, než byl doposud.

V závěru knihy se opět doktor Pivoňka vrací na oslavu. Odpoví na otázky a se slzou v oku si vzpomene na své nejbližší. Tím se také uzavírá rámeček kompozice.

V této knize nenajdeme vložené humorné příběhy, které oživovaly vyprávění v prvním díle. Nenajdeme ani dva úvody, které se nacházely v díle druhém. Tento díl je výjimečný svým závěrem. Ten je od obou předchozích naprosto odlišný. Jak bylo již řečeno, na závěr nepřichází žádný usvědčující monolog, ale sdělení o tom, jak vražda proběhne a jaké bude mít následky. Navíc je vyprávění tohoto příběhu ještě rozděleno do dvou částí, které autor nazval:

- Antiteze;
- Synteze.

7.2 Postavy příběhů

7.2.1 Hlavní postavy, které nás provází celou trilogií

Základní informace o jednotlivých postavách jsou uvedeny v jednotlivých rozbořích děl, proto je nyní nebudu v této části již opakovat.

Zde se zaměřím na postavy, které nás provází celou trilogií.

Jaroslav Pivoňka

První díl - mladý nezkušený doktor filozofie, který vyřeší svoji první vraždu. V průběhu příběhu provede několik chybných úvah, provází jej mnohá zklamání.

Přijde o své tři nejlepší přátele. V tomto příběhu ale také získá novou přítelkyni Boženku Skovajsovou.

Druhý díl - doktor Pivoňka je o osm let starší, má více zkušeností, mnoho „velkých“ případů na jeho konto ale nepřibylo. Je stále živ ze slávy z prvního dílu. V tomto díle nalezne nového kamaráda Milana Zelenku, který je mu velmi blízký, nicméně o něj přichází. Stejně jako v díle předchozím mu zemřel přítel. Boženka Skovajsová je nadále jeho děvčetem. Její maminka touží po tom, aby si ji vzal. Boženka tajně také. On se k tomu ale stále nemá. V tomto díle sice odhalí vraha, ale ten nemůže být potrestán. Vlivem všech událostí a nervového vypětí prodělává doktor Pivoňka v závěru vyprávění infarkt.

Třetí díl - detektiv nám zestárl o další dva roky. Ke svatbě s Boženkou se stále nemá. V tomto díle je to ale již opravdový chlap. Nutno říci, že díky současné politické situaci, ne vždy férový. Musí dělat těžká a zásadní rozhodnutí, často je nucen brát ohled jen sám na sebe, dává v sázku svůj život. Hraje vabank. I v tomto díle přichází o blízkou osobu, tentokrát o osobu nejbližší. O Boženku, která umírá v závěrečné přestřelce při akci ve vile německého gruppenführera Kleingöringa.

Boženka Skovajsová

První díl - děvče z nízké společnosti, chodí po zábavách a hospodách. Její mluva je naprosto nespisovná a vulgární. Ta je pro ni velmi charakteristická a v knize je několik pasáží, kde se s ní čtenář seznamuje. Když se stane děvčetem doktora Pivoňky, začíná se měnit. Dostane zaměstnání v Paláci elegantních mužů, mění svoji mluvu, své oblékání, svůj životní styl. Doktoru Pivoňkovi pomůže rozluštit skrývačky v básních a tím jej přivede na stopu po vrahovi.

Druhý díl - Boženka tajně touží po svatbě s doktorem Pivoňkou. Ten se ke sňatku ale stále nemá. Neustále se vzdělává. Její mluva již není tak nespisovná. Nenajdeme tedy již v druhém díle tak četné pasáže, které by obsahovaly výrazy používané Boženkou. I nyní pomáhá doktoru Pivoňkovi s odhalením vraha. Jaroslav ji nazývá svým strážným andělem.

Třetí díl - tady je již z Boženky první dáma swingu. Je velmi populární zpěvačkou. Vydělává více peněz. V tomto díle již prakticky vůbec nenajdeme její nespisovnou

mluvu. Vyjadřuje se kultivovaně a snaží se nepoužívat vulgarismy. Opět je doktoru Pivoňkovi nápomocná v důležité akci. V ní ale umírá.

Ivo Zdeborský

První díl - humorné příběhy, které jsou vloženy do rámcové kompozice vyprávění, patří právě této osobě. Pan továrník vyzkoušel v průběhu svého života několik profesí a autor s nimi seznamuje i čtenáře. Samozřejmě se snaží pomoci v pátrání po vrahovi.

Druhý díl - v tomto díle se pan továrník objevuje až v závěru díla, kdy pomáhá doktoru Pivoňkovi k dopadení vraha a poté se o něj také postará, když prodělá infarkt. Naprosto z vyprávění vymizeli humorné kapitoly o příhodách tohoto muže.

Třetí díl - i nyní se objevuje Ivo Zdeborský až v závěru příběhu. Jeho humorné kousky jsou zde již naprosto vynechány. Lze soudit, že to udělal autor schválně, aby nenarušil vykreslení pochmurné doby, v níž se tento příběh odehrává. Probíhá válka a na humor není místo. I přesto ale opět pomáhá doktoru Pivoňkovi v důležité akci

Inspektor Vodička

První díl - svérázný, ironický a sarkastický příslušník policie. V tomto příběhu doktora Pivoňku neustále shazuje, vyvrací mu jeho chybné hypotézy, dělá si z něj legraci. Vraha také vypátrá, ale přijde pozdě. Doktor Pivoňka byl rychlejší.

Druhý díl - zde je činnost policie značně omezena. Inspektor Vodička se naprosto distancuje od tohoto případu, jak mu bylo nařízeno z vyšších pozic. I přesto sem tam pomůže doktoru Pivoňkovi. Je to stále ten ironický stařík. Jeho výskyt v tomto vyprávění je ale opravdu minimální.

Třetí díl - zde se inspektor Vodička objeví pouze jednou. Už to není ten Vodička, kterého jsme znali. Není tak ironický. Nicméně i toto jedno setkání mu postačí, aby přivedl doktora Pivoňku na správnou cestu.

Eduard Baverka

První díl - postava zloděje, kapsáře, opilce. Jeho mluva je naprosto totožná s mluvou Boženky. Vulgární a nespisovná. Neustále je opilý. Nicméně pomůže doktoru Pivoňkovi, když se potřebuje dostat do domu doktora Procházky.

Druhý díl - v tomto díle Eda povýšil na generála bojové jednotky Iva Zdeborského. Neobjevuje se v díle tak často, jeho mluva je ale pořád stejná jako v příběhu předchozím.

Třetí díl - zde se vyskytne pan Baverka už jen jednou. Nyní zastává povolání hrobníka. Jeho mluva se ale nijak nezměnila. Stále nespisovná a vulgární.

Petr Lucius Meluzín

První díl - literát, který je hlavním podezřelým z vraždy doktora Procházky. Vše se ale ukáže jako mylné.

Druhý díl - velmi útočný literát, zastává německé myšlenky, těší se, až nastoupí k moci Hitler i v této zemi.

Třetí díl - literární útočník. Chová se povýšeně. Nemá rád Židy. Vyvolá velké problémy jeho bývalé manželce a básníku Poláčkovi, který je Židem. Nakonec se ale ukáže pravda o jeho původu, kterou on sám nevěděl. I on je polovičním Židem. To ho naprosto zničí a doktor Pivoňka jej má díky tomu v hrsti.

Ervín Kruliš

Tato postava se objeví ve druhém a třetím díle. Nicméně i přesto považuji za nutné ji mezi hlavní představitele trilogie zařadit.

Druhý díl - továrník Kruliš nejprve předstírá, že pomáhá doktoru Pivoňkovi odhalit vraha, nakonec ale doktor Pivoňka zjistí, že on sám je vrahem. Spravedlnosti ale uniká. Doktor Pivoňka jej sice usvědčí, ale přichází nová politika, a díky ní odchází Kruliš s čistým štítem.

Třetí díl - zdá se, že i v tomto díle má doktora Pivoňku v hrsti. Ten jej stále nemůže potrestat za to, co na něj ví. Nakonec se to ale přeci jen podaří. Shodou nečekaných událostí je Ervín Kruliš potrestán rukou doktora Pivoňky.

7.2.2 Vypravěč

- Ve všech částech trilogie je doktor Pivoňka vypravěčem a zároveň hlavním hrdinou.
- Čtenáři se nenaskytuje možnost, aby na některou ze situací bylo nahlíženo očima jiné postavy. Vše je hodnoceno a prožíváno pouze osobou doktora

Pivoňky. Je tedy důležité říci, že právě doktor Pivoňka je zároveň tzv. fokalizátorem. Tedy pouze jeho očima je čtenáři zprostředkován děj příběhu.

7.3 Prostředí jednotlivých částí

První díl

Budu se nyní opakovat, když připomenu, že prostředí putyk, hospod a povalečských míst perfektně kontrastuje s prostředím přepychových salónů, vil či zámku.

Jak jsem doložila v rozboru díla, popisy prostředí jsou velmi rozsáhlé. To je důkazem velké slovní zásoby autora.

Druhý díl

Kontrasty jednotlivých prostředí zde zastupuje sportovní ústav, proti němuž stojí rozkošná kavárna Štěstí. V této knize jsou mnohem méně zastoupeny části, kde dochází k popisům prostředí. I tak je zde ale najdeme v hojné míře.

Třetí díl

V tomto díle se dostáváme například do německých úřadů. Zde již ale není prostředí tak výrazné jako v předchozích dílech, zejména v tom prvním. Jeho popis se objevuje jen zřídka. Autor se zde spíše, než na popis prostředí, zaměřuje na popis přírodních jevů a klimatu.

Počasí v dílech vždy koresponduje se situací. Pokud se děje něco závažného, smutného, nepěkného, je počasí deštivé, ponuré, chladné.

Právě jednotlivá prostředí pomáhají čtenáři také ke ztotožnění s postavou. V prvním díle se v putykách a hospodách seznamuje právě s Boženkou a Edou. Tato místa korespondují i s mlouvou, kterou obě postavy užívají, a s jejich bezprostředním chováním. Naopak v zámku se setkáváme s Mistrem Kalendou, který je typickým gentlemanem, umělcem a galantním mužem. Díky dokonalému vykreslení prostředí se v prvním díle autorovi podařilo zdůraznit rozdíly mezi jednotlivými postavami.

I když se v druhém díle objevují popisy prostředí méně, i tak jsou pro čtenáře velmi nápomocné. Zde je mu naopak ukázáno, že i tvrdé a drsné prostředí sportovního ústavu, může být propojeno s příjemným a milým prostředím kavárny Štěstí.

Ve třetím díle mají popisy prostředí ve čtenáři vzbudit doslova strach. Navozují pocity, které mají i jednotlivé postavy, když cítí strach z války. Popis německého prostředí v díle symbolizuje také neporazitelnost a sílu Německa.

I když je v každém díle popisováno jiné prostředí, vždy působí na čtenáře tím, že mu pomáhá jednak ztotožnit se s postavami, a jednak vcítit se do současné politické či životní situace.

7.4 Období, v němž se jednotlivé příběhy odehrávají

První díl - první díl se odehrává zhruba v roce 1930. Doba je poměrně poklidná. Kniha je plná legračních situací, které podtrhují jinak poměrně klidný život postav příběhu

Druhý díl - uplynulo osm let od první vraždy, kterou řešil doktor Pivoňka. Nacházíme se v roce 1938. Ve vzduchu visí strach z války. Počasí je převážně deštivé, chladné. Veselých historek ubylo. V knize je navozena současná politická situace a doba strachu.

Třetí díl - jsme o dva roky dál a válka je v plném proudu, píše se rok 1940. Popisy prostředí jsou nahrazeny popisy přírodních a klimatických úkazů. To jen podporuje navození současné atmosféry války, kdy se každý bál o svůj holý život.

7.5 Doba a úspěšnost vyšetřování jednotlivých případů

První díl - zde trvalo vyšetřování doktoru Pivoňkovi zhruba týden, vraha usvědčil, ten spáchal sebevraždu.

Druhý díl - než vyšetřil doktor Pivoňka tyto vraždy, uběhlo asi půl roku. Tuto dlouhou dobu způsobila mobilizace, která byla v průběhu vyšetřování vyhlášena. Vraha v tomto příběhu doktor Pivoňka sice usvědčil, ale nemohl jej potrestat. Jak bylo již několikrát řečeno, přišla nová politika, která jej chránila.

Třetí díl - zde je vyšetřování řekněme nejrychlejší, trvá jen pár dní. I když v příběhu není doba trvání přesně doložena, můžeme tak soudit díky postavě Kleingöringa, který měl odjet na týden do Berlína, ale navrátil se dříve. I tento třetí díl se naprosto, co se vraha týká, liší. Sám doktor Pivoňka se stává vrahem a trestá tak zločince Kruliše.

7.6 Prostředí úvodu a závěru

První díl - rekreace ROH, chata „Horská kráska“

Druhý díl - zhruba čtvrt roku po prvním setkání se koná svatba dvou rekreatů z „Horské krásky“, salónek hotelu Ambassador

Třetí díl - po šesti měsících je doktor Pivoňka pozván na oslavu, kde vypráví svůj poslední příběh. Tato oslava probíhá v bytě činžovního domu v Karlíně.

Hlubavého čtenáře možná zaskočí účast doktora Pivoňky na rekreaci ROH. Co to o něm může vypovídat? Nyní je opravdu smutné, že se autorům nepodařilo napsat ještě další dva plánované díly. Jak jsem již zmiňovala výše, právě tyto příběhy měly být odpovědí na otázky, co se stalo s doktorem Pivoňkou a ostatními postavami po skončení války? Jak je válka ovlivnila? Smetl je poúnorový vývoj v roce 1948? To vše jsou otázky, na které si čtenář musí najít odpověď sám.

Můžeme jen uvažovat a domnívat se. Jestliže se doktor Pivoňka nachází na rekreaci ROH, je dosti možné, že vstoupil do služeb státní policie. Neboť po únoru v roce 1948 byly zavírány veškeré soukromé detektivní kanceláře a ostatní soukromé podniky.

V závěru třetího dílu se zmiňuje doktor Pivoňka o tom, že pan Páter a cestovatel Budecius zemřeli ihned po válce. Boženka, Jajteles, sazeč Matějka i paní Salaquardová byli díky Eduardu Baverkovi pohřbeni v hrobce Mamselsteinů.

Doktor Pivoňka dostal po svém posledním případě deset let káznice. Ty si měl odpykat ve středisku u Weimaru. Nakonec tam strávil jen čtyři roky.

Továrník Zdeborský vyvázl ze všeho s čistým štítem. O tom, jak se ale měl po skončení války, už nevíme. Co se stalo s jeho podniky a s jeho majetkem, to už si musí čtenář domyslet sám. Pan Poláček se vrátil z koncentračního tábora na rozdíl od paní Meluzínové. Petr Lucius Meluzín byl pověšen.

Všechny tři příběhy naprosto vystihují současnou situaci v době, kdy se odehrávaly. Je tedy o to smutnější, že takovéto zajímavé a přesné vykreslení už nebylo čtenáři poskytnuto v souvislosti s poválečnými událostmi.

7.7 Popis osob, věcí, prostředí

Nejhojnější výskyt popisu osob i prostředí je v prvním díle. Domnívám se, že je to způsobeno tím, že nám autor představuje jednotlivé postavy a chce nám je přiblížit co nejdetailněji. Stejně tak prostředí. V druhém díle je popisu jak osob, tak věcí ještě méně a v třetím díle je najedeme opravdu jen zřídka.

K popisu osob i prostředí užívá autor velké množství přívlastků, což čtenáři ještě více pomáhá ve vcítění se do doby.

U popisu osob si díky tomu utváří mnohem podrobnější a reálnější obraz dané postavy. Velmi hojně je užito přirovnání, ať už humorných, která jsou někdy naprosto nesmyslná, ale také přirovnání, která reagují na situaci, v níž se daná postava nachází.

V hojné míře se objevují přirovnání k postavě Iva Zdeborského. Ta jsou vždy velmi trefná a ještě umocní to, jaký je pan továrník nešika.

7.8 Jazykové aspekty

7.8.1 Výrazy synonymní, zejména hovorové

V prvních dvou dílech je zhruba stejný výskyt hovorový a synonymních výrazů. Ve třetím díle jich ubyde zhruba polovina, navíc již čtenář většinu zná z dílů předchozích.

Právě tyto hovorové a slangové výrazy pomáhají čtenáři v dokonalém ztotožnění s postavou. Jak bylo již řečeno, právě takové vyjadřování je typické pro mluvu Boženky Skovajsové a Eduarda Baverky.

Boženka je přítelkyní doktora Pivoňky a právě toto vyjadřování je úkazem toho, v jaké společnosti se postavy pohybují. Doktor Pivoňka není žádný „boháč“ stejně jako Boženka. Je ale vzdělaný, sečtělý a pracuje se vzdělanými lidmi. Pohybuje se v prostředí středních a vyšších městských vrstev, a to zejména díky své práci.

Na rozdíl od něj Boženka, která byla vychovávána jen svou matkou, vzdělání nemá skoro žádné. Pohybuje se v prostředí pražských putyk a povalečských míst. Nejprve pracuje jako uklízečka a přátelí se s lidmi z nižší společnosti.

Až díky doktoru Pivoňkovi se začne zajímat o četbu, vzdělává se, zdokonaluje své vyjadřování.

V průběhu všech dílů vidíme nejen, jak se mění její chování, ale zároveň i vyjadřování a styl oblékání.

Žádná z postav se během tří dílů neproměnila tolik jako postava Boženky. Čtenář je tedy velmi spjat s jejím životem, a možná právě proto jej také v závěru třetího dílu zasáhne Boženčina smrt mnohem více, než kdyby se jednalo o některou z dalších postav.

Postava Eduarda Baverky se nijak nevzdělává ani neproměňuje, takže jeho vyjadřování zůstává stále stejné. I když jeho výskyt se v dalších dílech zmenšuje, jeho mluva se nijak nemění a právě podle ní jej čtenář zařuceně vždy pozná.

7.8.2 Vulgarismy

Vulgarismy jsou v nejhojnější míře zastoupeny v díle prvním. Co se ale týká jakési míry vulgarity, ve třetím díle jsou výrazy nejvulgárnější.

V prvním a druhém díle jsou tato slova zastoupena nejvíce v mluvě Boženky Skovajsové a Eduarda Baverky.

Ve třetím díle jsou typické pro výpovědi cestovatele Budecia. To může být pro čtenáře velmi zajímavou a nečekanou skutečností. Neboť by si řekl, že cestovatel je člověk vzdělaný, sečtělý a umí se chovat. Jeho vyjadřování nám ale spíše připomíná muže, který si nebere žádné servítky a moc slušný také není.

Výskyt vulgarismů nebyl ale přesto tak velký jako v jiných dílech Jana Zábrany. V žádném případě nemohu říci, že by užití těchto výrazů nějak snižovalo kvalitu tohoto díla. Naopak, tato slova jsou užitá vždy ve vhodných situacích a opět napomáhají čtenáři k většímu ztotožnění s postavou. Oživují děj a do prostředí, v kterém se objevují, se hodí.

7.8.3 Zdrobněliny

Výskyt zdrobnělin je ve všech třech dílech téměř totožný. Dle doložených seznamů výše je velmi hojný. Nejčastěji jsou tyto výrazy použity v popisech jednotlivých osob.

V prvním díle jsou hodně spojovány s postavou Iva Zdeborského, kde způsobují ještě větší komičnost situací a nemožnost této postavy.

Zároveň také působí velmi humorně, když je postava oblejšího, neohrabaného muže označována zdobnělinami.

Dále je v prvním díle zdobnělinami zdůrazněna neskutečná krása Terezy. Obecně se dá říci, že ve všech dílech jimi doktor Pivoňka vyjadřuje krásu některých žen.

Jak bylo již řečeno, velmi často se tyto výrazy užívají pro zvýšení komičnosti dané situace.

7.8.4 Nespisovná slova

V prvním díle je jejich výskyt největší. Charakteristické jsou pro mluvu Boženky Skovajsové a Eduarda Baverky. Když se spolu baví tyto dvě postavy, čtenáři až přecházejí oči. Nespisovná mluva doplněná vulgarismy a hovorovými výrazy oživuje vyprávění a přibližuje čtenáři atmosféru a život v nižších vrstvách společnosti.

Ve druhém díle se Boženka, díky doktoru Pivoňkovi, vzdělává a mění. Mění se tedy i její mluva. Nespisovných a vulgárních výrazů v jejím slovníku ubývá. U pana Baverky tomu tak není, nicméně repliky s jeho promluvami nejsou již v díle tak časté.

Ve třetím díle nespisovnými výrazy vládne cestovatel Budecius. Jeho mluva je nespisovná a spojena s vulgárními výrazy, i přesto je ale odlišná od mlavy Boženčiny a Edovy.

Při komparaci se ukázalo, že nejhojněji se ve všech třech dílech vyskytovala slova:

- von - (on);
- vona - (ona);
- vono - (ono);
- voni - (oni);
- vo - (od).

Předsouvání tzv. protetického V bylo ve všech dílech velmi časté. Před slovo začínající písmenem O se v přímých řečech přidává ještě V. Tato zvláštnost je charakteristická zejména pro mluvu Eduarda Baverky a Boženky Skovajsové.

7.8.5 Cizí slova

První díl - spíše než cizí výrazy tento díl obsahuje mluvu nízké společnosti, to znamená, nespisovné, vulgární a hovorové výrazy. Jinak se zde objevují jak výrazy anglické, tak německé.

Druhý díl - v tomto díle je již výskyt cizích výrazů hojnější. Objevují se anglické výrazy stejně jako v prvním díle, navíc také výrazy latinské, kterých užívá zejména inspektor Vodička, ale také výrazy německé. Těch opravdu přibylo, zřejmě v důsledku blížící se války.

Třetí díl - odehrává se v období války, takže zde prakticky jiné cizí výrazy než německé nenajdeme. Jsou zde v opravdu hojném množství a zastoupeny jsou zejména mluvou Kleingöringa.

7.8.6 Jazykové skrývačky v příběhu

Jedna z věcí, které činí trilogii naprosto výjimečnou a originální. V každém díle je prostor pro čtenářův intelekt, jeho fantzii. Nejen, že v průběhu každého vyprávění může sám s pomocí indicií doktora Pivoňky zkoušet vypátrat vraha, má ale také možnost pokusit se vyluštit skrývačky, které jsou velmi důležitým bodem pro pátrání.

V prvním díle se pokusí společně s Boženkou rozluštit básně v Osvobozené lyře. V díle druhém se pobaví při vyplňování křížovky adresované panu Pubencovi, a ve třetím díle se zapotí při rozšifrování inzerátu.

Čtenář má možnost přijít na vše sám, nebo se může nechat vést instrukcemi jednotlivých postav, které mu v práci pomohou.

Tyto skrývačky jsou nejen oživením vyprávění, je to také další možnost relaxace čtenáře. Na chvíli si odpočine od čtení, věnuje se jiné činnosti. Je nucen přemýšlet. Jelikož takovéto zajímavosti nejsou v knihách obvyklé, stává se tím každý příběh pro čtenáře zajímavější a lákavější.

7.9 Doplnění

Ve všech dílech se nachází hojný výskyt přirovnání, jak je doloženo v jednotlivých rozborech. Ta nejen zpestřují vyprávění, ale zároveň jsou dalším důkazem široké

slovní zásoby autora. Nejčastěji se vztahují k postavám příběhu, pomáhají čtenáři ke ztotožnění s postavou.

Každou postavu autor označuje nebo slovuje synonymickými výrazy, které korespondují s její povahou, jejími současnými činy nebo situací, v níž se nachází. Pro čtenáře je toto velmi vhodné oživení. V některých případech také velmi komické.

V každém z příběhů se objeví nějaké úsloví. Nejhojněji se tyto obraty vyskytují v díle druhém, kde jich ve velkém množství užívá pan Narcis Marta Pubenec. Ten s jejich pomocí komentuje vyvstalou situaci nebo současný stav.

Ve všech dílech se nachází tzv. onikání. Jedná se o oslovování postavy třetí osobou množného čísla. Dříve mělo stejný význam jako dnes vykání, tudíž se jím dané osobě prokazovala úcta. Nejmarkatněji se tento jev vyskytuje v prvním díle, kdy oslovuje pan Baverka doktora Pivoňku. Z jeho strany má toto vyjadřování charakter spíše parodický. Snaží se vyjádřit rozdíl mezi jeho sociálním postavením a postavením doktora Pivoňky. Z jeho řeči je patrná zároveň ironie.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zejména představení Jana Zábrany jako autora detektivní prózy, jelikož pro některé čtenáře byl známý pouze jako autor poezie a překladů. Ukázalo se, že ale i v tomto žánru se velmi dobře orientoval a uměl s ním pracovat.

Práce seznamuje čtenáře s autorovým životem. Dá se říci, že díky tomu, by mělo být pochopeno, jak se autor seznámil s touto literaturou a proč se jí začal věnovat. Po přečtení trilogie shledá čtenář souvislosti mezi životními událostmi tohoto autora a situacemi nástěnnými v příbězích.

Došlo i k představení jeho další tvorby. Poetické a překladatelské.

Z informací je patrné, že Josef Škvorecký byl Zábranovým velmi blízkým přítelem. Takže se čtenář ani nepodiví, že právě on je spoluautorem trilogie.

Škvorecký ale v době sepsání trilogie nesměl publikovat, proto byla trilogie vydána pouze pod jménem Jana Zábrany. Jak ale uvádí jeho dcera v jedné ze svých publikací, Škvorecký se neopomněl přihlásit o honorář.

Zajímavým zjištěním je, že měl vzniknout ještě čtvrtý a pátý díl série těchto detektivních románů.

Druhá část práce je praktická. Ta se zabývala rozbořem jednotlivých dílů. V každém z nich bylo sledováno:

- Kompozice;
- Děj;
- Hlavní a vedlejší postavy jednotlivých příběhů;
- Prostředí, v němž se děj odehrává;
- Doba, v níž se příběh odehrává;
- Jazyková stránka díla - popisy postav, prostředí, užívání hovorových a synonymních výrazů, nespisovné výrazy, vulgarismy či zdrobněliny nebo také přirovnání.

Všechny tyto aspekty byly pečlivě vypisovány a zaznamenávány. Práce předkládá kompletní seznamy sledovaných jevů, nikoli jen jejich příklady. Díla byla dopodrobna prostudována a právě na základě toho vznikly tyto výčty. Bohužel, již nyní je díky

těmto seznamům práce velmi rozsáhlá, proto nebylo možné do ní zařadit také výpis jednotlivých nespisovných výrazů, které se v práci nacházely.

Právě tato jazyková bohatost by mohla být námětem k další práci s těmito díly v rovině jazykové.

Nejen tyto aspekty byly v závěru práce komparovány. Došlo k zajímavému zjištění. Autoři příběhů zůstali stejní, i přesto se příběhy lišily. Ubývalo přímých řečí a popisných částí. Ty se nejvíce vyskytovaly v díle prvním. V ostatních dílech, zřejmě proto, že čtenář již znal hlavní postavy i prostředí, se tyto aspekty objevují méně a méně.

V každém z dílů zůstává hlavní hrdina zároveň i vypravěčem příběhu, což je typické pro detektivní žánr.

Na základě rozboru a komparace jednotlivých děl můžeme určitě říci, že Jan Zábrana byl autorem, který prokázal naprostou orientaci v detektivním žánru. Styl, jakým je trilogie napsána, vzbuzuje ve čtenáři dojem, že sám autor si jednotlivé situace prožil.

Dále je tento rozbor důkazem široké jazykové zásoby, kterou Jan Zábrana doslova oplýval. Neskutečné množství synonymních výrazů, hovorová vyjádření i vulgarismy činí příběh pro čtenáře mnohem zajímavějším. Některé situace mu mohou být díky tomuto vyjadřování také mnohem bližší.

Perfektní jsou závěrečné monology všech tří dílů. Pokaždé mají několik stran a čtenáře upoutají tak, že je přečte doslova jedním dechem.

Detektivní trilogie nabízí mnoho dalších námětů, které by bylo zajímavé zkoumat a zabývat se jimi. Jedním z nich může být, jak bylo již zmíněno, hledisko jazykové, neboť slovní výrazy a jazykové obraty jsou někdy velmi netypické a ojedinělé.

Přínosné by mohlo být také srovnání knižní verze těchto příběhů s jejich filmovým zpracováním.

Na tyto činnosti zde ale již nebyl prostor. Podstatné je, že práce ve svém závěru dokázala, jakou literární osobností byl autor Jan Zábrana.

RESUMÉ

Diplomová práce Detektivní trilogie Jana Zábrany se zabývá prozaickou tvorbou tohoto autora. Konkrétně trilogií detektivních románů. Zaměřuje se na autorův vztah k literatuře detektivního žánru. Zobrazuje spojitost mezi autorovými životními zkušenostmi a detektivní tvorbou. Dokazuje, že i těžká doba, kterou sám autor prožil, se promítá do příběhů této trilogie. Náplní praktické části je analýza jednotlivých děl a jejich následná komparace.

SUMMARY

The Diploma Thesis The detective trilogy of Jan Zábřana is focused on a prosaic creation of this author. Concretely on the trilogy of the detective novels. This Thesis is focused on his relationship to literature of detective genre. It represents the connection between the author's life experience and his detective creation. It demonstrates that the horrible period in his life is included in the stories of the trilogy. In practice part there is an analysis of each story and their comparison.

SEZNAM LITERATURY

- [1.] CIGÁNEK, Jan. *Umění detektivky: o smyslu a povaze detektivky*. 1.vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1962. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).
- [2.] ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, na okraji literatury (1919-1931)*. Praha: Dr. Ot. Štorch-Marien, 1931. Aventinum, sv. 303.
- [3.] ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. 1. vyd. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-215-8.
- [4.] *Československá bibliografická databáze*. [online]. 2009 - 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: www.cbdb.cz
- [5.] *Čeština 2. 0. : Slovník, který tvoříte vy*. [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://cestina20.cz/>
- [6.] ELIÁŠ, Petr. *Jan Zábrana, básník a překladatel. Inspirace beatnickou poezií*. Praha 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. PhDr. Eva Kalivodová, PhD.
- [7.] JANOUSEK, Pavel a kol. *Dějiny české literatury III. 1945 - 1989*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1583-9.
- [8.] JANOUSEK, Pavel a kol. *Dějiny české literatury IV. 1945 - 1989*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-2001631-7.
- [9.] KALISTOVÁ, Daniela. *Česká detektivka v padesátých a šedesátých letech 20. století*. Plzeň. 2014. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Věra Zelenková.
- [10.] KAVI, Samuel. *Básně a deníky Jana Zábrany. Život ve znamení smrti*. Olomouc. 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Petr Komenda, Ph.D.
- [11.] KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef (ed.). *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

- [12.] MANDYS, Pavel. Noví čeští autoři v detektivním žánru (in LN). *iLiteratura.cz*. [online]. 2. 9. 2014 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/33587/novi-cesti-autori-v-detektivnim-zanru-in-ln>
- [13.] MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- [14.] MEJSTRÍK, Vladimír (ed.). *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.
- [15.] NOVOTNÝ, Vladimír. Skoro celý život bez Jana Zábrany. *Literární noviny: Literatura*. [online]. 3. 9. 2014 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/kultura/95-literatura/18209-skoro-cely-ivot-bez-jana-zabrany>
- [16.] *Oxford studijní slovník: výkladový slovník angličtiny s českým překladem*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-430655-3.
- [17.] PEŇÁS, Jiří. Zábrana dělal to, co celý život. *literární.cz: Světová literatura živě*. [online]. 12. 7. 2012 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.literarni.cz/rubriky/resume/rozhovory/zabrana-delal-to-co-cely-zivot_9260.html#.Vuwlj-LhDIU
- [18.] POLÁČEK, Jiří. *Průhledy do české literatury 20. století*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2000. ISBN 80-7204-162-2.
- [19.] SCS. ABZ. CZ: *Slovník cizích slov*. [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>
- [20.] *Slovník cizích slov*. [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.cz/>
- [21.] SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.
- [22.] SOUKUP, Jaroslva. Zábrana, Jan: Povídky. *iLiteratura.cz*. [online]. 10. 8. 2012 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/30423/zabrana-jan-povidky>

- [23.] STEJSKAL, Václav. *Moderní česká literatura pro děti*. Praha: SNDK 1962.
- [24.] ŠKARPICHOVÁ, Pavla. *Vztah básnické poetiky Jana Zábrany a jeho překlady Sylvie Plath*. České Budějovice. 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc.
- [25.] ŠKVORECKÝ, J.: *Nápady čtenáře detektivek*. Praha: Československý spisovatel, 1965.
- [26.] ŠKVORECKÝ, Josef. *Nápady čtenáře detektivek*. 3. vyd. Praha: Asociace detektivní a dobrodružné literatury, 1990.
- [27.] VONDŘICHOVÁ, Anna. Trvalý stav smutku nad sebou samým a nad světem. *Aktuálně.cz*. [online]. 9. 9. 2012 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/trvaly-stav-smutku-nad-sebou-samym-a-svetem/r~i:article:756836/>
- [28.] ZÁBRANOVÁ, Eva. *Flashky*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2014. ISBN 978-80-7215-480-7.
- [29.] ZÁBRANA, Jan, Jan ŠULC a Dušan KARPATSKÝ. *Celý život: výbor z deníků 1948-1984*. Vyd. 3. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-154-1.
- [30.] ZÁBRANA, Jan: *Lynč*. Praha: Mladá fronta, 1968.
- [31.] ZÁBRANA, Jan. *Náruč plná vřesu*. 1. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek České republiky, 1998. Skautské deníky. ISBN 80-86109-09-7.
- [32.] ZÁBRANA, Jan. *Sedm povídek*. Brno: Atlantis, 1993. ISBN 80-7108-073-X.
- [33.] ZÁBRANA, Jan. *Vražda pro štěstí: detektivní román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1962. Kapka.
- [34.] ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7.
- [35.] ZÁBRANA, Jan. *Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta).
- [36.] ZÁBRANA, Jan. *15 pátračů: Antologie angl. a amer. detektivních povídek*. 1. vyd. (povídky W. Irishe, D. Du Maurierové a E. Queena 2. vyd.). Překlad Alena Hartmanová. Praha: Odeon, 1987.

- [37.] ZÁBRANOVÁ, Jiřina. *Ohlédnutí*. Praha: Torst, 1994. ISBN 80-85639-20-3.
- [38.] *Jan Zábrana*. [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://janzabrana.cz/>
- [39.] Jan Zábrana. *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. 10. 3. 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z:<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1166>
- [40.] Vražda pro štěstí. *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. 18. 3. 2016 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z:<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1607>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Čtyři obecné zásady detektivky sepsané Richardem Austinem Freemanem I	
Příloha 2 - Dvacet pravidel pro psaní detektivky (Twenty Rules For Writing Detective Stories) S. S. Van Dina.....	II
Příloha 3 - Desatero pátera Knoxe	V
Příloha 4 – Pubencův dopis Zuzance I.....	VI
Příloha 5 – Pubencův dopis Zuzance II.....	VII
Příloha 6 – Pubencův dopis s obrázkem, který rozluštila Boženka	VIII
Příloha 7 – Křížovka pro pana Pubence.....	IX
Příloha 8 – Záhadný dopis obsahující inzerát do novin	X

PŘÍLOHY

Příloha 1 - Čtyři obecné zásady detektivky sepsané Richardem Austinem Freemanem

1. Stanovení problému.
2. Uvedení dat k jeho rozřešení („stop“).
3. Rozřešení, tj. detektiv ukončí pátrání a ohlásí, že případ rozřešil.
4. Důkaz rozřešení tím, že se předvedou usvědčující doklady.

Zdroj: ŠKVORECKÝ, Josef. Nápady čtenáře detektivek. 3. vyd. Praha: Asociace detektivní a dobrodružné literatury, 1990s. 54.

Příloha 2 - Dvacet pravidel pro psaní detektivky (Twenty Rules For Writing Detective Stories) S. S. Van Dina

- 1) *„Čtenář musí mít stejnou příležitost vyřešit záhadu jako detektiv. Všechny stopy musí být uvedeny jasně a popsány;*
- 2) *Vůči čtenáři nesmí být použito žádných jiných triků a podvodů než těch, k nimž se zákonně uchyluje zločinec, aby přelstil detektiva;*
- 3) *Nesmí se vyskytovat láska. Jde o to dostat zločince za mřížce, ne o to dostat tokající párek k oltáři;*
- 4) *Pachatel by neměl být nikdy zjištěn v samém detektivovi nebo v některém z lidí oficiálně pověřených šetřením. To je zcela zřejmý podfuk, jako když někomu nabídnete místo zlatého pětidolaru vyblýskanou penci;*
- 5) *Pachatel musí být nalezen logickými dedukcemi - nikoli náhodou, shodou okolností nebo nemotivovaným přiznáním... To, podle Van Dina, není řešení, ale kanadský žertík;*
- 6) *V detektivce musí být detektiv, a detektiv není žádný detektiv, pokud dělá něco jiného, než že shromažďuje stopy, které nakonec povedou k odhalení toho, kdo spáchal svinstvo popsané v první kapitole. A jestliže detektiv nedojde k závěru analýzou těch sebraných stop, vyřešil problém asi tak, jako když školák vyřeší rovnici pomocí taháku;*
- 7) *V detektivce prostě musí být mrtvola, a čím mrtvější, tím lepší. Zločin menší než vražda je nedostačující. Tři sta stránek je příliš mnoho povyku pro nějaký jiný zločin, než je vražda;*
- 8) *Problém musí být vyřešen čistě přirozenými prostředky. Metody jako písíci duchvé zavražděných, čtení myšlenek, spiritistické seance, nahlížení do skleněných koulí apod. jsou tabu. Čtenář má rovnou šanci, když měří svůj ostrovtip s racionálně uvažujícím detektivem, ale když se musí potýkat se světem duchů, je už předem poražen;*
- 9) *Přípustný jest pouze jeden detektiv - tj. pouze jeden protagonista detekce - jediný deus ex machina. Svěřit řešení problému třem, čtyřem nebo někdy celé tlupě detektivů znamená nejen rozptýlit pozornost a zpřetrhat přímou nit logiky, ale osobovat si také neoprávněné výhody před čtenářem. Je - li v knize víc než jeden detektiv, čtenář neví, kdo je vlastně jeho soupeř v dedukci;*

- 10) *Pachatel musí být zjištěn v osobě, která v příběhu hrála víceméně prominentní roli - tj. v osobě, která je čtenáři dobře známa a o níž se zajímá;*
- 11) *Jako pachatele nesmí autor zvolit nikoho ze služebnictva... To je příliš snadné řešení. Pachatel musí rozhodně být někdo... kdo by za normálních okolností nemohl upadnout v podezření;*
- 12) *Musí být pouze jeden pachatel, ať je spácháno sebevíc vražd. Pachatel může přirozeně mít pomocníka nebo spoluspiklence, ale celá vina musí spočívat na jedněch bedrech. Čtenářově nenávisti musí být dovoleno, aby se mohla soustředit na jedinou černou duši;*
- 13) *Tajné společnosti, mafie atd. nemají v detektivce místo. Takovéto vinictví ve velkém zničí nad všechnu možnost nápravy každou fascinující a opravdu krásnou vraždu. Vrahovi má být poskytnuta sportovní šance, to je pravda, ale je přehnané povolovat mu tajnou společnost, k níž se může utéci o pomoc v nouzi. Žádný sebedbalý vrah by si nepřál mít takové výhody;*
- 14) *Způsob vraždy a způsoby detekce musí být racionální a vědecké. V detektivním románě nelze tolerovat pseudovědecké a čistě fantastické prostředky. Jakmile se autor jednou vznese do říše fantazie a la Jules Verne, překročil hranice detektivky a pohybuje se v nezmapovaných mořích dobrodružství;*
- 15) *Pravdivá odpověď na problém musí být celou dobu zřejmá - za předpokladu, že čtenář je dost mazaný, aby ji viděl. Chci tím říci tolik: Kdyby si čtenář potom, co se dověděl rozuzlení, přečetl knihu znovu, zjistil by, že měl řešení, v jistém smyslu, před nosem - že všechny stopy opravdu vedly k pachateli - a že kdyby byl býval stejně chytrý jako detektiv, rozluštil by záhadu sám a nemusel by číst až do konce;*
- 16) *V detektivce by neměly být dlouhé popisné pasáže, žádné literární babrány ve vedlejších věcech, žádné rafinované vypracované povahové analýzy, žádné vytváření „atmosféry“. Takové věci nemají životně důležitou funkci v záznamu o zločinu a dedukci. Zdržují děj, vnášejí do něho motivy, které nemají význam pro vlastní smysl knihy. Ten je ve stanovení problému, v jeho analýze a v úspěšném vyřešení. Přirozeně román musí obsahovat dostatečné popisy a skici charakterů, aby působil pravděpodobně;*

- 17) *Tíha zločinu v detektivce nesmí být nikdy svalena na bedra profesionálního zločince. Zločiny lupičů a zloděj spadají do sféry činnosti policie - ne do sféry činnosti autorů a brilantních soukromých detektivů;*
- 18) *Ze zločinu se v detektivce nesmí nikdy vyklubat nešťastná náhoda nebo sebevražda. Ukončit odyseu pátrání takovým antiklimaxem znamená dělat si legraci z důvěřivého a laskavého čtenáře;*
- 19) *Motivy všech zločinů v detektivkách mají být osobní. Mezinárodní pikle a válečná politika patří do jiného prozaického žánru... Historka o vraždě musí zůstat tak říkajíc gemütlich. Musí se v ní obrážet čtenářovy denní zkušenosti a musí mu dát jistou možnost vykompenzovat si vlastní potlačené touhy a city;*
- 20) *A nakonec (aby zaokrouhlil počet paragrafů svého kréda na kulaté číslo) uvádí Van Dine seznam několika věcí, již žádný sebedbalý autor detektivek nepoužije. Vyskytly se prý už příliš často a každý milovník literárního zločinu je příliš dobře zná:*
 - a. *Identifikovat pachatele srovnáním oharku cigarety, kterou kouří někdo z podezřelých;*
 - b. *Předstíraná spiritistická seance, která má pachatele vystrašit tak, aby se přiznal;*
 - c. *Padělané otisky prstů;*
 - d. *Alibi za pomoci umělé figuríny;*
 - e. *Pes, který neštěká, a tím prozradí fakt, že neznámý vetřelec je známá osoba;*
 - f. *Hodit nakonec zločin na krk dvojčeti nebo příbuznému, který vypadá přesně jako podezíraná, ale naprosto nevinná osoba;*
 - g. *Injekční stříkačka a uspávací kapky;*
 - h. *Spáchat zločin v zamčeném pokoji poté, co do něho už vnikla policie;*
 - i. *Slovně asociační test jako důkaz viny;*
 - j. *Zašifrovaný dopis, který detektiv rozluští.“*

Zdroj: ŠKVORECKÝ, Josef. Nápady čtenáře detektivek. 3. vyd. Praha: Asociace detektivní a dobrodružné literatury, 1990, s. 56 - 59.

Příloha 3 - Desatero pátera Knoxe

- 1) *„Zločinec musí být někdo, o němž je zmínka brzo na začátku příběhu, avšak nesmí to být nikdo, jehož myšlenky bylo čtenáři umožněno sledovat;*
- 2) *Všechny nadpřirozené nebo nepřirozené faktory jsou zcela vyloučeny;*
- 3) *Není přípustná víc než jedna tajná místnost nebo tajná chodba;*
- 4) *Nesmí být použito žádného „dosud neobjeveného“ jedu ani přístrojů a metod, které vyžadují dlouhého vědeckého vysvětlování na konci příběhu;*
- 5) *V příběhu nesmí vystupovat žádný Číňan;*
- 6) *K řešení nesmí detektivovi dopomoci náhoda ani nesmí být veden nevysvětlitelnou intuicí, která jak se později ukáže, byla správná;*
- 7) *Pachatelem nesmí být sám detektiv;*
- 8) *Detektiv nesmí odkrýt žádnou stopu, aniž ji hned neodhalí také čtenáři;*
- 9) *Duchem chudý přítel detektivův, jeho Watson, nesmí zatajit žádné myšlenky, které se mu honí v hlavě. Musí mít inteligenci mírně, ale jen velmi mírně, podprůměrnou;*
- 10) *Nesmí se vyskytovat dvojčata nebo dvojníci, pokud na jejich výskyt nebyl čtenář řádně připraven.“*

Zdroj: ŠKVORECKÝ, J.: Nápady čtenáře detektivek. Praha: Československý spisovatel, 1965, s. 69 - 70.

Příloha 5 – Pubencův dopis Zuzance II

Zuzanko!
Váš touží po Vašich Včera když
, stál jsem před čp. 23 na nábřeží,
se probodeným až do
Ale vy jste neotevřela jak jste slíbila,
Vaše zůstalo zavřené.
A tak Vás musel jet domů
se
Ach!!! Proč mě mučíte!!!!
Váš Pube

Zdroj: ZÁBRANA, Jan. Vražda se zárukou. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála
(Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 95.

Příloha 6 – Pubencův dopis s obrázkem, který rozluštila Boženka

Zuzanko!
Vím, že jste krutá!!!! Ale že už den poté, co jste mi slibovala, že už mne nikdy, nikdy neošálíte, jste mě opět tak krutě zasáhla na místě nejcitlivějším, to jsem věru nečekal.

Viděl jsem Vás!!! Viděl jsem Vás v kavárně Mocca!!!
Dnes odpoledne ve tři hodiny, kdy jste měla být na hodině zpěvu u p. Šnajdervolfové!!!

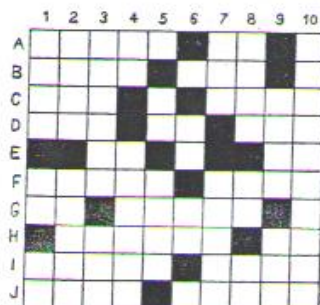
Kdo je ten

Jestli Vás ještě jednou vezme kolem pasu jako dnes večer, když jste šli Ječnou ulicí (sledoval jsem vás zpovzdálí!!!), zabíjí ho!!!!!!!!!!!!

Váš milující k smrti a ke všemu odhodlaný (!!!)
otrok

Zdroj: ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 97.

Příloha 7 – Křížovka pro pana Pubence

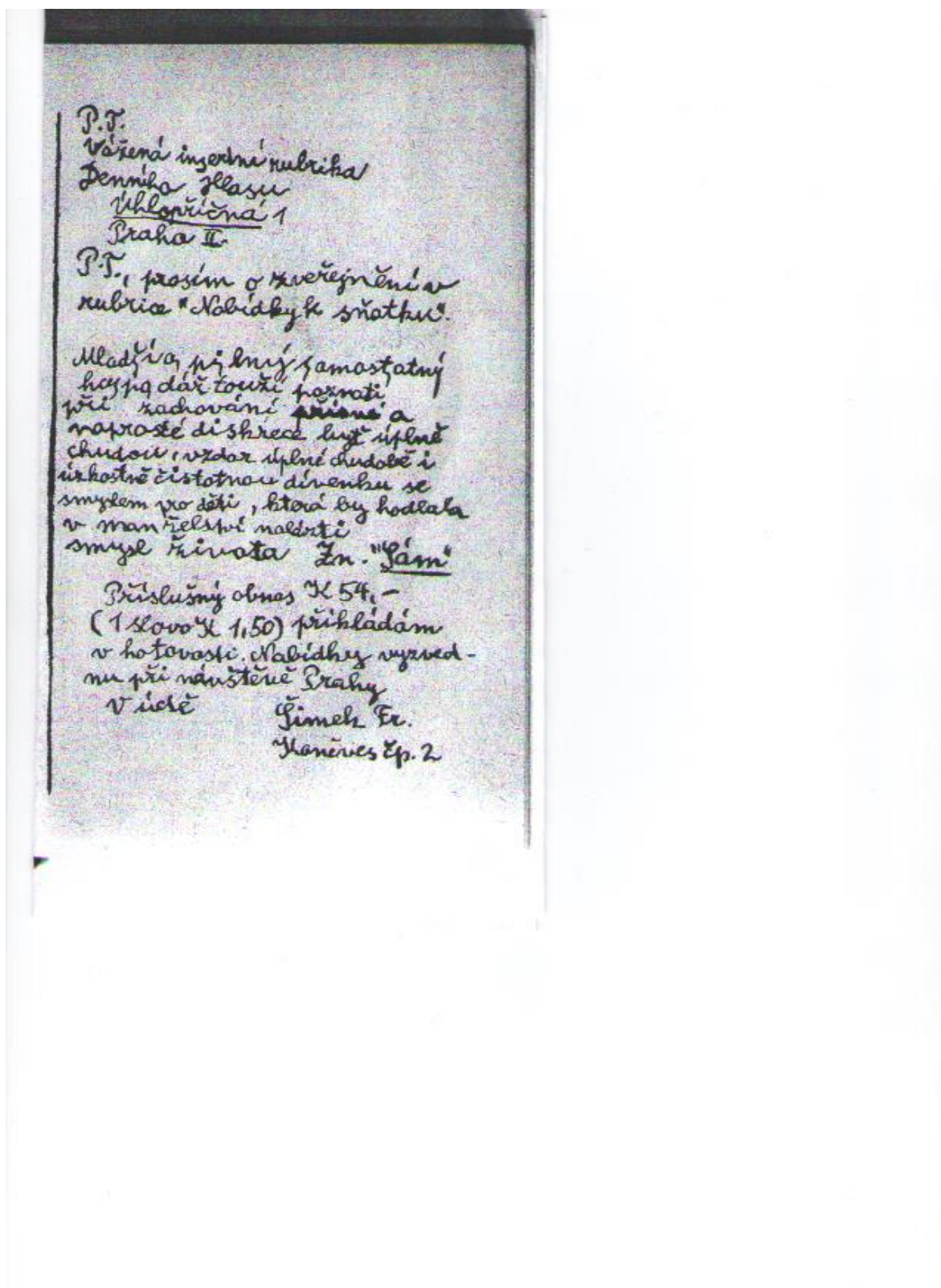

Svisle: 1. První část tajenky. Druhá část tajenky. Latinsky „a“. 2. Španělská řeka. Maďarské ženské jméno (y— i). 3. Rečky ornament. Hlupák. 4. Nůž bez samohlásky. Zředuji se. 5. Samohláska. Dětský „shohem“. Anglicky „holubice“ (obr.). 6. Souhláska. Solmisační slabika. Uvnitř (obr.). Předložka. 7. Velká prkená nádoba (obr.). Sourozenec. 8. Ovlivnil alkoholem. Solmisační slabika. Vlastní. 9. Blyštění. Úkon při šachu. 10. Hrací zařízení klavíru (ve 4. pádě).

Vodorovně: A. Opak světla. Solmisační slabika. B. Žebřík (obr.). Kofist získaná krádeží. C. Historické období. Zkratka „pan“. Vlastnost svalů. D. Anglický syn. Plošná míra v zemědělství. Pouštní dravec. E. Zkratka „doktor“. Samohláska. Italsky „ano“. F. Země předního východu. Husí pera. G. Španělské osobní jméno. Věhod. Souhláska. H. Renovace. Tady i. Přitiskne se (dokonavě a obr.). Opak osvicence. J. Orientální výraz pro zakázáno. Třetí část tajenky.

Zdroj: ZÁBRANA, Jan. *Vražda se zárukou*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1989. Spirála (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0020-7, s. 303.

Příloha 8 – Záhadný dopis obsahující inzerát do novin

Zdroj: ZÁBRANA, Jan. Vražda v zastoupení: detektivní román: 3. vyprávění doktora Pivoňky. 1. vyd. Praha:

Mladá fronta, 1967. Smaragd (Mladá fronta), s. 139.